

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HECE ÖYKÜ

ÖYKÜ

Sezai Karakoç, Hasibe Çerko, Selim Erdoğan, Mehmet Kahraman
Zeynep Hicret, Müzeyyen Çelik, Zeynep S. Yalçın, Esra Ö. Demirci,
Soner Oğuz, Sercan Ceylan, Ayşe Bağcıvan, Nadir Aşçı, Meral A. Bayrak,
Zübeyde Andıç, Birgül Y. Aslanoğlu, Hatice İbiş, Ceren Öztürk, Özay Erdem

YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Ayıcı: Hamamönü'nde Bir Öğle Vakti

SÖYLEŞİ

Hale Sert, Esra Özdemir Demirci ile *Deli Cesareti* üzerine

ÖYKÜ ÜZERİNE

İsmail Sert: Küçük Öykü(yle) Nereye?

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Anton Sekisof, Abdurrahman Münif, Güli Terakkî

HECEÖYKÜ'DE İLKLER

Ayşe Ovalı, Zeynep Odabaş, Orhan Güdek

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ YIL:18 SAYI:108 ARALIK 2021-OCAK 2022 ISSN 1304-7604

HECEÖYKÜ

ARALIK

OCAK

108

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ

ISSN 1304-7604

YIL: 18 SAYI: 108

Aralık 2021 - Ocak 2022

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ö. Faruk Ergezen

Genel Yayın Yönetmeni Rasim Özdenören

Yayın Kurulu Ali Karaçalı, Ali Necip Erdoğan, Ali Ulvi Temel,

Dinçer Eşitgin, Emin Gürdamur, Hatice Bildirici

Yönetim Yeri Konur Sk. No: 39/1 Kızılay/Ankara

İletişim Tel: (312) 419 69 13

Fax: (312) 419 69 14 P.K. 79 Yenışehir/Ankara

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

www.hece.com.tr

hece@hece.com.tr

heceyayinlari

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: Hece www.hece.com.tr

Baskı: Emsal Matbaa Tanıtım www.emsalmatbaa.com.tr

2021 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 190 TL.

Kurumlar İçin: 580 TL.

Hece ve Heceöykü Dergisi İçin: 480 TL.

Yurt Dışı: 100 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Heceöykü'ye gelen yazılar yayın kurulunun onaylaması durumunda takip eden üç sayıda

yayınlanır. Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez.

İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 30.11.2021

İÇİNDEKİLER

FOTOĞRAF ÖYKÜ / 5

ÖYKÜ

Sezai Karakoç/Kartal /	6
Hasibe Çerko/Eski Dünya /	9
Selim Erdoğan/Kuleli'nin Hayretamiz Hikâyesi /	13
Mehmet Kahraman/Kendimiz Hakkında Bazı Yalanlar /	16
Zeynep Hicret/Kutu Yoğurt /	24
Müzeyyen Çelik/Dünya Artık Büyülü Değil İhsan /	27
Zeynep Sati Yalçın/Boşluğa Son Seremoni /	31
Esra Özdemir Demirci/Emanet /	35
Soner Oğuz/Nasıl Oldu? /	38
Sercan Ceylan/Zum /	46
Ayşe Bağcivan/Begonvil /	52
Nadir Aşçı/Rol Çatışması /	55
Meral Afacan Bayrak/Kiraz Ağacı /	59
Zübeyde Andıç/Siyah Gözlü Beyaz Güvercin /	61
Birgöl Yangın Aslanoğlu/Devrik Cümlelerin Mahkûmu /	64
Hatice İbiş/Sazın Teli Kopunca /	71
Ceren Öztürk/Ölü Şirin /	75
Özay Erdem/Perde Arkası /	78

SÖYLEŞİ

Hâle Sert/Esra Özdemir Demirci ile <i>Deli Cesareti</i> Üzerine /	84
---	----

YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Aycı/Hamamönü'nde Bir Öğle Vakti /	89
Küçük Harflerin Sevgilisi /	91

ÖYKÜ ÜZERİNE

İsmail Sert/Küçürek Öykü(yle) Nereye? /	93
Dürdane İsra Çınar/Dilin Uykusunu Kaçırarak III /	98

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

- Anton Sekisov Arturoviç**/Çeviren: Ömer Küçükmehtetoğlu/Kum ve Altın / 101
Abdurrahman Münif /Çeviren: Ökkeş Hengil/Rakı ve Haber Bülteni / 111
Gülî Terakkî/Çeviren: Yasamin Gholamrahmani/ Gökyüzünde Bir Ev / 118

HECEÖYKÜ'DE İLKLER

- Ayşe Ovalı**/Dolunay Dede / 132
Zeynep Odabaş/Bir Bakış / 136
Orhan Güdek/Gelin / 139

KİTAPLIK

- Sema Bayar**/"Ve" ile "Veya"nın Hikâyesi / 142
Müzeyyen Çelik/Ölümlerin Uğrak Mahallesi / 145
Özlem Güner/Doğum Lekesi Gibi Bir Gülümseme / 147
Nagihan Şahin/Ayrılık Üzüntülerin Annesidir / 150
Tuba Dere/Komik Ama Gerçek Öyküler / 151
Selma Maşlak/Bazı Kaldıramadığım Yükler / 153
Şeyma Sarı/Yitirmeye Övgü: Geceleyin Bir Mümkün / 155
Eyüp Tekin/Muteber Günler'in Öyküleri / 157

Sezaî Karakoç, 22 Ocak 1933, Ergani – 16 Kasım 2021, İstanbul

SEZAI KARAKOÇ

Kartal¹

Kartal, bir sabah, uyandığında, her zamanki alışkanlığıyla güneşi aradı. Gözleri her gün ilkin güneşle karşılaşırdı. Tabii, hava kapalı olmadığı zamanlar, Güneşi görür görmez, Kartal, kendini bulurdu. Uykuyla yitirdiği kendi benliği geri dönerdi, kanatlarına ilk günüşiği vurduğunda. Sonra, tünediği yalçın kayalıktan biraz yükselerek kanatlarını çarpar, böylece günüşiğinde adeta sabah banyosunu almış olurdu. Günüşiği, göğsüne, kanatlarının göğdesinin bittiği yere değince, adeta, yeniden doğmuşa dönerdi. Kendi cinsinden bir şey olduğuna inanırdı güneşin. Aynı kanı taşıyorlardı her ikisi de damarlarında. Kendisi, yeryüzünün en yüksekinde dururdu, güneşe, gökyüzünün. Evrende her ikisinin her sabah selamlaşmasından daha doğal, daha yüce, daha gerçek ne olabilirdi? Güneşe doğru ufak uçuşlar yaparak, gagasını kıvıldatarak; birtakım sesler çıkararak, sağlığına dua ederdi güneşin. Onun doğmayacağı bir günü düşünemezdi. Onun doğmaması kendisinin ölümü demek olur diye düşünürdü ya da. Hava bulutlu olduğu günler, kışta kar ve fırtına yüzünden yuvasından çıkmak istemediği vakitler bile, o, güneşi görmemeğe dayanamaz, tabiatla kıran kırana bir savaş vererek mutlaka bulutların üstüne çıkar, güneşi görür, ancak o vakit günlük hayatına başlardı. Bu savaşında başarısız olduğu nadir anlarda da, yuvasında hasta gibi döner durur, öbür günü beklerdi.

Onun için, dünya hayatı yaşanmaya değer kılan tek şey, güneşin doğuşunu görmektir. Yeryüzü küçük, alçak pürüzlü bir şeydi. Kıvrımlar, engebeleri bulanık sular, çamurlar, arı peteğini andıran kentler... Ta yukarılarda uçarken bu yeryüzü düzenini çok karışık, bulanık, hatta anlamsız bulurdu. Hele insanlar, yeryüzünün en aşağılık varlığı gibi gelirdi kartala. Yer kabuğundaki bütün canlılar alçakgönüllüydü. İnsan denen yaratıklar hariç. Öbürleri yeryüzündeki alinyazısı sınırlarına saygılıydı. Ama insanoğlu, yeryüzüyle yetinmeyip

¹ Sezai Karakoç, *Hikâyeler I, Meydan Ortaya Çıktığında* s. 69-74

gökyüzüyle de uğraşıyordu. Gerçi, kartal, yeryüzünde olup biten şeylere dikkat etmiyordu. Çünkü: onları dikkate değer şeyler olarak görmüyordu. Ufak tefek şeyler, ufak tefek! Usanç verecek kadar yavaş ve ufak kımıldanırlar! Ama insanoğlunun farkında olmamaya imkân yoktu. O dağların tepelerine tırmanıyor ve onu öldürebilecek bir silaha sahip bulunuyordu. Korkutmak için ansızın patlayan bir ses ve göğü delip geçen set bir nesne... Sese aldırış etmiyordu kartal. Ama o ufak şey, nasıl da başka kartalları, koca kartalları devirmişti. Görmese inanmazdı. Ama görmüştü. Bu, insan denen yeryaratığında büyük bir güç vardı, bunu kabul ediyordu. Kendisinin o korkunç pençesi, o keskin gagasını hiçe indiren bir güç. Fakat, insanın öylesine güçlü olması onu kartalın gözünde yüceltmiyordu. Evet, bir gün, o, garip bir şey görmüştü. İnsanın yeni değişimine şahit olmuştu. Evet, insan, çok iri, yüzlerce kartalın bir araya gelmesinden doğacak bir büyüklükte bir kabuk, bir gömlek edinmişti. Nice kartallar bu kabuğu kırmayı denemişler, fakat paramparça olup yere yuvarlanmışlardı. Kimileri ise rüzgârın sürüklemesiyle bu çirkin nesneye çarpmışlar, onlarda aynı akıbete uğramışlardı. Korkunç gürültülü ve çirkin bir sesi olan insan kabuğu. Havada hızla uçuyor ve içinde bazan bir insan bulunuyordu, bazan çok sayıda insan. Ama, yine de insanoğlu, kartalın gözünde bir hiçti. Bütün bunların ne değeri vardı? Yükseklerde süzülme ve yeryüzünü ta aşağılarda kendi pisliğine batmış bırakmak, ancak kartalın hakkıydı, kartala özgü, kartala vergiydi. Aman Tanrım, ne korkunç konusu vardı kentlerin. Kartal bu konuya dayanamazdı. İnsanla o pis kokuyu özleştirmemek mümkün değildi. Ancak insanın ulaşamadığı yerler temizdi. Ve ancak, doğan, bir dağın ucundan çıkan yakıcı güneş temizdi.

Güneşi görmek.. Gözleri açar açmaz güneşi görmek.. İşte hayatı yaşamaya değer kılan.. Güneş en büyük bilgeydi. Her gün ondan bir şeyler öğrenirdi kartal. Bir iç-söyleşileri vardı. Konuşurlardı sessizce, kelimelerden öte. Ona saat be saat hayatın güdümünü birtakım işaretlerle açıklardı güneş. Bunlar, basit, sade, yalın sırlardı. Kurallar. Cetvelle çizilmişçesine düzgün, geometrik kurallar. Ama, kimi zaman da tepesinden ateş boşaltırcasına onu yakardı güneş.. İşte o vakit, kartal anlardı güneşin ne demek istediğini. Çekil diyordu güneş bundan ötesine, gerçeğin bundan daha açık ve çıplak anlatımına dayanamazsın demek istiyordu güneş. O vakit, kartal, direnmez, gölgelik yuvasına çekilirdi. Yuvasında da hep yine güneşi düşünür ve onun hayran olunacak varlığı karşısında sonsuz bir hayrete dalar. İy ki o ışığını gönderiyordu, yoksa kendisinin ona gitmesi gerekecekti. O kadar uzaklık nasıl aşılabilirdi? Hem ona yaklaşıncı yanıp kül olmak da vardı işin içinde Demek ki, o kadar ırakta duruş, acıyışındandı ve korumak içindi. O kadar uzak duruş, ışıklarını şifa etkisine kavuşturuyordu.

Evet, kartal, sabah sabah, gözlerini açtığı anda ilkin güneşi aradı. Ama onu bulamadı. Güneş yoktu. Daha doğrusu, ortalık öylesine bir karanlığa boğulmuştu ki, güneşi görmek mümkün değildi. İlk "güneş ölmüş!" diye düşündü. Fakat buna inanmadı. Çünkü onun ölümü, kendi içinde de bir şeyleri kıpırdatacaktı. Güneş ölmüşse kartal nasıl yaşardı? Kartalın kartal olarak kalması için güneşinde güneş olarak yerinde durması lazımdı. Hayır, hayır, güneş ölmemişti: olsa olsa bir karanlığa gömülmüştü. Sonra... "acaba çok kalın bir bulutun içinde miyim" diye düşündü. Fakat, hayır, dedi hemen. Çünkü: bulut nice kalın olursa olsun, güneş kendini hissettirirdi. Işıklar, şurdan burdan sızır ve bulutun kimi yeri hafif de olsa beyazlık kazanır. Ondan anlaşılır ki, güneş yerindedir, güneş olaydan haberdardır. Ama şimdi, en ufak bir ışık sızıntısından eser görünmüyordu. Bulut değildi çevreyi saran; öyle olsa, bazı yerler kalaylı kap aydınlığı verirdi. Ama ortalığı tencerenin dibi karanlığında bir renk sarmıştı.

Birden, uyandığından beri genzini bir şeyin yaktığını farkettiler. Evet! Bir duman sarmıştı etrafı. Simsiyah,, pis kokulu, nefes kesici bir duman. Bu duman, güneşten eser bırakmamış, ortalığı kasıp kavuruyordu. Birden büyük bir sıkıntı duydu; bir şeyler bulmalıydı; güneşli havaya çıkmak için bir çaba göstermeliydi. Kanatlarını çırparak havalanmak istedi. Fakat kanatları ağırlaşmış, kendisine de bir halsizlik gelmişti. "Güneşi kurtarmak" düşüncesi aklından gelip geçti. Bu, kendisini çok aşan bir davaydı. Şimdi kendisini ve varsa dağın şurasında burasındaki yavru kartalları kurtarma sözkonusuydu. Öbür kartallar ne olmuştu acaba? "Bu olsa olsa yine bir insanın işidir." diye düşündü. Bu koku onun alameti. "O kent kokularından bir koku bu!". Evet, bulmuştu, insan, bu kez, fethedemediği gökyüzünü kirleterek çürütmek ve öldürmek istiyordu. Temiz havanın, temiz görüntünün düşmanı olan insan!

Bir kere daha, birkaç kere daha çırpındı kartal; bu kara kâbus bulutunu delmek, mavi gökyüzüne ve altın güneşe doğru uçmak için, içinde sonsuzca bir arzu duyuyordu. Fakat, her girişiminde umudu daha çok kırılıyordu. Kanatları kaskatı kesiliyordu gittikçe. Damarlarında kanın donmakta olduğunu, boğazın tıkanmaya başladığını hissediyordu. Ölüm yaklaşıyordu anlaşılan. Bir anda, dağılmış olan aklını topladı; gönlünün, ruhunun, aklının ve gözünün kuvvetini güneşi görmek noktasında topladı. "Bari güneşi görerek öleyim.". İçinden bir yönelişle bir doğrultuya çevirdi bütün gücünü. Takatı tükenirken, karanlığın ortasında, çok ince bir yüzük halkası biçiminde bir başka karaltının, yavaş, çok yavaş bir hareketle kımıldadığını görür gibi oldu. Adeta gözünden çıkan çok silik yeşil ve sarı ışıltılar bu siyah yuvarlağın orasına burasına serpiliyordu. Evet, ölümün dehşet pençesi kartalı boynundan yakaladığı anda, güneşti bu: simsiyah bir karaltı halinde de olsa, güneş hâlâ deviniyordu.

HASİBE ÇERKO

Eski Dünya

1

İhlamur kokuları yoğun, yutuyordu vadiyi, bir deniz gibi.
 Çıplak değildi artık o uzak açıklık, deviniyordu ürünlerin giydirip kuşattığı,
 korularla kaplı bu dünya.
 Kente giden yol dik eğimli bir araziden geçiyor ve ikiye bölüyordu dağları,
 geniş, uçsuz bahçeleri.
 Yolun kuzeyini süsleyen kiraz ağaçları bir yönüyle kasvetli, bir yönüyle coş-
 kun şırıltılarını yayarak akan dereciğin üstüne eğilmişti.
 Enli, taşlı derenin, incedi suyu.
 Patikaların üstünde canlılık buğusu evrenin, ışıyordu.
 Dallar yüzüyordu ahengi içinde alevin.
 Otlar meyvelerin özsularıya yaşarmıştı;
 sığırıkların talan ettiği, ezilmiş
 veya içi oyuk kirazlarla bezeliydi her yer.
 Kuşlar ve kaynaklar ne kadar yakındı.
 Bu dünyada kiraz fidanlarının gölgeleri, karşı kıyıdaki ulu kirazların dereyi
 ele geçiriyormuş hissi uyandıran ışıktan gölgeleriyle karışıyordu, suyun yü-
 zeyine kar gibi düşüyordu fidanların uçları.
 Burada gördüğü bütün ağaçların yemişleri ıslık ıslık, buğulu bir sarıydı.
 Eteğinde tepenin, yalnız iki kök ağaç
 kızılımsı yükseliyordu göğe,
 bir arınmışlık yaşamıyla gövdeleri birbirine eğilen.
 Ölümsüzlük zamanları boyunca gezilip ucunda kaybolunmuş,
 ucunda yıldızlara erişilmiş yollara böyle mi uzanılırdı?
 - Gecenin uğultulu sokaklarından belirsizce geçen.
 Onlar ölümsüzlüğü bulmuşlar mıydı?
 O yolların kenarındaki
 gümüş simgeler gibi,

yaşamdan da öncekini,

içinin ateşini döktüğü

denizi bulmuş muydu bu canım ağaçlar?

Dayanılmaz bir mutluluğun verdiği acıyla sarıyordu gövdelerini,

narin ve güneşli kolları. Yabani ezgilerle damarlarından yükselip ışıpta dağılıveren insanüstü mırıltıları sevgili gibiydi. Dal çıtırtılarının atmosferde eriyişi nasılsa öyle bir dost sesi çıkartıyorlardı.

Bu, kıpırtısız bir esenlik miydi, tepelerin ardında? Eski büyük pazar yerinin oralarda konaklayan o görülmedik güzelliğe mi aitti? - Aşk ve ölüm saçan. Onca hoş meyvenin sandıklarla getirilip bırakıldığı, tartıldığı, kentin varoşlarına dek uzanan harika kırma taştan merdivenlerin çevrelediği büyük meydanın koruyucu meleğine mi aitti?

Üzeri bitki lifleriyle örtülüp atlara yüklenmiş sandıkların ağır ağır yolda yürüyüşünü duyar gibi oluyor ve umut doluyordu içi. Güneşin hafif sarı hışırtıları altındaki bu dünyaya ebediyen uyanmak istiyordu. O yamaçtan bu yamaca dolanıp duruyor, sesi dinliyordu. - Gözlerinin arasındaki kırışıklığın ve her şeyin kaynağı olan, tutan, toplayıp biçimlendiren.

Çünkü burada, bir teknenin yelkeni gözden nasıl uzaklaşır ve koyun bilinmedik yamaçlarında yiterse öyle yitip dağılıvermişti ölü yıllar. Yaşanan gerçek manzaraya ait hiçbir ses duyulmaz olmuştu. Gövdelerinin uçsuz bucaksız, el değmemiş diriliğinde, kucağa sığmayan o pembe kirazların sıcacık, çatlamış kabuklarına omzunu, yüzünü yasladı, bacağını büküp sol dizini -güneşte bir toprak parçası kadar ipeksi- vurdu, vurdu. Yumuşak, ince dokular kesildi, kan ılık ılık aktı. Bu derin huzur mekânı sevecenlikle dalgalanmış, rüya kanatlarla karşılık vermişti acısına.

Duyar gibi oldu

kanatları,

ak bulutlarla bezeli.

Göğün altında yalnız,

bağrında sonsuzluğun,

düşledi daha da yakın olmayı meleklerle,

aşkın okşayan sesine.

Hissediyordu uzak rüzgarları, soluğunu

kutlu bahçelerin.

Toprak ve ağaçlar, mavi gök, ışık

kaynaşüyor ve görüyordu onu,

gülümsüyor ve her şeyi hissettiriyordu, belki

açmıştı göğsünü, kaynaklarını ona,

yeni, bu öncesiz göveren dünya.

2

En yüksek tepelerin ötesinde titriyordu kent, deniz yeşili,
büyülü fenerler gibi gündüz de gece de yanan.

Ve tertemiz pazar yerinde gün aydınlanmıştı.

Gölün içinde su dalgacığına kapılarak bir o kıyıya bir bu kıyıya uzayıp salınan nilüferleri andırıyordu saçları güzelliğın. Sanki bütünıyla ufuktu görüşü. Şekerpınarlardan kanı vardı, güller teninden devşiriyordu kokusunu. Evren sazının sözcüğüydü o. Bu dünyanın zengin müziğı içinde yaşıyordu ki cenneti çağrıştıran şefkat yalnız onda barınabilirdi.

Tarifsiz coşkuyla yürüyerek ağaçlıklı vadilerin birine daha ulaşır ulaşmaz sarı mavi minicik çiçekler serilivermişti ayaklarının önüne.

Diplerden zirveye doğru tepeleri bölen o yeşil vadide ıhlamur ağaçlarının arasından çağrılı seslerle akan ırmak da karşılamıştı onu. Berrak aydınlıkta salınıp duran ıhlamurlar devriliyor, parçalanıyordu. Bal rengine, boşlukta yüzüyormuş gibi hissettiren yoğun kokuların özü ahengini bozarak uçuşlarını garipleştirecek denli sarhoşluk veriyordu kuşlara.

Parlak tüyleri olan bir kuş cinsi ağaçların tepelerine arzuyla konuyor, çiçek tozlarına tepeciklerini gömdükten ve orda kokularla yıkandıktan bir süre sonra donuklaşmış bir hâle bürünüyorlar, minik gövdeleri çakılırcasına düşüyordu yere. Kendine gelir gibi oluyor, sonra yığılıp kalıyordu. Hüzün saçan cıvıltılar gitgide artmıştı. Acılarını kanatlarının altına almış, otların üstüne büzüşmüştü birkaç kuş.

Hâlâ dalların tepesinde tünemesine devam eden bu zarif canlar, tepeciklerini bir kez oynatmaksızın vecit halinde, gökyüzüne asılıymış gibi duran, kökleri, göğün buzunu yararak incelikle yayılan ıhlamurların ısıll ısıll yandığı o balkımların içine dalıp gidiyordu.

3

Saklı bahçeleri vardı, saklı tepeleri.

Bu dünyanın içerisinde yaşıyordu.

Onun arzularını, acıdan bitkin düşüşlerini biliyordu.

Mevsimdişi baharlarını, gençliğini.

Şafakta nice gözyaşları döktü, sevdalandı
katıksız ışığın tatlı buğusuna.

Ve hep bunun için yaslandı

o saydam mavilikle bezenmiş doruklara,

- ötelerden gelip saflığıyla yüreğı dolduran.

İnce pınarlar, baharın

dipten fışkırması, çiçeklenen sessizlik,
içinde barındırıyordu küçük bir kızken
el değmemiş bir ömrün
biçimini,
onun sûretleri vardı gözlerinde,
zamansız şafak rüzgarı, ateş gibi
ruhunda esen.
Şimdi veda edip
diz çöküyor ve sıcıyor sezgilerle yüklü,
rahatlatıcı sessizliğin üzerinden.

Al yemişlerin kıyısına oturmuş sevdalı, konuşuyor:
Aydınlık meyve, yayılan
altın sarısı gecenin göğü altında,
coşkun sevgiyle yayılan,
esirgeyen bu baharımızı,
acılı köklerindedir
senin tadın. Karda serpilen,
kuru dalların en derin yerlerinde gizlenmiş
körpe otlar gibi ürperip gülüyorsun. Ama sen, sen yaşamsın.
En uzak kuytulukların, güneşi özümlemiş yaprakların yurdu olan kuytuluk-
ların vahşi kokusudur.
Soluklanıyorsun kar sularının şırıltısıyla.

SELİM ERDOĞAN

Kuleli'nin Hayretamiz Hikâyesi

Dört tarafı binalarla çevrili haliyle kasabanın ana meydanı, neredeyse kocaman bir avlu görünümünde... Tam ortasında ise saat başı gongu çalan, kasabanın her yerinden rahatlıkla görülen yüksek bir saat kulesi var. Ana gövdesi iri kesme taşlarla örölü bu saat kulesi aşağıdan yukarıya incelerek süzülüyor ve çan bölmesi ile son buluyor, zirvede ise metal bir hilal ile taçlanıyor. Kulenin, çevresi en geniş olan alt bölmesi ise bir sütun şeklinde, dört bir yüzünde alnı eski yazıdan beyitlerle tezyin edilmiş birer çeşme var. Kule, ahşap altıgen bir paravan ile de ihata edilmiş olarak meydana sonradan yapılmış birkaç mermer merdiven basamakla bitişiyor.

Çeşmelere zincirle bağlı kalaylı bakır taslardan çıkan ve su sesine karışan tıngırtılar o kadar kanıksanmış ki burada... Mesela boş bulduğu hemen her yere tünemiş kuşlar hiç de ürkmüyor bu sestten. Tarlakuşları, kargalar, saksığanlar... Kediler de öyle. Basamaklarda oturanlar, bir kenarda boylu boyunca uzananlar... Meydanda bulunan tarihi çınar ağacından salınarak düşen bakır renginde kuru yaprakları kovalayan, yaprakların seferini tamamlamasına yakın mesafede son bir hamle yaparak yönünü değiştirmesiyle mızımızlanan, bağırgan, çağırğan çocuklar...

Bizim Kuleli görülenden fazlasını da görürdü; testilerine su dolduran kadınları, onlardan az geride sıra bekleyen bir elinde atının yuları diğer elinde de kırbaşıyla köylü erkekleri, ellerinde sopalarla, kırbaçlarla birbirini kovalayan rengârenk entarili çocukları... Onların gülüşmelerini, kahkahalarını...

Kuleli, meydanın en uzağında oluşan kuyrukta saatlerdir bekliyordu ama hâlâ sırası gelmemişti... Saat kulesinin sütun ve kaidesinin hemen bitiminde başlayan meydanı bir karış eninde yüzlerce halkaya böldü zihninde. En dar ilk halkada birbirine benzeyen ama çok da geometrik olmayan tam 184 adet Arnavut taş saymıştı az önce. İkinci halkada ise 255 adet. Diğer halkalarda kaç taşın olduğunu da biliyordu. Mesela binaların önünden geçen en geniş son halkada, ki kuyruk bu hatta bulunuyordu, tam 12.822 adet taş olduğunu

da. Benzeşen ama birbirinin aynısı olmayan 12.822 tane Arnavut taş...

Bu hızla sıra geleceğe de benzemiyordu. Ne yapacağını nasıl davranacağını da bilemiyordu kuyruktayken. Zaman zaman ellerini birleştiriyor, ardından cebine sokuyor, sonra tekrar çıkarıyor, avuç içlerini hohlayarak ısıtıyordu. Polar hırkasının fermuarını açıyor sonra tekrar kapatıyor sonra tekrar açıyor, kapüşonunu başına bir çekiyor bir çıkarıyor. Zaman geçirmek için yerdeki avuç büyüklüğünde, parlak, eğri büğrü Arnavut taşlarını sayıyordu. Yüz yirmi sekiz, yüz yirmi dokuz, yüz otuz... Tekrar tekrar başa sarınca daha kolay olsun diye taşları kümeleyip saymaya koyuluyordu. Bir, iki, üç... Kısa bir süre saydıktan sonra, sıra kendisine geldiğinde ne konuşacağını tekrar etmeye çalışıyor, bocalıyor, ipin ucunu kaçırıyor, kafası iyice karışınca da baştan başlıyordu saymaya. Öffff ki öf...

İlk kez buradaydı ve ilk kez bunu yapıyordu. Çünkü varını yoğunu kaybetmişti son zamanlarda. Kendini dinlemeyecekti, içinden gelen sesleri dinlemeyecekti, söz vermişti ve o da sadece sırada bekleyen insanların konuşmalarına kulak kesilmişti artık. Sabırsız davrananlar arasından zaman zaman yükselen bağırış çağırışların ortasında öyle sıkılmıştı göğsü öyle daralmıştı ki sonunda dayanamadı ve elleriyle kulaklarını kapattı, gözlerini yumdu, başını havaya kaldırdı. Gözlerini açsa kararmaya başlayan gökte annesini görür müydü, düşündü bir an. Yüz kırk bir, yüz kırk iki, yüz kırk üç, hayır hayır haa-ayır... O an birden yükselen ezan sesi ile irkildi ve birkaç saniye içerisinde herkesin sus pus olacağını biliyordu. Hakikaten sesler zayıfladıkça zayıfladı ve birkaç saniyenin sonunda tam bir sessizlik hâkim oldu meydana. Sonra ezan bitince hiçbir şey olmamış gibi yine herkes kaldığı yerden konuşmasına devam etti. Birbirine sigara ikram edenler, coşkulu konuşmalarına bir an bile olsa ara vermemek için sigarayı dudaklarına götürdüklerinde araya başka bir ayrıntı girmesin diye işaret parmağıyla havada daire çizenler, ailelerinin evde yapıp getirdiği poğaçaları paylaşıyorlar.

Herkesin üfleye püfleye geçirdiği koca bir günün sonuna doğru, sıranın yeniden kendisine gelmesine ramak kalmıştı. İşte en zor saat gelip çatmıştı, solunumu sıklaşmaya, eli ayağı titremeye başlamış benzi sapsarı kesilmişti. Hava kararmaya başlamıştı ve nihayet sıra tam da ona gelmişti ki sokağın başına kurulu ve herkesin önüne bin bir çabayla gelip arzı endam ettiği bankonun önüne ıkına sıkına yanaştığında üç görevliden en heybetli olanı "evet, adınız" diye sordu, ama o ne yapacağını, kim olduğunu, bu kuyrukta ne beklediğini, niye beklediğini unutmıştı yine.

Azıcık dursa belki de her şeyi toparlayacaktı ama arkadan gelen homurlar onu beklemekten alıkoydu ve çocuklar da koşarak geliyordu kendine doğru, çaresiz bir şekilde tek bir kelime bile edemedi utana sıkıla elini

yanına salıp, başı önünde öylece yürümeye devam etti.

Adı; Kuleli idi
 Bilhassa ayakkabısının Arnavut taşlardan
 Dışarı taşmamasına
 Çizgilere basmamaya özen gösterirdi
 Mümkün olduğu kadar usulca
 Parmaklarının ucuyla
 İncitmeden
 Yürürdü

Azıcık boş bir alanda yürüdükten sonra zorunlu olarak meydanın tan-
 zimine münasip şekilde kıvrılarak caminin köşesinde kuyruğun bitiminden
 yeniden sıraya girdi, bir kez daha. Bu sefer ne konuşacağını gayet sarih bir
 şekilde tasarladı kafasında. Pes etmeyecekti Kuleli. Üstünü başını kontrol
 etti, kararlı bir duruşa sahip olmak için kendine son bir çeki düzen vererek
 girdi tekrar kuyruğa. 12.822 tane taşın ilkine tünedi işte. Kondu demek daha
 münasip, çünkü fazla kalmayacaktı burada. Aklını kullanacaktı, varı yoğu
 oydu çünkü; aklı. Arnavut taşlara gelişi güzel basmalıydı ayakkabılarıyla. Yere
 bakmaktan imtina ederek bakışlarını “bekleyin geliyorum” der gibi uzaklarda
 kalan bankoya ve o kallavi görevliye doğrulttu. Gözlerini hafifçe kıstı. Neş-
 veyâb bir ruh hal ile “hadi bismillah” dedi... 12.821, 12.814.....1.060 der-
 ken bitkin düştü, sırtını duvara dayadı, sürtünerek aşağı doğru kaydı ve otu-
 rur vaziyette kalakaldı. Göğsü daraldı, elleriyle kulaklarını kapattı, gözlerini
 yumdu, başını havaya kaldırdı, karanlığa kalan son kuşların hemen ardında
 gökte annesini gördü, onu sabitledi oraya, kıpırdamadı bir daha.

Oysa hakikat şuydu; sıranın kendisine birkaç defa daha gelmeyeceğini
 adı gibi biliyordu, kendi ve orada bulunan herkes. Asla gelmeyeceğini...

O zaman hakikati haykırmanın ne mahzuru vardı
 Sıra bana gelmeyecek, katiyen, hiç
 Ben bunu biliyorum adım gibi
 Hepiniz de biliyorsunuz ki
 Sıra hiçbir zaman bana
 Gel-me-ye-cek
 O halde ben
 Artık yokum
 Dedi

MEHMET KAHRAMAN

Kendimiz Hakkında Bazı Yalanlar

Başladığın ilk gün bütün dikkatleri üzerine çekmiştin. Üniversiteyi bitirmiş, yüksek lisansını yapmış, İngilizcesi süper, girişken, yabancılık çekmeyen biri olarak herkesle hemen kaynaşıverdin. Ajanstakilerle kırk yıllık arkadaş gibi konuşmanı yadırgamıştım önce. Bana çok tersti. Benim biriyle iletişim kurmam bile bazen yılları bulabiliyordu, arkadaş olmak içinse zamana değil ortak noktalara bakardım. Ama sen öyle değildin, şartların, ilkelerin falan yoktu. El ne der diye düşünmez, doğrudan konuşurdun. Bense sözleri, hareketleri ilkin zihnimde tasarlar, tartar sonra fiiliyata geçirirdim. Kimi ağır abi der bu yüzden, kimi garantici. Yaşça herkesten büyük olmamın da etkisi var tabii ki. Ayrıca çoluk çocuk olunca risk almak kolay olmuyor.

Sana şimdi her şey güzel görünüyor, yaşamaktan, gezmekten, eğlenmekten bahsediyorsun. Bir elinde kahve bir elinde sigara hayat hakkında nutuk çekiyorsun. Enerjin yüksek. Gezilerden, hobilerinden, müzikten, kısacası hemen her şeyden konuşabiliyorsun. Karşında genelde Selim ve İsmail oluyor. Onlar seni dinlemeye bayılıyorlar, ne söylersen söyle onaylamaya hazırlar. Sen de bunun farkındasın ama bilmezlikten geliyorsun. İlk günden beri her ikisi de sana kendilerini kanıtlamak için uğraşıyorlar. Ajans renkleniyor sayenizde. Gergin toplantılar yerini ılıman bir havaya bırakıyor. Artık kavramsal çalışmaya başlıyoruz. Beklenti anketinden, marjinal faydadan bahsederek psikolojiden, sosyolojiden, istatistikten, pazar stratejilerinden bahsediyorsun. Selim ve İsmail seni destekliyor. Mıymıy olan iki bekâr senin gelmenle şekilden şekile giriyor. Ağız birliği içinde savunuyorlar görüşlerini. Gerçi ortada fikir mikir yok, altı boş kavramsal kelimeler var yalnızca. Size itiraz ediyor, reklamlarda hikâyelerin öne çıktığını, ürünün faydasını kimse düşünmediğini ve bunların bir karşılığının olmadığını söylüyorum. Etkili bir hikâye uydurmamız gerekiyor. Çıktısı olmayan uzun bir toplantının sonunda kafam ağrımış bir şekilde eve gidiyorum.

Gece seni düşünüyorum. Çayımı alıp balkonda sana dair bir geçmiş el-

bisesi dikiyorum. İnsan sarrafı olmasam da verileri okumayı biliyorum. Destursuz konuşmanın samimiyetten değil korkularından kaynaklandığına adım gibi eminim. Sürekli gülümsemen, insanlara iyi davranman, konuşup durman kendini saklamak için en kullanışlı yöntem bence. Sen yaralarını göstermek istemiyorsun. Bazıları vardır yaralarını göstermekten zevk duyar ve bunun için onu daima taze tutarlar; bazıları da yaralarının kanatılmasından korktuğu için gizlemeye çalışırlar. Sen gizleyenlerdensin. Acıılmaktan, çiğnenmekten, yok sayılmaktan çok korkuyorsun. İncinmek istemiyorsun. İnsanlara o fırsatı vermemek için onların iyiliğini satın almaya çalışıyorsun. Bu bir yöntem, şu an için elverişli bile olsa günün birinde kaçtığın şeyleri yaşayacaksın. Öngörü falan değil söylediklerim, ister “Murphy Kanunları” de ister imtihan, korktuklarınla yüzleşecek, onları yaşayacaksın. Hayat böyle işte, kaçamazsın.

Oysa sen kaçtığını sanıyordun. Güven duygusunu, güvende olmanın ne demek olduğunu çok iyi biliyorum. Bu yüzden seni tanımam için uzun zaman geçmesi gerekmedi. Aslında ilk gün, hatta ilk görüşte bile normal olmadığını anlamıştım. Hiç tanımadığın bir insana, özellikle senden on yaş büyük, sen diye hitap etmen, şekerim, canım gibi üslupsuz seslenmelerle kendini ele veriyordun. Notunu o an orada vermiştim, güven vermiyordun, tekin değildin. Bunlar birer önyargıydı elbette, önceki deneyimlerimden edindiklerimle bu kaniya varmıştım. Ama şu bir gerçek ki insanları yargılamak için acele etmem, çünkü kimi önyargılar aldatıcı olabilir, bunu da yaşayarak gördüm, o hataya düşmemek için beklerim. Sende olduğu gibi, lakin senin hakkında yanılmadım. Bir hafta özellikle takip ettim. Konuşmandan duruşuna, sigara içişinden gülüşüne, her şeyine dikkat ettim. En önemli kanıtı da balkonda yalnızken içtiğin sigara aralarında buldum. Sonra tek başına çalıştığın anlara odaklandım. Kendi kendine konuşmalar, anlamsız el hareketleri, çatık kaşların, annenle yaptığın telefon konuşmaları aslında olmadığını kendini gösteriyordu. Bir hafta sonra yargılarım kesinleşmişti. Düşüncelerimi patronla paylaştığımda bana güldü. Bunun sorun olmadığını, hepimizin kendimizi korumak için bir takım davranış kalıpları ürettiğimizi söyledi. İtiraz ettim. Çalışma barışından, verimlilikten, ilişkilerin zedelenmesinden bahsettimse de beni anlamadı. Bi sal kendini Galip dedi, insanları yargılamayı bırak.

Bıraktım, ikinize de işlerinize de karışmadım. Ben hariç herkesle gayet iyi anlaşıyordun. İş çıkışı kafeye gidiyor, cumartesilerini birlikte geçiriyordunuz. O kadar konuşacak konuyu nereden buluyordunuz hayret ediyordum. İçten içe kıskanıyor muydum sizi. Kendime itiraf edemediğim korkularım mı vardı. Ben neden sizin gibi olamıyor, size katılamıyordum. Verimin düştüğü gergin bir toplantı arasında çayımı alıp sizinle birlikte balkona çıktım. Sizden biri gibi çayımı yudumladım yanınızda. Beklediğim gibi geçmedi balkon

sefası. Yorgunluktan mı yoksa benim varlığımdan mı bilmiyorum sönüktü muhabbet. Akşamki haberlerden, birkaç diziden, havanın sıcaklığından falan konuşuldu. Baktım beni sarmıyor, çayım bitince içeri geçtim.

Piyasaya yeni giren bir deterjan firmasının görünürlüğünü artırmak üzere çalışmam gerekiyorken zihnim görüntünle meşguldü. Seninle alıp veremediğim hiçbir şey yoktu oysa. Rakip değildik ki rekabete gireyim. Hal böyleyken duygularımı anlayamıyordum. İşime yoğunlaşmaya çalışıyordum. Olmuyordu. Başka şeylerle kendimi oyalamayı deniyordum, yine olmuyordu. Kaçmaya çalıştığım hayaller tarafından esir alınmışım âdeta. Seninle çalışacakmışım diyerek odama gelmen, önceden tanışıyormuşuz gibi konuşman, ilk gün olmasına rağmen salaş kıyafetin zihnimde dönüp duruyordu. Bunun bir açıklaması yoktu. Sana ilgi duysaydım tamam diyecektim ama taban tabana zıttık ve mümkün oldukça senden uzak durmaya çalışıyordum. Saatli bomba kadar tehlikeliydin. Konuştuğumuz her kelimenin diğerlerine taşınmayacağını bir garantisi yoktu. Çünkü onlarınkini de bana getiriyordun. Bir ay önce patronla tartışmışsınız, öyle mi? Pelin diye bir kız varmış bir zamanlar hayatında... Selim kadar boş konuşan birini görmedim hayatımda, konuşurken de resmen tükürük saçıyor. İsmail bencil, her an satabilir. En sevimlisi çaycı kız ama her tarafı oynuyor. Sahi Pelin niye ayrıldı işten. Bunlardan sana ne? Senin işin gücün yok mu? Hani reklam metni? Laf taşımayı bırak, işine bak. Laf taşıyorum ki, muhabbet ediyoruz.

Aramızdaki gizli çatışma iki ayın sonunda gün yüzüne çıktı. Laf sokmalar yerini ithamlara bıraktı. Ajanstakiler bizi konuşmaya başlamıştı. Buna en çok bozulan Selim ve İsmail oldu. İkisi de bana cephe aldı. Benimle gerekli olmadıkça konuşmuyorlardı. İmalı bakışları, sözleri can sıkıcıydı. En büyük aşklar kavgayla başlar diyerek göndermede bulunuyorlardı. Güya böylece senden uzak tutacaklar. Birbiriyle yarışan iki rakip konu başkası olunca birleşmişlerdi. Oysa daha iki gün öncesine kadar erkek dağ keçileri gibi dişiyi etkilemek için kavga ediyorlardı. Güçlü olan alacaktı. Fakat daha ergenliği bitmemiş bu iki tekenin hayattan öğreneceği çok şey vardı.

İkinci ayın sonuydu, mesai bitimine yarım saat kala yanıma geldin. Lafı evirip çevirmeden, “Beni neden sevmiyorsun.” diye sordun. Doğrudan böyle bir soru karşısında ne cevap verebilirdim. Zaman kazanmak için, aslında sevmemek değil... Ben senin gibi değilim... Ben fitraten... “Ya bırak bunları, dalga geçme insanla, sevmiyorsun işte, nedeni ne?” Bir nedeni yok dedim, belirgin bir nedeni yok, anlaşabileceğim bir tip değilsin, hiçbir ortak noktamız yok, açıkçası güven vermiyorsun. Bunları söyleyince ağlar, küsersin diye bekliyordum, ağlamadın da küsmedin de. “O kadar çok ortak noktamız var ki şimdi saymaya başlarsam sabaha yol olur.” dedin.

Zihnime bombayı bırakıp gittin. Gün boyu o soruyla boğuştum. Nasıl bir ortak noktamız olabilirdi ki. Senden nefret ediyordum ben. Huylarımız taban tabana zıttı. Beni dinlesen seversin ama. Seni niye dinleyeyim? Ayrıca seni sevmek de istemiyorum. Korkuyor musun benden? Mafya mısın, ne diye korkayım? Bu savaşı dil ile kazanamazsın, söylemedi deme. Aştan bahsettiğimi çok iyi biliyorsun. Bana âşık olmaktan korkuyorsun. Aslında bütün kadınlara âşıksın, kadın imgesine âşıksın sen. Kaptırırım kendimi diye korkuyorsun. Aileni dağıtmaktan. Çocuklar aklına geliyor, kaçıyor. Saçmalama. İstersen ben de sana bir hayat uydurayım. Tamam, sıra sende. Kabul. Anne baba ayrı bir çiftin çocuğusun. Baban yeniden evlenmiş. Anneni bıraktığı için öfkeli-sin ona ama annenle de anlaşılamıyorsun. Çok baskıcı. Liseyi uzak bir ilde, yatılı okudun. On beş tatilde ve yaz tatilinde geliyordun annenin yanına. Baban sorumsuzun teki, hayatta düşüneceği son şey sensin. Onları görüyorsun, izliyorsun. Güveneceğin dal, arkayı yaslayacağın bir dağ yok. Yurt şu an en korunaklı alan. Kendini güvende hissetmek için herkesle iyi geçinmeye çalışıyorsun. Kavga edersen arkanda duracak kimse yok. Herkese kendini sevdirmek istiyorsun. Aslında sevdirmek denemez buna, sadece zarar görmek istemiyorsun. Ne kadar yakın olursan o kadar güvende hissedeceksin. Böylece sana kazık atamayacaklar. Ama yine yanıliyorsun. Çıkarı söz konusu olduğunda insan kardeşini bile öldürüyor, sana neler yapmazlar bir düşün. Patronun doğum gününü kutlamalar, gülücükler, bütün işi sen yapıyormuşsun gibi konuşmalar. Selim ve İsmail kullanışlı birer piyon. Sen daima güçlü-nün yanında olursun. Ötekiler seni koruyamaz ki. Kendileri bir halt olmamış uyuzlarla işin olmaz senin. Ben annesi miyim onları erkek edecek. Ne güzel söyledin. Sen busun. Tanıyorum seni, hem de çok iyi. Öyle san. Bana uydurdu-ğun hayat senin hayal gücünün ürünü. İnsan bildiği gördüğü kadarıyla hayal kurabilir. Hayal dünyanın bu kadar, açıkçası metin yazarı olarak senden daha yaratıcı bir şey beklerdim.

Beklentiye girmemeni tembih ettim sana. Bir hafta sonra iş çıkışı pasta-neye gittik. Sen filtre kahve söyledin ben çay. Yüzleşmek, kavga etmek ger-çekten iyi bir şeymiş. Zihnimde seninle didişip durmaktan kurtulmuşum. Yüz yüze pekâlâ atışabiliyoruz. Biliyorum diyorsun, her şeyi biliyorum ama yapamıyorum. Kendimi böyle kodlamışım. Sana Türk çalışan profilini çiziy-yorum. Kamuda başka işler, özelde başka. Devlet yatış yeri. Tamam dersin, hiçbir iş yapmazsın, sekiz beş mesaine dikkat ettin mi elmanın içindeki kurt gibi yaşar gidersin. Özel öyle değil. Özelde hem iyi olacaksın hem göze bat-mayacaksın. Arkadaşlarının arkasından konuşmayacaksın. Patronla çok yakın olmayacaksın. Yakınlık başka anlamlara gelebilir. Patronla oynanmaz, kay-beden sen olursun. Arkadaşlarını satarsan yine kaybedersin. Yalnızlaşmak

hayatın en ağır yüküdür. İnsanlar güvenmediklerini aralarına almazlar. Selim'le İsmail'in senden beklentisi olduğu için sana karşı oldukça cömertler. Ama bu hep böyle gitmez. Yüz bulamadıklarında, istediklerini alamayacağını anladıklarında senden uzaklaşacaklar. Hepi topu on kişiyiz, barınamazsın. O yüzden sakın ol. Kimseye kendini sevdirmek zorunda değilsin.

İnsanları sevmiyorum ben dedin. Doğrudan dedin. Herkesi öldürmek istiyorum.

Şaşırmadım. Sana bu elbiseyi ben dikmiştim.

Tahmin yeteneğin çok güçlü.

Tahmin değil, tecrübe. Senden on yaş daha deneyimliyim.

Bana o gün hayatını anlattın, bütün çıplaklığıyla. Gerçek mi emin olmadığım hayat. Küçük yaşta bu kadar şey yaşamış olmana üzül müştüm. Şimdi onları tekrar sana anlatmayayım. Biliyorsun, aile içi şiddet, taciz, yurt yönetimi, güvensizlik... En çok da güvensizlik. Gidecek bir yerinin olmaması ne demektir bilemezsin dedin. Kimseyi sevmiyordun ama savunmasız görünmek de istemiyordun. Samimiyet en büyük silahındı. Onunla korunacağını sanıyordun. Hayat çarpım tablosu kadar net değil maalesef, çok bilinmeyenli denklem söz konusu. İnsan iki türlü tepki verir: Birincisi kuyruğuna bastığında diğeri çıkarını engellediğinde. Bu ikisi oldu mu kimsenin gözünün yaşına bakmaz. O yüzden kendin güçlü olmalısın dedim sana. Bunun için kas yapmana gerek yok. Doğru ol, kendini yetiştir, işini temiz yap yeter. Kimsenin sana söyleyecek lafı olmaz.

Abi kardeş gibi konuştuk o gün. Çok keyifliydi. Seninle anlaşabileceğim hiç aklıma gelmezdi, dinleyince sevdim seni. Sanki uzun zamandır tanışıyor gibiydik. Ertesi gün iş yerinde küçük bir şaşkınlık yaşandı. Bu barışın gerçekleşmesine inanamadılar. Dünkü oturumdan haberleri olmadığı için böylesi keskin dönüş herkesi şoke etti. Ya birlikte çalışıyoruz, bir şeyler üretmek zorundayız, uzak mı duralım yani. İş bitmiyor. Bundan sonra laklak yok. Hadi bakalım.

Böyle savuşturmuştum tehlikeyi. Yine de imalı sözlerden kurtulamadık. Bu değişiklik doğrusu beni bile kuşkulandırmıştı. İlk başlarda sana iş arkadaşı olarak yardımcı olmayı düşünüyordum. Sadece iş arkadaşıydık lakin şakalaşmalar, gülüşmeler işin ciddiyetini değiştirmişti. Allah muhabbetinizi bozmasın diyorlardı. Allah bekârlara sabır, evlilere bir daha versin diyen de. Boş yapma Selim, devam et. Grafikler hazır mı? Taslağı göreyim. Getirip masaya bırakıyor. Seni kazanırken onları kaybediyorum. Bu dünyada herkesi aynı anda kazanmak mümkün değil mi? Güçler dengesi yeniden karılıyordu. Ben rakiptim onlara göre. Selim'i kenara çektim. Oğlum dedim, bu kız sizi çiğ çiğ yer. Allah'ını seversen sana yüz vereceğini mi sanıyorsun. Kızdı söyledik-

lerime. Bir gün sonra da işi bıraktı. Sonuçta her yerde ekmek yer o. İşinde iyi. İsmail onun kadar mücadeleci değil. Benimle rekabete girmeyi göze alamadı. Büyüksün abi deyip kenara çekildi. İş barışı sağlanmış oldu. Daha keyifli çalışıyorduk. Muhteşem üçlü olmuştuk. Kısa zamanda üç reklam iki tanıtım çıkardık. Patron bile şaşmıştı. Kebap söyledi kutlamak için.

Artık iş çıkışları, hafta sonları birlikteydik. Eşim bu değişimi fark etmeyecek kadar salak değildi, ki çabuk fark etti. Kadın içgüdücü. Ağız aramaya başladı. Cumartesileri başka işler çıkardı. Kuaföre gidip saçını başını yaptırır oldu. Menü değişmese de sunum değişti. Artık beni çekici bulmuyor musun dedi yatağa girdiğimizde. Sevmiyor musun yoksa diye ekledi. Üç çocuk kolay değil, yoruluyorum haliyle. Sen iş yerinde, dışarıda güzel kızları görüp eve geliyorsun. Onlar evde nasıllar bakalım. Benim gibi üç çocuk doğursunlar da göreyim. Yok öyle şey, seni seviyorum diyorum. Kendini yorma. Üzülüyorum ona da. Hakkı var, çocuklar kolay yetişmiyor. Yemek, çamaşır, temizlik, çocuk, koca, kaynana, görümce... Kadının işi zor. Ölüme giden bir dans benimkisi, kelebeklerin ışıkla dansı gibi. Kanatlarım kavruluyor.

Zaman geçip gidiyordu. Adı konulmamış bir arkadaşlık vardı ortada. Benim bir ad koymaya niyetim yoktu ona. Ama sen bir isim konsun istiyordun. Neydik biz? Bir yıldır gizli köşelerde, yabancı evlerde buluşmak sıkmaya başlamıştı. Seninle bir gelecek hayali kurmak mümkün değildi. Gönül mü eğlendiriyordum. Zaten hep gönlümüzü eğlendirmiyor muyuz? Kaçamak cevaplar. Karar ver, adını koy, ona göre devam edelim dedin. Eşimle konuşmam lazım dedim. Çocuklar var. Daha küçükler.

Geceleri daha çok hissediyordum kanatlarımın yandığını. Dönülmeyen bir yanışın içindeydim. Gönlüm ve aklım çatışıyordu. Sabahlara kadar planlar yapıyordum.

Sen her gün soruyordun. Konuştun mu? Müsait bir zaman arıyorum. Ne zaman müsait olacaksın? Pat diye söylenir mi? Alıştırma alıştırma mı söyleyeceksin. Yakana dudak izi bırakayım istersen, çabuk alışır. Tamam, söyleyeceğim.

Söylemek kolay değildi. On üç yılın hatırı vardı. Alışmıştık birbirimize. Çocuklara ne diyecektim.

Buralardan gidelim dedin sen. Gerekirse yurt dışına gidelim. Amerika'ya. Kaliforniya'ya yerleşebiliriz. İkimiz için de bulunmaz fırsat. Tanıyan eden yok. Arayan soran. İkimiz. Muhteşem balayı. Sen kafanda kurmuştun her şeyi. Kışkırtıcıydı. Cazip bir teklifti. Bunu kaçıramazdım. Eşimle ciddi ciddi konuşmaya karar verdim. Oradan onlara para gönderecektim. Bir eksiklikleri olmayacaktı. Küçük hayal bile heyecanlanmaya yetmişti beni. Seninle birlikte olmaktan öte yeni yaşam cezbediyordu. Yasak bir şey yapmanın cazibesiydi

herhalde. Akşam eşimle konuşacak güzellikle ayrılmak istediğimi söyleyecektim.

Yemek yedik, sonra çaylar geldi. Çocuklar oyun oynayalım diye tutturdu. Monopoli oynamaya başladık. Zaman koymayınca o da geç bitti. Eşim esneyip duruyordu. Ben yatıyorum, bütün gün yorulduğum dedi. Gitti. Arkasından baktım. Yarın sana ne diyebilirdim. Yalan söylemekten başka bir yol yoktu. Üzüldü. Ağladı. Bütün gece ağladı dedim. Vicdana mı geldin dedin. Yok dedim, on üç yılın hatırı var, üzüldüm. İstersen eşine dön dedin. Acele etme dedim, kararımı biliyorsun. Birlikte Kaliforniya'ya gideceğiz. Ben dedim, Los Angeles'i çok merak ediyorum. Televizyonlarda hep orayı görüyoruz ya. Oraya da gidelim. Olur dedin. İlk oraya gidelim.

Konu kapanmış görünüyordu. Los Angeles aramızda bir şifreydi artık. Hayat kaldığı yerden devam ediyordu. Ucuz atlatmıştım. Fakat erken konuşmuşum. Atlatılan hiçbir şey yoktu. Maalesef kadın içgüdüğü bir kez daha devreye girmişti. Selim'in yerine biri başlamıştı. Bir kadın. Senden bir yaş küçük. Senden uzun. Açıkçası senden daha güzel. Aşırılıkları falan da olmayan. İlgi duymadım dersem yalan olur ama sana verilmiş bir sözüm vardı. Onunla kavga etmene gerek yoktu. Oysa sen onu rakip gördün. Kızla tartışmaya başladın. Herkese şirin görünen, kimseyle açıktan kavga etmeyen kadın gitmiş yerine kıskanç bir eş gelmişti sanki. Kıza demedik laf bırakmadın. Üstelik ortada hiçbir sebep yokken. Neden diyorum? Neden? Ne gerek var? O zaman diyor, göster. Neyi? Sevdiğini. Nasıl göstereceğim ki! Açtın THY'nin sitesini. Hadi al sıkıyorsa. Hadi! Astım hastası gibi soluyordun. Krizden öleceksin sandım. Ne yapabilirdim ki başka? Gidiş yerlerini kendin doldurdun. En erken tarih. Yarın sabah. Hadi sıkıyorsa. Sende bana kazık atacaksın, biliyorum dedin. Bu dünyada kimseye güvenilmez biliyorum. Hele erkeklere asla. Sayfayı doldurdun, devam butonuna bastın. Ödeme ekranı geldi. Elinle işaret ettin. Sizi sahneye alalım dedin. O anki baskının ağırlığıyla düşünecek durumda değildim. Kredi kartını çıkarıp masaya koydum. Fikrimi değiştiririm diye hemen yazdın kart bilgilerini, ardından ödeme tuşuna bastın. Masanın üstünde duran telefonumu eline alıp, gelen onay kodunu da girdin. Sabah nerede buluşuyoruz diye sordun sırtarak. Hiç düşünmeden, dış hatlarda, dedim.

Günün geri kalanını boş kafayla gezdim. Uyuşturulmuş gibi, düşünmek istesem bile beynim harekete geçmiyordu. Eve vardım. Aç mısın, yemekler hazır, sofrayı kurayım mı dedi eşim. Yemek yiyecek halde değildim. Biraz uzanayım dedim. Ne oldu? Kötü bir şey mi yaşadın diye sordu. Allah'ını seversen bi rahat bırak dedim. Gitti. Uyuyabilseydim ne iyi olurdu. Eşime, çocuklara hiçbir şey söylemeden gidecektim. Belki kısa bir not bıraktırdım komodine. Bilmiyorum. Belki de bırakmazdım. İş seyahati derdim ya da. Los Angeles'te

bir firmayla ortak iş yapacağız. Patron beni yolladı. İnanırdı muhtemelen. Hayır, inanmaz, iş yerini arayıp sorardı. En iyisi Amerika'dan iş teklifi yalanı. Kaç gün kalacaksın? Çocuklar seni çok özleyecek. Her gün ara olur mu? Merakta koyma. Ararım derim. Sabah vedalaşırız. Belki de hiçbir şey söylemeden çeker giderim. Bilmiyorum.

Gözüme bir damla uyku girmediydi. Vücudumun her tarafı kasılıyordu. Yeni gelen kızı, eşimi, seni düşünüyordum. Seni yarı yolda bırakamazdım. Güvenin zedelenenecekti. Kızla tartışmanız gözümün önünden gitmiyordu. Daha bitiremedin mi? Ne kadar beceriksizsin. Bir de tecrübeli diyorlardı. Güzelliğinle insanları etkileyebileceğini mi sanıyorsun. Kurtlar sofrası burası, güzellik yarışması değil. Kız seninle boy ölçüşemeyeceğini anlamış olacak, cevap vermedi. Kolundan çekip almasam daha sayacaksın. Sonrasını biliyorsun. O dakika uçak bileti alındı. Zavallı kız, tuvalette ağlayıp geri geldi.

Şimdi bunları sana niye anlatıyorum. Benim hakkımda ne düşünüyorsun acaba. Ağlaya ağlaya geri mi dönüyorsun yoksa küfrü basıp uçağa bindin mi? Sabaha kadar seninle gelmeye mecbur olduğumu düşünüyordum. Hayır, bunu sana yapamazdım. Ama sabah kalktığımda üzerimde aşırı bir kırgınlık vardı. Yataktan kalkacak halim yoktu. İşe geç kalacaksın dedi eşim, acele etsene. Kendimi iyi hissetmiyorum dedim, yatacağım. Sen bana ağrı kesici getirir misin?

Patrona mesaj atıp tekrar yattım. İnan bana seninle gelecektim, gelmeliydim. O kadar ki parmağımı bile kımıldatamıyordum. Pikeyi örtmeden önce saate baktım. Los Angeles uçağı havalanmış olmalıydı.

ZEYNEP HİCRET

Kutu Yoğurt

Pandemi döneminde bağışıklığın ne kadar önemli olduğu konusunda uyarılar yapan uzmanlar, özellikle ev yoğurdunun faydalarına dikkat çektiklerinden yoğurt mayalamaya özenenlerin sayısında ciddi bir artış yaşandı. Evlerden çıkılmadığı için sokaktan geçen sütçüyü durdurmak çocukların göreviydi; birer gözcü olarak pencerelere yerleştirildiler. Görevleri sütçü geçer geçmez annelerine haber vermektir. Oysa bütün bu paniğe gerek yoktu, zira evdeki beylere göre sütçüler de uzmanlarla iş birliği içerisindeydiler, öyle hemen seslenip gitmezlerdi.

Nitekim mahallemizin sütçüsü bu iddiaları haklı çıkarırcasına sokağa bir girdi, çıkmak bilmedi. Her apartmanın önünde durdu, almak isteyen, istemeyen herkesin ziline bastı. Kapılardan, pencerelerden “kim o” diye tiz sesler yükseldi. Sokakta ise uzun ve bariton bir ses süüüüttüüüü diye bağırırmaktaydı. Ağlaması dursun diye ağzına emzik tıklan çocuk gibi yeter ki sussun, bir an önce çekip gitsin diye bütün mahalle süt almak zorunda kaldık.

Şimdi ocaklarda büyükçe tencerelerde üç kiloluk, beş kiloluk sütler kaynamakta. Yoğurdum kaya gibi tutsun diyenler sütü öyle bir taşım kaynatmazlar. En az yarım saat kısık ateşte kaynamalı süt. Sonra bir gün dolapta bekletilmeli ve ertesi gün mayalanmalı. İşin püf noktası budur. Her becerikli ev hanımı bilir ki mayalanmaya bırakılan sütün üstü kapakla örtülmez, bir beze sarılmadan önce kapak yerine süzgeç konursa üzerinde su tabakası oluşmaz. Bazı hanımlar fırınların yoğurt ayarında sütü mayalar, bazısı karanlık ılık bir köşede kat kat beze sarar. Şehir sütüyle anca bu kadar, şehirde satılan sütün kaymağı alındığından ve illaki içine su kattıklarından taş gibi tutmaz. Arada kazalar olur. Hanımlar bu kazaları sütün yağı alındığına ve içine su katıldığına yorarlar. Çünkü onlar da bilir ki köy sütüne bir kaşık ayran çalsan ertesi güne taş gibi yoğurt bulursun, öyle beze çaputa sarman gerekmez yine de kabı şöyle ters çevireyim desen düşmez, o derece kaya gibi olur köy sütüyle tutturulan yoğurt. Şimdi öylesini nerden bulacaklar. Hayvanların yedikleri bile hormonlu.

Eskiden, o daha küçük bir kızken tepsi yoğurdu alırlardı. Mahallenin tek bakkalı vardı. Sahibi yaşlı bir teyzeydi. Oradan veresiye acil ihtiyaçlarını alırlar, ay sonunda öderlerdi. Ne zamanki tepsi yoğurtları ekşimsi olmaya başladı, ev yoğurduna döndüler. Bugün o da sürü psikolojisine uyarak üç kilo süt aldı. Sütü ıslak tencereye koydu. Bu da maharetli hanımların bildiği bir şeydir, böylece süt dibine tutmaz. Bütün becerilerini seferber etti ve taş gibi bir yoğurt tutturdu. Uzun zaman yoğurt tutturmadığı için (genelde annesi mayalardı) bu ilk denemesi de olmamasına rağmen yine de sevinmişti içten içe. Alet işler, el övünür misali biraz övünerek, az biraz da salınarak, “işte uzun zaman sonra tutturduğum yoğurt” deyip masaya koyacaktı kendi tutturduğu yoğurdu. Gerçi övüneceği kimse yoktu ortada. Herkes karantinadaydı. Annesi babası diğer evde izole olmuşlardı. Yoğurdu masanın üzerine hayalindeki kişilere hava atarcasına koydu. Hepsini sıra sıra dizilmişlerdi masanın çevresine. Annesi, babası, abisi, kardeşi. Belki akrabalarından birileri bile vardı. Dayısı, amcası, yengeleri. Yüzleri pek seçemiyor. Ama epey kalabalık masanın etrafı. Bütün gözler bir ona, bir elindeki yoğurda bakıyor. Yoğurdu tam masaya koyacakken ayağı terliğin içinde dönüyor, kem gözlere şiş demeye kalmadan bir başka ses kulaklarını zonklatıyor. Uykusunda sıçramış gibi bu sesle kalakalıyor.

Çok eski yıllardan çıkıp gelen bu sesi nasıl da unutmuş. Mahallenin tek engelli çocuğun sesi bu. Ne ağlama gibi ne gülme gibi olan bu ses. Hepsinin karışımı bir ses ki insanın içini deşiyor. Dizlerinin bağına çözüyor. Aradan onca yıl geçmiş olmasına rağmen yüreğinin tam orta yerine bir yumruk gibi iniyor. Şimdi ne olacak. Ona bir kutu yoğurt alıp gelmesi söylenmişti. O konuşamaz, konuşmayı bilmez, yazıp vermişti annesi eline bir kâğıt parçası bir de kâğıt para. Mahallenin bakkalından alıp gelecekti, sadece o yolu gidip gelebiliyordu ve maviydi bakkalın kapısı. Maviyi her çocuk gibi o da bilirdi. Ayakları, elleri çarpıktı. Diğer çocukların ellerine benzemezdi elleri, bazen tutabilirdi bir şeyi ama bazen tutamazdı. Ayağı tökezler bazen adımları dolaşırdı.

Bakkal teyze o geldiği sırada küçük kız için poşete tepsi yoğurdu dolduruyordu. Onu görünce hemen elindeki kâğıdı ve parayı aldı. Açık duran dolaptan bir kutu yoğurt çıkarıp verdi. Mahallenin tek engelli çocuğunu herkes tanırdı. Onlar kutu yoğurt yerd. Kutu yoğurt tabağa konulduğunda tepsi yoğurdu gibi olmaz. Tepsi yoğurdu bulamaç bulamaçtır ama kutu yoğurdu kaymak gibidir, kaşığın şeklini alır. Tabakta göz göz durur. Çocuk yoğurdu alıp çıktı. Kız da arkasından çıkacaktı ama bekledi ki acele edip adımlarını karıştırmamasın. Ama işte yine karıştırmıştı adımlarını. Tam bakkaldan çıktı, birkaç adım atmasıyla yoğurt kabı elinden kayıverdi. Çocuğun paçaları, kaldırım taşları beyaza boyandı. Eğer tam yanından biri geçiyor olsaydı onun da üstü başı yoğurt olurdu. O derece kuvvetli bir düşmeydi. Şükür ki çocuk denge-

sini korumuş, ayakta kalmayı başarmıştı. Bir türlü zapt edemediği elleriyle başını korumaya çalışıyor, sesi boğulur gibi çıkıyordu. Panik haline geçmişti. Bakkal teyze sesi duyunca kapıya çıktı. Yarım kilo tepsi yoğurdu alan küçük kız da kapının önündeydi, sımsıkı tutuyordu elindeki poşeti. Ya elinden kayıp düşerse ya her yer yoğurt olursa ya annesi ona kızarsa diye korkudan titriyordu. Çocuğun başına gelenler yüzünden sanki dayak yiyecek olan kendisi gibi sağa sola bakınıyordu.

Kimsecikler yoktu ortada. Yardım edecek biri olsaydı. O yoğurt hiç dökülmemiş gibi çocuğun ayağı hiç tökezlememiş, eli hiç titrememiş gibi. Bir şey olsun ki annesi çocuğa kızmasın, bir kutu yoğurt yüzünden dayak yemesin. Dökülen yoğurt tekrar birleşip kabın içine girsin. Olamaz mı? Zaman geri sarsın da bu kez yoğurdu daha sıkı tutsun, adımlarını daha dikkatli atsin. Mümkün değil mi? Bir şey olsun işte. Bu bomboş sokakta onun dileğini gerçekleştirecek ne olabilirdi?

İşte biri vardı. Dökülen yoğurdu gören, çocuğun anlaşılmas seslerle yoğurt kabının etrafında dönüşünü izleyen, onun korkuyla tepinmesine üzülen. Genç bir kızdı bu. İkinci güneşiyle çıkıvermişti ortaya. Hafifçe dalgalanan saçları yakamozlarla doluydu. Çehresini saran bronz rengi ışıltıyla Bakkal teyzeden aynısından bir tane daha istedi. Küçük kız izledi olan biteni. İçi kıpır kıpır oldu. Dayak yeme korkusu dötrnala uzaklaşmıştı zihninden. Çocuğun eline yeni bir kutu verildi. Çocuk zıpladı, kafasını salladı, sevindi kendi dilince.

Küçük kız tutulan adımlarını gevşetti ve yoğurt poşetini daha sıkı tutarak çocuğun peşine takıldı. Birlikte ama birbirlerinden uzak adımlarla mahalleye doğru yürüyorlardı. Onun her an birbirine dolaşacakmış gibi olan adımlarını yüreği ağzında izliyor, eve kazasız belasız ulaşması için dualar ediyordu. Demin takılıp düşen kendisi değilmiş gibi uça uça gidiyordu çocuk. Ya rüzgârdan yoğurt kabı elinden kayıp düşerse ya o sesi çıkarmaya başlarsa gene. Bu sefer yeni bir yoğurt veren de olmazdı. Ama çocuk korkmuyordu. Peşi sıra gelen, bir daha takılıp düşmesin, yoğurdu eve dökmeden ulaştırsın diye dua eden minik yüreğin varlığını hissetmişçesine uça uça gidiyordu.

Şimdi o yürek, kendi tutturduğu yoğurdun elinden kayıp düşmesiyle etrafa saçılan lekeleri temizlerken duasını eksik etmiyor; bu kez dökülüp ziyan olan yoğurdun tekrar kaba girmesi için ya da zamanı geri sarıp bu aksiliği hiç yaşamamış olması için değil. Belleğinin bir hazineyi saklar gibi sakladığı bu hatıranın, güzel yürekli insanların mumla arandığı böylesi bir zamanda kendini hatırlatmasına, o engelli çocuğa, ona yardım eden genç kıza, şimdi ne duygularla olayı izlediğini bilemediği Bakkal teyzeye ve bu ana tanık olduğu için duyduğu hoşnutluğa; işte bütün duası bunlara.

MÜZEYYEN ÇELİK

Dünya Artık Büyülü Değil İhsan

İhsan 'la arayı yeni düzeltmiştik. Tam iki sene ayrı kaldıktan sonra üstelik. Aylar süren suskunluklar, bunların akabinde kavgalar, karşılıklı söylenen ağır sözler. Yine günlerce suskunluklar derken iki yıl geçmişti.

Ne oldu da barıştık? Biz, özledik birbirimizi. Birbirimiz için yaratılmış olma gibi efsaneler ikimiz için de uzaktı. Aramızda asla koparamadığımız bir bağ vardı sadece ki işte yine el eleydik. Biraz daha olgunlaştığımızı söyleyebilirim yalnız. İhsansızlık beni olgunlaştırdı. Susmayı öğrendim. O da konuşmayı öğrenmişti bu süreçte. Duygularından cesurca bahsedebiliyordu. Kadınlar bu cesareti severdi.

Kendisi teklif etti bir gün.

Nazan, birer hafta izin alıp Kapadokya'ya gidelim mi?

Gidelim İhsan. Niye gitmeyelim. Kasımda aşk başkadır nihayetinde. İhsan rezervasyonları ayarlamış çoktan. Otel nasılmış falan hiç girip de İnternete bakmadım. İhsan gezmeye gidelim demiş, üstelik kendi istemiş bir de otel ayarlamış ya. Bu yetti bana. İsterse kıl çadır olsun otel. Umurumda değildi. İç Anadolu havası sert olur diye kışlıkları valize doldurdum düştüm yola. Cumartesi sabah erkenden yola çıktık. İhsan gece araba süremez. Gün içinde oraya ulaşmayı umuyorduk ama İstanbul 'dan çıkabilmek ne mümkün. İstanbul 'dan bi çıkarsan her yere çabucak varırsın. Mesele buradan çıkmaktır. Neyse güç bela dört saatte çıkmışız. Buna şükür. Sonrası iyilik güzellik ve İhsan.

Kahvaltı için Bolu'da dururuz diye niyetlendik. Durduk da. Sonra belki yakıt için bir mola verip devam edecektik. Hava kararmadan otele girmiş olmayı diliyorduk.

Ankara, Kırşehir, Tuz Gölü derken nihayet Nevşehir sınırlarına ulaştık. Tuz Gölü muhteşemdi, tuzdandı. Her yer tuzdu. Eğildim avuçladım tuzdu. Kapadokya yolları ise zorlu. İstedığımız hızda bir türlü ilerleyemiyorduk. Nihayet etrafta bitki örtüsü kalmamıştı ve uzaktan peri bacaları görünüyordu.

Hava da daha tam kararmamıştı şükür ki. Navigasyon otelimize yirmi dakika kaldığını söylüyordu ve gerçekten yorgunduk. Kendimizi bir an önce otele atmak istiyorduk.

Nihayet otele ulaştık. Otel gayet güzel görünüyordu. Bazen işleri baştan kontrol etmeyi bırakmak güzel şeylerle karşılaşmanın anahtarıymış meğer. Bunu anlamıştım. Bense kontrol delisiydim ve İhsan'a aldığı bu tarz kararlarda ona asla güvenmediğimi daima hissettirdiğim için sürekli sorun yaşıyorduk. Şimdi kendimi size haklı çıkarmak için pek çok örneğim de var ama bunu yapmayacağım. Kendimi ona bırakıyorum. Her şeyi kontrol edemem sonuçta. Biraz da o kafa yorsun. İşte bunları hep o ayarladı ve sonuç gayet iyiydi. Eşyaları odaya atıp akşam yemeği için yemek salonuna geçtik. Otel, her detayıyla gayet güzel ve otantikti. İnsana kendini değerli hissettiriyordu. Çünkü bizler değeri daima dış etkenlerde arayan modern insanlardık. Bu otel de sağ olsun bu ihtiyacımızı karşılıyordu.

Yemek sonrası çay ikramı da oldu. Sonrasında odamıza çekildik. Odamızın penceresi bir masal diyarına baksın, ejderhalar uçuşsun isterdik ama bakmıyordu. Perdeleri kapatıp biraz telefonlarımızla ilgilenip yattık. İhsan yorgunluktan inliyordu uykusunda. Ona usulca sarıldım. Yanağından ufacık öptüm ve uzun uzun yüzüne baktım. Uykuda ve loş ışıkta insan güzelliği diye bir şey var. Sonra etrafıma bakındım aynı durum bütün nesneler için de esasında geçerliymiş bunu fark ettim.

Sabah uyandıığımızda başımız, omuzlarımız çok ağrıyordu. Yolcuların bize armağanıydı bu. Kahveye ve ağrı kesiciye ihtiyacımız vardı. Aksi halde gün berbat olabilirdi. Biz ikimiz de başı çok ağrıyan insanlardık ve bu gerçekten en önemli ortak özelliğimizdi. Ağrı çekenini ancak ağrı çeken anlardı çünkü. Kahvaltıdan sonra büyük birer kupa filtre kahveyle majezik duolarımızı içip ağrımızı o mucize mavi hapçığın geçirmesini bekledik. Yaklaşık 40 dakika sonra etki etti ama sersemliği de beraberinde getirdi. Bunun için yeni bir kahveye ve açık havaya ihtiyacımız vardı. Dışarı çıktık. Kabaca nerelere gitmemiz gerektiğini biliyorduk.

Yer altı şehrine, İhlara Vadisi'ne, Göreme Açık Hava Müzesi'ne gidecektik. Belki ürkmezsek balona da binebilirdik ama biz muhtemelen binmeyecektik. Gezimiz biraz doğaçlama olacaktı. Şuraya gidelim mi, gidelim şeklinde.

Kapadokya gerçekten muhteşem bir tabiat harikasıydı. İnsan eliyle de şekillenince bambaşka bir coğrafya olmuştu burası. Çok değişikti her şey. Kendimi uzayda gibi hissediyordum. Gün sonunda otele döndüğümüzde yine yorgunduk. Yürüyüş mekanları zorlayıcıydı ve biz fena halde şehirli ve asfalt kölesiydik. Akşam yemeğinden sonra yine odamıza çekildik ve Instagram'a hikâyeler ekledik. Yorgunluk yüzünden gözümüzü açamaz hâle gelince

yattık. İhsan uyudu, ben onu izledim. Seviyordum herhalde bu adamı. Ona bakmak Allah'a inanmak gibi değildi belki ama güzeldi. Güzellik de malum zor tanımlanırdı. Kafamda türlü tilki gezindirdikten sonra ben de uykuya daldım.

Dalmamla uyanmam bir oldu. Çok şiddetli bir yer sarsıntısı oldu. Deprem diyemedim, çünkü bizim yaşadığımız depremlerden oldukça farklıydı. Otelin altında sanki dinamit patlıyordu. İhsan'ı kaldırdım sarsıntı hâlâ devam ediyordu. Komodinlerin üzerindeki abajurlar yere yıkılmıştı. Dolapların kapakları açılıp kapanıyordu ve koridordan çığlıklar yükseliyordu.

Hızlıca toparlandık. Aşağı indik. Herkes bahçede toplanmıştı. Elimizdeki telefonlar çalışmıyordu. Hepimiz dehşet içindeydik. Sarsıntılar da devam ediyordu. Sabaha karşı üçten yediye kadar devam eden sarsıntıların sebebi nihayet anlaşılmıştı. Erciyes'ten yükselen dumanlar her şeyi açıklıyordu.

Erciyes sönmemiş miydi İhsan? Bu nasıl olur İhsan? Sekiz yüz yıldır patlamayan dağ niye biz buraya gelince patladı İhsan? İnanamıyordum. Hepimiz çaresiz bir şekilde Erciyes'e bakıyorduk. Lav püskürtmeye başlamıştı. Biz de bu tarihi ana tanıklık ediyorduk. Bunun rüya olmasını çok isterdim.

Değildi ama kahretsin, değildi. Telefonlar çekmeye başlayınca ailelerimize haber verdik. Evet, iyiydik ama volkan patlamıştı. Bizi hemen İstanbul'a çağırıyorlardı. Bir cehennemden öbürüne gidip canımızı kurtaracaktık.

İhsan: "Niye gidiyoruz ki dedi. Lavlar buraya ulaşmaz."

Ulaşsa da keşke et kızartsak İhsan, dedim. Akşama kadar Erciyes patladı biz sallandık derken günü bitirdik. Sabah erkenden yola çıkma kararı aldık, zira artık duman ve kül şiddetini artırmaya başlamıştı. Peri bacaları perişan olacaktı. Bin yıllar önce Erciyes'ten püsküren lavlarla oluşup şimdi yine ondan püsküren lavlarla yok olacaktı belki de. Arabayla yavaş yavaş oradan ayrılırken Peri bacaları için ağıt yakmayı çok istiyordum. Radyoyu açtık. Terör, dış politika, NATO, deprem, salgın hastalık, aşı ve sonunda volkan uzmanı Yete Marar bizi derin volkan bilgisiyle aydınlatıyordu.

Volkandır patlar, gönüller patlamasın efendim. Peri bacası gider, volkan konisi gelir. Dünyanın düzeni böyledir. Aslında bölgede aylardır süren küçük küçük depremler bunun habercisiymiş ama biz uyanmamışız tabi ve volkan uzmanımız da elbette yokmuş. Bu yüzden mevcut açığı kendisi kapatmış hemen. Bir volkan asla sönmemiş ve canı isteyince böyle ceeee dermiş. Ayrıca dünyanın ısınması volkanizmayı da hızlandırmış. Bundan sonra sağda solda hep volkanlar patlayacakmış.

İçimiz rahatlamıştı artık. Yolumuza gönül rahatlığıyla devam edebildik.

İstanbul'a vardığımızda yine evimize ulaşmak için saatler harcadık. Ne hissedeceğimizi bilemez haldeydik. İnanılır gibi değildi. İhsan erken geldi-

ğimiz için pişmanlık duyuyordu. Sekiz yüz yılda bir gelen doğa olayından kaçmıştı ona göre. Orada kalıp fotoğraf çekmeliydik. Gördüklerimizi sosyal medyada anlatmalıydık. Yalnız bende o yürek yoktu. Sonra zaten öğrendik ki oteller boşaltılmış hatta civar köyler ve Kayseri merkezi de boşaltılmıştı.

Bu yaşadığımız saçmalığa sürekli bir anlam yüklemeye çalışıyordum. Sonra yükleyemediğimi fark ettim. Bizim açımızdan hiçbir anlamı yoktu gerçekten.

Erciyes biz oradayken patlamıştı. Tam sekiz yüz yıl önce patlayan volkan biz oradayken yine patlamıştı sadece. Neden?

Nedeni yok. Volkan patlar çünkü patlar. Ne patlatır kendini ne patlamak arzular.

Tatil bize haramdı? Bu yüzden herhalde.

Saçmalama Nazan dedi İhsan. Bizimle bir binlerce turist vardı. O zaman hepimiz aynı anlam arayışına mı gireceğiz?

Patlayası geldi ve patladı o kadar. Dünyanın bütün dengesini biz insanlar bozduk işte. Anlamı bu. Başka anlamı yok. Sönerse yine gideriz. Kaçmıyor ya. Hem daha turistik ve değerli hale geldi bence. İşyerinde anlatacağın da bi yığın hikâye. Uydur uydur anlat, ekle çıkar anlat.

Aşk olsun ben öyle mi yapıyorum?

Evet.

Ben senin gözünde öyleyim demek İhsan?

Volkan dumanı sana bi cesaret verdi herhalde.

Kavga etmeyelim rica ederim.

Etmeyelim İhsan. Dünya yorgun ben yorgun.

Yine gideriz ama değil mi İhsan? Oraya yine gidelim lütfen.

Gideriz tabi hayatım. Ortalık durulsun söz.

Söz di mi?

Vallahi billahi götürüleceğim.

İzin almışken evimizde İhsan'la bol bol zaman geçirip canlı yayınlar açtık. Yaşadıklarımızı herkese anlattık. Anlattıkça rahatladık. Rahatladıkça kabullendik. Erciyes bir volkanik dağdı ve patlayabilirdi. Bunu içselleştirdik. Kapadokya gezimiz evet, burnumuzdan gelmişti ama yine gidecektik.

Altı ay sonra.

“Kapadokya Erciyes 'ten çıkan lavların altında kalarak yok oldu. Civar köylerde kül temizleme çalışmaları devam ediyor. Binlerce insan evlerini kaybetti. Köylülerin hayvanları telef oldu. Kayseri şehri ortadan kalkmak üzere.”

İhsan görüyor musun, Kapadokya yok oldu.

Dünya artık büyüğü değil İhsan.

ZEYNEP SATI YALÇIN

Boşluğa Son Seremoni

Senin gözlerin de benim üstümdeydi hep. Etrafındaki sıvaları kağşamış, kül birikintileri içinde incecik mavi alevleriyle yanmaya devam eden, varlığı unutulmuş bir ocaktı gözlerin. Kaynağından hızla fırlayan ama düştüğü yerde hemen sönen minicik kıvılcımlar saçıyordun. Unutuluşunun soğuk acısını, sıcaklığında dindirmeye çalışan bir çift göze merhamet akıtacak gibi bakıyordun bana. Aramızdaki mesafeye rağmen ocağı görmekle bile nasıl ısındım, nasıl ısındım bilemezsin. İliklerime kadar donmuşum da haberim olmamış, bir ocak görünce fark etmişim bunca üşümüşlüğüümü.

Buz mavisi gözlerinde ısındıkça, yıllardır kalıplaşmış devasa buzlarım çözülüyordu. Iğıl ığıl akıyordu sular başımdan ayaklarıma doğru. Alnımdan sızan damlalar gözlerime doluyor, ağulu tuzu gözlerimi yakıyordu. Yoruldukça gözlerimi kırıştıırıyordum ama senden hiç ayırmadan bakmaya devam ediyordum. Baktıkça yeniden doğuyordum, var oluyordum, bir anlamım olduğunu hissediyordum. Okşanmamış başım okşanıyor, sırtımda sevgi sızdıran bir el dolaşüyor, kulağıma güzel sözler akıyordu o bakışlardan. Sen bilmiyordun.

Sana daha çok bakabilmek için uzattıkça uzatıyordum tek kişilik oyunumu. Nereden buluyordum onca repliği, nasıl da aklıma gelip dilime iniyor, mikrofondan yayılıyordu dalga dalga... Bütün seyircilerin sevgisi, beğenisi, yalnız sende toplanmıştı, senden sızıyordu kalbime doğru. Yalnız sen ve ben vardık alanda. Herkes, güneşten silinmiş de gölgeli izi kalmış fotoğraflar gibi duruyordu dört yanımda, cansız... Ben sana, yalnız sana dönmüştüm yüzümü, yalnız sana bakıyor ve yalnız senin için oynuyordum oyunumu.

On beş dakikalık oyunum uzamış, uzamış, sünüp yayılmış, yarım saate çıkmış diye gelip uyardı sunucu hoca, ama umurumda mı? Yaklaşık kırk gün sonra karnemi ve diplomamı alacağım, yaz tatilinde on sekiz yaşında olacağım ve buradan ayrılacağım nasılsa... Umurumda değil... Otuz dakikanın her bir saniyesinde, kimliksiz yıllarımın kıyısına köşesine sinmiş suretsiz bir

boşluğu doldurmak için uğraşıyordum. Kimsem olmayışına inanmamıştım hiçbir zaman. Sırtımda ve başımda dolaşan ellerin eksikliğini gideriyordum o küllü ve yıpranık ocakta. Hasret kaldığım sıcağı aniden bulmuş, ısıniyordum doyaya. Anlıyordum ki, o an sen de benim senin geldiğini öğrendiğimi, sırf senin için oynadığımı biliyordun. Beynim kendi kendine senaryoya ekler üretiyor, dilim söylüyor, bedenim canlandırıyor, iradem dışında kendi kendine oluyordu... Kalbim bütün olarak seninleydi, bilincim sensiz geçen yıllarda... Bedenim ve dilimin kalbimden ve bilincimden nasıl ayrışabildiğini ilk fark edişimdi...

Görevli bütün öğrenciler, giriş kattaki sınıfta sıramızı bekliyorduk. Pencereden dışarıdaki kalabalığa bakıp rolümüzü, konuşmamızı, şiirimizi tekrar prova ediyorduk. Müdür yardımcısı yanımıza geldi. Rutin öğrenci kontrolünden farklıydı bu geliş, gözleri muhatabın ben olduğumu hissettirdi. Endişe, merhamet, kararlılık ve tereddüt arası gidip gelen bakışlarla durdu öylece. Bıyıklarını yolarken birkaç kez konuşmaya yeltense de sesi çıkmadı bir türlü. Bir haberim var ama iyi mi kötü mü bilmem, senin algin bunu belirleyecek, diyen endişeli bir postacı gibi bakıyordu yüzüme. Baktı, baktı, sonra söylemekten vazgeçip içime söyleyeceğinin sızısını bırakarak çıktı. Aniden geri geldi, döktüğü sızıyı toplamak istiyordu anlaşılan.

“Emir, sana çok önemli bir şey söyleyeceğim, yoksa kendimi affetmem ömür boyu...”

Dediğinde ne söyleyeceğini bilmesem de o an sezmiştim senin geldiğini. Kalbim küt küt atarken sıranın bana geldiği bilgisini ileten arkadaşım geldi.

“Annen burada! Şu mavi başörtülü var ya...”

Demişti hoca, tam ben çıkarken camın ardından parmağıyla seni göstererek...

Şimdi düşünüyorum da nasıl dilim tutulmamış o an... Ya da boş bulunup koşarak boynuna sarılmamışım... Kötü bir espri gibi algılayıp gülüp geçmemişim, bana ne deyip arkamı dönmemişim...

Ardından adımın anons edilmesiyle sahne olarak düzenlenmiş okul bahçesinin ortasında buldum kendimi.

Dışım alabildiğine sakinken, içimde birikmiş on yedi yıllık iklimin durmadan ve sarsa sarsa yer değiştirdiğini duyarak çıktım sahneye. Yazlar, kışlar, süt kokulu baharlar geçmişti bilmediğim bir yüzün gölgesinde. İçimde kocaman bir boşluk gibi taşıdığım yüzünü artık belirgin hatlarıyla dolduracaktım. Kaşın, gözün, burnun, dudakların olduğunu bilecektim. Süt kokusuyla gelen, eli kolu ayağı olan, ama yüzü olmayan çok kıymetli bir boşluktun eskiden. Hiçbir sureti layık bulmamıştım yüzüne koymak için. Birgün görecektim seni

ve ancak ellerimle dokunduğumda bilecektim bir yüzün olduğunu... İşte o gün bugündü.

Programın her detayını defalarca çalışmıştık, ses tonumuza, mikrofon mesafesine dikkat etmeliydik, protokole dönmeliydik yüzümüzü. Oysa sen, karşı platforma dizilmiş koltukların arasında, en önde, hizasını taşımış alçacık ahşap bir sandalyedeydin, sana arkamı dönemezdim. Seni görmeliydim protokolü değil, oyunumu sana sunmalıyım. Yakından neye benzediğini, nasıl baktığını, nasıl oturduğunu, nasıl güldüğünü, bakışından beni kucaklayan bir kıvılcım saçıp saçmadığını anlamak için sana dönmeliydim yüzümü.

Alkışlar içinde elime tutuşturulan mikrofonla senden başka her şey sildi etrafımdan. Ellerin birbirini tutmuştu, dizlerindeydi, bembeyazdı, narindi. Karnındayken sırtıma değen o ince parmaklarını hissetmeye çalıştım. Senden bana doğru esen süt kokusu gerçek miydi bilmiyorum...

Bugünü beklemiştim, yani böyle bir karşılama gününü, ama burada değildi. Bir odada, özellikle uykudan önce yatağımın başında, alnımdan öperken düşlemiştim seni. Korkuyla uyandığım kâbuslardan kucağına koştüğümde süt kokan bağrına sığındığımı düşlemiştim. Sabahları elindeki bir bardak çayın buğusu içinde bir mutfakta, kahvaltı edeyim diye ısrarlarını düşlemiştim. Düştüğümde kanayan dizlerimi ve dirseklerimi sararken "Seni yaramaz, azıcık dikkat etsen ya!" diyeceğini düşlemiştim.

Sana bakarken hepsi düş olmaktan çıktı, can buldu mavi gözlerinin külünde. On yedi yılı sığdırdım otuz dakikaya. Sen, hiç olmazsa doğduğumda görmüş olabileceğini sandığım yüzümü olsun sığdırabildin mi dakikalara? Sesimi, yüzümü, gözlerimi tanıdın mı? Bir kokum var mıydı aklında kalan...

Gözlerinin mavisine baktıkça ısındım, terledim sonra... Oyuna devam edecektim, ama hoca yeni uyarılarla geldi, yine kulağıma fısıldadı yeter diye... Mikrofonu zorla elimden alacağını söyledi. Program akışını bozduğumu, diğer gösterilerin zamanını çaldığımı falan da söyledi. Protokole arkamı döndüğümü, çok ayıp ettiğimi... Seninle sonra hesaplaşırız, gibi bir şeyler de ekledi gittikçe sertleşen sesine.

Uzaktan da olsan tam ısınmaya başlamışken umurumda değildi tehditkâr sözlerin hiçbirisi. Sımsıkı yapıştığım mikrofonu, bileğimi iterek ağızımızdan uzak tutmayı ihmal etmedi. Uyarılarının aramızda kaldığını sandı, oysa herkes bir olağanüstülük olduğunun farkındaydı. Kalabalığın uğultusu dinmişti, bu hazırlıklı ve doğaçlama karışımı tuhaf gösteriye odaklanmıştı dikkatleri. Bir sana bir bana bakıyor, meselenin ne olduğunu ve aramızdaki rabıtayı anlamak istiyorlardı. Bense sadece senin ne zaman yanıma geleceğini... Hatta belki...

Bir an, senin mavi alazlı gözlerinden çekip gözlerimi, mavi göğe baktım,

ne yapsam Allah'ım dedim... Bulutlar beyaz beyaz akıyordu, kuşlar uçuyordu üzerimizden, rüzgâr ıslı bir süt kokusuyla geçiyordu yanımızdan. Diğer gösterilerden çaldığım kısacık zamanın ve bozduğum akışın hesabını değil, benden çalınan upuzun zamanları düşündüm o kısacık anda. Bebeklikten çocukluğa, oradan ergenliğe ve sonra gençliğe doğru kıvrılmış hayat akışının bozuluşunu... Benim hesaplaşacağım neydi, bunları çalan kimdi?

Gözlerimi indirdiğimde sen yoktun. Koltukların arasına sıkışıp öne taşmış ahşap sandalye boştu, üstünde buruşuk bir peçeteyi unutup gitmiştin. Önceki gibi beni bırakıp gitmiştin. Birazdan, uzattığım oyunla çaldığım zamanın hesabı sorulacaktı bana. Ben bunca yılın hesabını kime soracaktım? Koskocaman bir boşluğa mı? Gerçi sureti olan bir boşluktun artık...

Oyunu bitirme selamımı vererek, çoktan bitmiş ama sırf senin için devam ettirdiğim seremoniyi sonlandırdım. Fazla uzaklaşmış olamazdın, en çok bir göz açıp kapama süresiydi senden bakışımı çekişim, beni duyacağını biliyordum. Gösteriyi bitirdiğim için bana minnetle bakan sunucu hocaya mikrofonu teslim etmeden önce olanca sesimle bağırdım: Ey mavi boşluk! Ey sönmüş ocak! Seni özlemeyeceğim! Seni beklemeyeceğim!

Alkışların arasında kulaklarım uğulduyordu, öylece kalakaldım, dizlerim tutmuyor gibiydi, yürüyemedim. Zangır zangır titremelerim üşüdüğümdendi. Müdür yardımcısı ıslak gözleriyle yanıma geldi, kolunu omuzuma atıp beni içeriye götürdü. Merdivenleri çıkarken burnunu çekiyordu, sesi boğuklaşmıştı, o yüzden söylediklerini hiç anlamadım. Aklım ilk ve son defa gördüğüm sende kalmıştı. Meğer sen için için yanan değil, sönmüş kaşanmış bir ocakmışsın... Küllerinde gizlenmiş bir kor varsa ısınırım sanmıştım, ama sen çatlak sıvalarınla dağılıp kendi üzerine yıkıldın.

Yatakhaneye gelince tören ceketimi çıkarıp beni yatırdılar, üstümü örttüler, gittiler. Gitmeliydiler, zira gösteri devam ediyordu, herkesin yerine getirmesi gereken bir görevi vardı.

Ben ömrüm boyunca bir daha asla ısınamayacağımı anlayıp daha fazla titredim. Pencereden vuran güneş kâr etmiyordu, battaniyeme iyice sarındım. Havada, benim kendimi bildim bileli yüzün diye özenle sakladığım o eşsiz kıymetli boşluğumda, buz mavisi bir çift göz vardı. Yabancı ve soğuktu.

ESRA ÖZDEMİR DEMİRCİ

Emanet

Yusufla aramızda bir akıllık mesafe var. Bana sorarsanız bu köylülerin uydurması. Akşam olunca soba başında büyüklerinden dinledikleri efsanelerden çıkıp geldiğine inanıyorlar. Delilik bu, diyorum. Olanca mahcupluğuyla kulağıma eğilip, he aykız, diyor. Birlikte gülüyoruz.

Yusufun aykızıyım ben. İki yaşında evden çıkıp köyün girişine kadar girdince o bulmuş beni. Elimden tutup evin kapısına kadar getirmiş. Emanet, demiş babama, Aykız emanet. Babam başını okşamış, en sevdiği şekerden bırakmış avucuna. Aferin be Yusuf, sen akıllıdan da akıllısın.

Sevincini nasıl belli edeceğini şaşırmış. Kendi etrafında birkaç tur attıktan sonra gülerek evinin yolunu tutmuş. Eve varınca annesine göstermiş şekerleri. Aykız, demiş. Sonra bir parça pamuk çıkarmış çekmecedan. Elleri pamuk gibi mi, diye sormuş annesi. Evet, anlamında başını sallamış. Nereden biliyorsun deyince annesinin eline sarılmış. Tuttun mu yoksa oğlum?

Onunla birlikte büyüdük. Herkes ondan korkarken ben yanına koştum. Ne anlar o, dediklerinde Yusuf'a birden çok hikâye okudum. Anlamasa da dinledi hep. Bilmese de bağırarak eşlik etti söylediğim şarkılara. Her yaz köyden şehre dönerken elime bir pamuk parçası bırakır. Pamuğa sarılı şekeri yol azığı olarak kabul eder, teşekkür etmek için de sıkıca sarılırım boynuna. Yine aynı şekilde kendi etrafında dönmeye başladığında babam gaza basar. Toz bulutunun içinden, gidişimle kaybolan neşesine de veda eder gibi bakar hep.

Yıllarca içimde tuttuğum soru, o yaz sonu dönüş yolunda ağzımdan çıkiverdi: Yusufun akli nerede?

Böyle soru mu olur kızım?

Başında değilse nerede? Yaşında da değil besbelli.

Yusufun aklını karafatmalar yemiş.

Karafatma dediğin böcek değil mi anne, nasıl yer bir insanın aklını?

Babam anlatma der gibi koluyla uyarıda bulunsa da dikiz aynasından yalvaran bakışlarıma dayanamayıp kabul ediyor. Anlatmaya başlamadan

önce derin bir nefes alıyor annem. Bu hayra alamet değil, biliyorum. Çok sinirlendiğinde ya da zor bir konuşma yapacağında hep bu şekilde başlar.

O bir nefeslik boşluğa ne çok korku sığdırdığını bilmez. Birazdan annem konuşmaya başlayacak ve ağız boşluğundan kelimeler yerine suretler çıkacak. Suret dediğim korkunç varlıkların belirtileri. Birinin tek gözü büyük olacak mesela, yüzünü kaplayacak kadar büyük. Biri dışarıya saldırdığı kocaman dilini yüzüme doğru uzatıp beni bir çırpıda midesine indirmeye çalışacak. Diğeri tek eli ve tek bacağıyla sekerek arkasından yetişecek ve o benim, diyecek. Sana bırakmam.

Annemin konuşmaya başlamasıyla birlikte kâbusum son buluyor, korkunç suretler çıktıkları ağız boşluğuna gerisin geri dönüyorlar neyse ki.

Bir böcek ısırması Yusuf'u küçükken. Daha kundakta bebekmiş. Ahırın yanındaki samanlığın girişindeymiş beşiği. Süt sağan annesi, ağlarsa duyayım diye yakınına getirirmiş her defasında. Onun işi bitene kadar derin uykusunda olarmış bebeği, ikinci serinliğini ninni bellermiş. Ama o gün annesi ahıra girip işinin başına koyulduktan kısa bir süre sonra Yusuf'un ağlayışıyla mahalleli bir anda oracığa toplanıvermiş. Anneannenin anlattığına göre ağlama da değilmiş bu, sanki yavrucağın canı boğazına dayanmış da çıkmak istermişçesine inliyormuş. Annesi kucağına alıp sakinleştirmeye çalışsa da nafile, damarları belirginleşmiş, yüzü mosmor olmuş. Ağzı var dili yok sabi, inledikçe saplanmış zehir vücuduna. Neden sonra biri sırtına vuralım demiş de ancak o zaman fark etmişler. Bir böcek sırtına yapışmış, orada öylece duruyormuş. Onlar almaya çalıştıkça derine inmiş, etine bir ok gibi saplanmış. Köyün ileri gelenlerinden biri bir parmak bal çalmış üzerine, o an hareketlenmiş karadan da kara gövdesi. Zehir saçan ağzının sessiz çılgınlıklarıyla Yusuf'un küçük bedeninde debelenmeye başlamış. Ama olmamış. Ne yapsalar öldürememişler. İçlerinden birinin akıl vermesiyle köyün uzağında bir araziye gömmüşler. Niyetleri zehirle beraber başlarına açacağı başka felaketleri de köyden uzaklaştırmakmış.

O günden sonra akıllara gelen ne varsa yapılmış. Dualar nefes olup yüzüne üflenmiş, şifa olup sulara okunmuş. Tek bir şeyin önüne geçememiş akıl sahipleri, Yusuf'un vücudunda iz bırakmayan zehrin, beyinde hasara yol açtığını ancak bir yaşına geldiğinde anlayabilmişler. Yusuf'un adı artık yarım akıllı olmuş.

Peki deliliği?

Kendi etrafında döne döne büyümüş Yusuf. Köy meydanında bağıra bağıra ürkütmüş yoldan gelip geçenleri. Akıllılar korkup kaçır olmuş yanından. Köyün çocukları köpek kovalar gibi kovalamışlar yolun sonuna kadar. Her gün aynı tempoyla akşamı eden Yusuf'u annesinden başka kimse sevmemiş.

Ağzından akan salyaları bebek mendiliyle silermiş annesi, Allah boyunu büyüttü de aklını büyütmedi, dermiş. Sonra söylediğini isyan bilir, tövbe edermiş.

Her gece saat tam üçte sesi çığlık olup semaya yükselirmiş. Kimileri pencerelerden yetti artık, diye bağıırır, kimisi gözyaşı döküp dua edermiş.

Yoksa her gece rüyasında o böceği mi görüyormuş?

Kim bilir, diyerek iç geçiriyor annem. Sonra kaldığı yerden anlatmaya devam ediyor:

Bir gün yine köyün sonuna kadar kovalamışlar yavrucağı. Nefesi kesilince bir köşeye saklanıvermiş. Çocuklar köye dönünce de saklandığı yerden çıkmış ama bu kez de yolu şaşıırıp daha uzağa yürümüş. Kaybolduğunu anlayınca yorgunlukla bir ağacın dibine çökmüş, sırtını ağaca verip başını yukarı kaldırır kaldırmaz inlemeye başlamış yine. Bu kez farklıymış haykırışı, gecenin bir yarısı pencereden dışarı saldığı sese benzemiyormuş. Deden tarladan dönerken duymuş o sesi, dayınla birlikte bulmuşlar Yusuf'u. Ağzından köpükler çıkıyormuş, nefes boğazda. Ne oldu sana oğlum demeden sırtını açmış deden, yıllar sonra aynı yerde aynı böcek. Nasıl olur demiş dayın, buraya mı gömmüşlerdi?

Deden yerden kaptığı ağaç parçasıyla böceği sırtından söküp atmış. Yere düşünce öldüğünü anlamışlar. Böceklerle beraber Yusuf'un yarım aklı da başından uçup gitmiş. O günden sonra Deli Yusuf olmuş adı.

Yusuf'un aklı ne yaşında ne başında, bir böceğin midesindeymiş demek.

Kurduğum bu son cümleyi ben bile duymuyorum. Yusuf'u gözümde daha da büyütüyor bu hikâye. Çantamdan pamuğa sarılı şekeri çıkarıyorum. Yusuf'un gülen yüzü geliyor gözümün önüne. O günden sonra aklımı başımda bir yük gibi taşıyorum. Belki bir gün çeker gider bir yere. Sonuçta emanet değil mi?

SONER OĞUZ

Nasıl Oldu?

Yarın Selma'nın düğünü var. Selma teyzemin kızı. Edirne'ye gelin gidecek. Kendisiyle yıldızımız şu vakte kadar pek barışmamıştır lakin serde akra-balık var, ne edersin? Düğün dediğin birkaç saatlik mesele; fakat o birkaç saati hazırlamak uzunca bir uğraş gerektiriyor. Gelinin teyze oğlu olarak bende de kendi çapımda bir telaş, bir hazırlık... Bugün evden Hikmet'e tıraş olmak için çıktım. Tek takım elbisemi birkaç gün evvelinden temizletip ütüllettim Kenan'a. Ne de olsa teyze oğluyuz gelinin, öyle paspal gidilmez törene. Artık bizim sülalenin düğünleri de salonda yapılıyor. Bir devir kapandı anlayacağın. Ev düğünlerine ilk isyan ağabeyimle başladı, daha doğrusu yengemle. O gün bugündür ev düğünü görmedik şükür. Gerçi sülalece düğünlerden yüzümüz de gülmedi. Senelerin emeği, birikimiyle yapılan evliliklerden çoğu, birkaç yıla varmadı dağıldı. Kalanlar da ya kavga gürültü her gün ya mahkeme kapılarındalar hâlâ.

O gün ben tıraş olacağım ya, sabahtan beri tedirginim; dışçı lafını duyan çocuklar gibi tir tir titriyorum. Neden mi? Benim kadim tutkularım, kökü derinlerde alışkanlıklarım var. Tabi ki olabilir. Hepimizin alışkanlıkları var, onda da haklısın. Lâkin bende ki biraz fena. Duyana dudak ısırtır, derinden bir vah çektirir. Babamın parmaklarını bükerek saydığı “-ma oğlum”lardan ikincisidir ki her defasında sol elin yüzük parmağıyla işaretlenmiştir babam tarafından.

Gece boyu birkaç kez korkulu rüyalarla uyandım. Ter içinde uyuyor, daha bir terlemiş halde sıçrayıp duruyordum sabaha kadar. Hikmet, kolumdan tutup bir yana çekerken Servet, omuzlarıma çöküp “Otur” diyordu. Kâh Nuri'yle yirmi bir oynarken buluyordum kendimi kâh maça kızına kılıç atarken. Yirmiliğine elden sıfır, ellilik çanak derken, kül tablasında yanan sigaranın unutulması, bitmeye kim yakın diye masadaki yüzlerde bir iz, bir işaret aranması “elim iyi, renk vermeyeyim” telaşıyla kül tablasındaki sigaranın üzerine bir tane daha yakılması, masadakilerin vaziyeti anlayıp ellerinde ne var ne yok serilmesi gibi sekiz senedir görmediğim manzaraları göre göre sabahı

ettikten sonra tüm bunları geriye sararak tekrar tekrar düşünmekle de ilçenin fi tarihinden kalma, ufacık ve tek iş hanının önüne gelmiştim. Burası, alt katında rutubetten ve kokudan artık hiçbir esnafın kalmadığı, üst katındaysa sırasıyla bir terzi, bir arzuhalci, bir berber dükkânı ve ilerisinde bir kahvehanenin bulunduğu küçük bir yapıydı. Dolayısıyla iş hanı diye bahsetmem de kimse gücenmez. Üst koridorun dip köşesinde izbe bir dükkân vardı. Pencerelerinde rüzgâr uğuldar, yağmur yağdı mı tavanı akardı. Burası kahveci Osman'ın ölümü dolayısıyla birkaç hafta kapalı kaldıktan sonra oğlu Servet tarafından yeniden işletilmeye başlanmış, ilk günler ocak yakılmış ve tüm koridoru mis gibi çay kokusu tutmuştu. Lâkin Servet, birkaç haftaya varmadan dert yanmaya başlamış, dul annesini de hesaba katarak "Bir semaver iki evi nasıl geçindirecek?" diye kara kara düşüncelere dalmıştı. Çareyi ise akşam beşten sonra perdeleri çekip dört lambanın üçünü söndürerek -kendince- adına kumar denilemeyecek oyunlar için birkaç masa kurup alacağı seans ücretleriyle kazancını artırmak fikrinde bulmuştu. Tabi işin Servet'ten ayrı, ondan bağımsız bir yanı da var. O da bu belaya durduk yere bulaşmış değil. İlçede bu illetin müptelası çok. Ekonomide arz talep diyorlar hani. Servet; kısa süre içinde benim de vaktiyle masa, birkaç gün öncesine kadar cami arkadaşım olan onca kişinin yıllar önce edilmiş tövbelerini kulak ardına asıp yeniden bu illete bulaşmalarından memnunluk duyuyordu hâliyle. Birkaç haftaya kalmamış, berber Hikmet'le yalnız kalmıştık cami avlusunda. Yalan yok, bizde bu meseleyi konuşacak, eleştirecek, Servet'in lokalinden bahsedecek irade nerede? Konuşsak kabuk yaradan sıyrılacak, kan senelerdir hiç durmamış gibi fışkıracak. Bu yüzden susmakla yetiniyoruz. İkimiz de biliyoruz ki rüyalarda dahi yakamızdan düşmeyen bu tutku bizi her an kolumuzdan yakalayıp kendisine çekebilecek kuvvette bir mahlûk. Ne yapalım, görmezden, duymazdan, bilmezden gelerek sekiz sene evvel birlikte ettiğimiz yeminlerin ardında durmaya çalışıyoruz. Çalışıyoruz çalışmasına da nereye kadar?

Dün, namaz çıkışında Hikmet'le hiç konuşmadan yürürken Cafer'i gördük. Cafer, sol tarafımdan sokuldu. "Servet," dedi "mekânı yeniledi. İki de hatun getirmiş, gündüzleri kahvehane geceleri bambaşka..." Benim dizlerimde yıllar önceki titreyiş, Hikmet'in göğsünde aynı kuşlar... Bu kadar kolay mıydı? Üstünden geçen sekiz sene hiç mi törpülememiş, hiç mi köreltmemişti bu hevesi de hâlâ değiştiği yeri çizip geçiyor; aynı sancıyı, aynı hazzı kanatlandıırıyordu içimizde. Göz göze gelmekten sakınarak Cafer'i selametledik. Ama ikimiz de biliyoruz uyuyanın uyandığını. Bu tutku hiçbir şeye benzemez, önü de ardı da uçurum; birbirimize tutunacak birbirimizi tutacağız, çare yok.

Hikmet'e gün evvelinden haber vermiştim: "Cumartesi bizim Selma'nın düğünü var, şöyle güzel bir tıraş isterim ha!". İçimden ilk cızırtı o gün gel-

mişti. Hikmet'in işi benden de zor. Her akşam dükkânı kilitlerken Servet'in mekânın örtülmeyen kapısından taş sesleri çalınır kulağına. Hikmet, bardak şingirtıları ve duvarlara çala çarpa çoğalan onca küfürden sonra büyüyerek koridoru tutan kahkahaları duyar her gün, duyar da dişlerini sıkar. İkimiz aynı damdan düşmüşüz vaktiyle, bizi biz anlarız. Anlarınız anlamasına da yaşamak dediğin öyle dümdüz bir tepsi değil ki. Hırsı var, özlemi var, tutkusu var, var oğlu var! Biri bıraksa yakanı, öteki tutup çekiyor; büyüğünden kaçsan küçüğüne tutuluyorsun günahın. O da mı olmadı, rüyalar var. Küllenen ocak uykuda harlanıyor kimi zaman; kalkıyorsun, cayır cayır için. İçkiden, kumardan, kadından elimizi çekmişiz lâkin ikimiz de öyle "şükür kurtulduk" diyemedik hiçbir zaman; biliriz ki bunlardan bir koku var içimizin zulasında. Ara sıra bir rüzgâr eser, burnumuza çalınır. O vakit benim dizlerim boşanır, Hikmet'in göğsünde kuşlar çırpınır.

Binanın girişindeki paslı demir kapı, önüne bir kaldırım taşı konularak ardına kadar açılmış, küf kokan bir koridora çıkıyor. Koridorun solunda, rutubet nedeniyle senelerdir boş duran dört dükkân, sağında üst kata çıkan bir merdiven var. İki kişi rastlaşsa biri duvara yahut tırabzana dayanmadan ötekinin geçemeyeceği bu daracık merdivenlere adımımı attım. Sıvası dökmüş, kimi yerlerde tuğlası gözüken bu duvarlar arasından karanlık bir yüzle çıkılan ve yine içeride onca karanlık çehrenin yanık, çanak oynayıp siyaset konuştuğu, gazete bulmacalarının yalan yanlış doldurulup üstü çizilerek tekrar tekrar düzeltileceği, pantolon paçası yapılan, dilekçe yazdırılıp hasbihal edilen, tıraş olunan, kumar oynanan dört dükkânın bulunduğu koridora merdivenleri bitirip de yüzümü çevirdiğimde olmaması gereken oldu ve ilkin Servet'in kulübünün kırık dökük kapısı ilişti gözüme. Oysa bu daracık basamakları Selma'nın düğününde yakışıklı görünmek için, saçlarımı şöyle sağından solundan biraz toplatmak niyetiyle çıkmıştım. Hikmet, silkelediği ıslak havluları kapı önündeki kurutmaliğe asıyordu. Göz göze gelip kısacık selamlaştıktan sonra Hikmet'in gözleri henüz üzerimdeyken benimkiler tekrar aynı kapıya dönmüştü bile. Şimdi yüzünü görmediğim Hikmet'in alnında kızaran korkuyu, bakışlarındaki tedirginliği ve göğsündeki kuşları biliyor, o kuşların kanat vuruşlarını ben de duyuyor, onun da benim dizlerimdeki titreyişe ortak olduğunu, aynı titremeyle titrediğini anlıyordum. Hikmet, belki kapı önünde müşteri avlayan dürümcü garsonlarının durumuna düşmemek, belki de benim kendisine yaptığım olası bir şakayı bozmamak adına susuyordu. Yahut harlanan ateşten -en azından kendisini korumak için- bir adım geriye çekilmişti. Bu kısacık bakışma faslının ardından berber dükkânını birkaç adım geride bırakmışken benim gibi, en azından son sekiz senesinde, evinden işine işinden evine hesabı yaşayanlar için oldukça fena ve tek

bir olasılık kalıyordu geriye. Hikmet'in elde avuçta kalan bu son ihtimale rağmen meraklı gözlerle ardımdan baktığını her ne kadar geriye dönmek isteyip dönemesem de görüyordum. Biliyordum ki Hikmet, beni o karanlık odadan kurtarmak adına bir şeyler yapabilmek arzusuyla kıvrıyor; yalnız içindeki ses "Belki de birini arıyordur" dedikçe teskin oluyordu. Bense her adımımın sigara yanıklarıyla dolu masa örtülerine, duvarlarda asılı irili ufaklı rengârenk takvimlere, sigara isinden camına dek sararmış iki bozuk saatin bir çift göz gibi herkesi gözetlediği duvarlara biraz daha yaklaşıyordum.

Hikmet, son bir ümitle, kırmızısı solmaya başlamış havluyu ötekilerden daha kuvvetlice silkeleyerek üç defa şaklattı. Koridorda yankılanarak çoğalan, arzuhalci Celal'i yerinden sıçratan, önce duvarlara sonra birbirlerine çarparak anlamsızlaşan bu üç ses; benim ardıma dönmemi ve Hikmet'e borçlu olduğum açıklamayı yapmamı, hatta bu kötü şaka için ondan özür dilememi buyuruyordu. Fakat Hikmet, son havluyu astıktan sonra ellerini beline dayayarak bir süre ardımdan bakacak, acı acı yutkunacaktı. Üstelik içeride tıraş olmak için bekleyen müşteri de bir gariplik olduğunu sezdiğinden olsa gerek onun bu bekleyişini bozacak herhangi bir eylemde bulunmayacak, hatta "çok acele" diye oturduğu koltukta yarım kalan tıraşını dahi önemsemeyecekti.

Hikmet kararını çoktan vermişti. Masa başında pijama-terlikle kahve yudumlayıp keyif çatarken bize bunları çektiren, bize dair bir kaderi satır satır ören öykücüye ulaşip beni yolumdan çevirmesi için ondan ricada bulunacaktı. Bense birkaç adım sonra anason ve tütün kokularının genzime dolacağını, az evvel çıktığım merdivenlerden gelen ayak seslerinin kime ait olduğunu biliyor, hatta bunun bir kâbus olabileceği ihtimali üzerine kopuk da olsa düşünabiliyordum. Hikmet, tam da bu düşündüklerime dair bir şeyler söylemek istiyor ama söyleyemiyor; Hikmet'in söylemek isteyip de söyleyemediklerini ben anlarken o da benim söyleyemediğim şeyleri anlıyor olmamdan gizli bir memnuniyet duyuyordu. Hikmet'le beni hiç konuşmadığımız halde anlaştıran bu ortak tutku, aynı zamanda müşterek bir sayrılığımızdı.

Odanın artık çoktan paslanmış bir asma kilitte geceleri halkalarından kilitlenen ve her sabah aynı gürültüyle şu koridoru çınlatarak açılan, seneler boyu yediği kat kat boyalardan şiştiği için asla tam örtülemeyen kahverengi kapısına onca zaman sonra ilk kez bu kadar yaklaştım. Hikmet'in dükânını geçtikten sonra, mozaikli betonun şimdi tam da durduğum noktasında enlemesine çekilmiş sarı bir çizgi vardı ki âdeta burada biraz durup düşünmeden kendisini aşmamamı istiyordu benden. Hikmet'se çoktan yakın gözlüklerini takmış, işaret parmağını telefon rehberinin sayfalarında satır satır kaydırarak öykücünün adını arıyordu. Az evvel kuaförün önünden işveli tavırlarla taksiye binen balık etli iki kadın, içki servisine ve masalarda oturan

karanlık çehrelerin tepelerinde ter ve parfüm kokan gövdeleriyle dikilmeye, zaman zaman da odada arzı endamla olası bir gerginliğe kendilerince tedbir aldıklarını düşünmeye başlamışlardı bile. Tüm bunları henüz bu karanlık odaya girmemiş olmama rağmen zihnimde bu denli kusursuz canlandırıyor olmam çok tuhaftı. Hikmet rehberde “S” ile başlayan isimleri tarıyor, geç kalacağı endişesi, öykücünün telefon numarasını bulmasını daha da güçleştiriyordu. Gerçi numarayı bulsa dahi, rengi kremden sarıya çalan çevirmeli telefonundan onca rakamı tek tek döndürecek, hem öykücü telefonu ya açacak ya açmayacaktı.

Merdivenlerdeki ayak sesleri ikilendi. Dört ayak belli bir ritimle mozaikli zemini dövüyorken sesler bir anda sayamayacağım kadar çoğaldı. Bulaşacağım belanın finalinde ortaya çıkacak yüzlere ait bu sesleri dinleyerek kahverengi kapıya doğru yürüyordum. İçeride rulet çarkına benzer bir sistemle işleyen el yapımı makinenin fişi takılmış, üzerinde otuz altıya kadar sayıların yazılı olduğu toplar sarışın kadınlardan herhangi biri tarafından tek tek gösterildikten sonra düzeneğin altındaki şeffaf hazneye atılıyordu. Öteki kadınsa bahisleri toplarken kalın ciltli bir ajandaya -belki de kendi çapında bir muhasebe defteri- bahisçilerin adlarını ve riske ettikleri miktarı yazıyordu. Hikmet’se dükkânında önü sonu ikimizi bulacak bir felaketi önlemek için kıvranıyordu âdeta. Bir yandan koca rehberde aradığı ismi bulduğuna seviyor bir yandan el kadar şehirde aynı isimde onca kişi oluşuna öfkeleniyor, sonra da bu iki hissi aynı esnada ve eşdeğer yoğunluklarda nasıl olup da duyduğuna şaşıırıyordu. Üstelik koltukta acelesi olduğunu söyleyerek oturmasına rağmen dakikalardır ne için bekletildiğini anlayamamış bir müşteri vardı. Müşteri de onun gerilen yüz hatlarından, tedirginleşen tavırlarından ve en çok da elinde titreyen usturadan çekindiği için susuyordu. Peki, ben nasıl oluyor da hem şu koridorda felaketime yürüyor hem merdivenleri çıkan ayak seslerinin manasına eriyor, Hikmet’i ve şu kapının ötesinde olan her şeyi bu kadar pürüzsüz ve aynı anda görebiliyordum?

Kapının önünde durdum. Bu duruş içeri girmekle girmemek arasında bir tereddüdün sonucu değil, güç açılacağını bildiğim kapının karşısında yenik düşmemek ve hatta içeridekilere mahcup olmamak adına bir gereklilikti. Osman’ın neredeyse her yıl vurduğu kat kat boyalardan sonra kahverengi olmakta karar kılan, şişmekle sıkışmış bu kapıyı dizlerimden aldığım destekle iterek açtım. Gıcırtilı bir gürültü koridorda birkaç defa çınlamak suretiyle merdivenlerden gelen ayak seslerini bastırdı. Adımımı içeri attıktan sonra loş karanlıktaki yüzlerin bana bakıp bakmadıklarını anlamaya çalışarak hepsini tek tek inceledim. Kirli sakallısı, fırça bıyıklısı, gözlüklüsü, gözlüksüzü... Hiçbir yüzde bana dair bir merakın izine rastlamadım. Elllerinde titrettikleri iskambil

kâğıtlarına, ortada dönen rulet benzeri çarka, şuh kadınların işveli yürüyüşlerine dalıp gitmiş olan bu kalabalık beni çabucak kabullenecek ben de birkaç dakikaya kalmadan onlara karışabilecektim. Sanki şu masalardan birinde dün kaybettiğimi bugün tekrar kazanmak yahut dün kazandığımı bugün kaybetmek için gelmiş gibi karıştım aralarına. “Hoş geldin”ler arasındaki mahcupluğum da fazla sürmedi. Kâğıt para, anason, tütün ve kadın parfümü karışımı şu koku o kadar tanıdıktı ki, akşamdan öpüşüp ayrıldığım bir tanışın ertesi sabah köşe başında bekliyor oluşu gibi karşıladı beni. Bir güzelliği hoyratça koparıp bir zaman sonra yeniden bağlamakta daima bir ulanmışlık hissedilirken bu türden bir tutkuyu seneler sonra tekrar düğümlediğinde aradaki boşluk kendiliğinden pürüzsüzce kaynıyordu. Muhabbetin tatlı yerinde garson gelip de çayları masaya bırakıyorkenki suskunluğun ardından garsonun uzaklaşmasıyla derin bir sohbete kaldığın yerden devam etmek kadar basitti bu da.

Hikmet, öykücünün numarasını bulmuş, rakamları kendisine tek tek okuması için rehberi müşteriye vermiş, bu çetrefilli durumu öykücüye nasıl izah edeceğini kafasında toparlamaya çalışıyordu. Öykücünden kalemi elinden bırakmasını ister ve onu buna ikna edebilirse vaziyeti açıklamak, hatta onu kafasındaki finalden caydırmak için gerekli zamanı bulabileceği fikri cılız bir ışık halinde titremektedir zihninde. Merdivenlerden gelen ayak sesleri koridora taşındığında Hikmet de telefonu düşürmüştü nihayet. Kapının önünden koyu gölgeler halinde mevzun akan bu kalabalık, sivil oldukları tüm ilçe tarafından malum polis memurlarıydı. Telefon çalışıyor ama açılmıyordu bir türlü. Öykücü telefonu açsa sivilleri oyalama vazifesini Hikmet’e verebilirdi pekâlâ. Bu durumda ne yapacaktı? Hayatında ilk defa bir hikâyeye bu kadar hazırlıksız yakalanmıştı Hikmet. Oysa bu sabah dükkânını her zamanki gibi besmeleyle açmış, sağ ayağıyla içeri girdikten sonra aynaya yapıştırdığı bereket duasını Arapçasından okuyarak güne başlamış, tüm bunları yaparken benim şu kapının önünden kıvrılıp gideceğim aklının ucuna dahi gelmemişti. İlginçti, her şeyi ama her şeyi biliyordum. Kimse içinden bir cümleyi benden kaçırarak geçiremiyor, benden habersiz en ufak bir şey düşünemiyordu. Hâlbuki bunlar ancak bir rüyada mümkün olabilecek şeylerdi. Evet, bir rüyadaydım. Hayır, bir rüyada olamazdım. Zira bu bir rüyaysa şimdi gördüklerimin yalnızca bir rüya olduğunu anlamakla tüm sihri bozmuş olduğumdan çoktan uyanmam gerekirdi. Ben aklımdan bunları geçirirken öykücünün telefonu çalmaya devam ediyor fakat bir türlü cevap verilmiyordu. Öyle ya tüm bunları kurgulayan kafa, yazı masasına geçtiğinde planlarının bozulmaması için telefonun fişini çekmiş yahut da her şeyi öncesinden bildiği için kalemini, defterini alıp deniz kenarında bir banka oturmuş, başımıza türlü çoraplar örüyor olabilirdi. Öykücünden umudunu kesen Hikmet, bir cep telefonu numarasının yazılı olduğu

kâğıdı aldı bu defa. Tek tek çevirdi rakamları. Ben kısacık koridoru geçip karanlık odaya girene, ardından gelen siviller şu kapıya dayanana dek Hikmet ne çok şey yapmış ne çok şeyi sıkıştırabilmişti bu zamana. Einstein haklı. Zaman izafiydi elbet. Ve şimdi ne kadar yavaş akıyordu benim için. Akmaktan ziyade damlamak da denilebilir bu kopuk ilerleyişe. Hızlı ya da yavaş, akıyor ya da damlıyor, ne fark eder? Zaman, güldürüp ağlatarak, yaşatıp öldürerek, haklı ya da haksızca ama bize daima bir şeyler ederek geçiyor, görünmez bir insan gibi aramızda dolaşıyordu. Her şey için gerekli icazetnâme onun iki dudağı arasından çıkıyordu vakti gelince.

Karanlık odadaki tek boş sandalyeye sarışınlar refakatinde oturduktan sonra Hikmet'e vermem gereken yirmiliği dört ve dokuz numaralı toplara yatırmıştım bile. Kadınlardan biri adımın karşısına 20 yazıyor, ben az sonra şu kapıdan beş sivilin içeri gireceğini ve herkesi toplayıp götüreceğini bildiğim halde akıllı uslu bekliyorken olması gereken her şey zorunlu bir akış halinde gerçekleşti. Şu ana kadar olan her şey, kısa metrajlı bir filmi ağır çekimde hem oynadığım hem izlediğim hissi veriyordu bana. Bir el düğmeye basıyor, her şey normal bir hızda ve belki de normalden daha hızlı fakat bana normalmiş gibi gelerek akıyordu. Kollarım burulup sırtımda kelepçeleniyor, odadaki ışıkların hepsi yakıldığından yüzlerdeki ifadeler kendini tümüyle ele veriyordu. Birkaçı hariç, yüzlerde çok kez seyredilmiş bir filmi yeniden izlemenin heyecansızlığı okunuyordu. Ellerim tersten kelepçelenmişti ki telefonum bir iki titremeden sonra çalmaya başladı. Arayan Hikmet'ti. Koltuktaki müşteri onun koridorda beni götürürlerken izleyişini, ahize kulağında donup kalışını, beni ve polisleri fırsat bilerek önlüğü sıyırıp dükkândan çıktı. Koltuğa ben oturuvermişim. Nasıl mı olur? Koltuğa polislerden ve kelepçemden kurtularak oturmam elbet. Hikmet'e olduğum son tıraşı anımsadım sadece. Hikmet, saçlarımı kurulayıp sakal tıraşına başladığında mesleği icabı konudan konuya atlayarak sürekli bir şeyler anlatıyordu. Sehpanın üzerinde bir kitap gözüme ilişti: "Lüsid Rüya". Hikmet, benim aynadan kitaba dikkat kesildiğimi fark etmiş, kendisine yeni bir söz sahası açıldığı için sevinmiş gibiydi o gün. "Son zamanlarda kötü rüyalar görüyorum. Fırsat buldukça bu kitabı okuyorum. Rüyalarda çok da çaresiz değilmiz. Kitabın mottosu şu: *Rüyalarınızın Aktörü Değil, Yazarı Olun!* Milyonlarca satmış dünyada. Daha bitmedi ama şimdiden faydası oldu bile. Mesela geçen gün seni gördüm..." diye bir izaha girişmiş fakat ne oldu, nasıl olduysa devamını getirememişti.

Telefonum çalıyordu ama Hikmet beni boşuna arıyordu. Mevcut parçaları birleştirence şöyle bir kaniya ulaşıyordum zira: Bu benim öykümden ziyade, Hikmet'in rüyasıydı belki. Rüya rüya, ne mi olmuş? Yo, rüya deyip geçmeyeceksin. Kenan'da, bir kuyudan Mısır'a sultan çıkarmışlığı vakidir.

Karakolda sabıkasız üç beş kişiden biri olduğum anlaşıldı. Bu işleri bırakalı sekiz sene olduğunu anlattım. Ajandada isminin yazılı olduğu sayfa da ortada yoktu zaten. Hem olsa bile sarışın kadın adımları yanlış kaydetmiş, ben de düzeltme gereği duymamıştım. Amir: “Bir yakınına haber verin, gelip alsınlar, vakit geç oldu.” dedi.

...

Telefon birkaç defa çaldıktan sonra Hikmet çatlamış bir sesle “İyi ki aradın, kötü bir rüya görüyordum.” dedi. Başıma gelenlerden habersizmiş gibi bana rüyasının kulübe girişime kadar olan kısmını anlattıktan sonra “Neyse,” dedi, “ben o kitaptan işin tekniğini öğrendim. O rüya ben nasıl istersem öyle biter.” dedi. Lüsüd rüyalarla ilgili daha bir yığın açıklamadan sonra akıl edebildi: “Sahi sen bu saatte?” Şarjı biten telefonum kapanınca bu soru boşlukta kaldı. Biliyordum ki o an Hikmet yeniden yatağa uzanıp kafasını yastığının altına gömmüş, beni küf kokan koridorun başında yeniden düşleyerek uykuya dalmıştı.

...

Küf kokan koridoru geçtikten sonra iki kişi rastlaşsa biri duvara yahut tırabzana dayanmadan ötekinin geçemeyeceği daracık merdivenlere adımımı attım. Sıvası dökülmüş, kimi yerlerde tuğlası gözüken bu duvarlar arasından karanlık bir yüzle çıkılan ve yine içeriden onca karanlık çehrenin yanık, çanak oynayıp siyaset konuştuğu, gazete bulmacalarının yalan yanlış doldurulup üstü çizilerek tekrar tekrar düzeltileceği, pantolon paçası yapılan, dilekçe yazdırılıp hasbihal edilen, tıraş olunan, kumar oynanan dört dükkânın bulunduğu koridora merdivenler bitip de yüzümü çevirdiğimde Hikmet’in kurutmalığındaki rengârenk havluları gördüm ilkin. Çünkü bu daracık basamakları Selma’nın düğününde yakışıklı görünmek, saçlarımı şöyle sağından solundan biraz toplatmak niyetiyle çıkmıştım. Hikmet, silkelediği havluları kapı önündeki kurutmalığa asıyordu. Dükkânda müşteri de yoktu. Ne güzel! Tıraş olmak için beklemeyecek olmanın sevinciyle cebimdeki yirmiliği tezgâhın üzerine bıraktım.

Aslında tıraş olurken Hikmet’e son yazdığım öyküden bahsedecektim. Ama Hikmet, her zamanki gibi daha çabuk davranıp bana rüyasını anlattı. Nasıldı yani? Derken üç beş sivil dükkânın önünden koyu gölgeler halinde akıp geçti. Her şey iç içeydi. Zihnim allak bullak... Hikmet benim öykümü çalıp kendisine rüya mı yapmıştı, yoksa ben onun rüyasından öykü mü çıkarmıştım aynı gece? O mu benim öykümdü şimdi, ben mi onun rüyasıydım? Ya son bölüm? O mu rüyasını değiştirmeyi başarmıştı, ben mi telefonda titreyen sesin ricasını geri çevirememiştim?

Sence nasıl olmuştu?

SERCAN CEYLAN

Zum

Bakışlarımda kan kırmızı bir çocuk oyuncağı, şehrin iki dünya arasındaki istasyon karanlığında durdu. Anne babalarının elinden sağa sola fırlamaya çalışan çocukları gördükçe, sıcak gülümsemelerini, seslerindeki tazeliği, onların en kederli halleriyle bile dünyaya kayıtsızlıklarını izledikçe, dönerdim. Hiç ölmeyen çocukluğuma gider, özlemler içinde kalırdım. Sonra alırdı karanlık eller beni silkeleyip tufanlarla taşırdı. İşte bugün! İşte şimdi! İşte yarın Hindistan'a, Japonya'ya, Arjantin'e ya da İskoçya'ya belki asla gidemeyecek insanların ülkesinde ve nereye giderse gitsin gözleri hep kapalı insanların arasında.

Boşandıktan sonra uzun süre gece yarıları aniden uyandım. Ana caddeye bakan tahta pencereyi açar, acı bir sigara içimince düşünürdüm. Yarasalar dönerdi sokak lambalarının etrafında, bir tanesinin yüzüne tutunacağı korkusuyla ürperir içeri girerdim ve sanki üşümüş gibi sevdiğim hırkayı alırdım üstüme. Kocamın iş arkadaşlarından biri hediye etmişti. Kırmızı işlemeleri ve sıkı kumaşıyla her dokunuşumda bir imge belirirdi zihnimde. Orkun, hırkayı vermek için elini uzattığında eşimin çok uzaklarda kalışı, aynaların ifritleşmesi, gösterişli abiyeler içinde kadın kahkahaları, takım elbiselerdeki umarsız ritim, insanların yer değiştiren gölgeleri, sürtünüşleri, bana ait olmadığım bir yerdeymişim hissi veren caz müzik. Neyse. İşte ısındım. Bir saat sonra bile içimden atamadığım korkuyla gün bitecek, ben ruhsuz, büyüsüz, şarkısız rüyalarla bir sabaha uyanacağım.

On dairelik apartmanın hemen hepsi insan doluydu. Ayrı telden çalar, ayrı azaplarla yaşarlar. Onlara bakmadığınızda artık orada olmazlar. Kimi aşığını bekler, kimi sabah ezanıyla işe yollarır. Öğrenciler neredeyse sürü halinde gelip ayakkabılarını eşikte bırakırlar, ayrı azaplarla birbirinin aynı insanlar. Home ofis çalışan reklamcılar, inşaat işçileri, Iraklılar, Suriyeliler, beni her görüşünde elini kaldırarak selamlayan esmer doktor... Bana göre en kötüsü, Rıza Bey! İkide bir kapımı çalan saygısız, ruhsuz bir herif. Oysa arka-

sında on beş yıllık evlilik ve dünyalar güzeli üç kızı var. Efendicim, maşallah, buyurun, ne içelim, yalnızız, kalmaz mısınız, başka zaman... Bana baktığı gibi bodrum katta yalnız kalan kadına da bakardı. Öyle zamanlarda bunun gözü göz değil derdiniz. Kör ol! Bir gün işi daha ileri götüreceği gelirdi aklıma. Örtedim kapımı, kapının üç kilidini de. Mesela bizim Karadenizli hemşire sorun etmezdi. Amazon kadını. Umursamıyordu, ciddiye almazdı. Yine de ondan güç bulmak istiyordum sanki. Canımı sıkıyordu eylemsizliği. Onun boş vermişliği ve arızalı insanlara direnmekten çoktan vazgeçiş, inanılmazdı. Bir şeyler olsun istiyordum.

Yazmaya acayiplikler ve yalnızlıklar içinde başladım. Boşandıktan sonraki geceleri, rüyaları, hatıraları yazdım önce. 2008’de yaratılmış bir dünya kurdum kendime. İşte özgürsün! Bütün ülkeleri gez, kütüphaneni doldur, oku, oku, oku, koleksiyona da başlarsın belki ama yok ya! Yok, ondan da sıkıldım. Ondan da bunaldım sonra. Ruhsuz, çocuksu, yapmacık geldi. Belki çocuğum olsa ona masallar anlatır, anlattıklarımı da kağıda dökerdim. Onun gittiği parklarda ejderhalar yuva yapardı. Masalsı yaratıklar dünyayı kurtarırdı. Devlerle giriştiğimiz dünya savaşından galip çıkardık. Kahramanlarımız, prenslerimiz, prenseslerimiz... Kandırayım dedim biraz daha ama kendime de katlanamadım.

Kahraman var mıdır şuralarda acaba diye bakıp kapılara, koltuklara döndüm. Uğul uğul fısıldaşmalar içinde bom boş gece. Kasıklarım buz gibi. Konsol derli topluydu. Yeşil pijama ve bir iki yazlık tişört duruyordu kenarda.

*

Ertesi gün kendiliğinden oldu her şey. Rastlantısaldı. Her günkü gibi oradan geçiyordum. Bir şey dikkatimi çekti. Yavaşladım. Durduktan sonraysa soğuk, acemi ve kaygılı bakışlarla gözden kaybolacak bir köşe aradım. Başladı.

Küçük grubun sözcüsü, elindeki kırıksık kâğıtlardan cümleler okuyordu. Arkasındaki beyaz masada broşürler ve mavi kalemler duruyordu. Biraz kulak kabartınca tamam, kalayım dedim, vaktim vardı daha. Saate baktım. Kimse umursamıyor, iyi... İzlemeye koyuldum. Birilerini durdurmaya çalışan genç, sade giyimli, güzel kumral kızlardan biri, her defasında başarısız, acıyla bakıyordu diğerlerine. Yanıma gelmediğine, yaklaşmadığına göre, beni görmemişti. Konuşma yapan uzun boylu adamın zaten bildiği cümlelerini dinliyor hem de işini iyi yapmaya çalışıyordu. Çoğunluğun ilgisizliği, kumral kızın canını sıkımsa pek benzemiyordu. Ses tonundan ve küçük hareketlerinden anlaşılıyordu hevesi.

Arada bir şey unuttuğumu zannedip eşyalarımın bakındım. Dün alışveriş yaptığım maaş kartımı unutmuş olabilirim belki ama hayır, cebimde. Tırnak-

larım uzamış. Cebime takılacak kadar olmuşsa, kesmeliyim diye düşünürken ben dedim, böyle geride bırakılsam, arkada, yapayalnız, kalabalık selinin önünde, silik ve cam duvarlar içinde. Yanımda bir ses, “Ben olsam bu bıçak adasında -evet her yanı insana batan bir ada- durmaz, balıklardan bile önce kaçardım” diyor ama nereye belli değil, ne zaman, kiminle? Kaçmak ilgimi çekmedi hiçbir zaman, kalıp savaşımaya adadım kendimi. Ensemde “Herkes her şeyi biliyor ne iyi, bakanlar görmüyormuş gibi, muş gibi yapmak ne kolay” diyen ses. Bunun arkasından simitçi, onun yanında işportacı, müşteri çekmeye çalışan tezgâhlar... Az sonra bir köpek yanaşıyor yanıma. Tasma-sında Napolyon yazan iri bir köpek. Dayıyor kafasını elime. İyice kokladıktan sonra kıvrılıyor önümde.

Herkes trene yetişmenin telaşında, bazıları tek elle yiyip içerken bile koş-turarak, pardon diyorlar, PARDON. Yere düşen simit parçasını üfleyip sıvazla-dıktan hemen sonra ağzına atıyor şu, Göbektekravat Bey.

Ansızın duyuyorum. Kumral kızı Feri diye çağırıyorlar. Feride olacak adı. Feri'nin benim varlığımdan haberi bile yok, boncuk boncuk bakıyor olma-lı ama yavan, yabanıl bir maratonun ortasında. Sayısız uzvun değmesine, bedenlerin ona sürtünmesine ya da çarpmasına aldırıyor. Dakikalarca sü-rüyor. Belki hiç okunmadan atılacağını bildiği broşürleri dağıtırken, arkadaş-larına seslenirken, bir yandan da rüzgâra ve toza dayanarak, aç ve susuz, bakınıyor. Bakınıyor değil mi? O saniyeden sonra Feri'nin en gizemli yanı gözleri oluveriyor. Gözleri elmas sandıklarında tutuluyor. Ejderhalar tarafın-dan korunuyor. Okullarda okutuluyor. Mühendislerce hesaplanıyor. Biyolog-ların deneyler yaptıkları ölümsüz gözler bunlar. Sonsuzluğu gören gözler. Kıtık ve kuraklık o gözlerle sona erecek. Ah çocuk! Ah karanlık! Ah dünya! Peri masallarından fırlamış yakut gözlü kız, Feri...

Şehir merkezinde yıllardır vızır vızır işleyen istasyonun iki girişi vardı. Benim için fark etmediğinden ikisini de kullanırdım ama Feri, bu rutin rast-lantisallığı ortadan kaldırdı. Karşılaştığımız yolu tercih ediyorum üç gündür. Bugün, üçüncü gündü. Onunla karşılaşmamızın da bir anlamı olmalıydı. O günden sonra çok uyudum. Çok düş gördüm. Çok yalnız kaldım. Çok alışverişe gidip evde temizlik yaptım. Günler sonra fark ettim ki Feri'nin hatırasından kopmak üzereyim! İstemedim o güzel hatırayı çiğneyerek, dalgınlıktan, yo-ğunluktan, unuttum, onu ilk gördüğüm yerde bulabilirmişim gibi, unuttum, Feri, beni affet! Nasıl yaşandı, nasıl boşandık, unuttum. Çocuk yapmak is-temedik, neden istemedik, unuttum. Ben çocukken yalnızdım, oyuncaklarım da yalnızdı, kimse beni unutamazdı, ejderhalara binerdim. Babama ne oldu, şehre ne oldu, dünya neden böyle, para böyle, sevgi yok, aşk böyle, hüznün, dualar ve ayetler ne oldu, bedenler ve giysiler, dağlar ve denizler, kasırğa ve

şimşekler... Unuttum.

*

Bir yıl geçti aradan. Belki hiç karşılaşmayacaktık. Belki günün en olmadık anında aklıma gelecek, yine hayıflanacaktım. Bir sonbahar akşamı, istasyondan geçiyordum. Aklımda Feri. Sanki boşandığım günün üzerinden ve Feri'yle karşılaşmamızın arasından kırk yıl geçmiş. Ama kahramanlar ölmüş. Kahramanlar boğulmuş. Zindanlarda çürümüş. Sonra hükümdarlar halkları ezip geçmiş.

Fakat o da ne! İşte, aynı grup. Sözcülük yapan adam değişmiş. Bu seferki daha zayıf, çelimsiz ama güler yüzlü. Elindeki kâğıttan bir şeyler okuyordu herhalde diye düşündüm. Fakat kıvrıcık saçlı adam, önünde dumanı tüten kahve, şimdi oturduğu sandalyeden yeni yüzlerle sohbete dalmıştı. Orta yaşlarında olmasına rağmen yer yer ağarmış saçlarına uyumlu siyah çerçeveli gözlüğü, yüzüne kültürlü ve entelektüel bir tavır katıyordu. Feri'yle nasıl tanışmışlardı acaba? Feri, bu adamın söylediklerinde ne bulmuştu da bugün yemyeşil giyinmişti, anlamadım. Ayakkabıları da topuksuz ve ince tabanlı, zemin üstünde kuş gibi sekiyordu. İlk gördüğüm günkü gibi! Yeşil giyinmesi belki şu adamdan hoşlandığı içindir. Kazancakis mi okuyordu, Kandinsky mi vardı yatak odasının duvarında ya da bilim kurgu okuyan bir adamdır belki, içimden bir ses "herkes her şeyi bilebilir" diyor. Her neyse Feri... Güzeller güzeli çocuk. Seni tekrar gördüğüme sevindim. Ayrıca nihayet olan biteni de anladım. Bugün 8 Ekim. Dünya Görme Günü. Hatta şu tabelada yazana göre WSD, "World Sight Day".

Aradan üç hafta geçti. Arka sokağımda pazar kuruluyordu ve her pazar hünnap tezgahından bir kilo aldım. Onları iş yerine götürdüm. Dünyaya hünnap ve azap arasında baktım. Sonra Kasım ayının Cuma günü sinemalar hıncahınç doldu. Merakla beklenen iki film vizyondaydı. Onlarca insan beyaz perdenin karşısına geçti. Film bittikten sonra perde söndü. Sevgiyi, dostluğu, ikiyüzlülüğü, yalanları, hiç görmemiş gibi gittiler. Evli evine köylü köyüne. Ben gidemedim. Yalnızken daha da yalnızlaştım. Bir muhabbet kuşu aldım, Tarçın. Bir hafta sonra o da gitti. Kedi ya da köpeğe cesaret edemedim. Halamlara gittim. Teyzemlerde kaldım. Deniz kenarında bir hafta, ada gezileri, tekne turları, müze ziyaretleri derken daha da sıkıldım. Yeniliklere daha da kapattım sanki kendimi. "Ah çocuk" diyordu içimdeki ses, "etrafına bak, hayatı gör" ama nafi. Ah Feri, diyorum ben de, kim bilir o görmeyen yakut gözlerle şimdi nerede?

Feri, senin sayende başladı. O gün, anımsıyorum da evet, istasyonda, ilk gördüğüm an karar vermiştim. Neye karar verdiysem yüreğim alevlendi. Göğsüm sarsıldı. İşte... Gözlerimi sımsıkı kapadım. Açmayacaktım.

Bu sene Feri yoktu ama ben onun sayesinde başladım. Bu güzel yüzlü peri kızı, masallar ülkesindeydi artık. Ben evdeydim. Günlüğümü arıyordum. Ses olsun diye radyo açıktı. Bana öyle bakma Feri yalvarırım! Günlüğün içinden bakıyorsun değil mi, görmek için girdin aklıma, benimle görüyorsun artık, tükürüyor musun dünyanın yüzüne, bağırıp isyan ediyor musun, ben miyim bu çirkinlikleri seyreden sen misin, ah Feri... Çalışma masasında düşündüm, günlüğü boş verdim, sevdiğim türkü başladı, Allah'ın muhteşem planı içindeydim, yaralarım yazgının nimetiydi, böyle ölecektim, böyle ölmeye şükrettim, yeni bir biçimde, ilk kez bu halde kalktım, nasıl da sakindim.

Üzerimi, zannediyorum ki gül desenli tişörtle değiştirip, dün akşamdan kalan yemeği bitirdim. Bulaşıkları toplarken bir dişi kırık çatalı hemen tanıdım. Dokunmak ne güzel? Hatırlamak. Ne diyor şu İngiliz şair, dokunuşun bir hafızası var. Öyle mi Feri? "Öyle!" dersin biliyorum. Açık pencereden içeri soğuk geliyor. Kış resmen başladı. Bu saatte bile tek tük inşaat sesleri, son anda frenleyen arabaların tiz kornaları... Ben, iş üzerinde. Kendimi eyleme adamış vaziyette. İşte ayakta, bildik izler, köşeler, halılar, perdeler ve koltuklar arasında gidip geliyorum. Bu ne? Askılık. Bu ne? Aynalı dolap, elektrik düğmesi, mutfak masası, kahve makinesi... Gözler sımsıkı kapalı.

Bana çok yakında iki işlek cadde vardı. Caddelerde uzun ve balık istifi şeritler halinde koca insan ordusu sallanıp yer değiştirirdi. Bakmayınca orada değildiler artık. Ben de karanlıklar içindeki evin her yanına dokunuyordum. Odaları çoktan bitirmiştım. Eşyaları zihnime, parmaklarıma yerleştirdim. Fena değildi hiç. Her saniyesi öğrenmekle geçiyordu dakikaların. Masallar bile daha renkliydi. Bir de daha çok düşünüyordunuz sanki. Hatta daha beter, kırk yıllık hatıralar ve azaplar arasında kalmıştım şimdi. En çok anılar. Ah'lar mı? Yok yok anılar. Geziler, düşler, alışkanlıklar mı, yoksa kitaplar mı? Hayır. En çok ah'lar.

Gözlerim sımsıkı kapalı, balkona açılan kapıyı buldum önce. Aniden telefon çaldı. Sustu diye düşünürken bir daha. Dinledim, kim acaba, tahmin ettim sonra. Üniversiteden Eymen, Kıbrıslı bir kadınla evlenip oraya yerleşmiş, Melda'yı çok özlüyor bunu da gururuna yediremiyormuş -gururun batsın- ve dengesi bozulmuş, çalışmıyor gece uyuyamıyormuş, girdiği firmada müdür çirkin, ahlaksız bir herifmiş, ofis inşaatının çizimlerini Eymen'e vermişler ve biri sürü beni ilgilendirmeyen şey. İçimden bir ses ona "seni dünyada bırak-sınlar!" diye beddua ediyor.

Artık acımaya başlıyordu. Gevşettim. Oyun devam etsindi. Açtım televizyonu. Ses var görüntü yok. İzlemeye başladım. Kanalları ne kadar hatırlayabildiğimi ölçüyordum. Dokunmak gerçekten bir hafıza! Günlüğü bulabilirsem, bütün bunları yazmalıydım. Ansızın pencereye koşuyor, ev kapısını açıp

merdivenlere bakıyor, sokağın kokusunu duyuyordum, ordaydılar. Görmeme de gerek yoktu. Hem gözlerimi açsam, büyü bozulmayacak mıydı? Bunu kime anlatsam, bu oyuna kimleri davet etsem diye düşünmeye bile başladım. Belki de vazgeçecektim. Yorulmaya başlamıştım sanki. Neyse. Ayaklanıp kitaplığa gittim. Profesör Kien olsa ne yapardı acaba? Ah Kien, bir Feri etmezsin asla! Kendimce oyun oynayarak dokunmaya başladım. İri olan acaba... Şu kabarık harfleri nereden biliyorum... Hah, bunu onunla almıştım, en köşede ince cilt Melda'nın hediyesi olmalı... Böyle böyle hikayeler, hatıralar, imgeler. İyice yorulmuştum. Dinleneyim diye uzandıktan kısa süre sonra uykuya daldım.

Rüyamda bir çocuk, değirmi yüzlü, sarışın, akça pakça, temiz saçları rüzgarla oynuyor. Sonra bir başkası. Tanıdık bir yüz. Evet! Feri'yle beraber geziyorlar. İkisi de çocuk. İkisi de prenses. İkisinin de ülkesinde her yer yeşil, mavi, sarıçiçekler içinde. İkisi de mutlu, sağlıklı, şiir ve şarkı dolu ama... Ansızın hüznle bakıyorlar birbirlerine. Nedense yorgun başları öne düşüyor.

AYŞE BAĞCIVAN

Begonvil

Sözcüklerin dilde acı bir ıslaklık bırakmasından başka bir işe yaramadığı bir akşam yemeğinde adam sofradaki herkesin yüzüne baktı. Karısının gözleri tek bir noktaya kenetlenmiş çatalı ile tabağındaki pilavın tanelerini sağa ve sola hareket ettiriyordu. Oğlu dişlerinin arasında dudaklarını ezerek başını önüne eğmiş alnını ovuyordu. Büyük kızı saçlarının lülesinden parmaklarını geçirerek masadaki sessizliğe ritim tutuyordu. Adam bakışlarını küçük kızının boş sandalyesine yöneltti. Göğsünü çatlatan nabız atışlarıyla baktı. Oturduğu yerde sendeledi. Sürahiye uzanıp bardağını doldurdu. Masadaki herkes adamın titreyen ellerine baktı. Adam, küçük kızının boş sandalyesine tekrar baktı. Ayağa kalktı. Portmantodan ceketini alıp kendini evin dışına attı.

Adamın dışarı çıkmasıyla kadın, içinin buğusunu gözlerinden akıttı.

Adam kapıdan çıktı. Konu komşuya yüzünü eğdiren sızısı bacaklarına dolandı, bir dağ çökmüş gibi omuzlarına kolları aşağı düştü, olduğu yere, evin dış kapısının eşiğine çömeldi. Sırtını evin kapısına yasladı. Işıkları sönen ahşap evlerin pencerelerine baktı. Perdelerin ardındaki meraklı gözlere, yolun üzerindeki çınar yapraklarını Arnavut kaldırımlarda gezdiren rüzgâra aldirmeden oturdu adam kapının eşiğinde. Merdiven basamaklarına sırayla dizdiği çiçeklere baktı. Plastik yoğurt kaplarına ektiği çiçeklerin ıslak toprağına, toprağı düşen çiçeklerin yapraklarına, yaprakların içe doğru kurumaya başlayan kıvrımlarına baktı. Elinin çatlayan derisinde diğer elini gezdirerek derin bir nefes aldı. Son basamaktaki çiçeğin ahşap evi boydan boya sarmak üzere olan gövdesini kesti. Yoğurt kabında kalan kısmını bacaklarının üzerine yerleştirip kızgın gözlerle bir şeyler konuştu adam. Küçük kızının ismini taşıyan çiçeğe hem kızdı hem de titreyen elleriyle mor çiçeklerini ve yapraklarını sevdi. Üç çocuğunun içinde en farklı olanı şimdi daha önce hiç yaşamadığı farklı bir sızıyı, başını önüne eğdiren bir ağrıyı adamın göğüs kafesine yerleştirmişti.

Adam, içindeki ateşi çiçeğin toprağında söndürmek ister gibi toprağı

sıktı. Hırsla çiçeği sökmeye, dallarını, yapraklarını koparmaya, toprağını etrafa savurmaya başladı. Boş yoğurt kabını yola fırlattı. Yoğurt kabı düştüğü yerde ses çıkartarak rüzgârın yönüne doğru yuvarlandı.

Kadın, sofradaki dokunulmamış yemekleri, ağız kenarındaki yemek artıklarıyla silinmemiş peçeteleri, bölünmemiş ekmekleri, yarıya kadar su ile doldurulmuş bardakları, çatal-kaşığı, konulduğu gibi duran salatayı tepsiye koyarak mutfağa götürdü. Mutfak penceresinin önündeki sandalyeye oturdu. Masanın üzerindeki dantel örtüyü sanki dağılmış da düzeltmek ister gibi sağa sola çekti. Buzdolabına yaslanıp ona seslenen oğlunun sesi kulaklarına değmeden kadın masanın üzerindeki dantelle oynadı. Oğlu buzdolabındaki magnetin altına sıkıştırılmış olan küçük kızın fotoğrafına yumruğunu savurup üst kata çıktı. Merdivende bacaklarını karnına doğru çekip elindeki mendile yaşlarını akıtan ablasına bakıp odasına geçti.

Kadın mutfak dolaplarındaki bütün eşyaları tezgâhın üzerine indirdi. Bulaşık makinesindeki yeni yıkanmış her şeyi de tezgâhın üzerine çıkararak teker teker yıkamaya başladı. Tabaklara, bardaklara elinde yıkadığı ne varsa hepsine gözyaşını düşürerek bulaşık süngerini üzerlerinde gezdirdi. Ayakları da yorgun kalbi gibi arada uyuşarak sızladı. Belinden bedenine yayılan bir ağrı kadının sırtını iki büküm etti. Musluğu kapattı. Ellerinin köpüğünü eteğine sildi. Tezgâhın üzerinden küçük bir su damlasının yere süzülerek düşmesini andıran bir yavaşlıkta tezgâhtan destek alarak yere oturdu. Yazmasından gözlerinin önüne düşen saçlarını giden kızının geride bıraktığı utancı üzerlerinden atmak ister gibi avuçlarında sıkarak yoldu. Sesine irkildi, bedenini kollarıyla sararak içini çeke çeke ağladı.

Büyük kızı, merdivenlerden inerek annesinin yanına koştu. Annesine sarılıp kınalı avuçlarından yolduğu saçları aldı. Kınasından öpüp masanın üzerinde duran limon kolanyasını aldı; ensesine, boynuna ve ellerine döktü annesinin. Kadın, büyük kızının telaşlı gözlerine baktı. Oturduğu yerden kalkıp tekrar bulaşık süngerini eline alacakken büyük kızı annesinin koluna girerek odasına çıkarttı.

Gece, asfalt çukurlarında biriken sularda parlıyor, adamın gözlerinden akmaya direnen damlalarda titreşiyordu. Ayakkabısının yanındaki parçalara ayrılmış begonvil yapraklarını topladı. Çiçeği parçalara ayıran elleriyle ağzını sıkı sıkı kapatarak boğazındaki düğümü yutkunmaya çalıştı, kirpiklerinin altındaki damlalar kuru parmaklarından usul usul aktı. Evin kapısının eşiğinde gün kuşluğa dönene kadar oturdu adam. Sokak, işe gidenlerin adımlarıyla, açılan dükkanların kepenk sesleriyle hareketlendi. Yavaşça yerinden kalkıp eve girdi.

Evin giriş kapısı üstündeki küçük pencereden sızan gün ışığı, karşı du-

vardaki aynadan evin içine yayıldı. İnce çizgiler hâlinde evin içine yayılan ışık huzmelerindeki toz tanecikleri gibi küçük kızının boşluğunda, duvarlardaki fotoğraf çerçevelerinde, tekli koltuğun kenarına bırakılmış kasnakdaki kanaviçenin ipinde, kızının yastığına düşen saç tellerinde dolandı durdu adam. Masasındaki kitabın üzerine bırakılmış mektupta ağartarak saçlarını, küçük kızın odasını kilitledi. Anahtarı gömleğinin sol cebine, sızısının tam üzerine koydu.

Yüz üstü yere kapaklanmış gibi başını önüne eğip işe gitmek için evden ayrıldı. Yol boyunca mahallelinin sorularında küçüle küçüle, sesi kısıla kısıla, her soruda avucundaki begonvili sıkı sıkı ilerledi.

NADİR AŞÇI

Rol Çatışması

Her insan kendi Yusuf'u değil midir? Her insan kendi kuyusundan kendini çekmez mi? Bizi ya kardeşlerimiz atar o kuyuya ya biz kendimiz düşeriz hiç fark etmeden. İlla bir kervan gelip kurtarır bizi. Üzülüp durma. İcini ferah, gönlünü geniş tut. Gün doğmadan neler doğar demişler. Vardır bunu diyenlerin bir bildikleri...

Elini rol arkadaşının omzunu atıp beş on saniye içli içli baktıktan sonra yönetmenin “stop, kestik” diyen sesini duydu. Akşam olmak üzere... Güneş çoktan çekilmiş kendi köşesine. Sette bir koşuşturma. Herkes toparlanıp günü nihayete erdirme telâşında. Yarın da çekim var. Yeni güne hazırlık başlayacak bu dakikadan sonra, set işçisinden oyuncusuna kadar herkesin kafasının içinde.

Üzerini değiştirdi. Keşke şu sakalları da eskiden olduğu gibi yüzümüzden çekip çıkarabilseydik diye söylendi. Kaşıntı yapıyor yüzünde. Alışamadı. Yarın görüşecekler nasılsa, kimseyle vedalaşmadı. Hem şimdi müezzin rolündeki oyuncuyla muhatap olmanın âlemi yoktu. Adamı tam bulmuşlar. Sanki gidip de camiden bir müezzini kapıp gelmişler. Rolünü içselleştirme falan değil. Adam bildiğin müezzin... Sete gelir gelmez selamünaleyküm, hayırlı günler, hayırlı muhabbetler falan demeler. Oyuncu kıtlığı vardı sanki de bula bula bunu buldular. Söylene söylene terk ederken seti, müezzin rolünü oynayan oyuncuyla göz göze geldi. Yüzünü çevirse olmayacak. İki kaşını senkronize bir şekilde havaya kaldırarak ve başını hafiften öne eğerek temenna etti. Ağzını dahi açmamışsa da karşıdan “Hayırlı akşamlarınız olsun!” sözünü işitti. İşitmemiş gibi yaptı daha doğrusu. İnsanın sevmediği ot dedi içinden, cümleyi de tamamlamadan.

Tam cipine binecekken ajandasını içerde unuttuğunu fark etti. Gösterişli bir şey değil ama ona her gün bir şeyler yazıp çizmezse içi rahat etmiyor. Yazıp çizmek demişken, çizmek kısmı deyim anlamında değil. Gerçekten de bir karikatürist derecesinde olmasa da iyi derece de karikatür çizen bir oyuncu

aynı zamanda. Müezzin efendi ile bir daha karşılaşmamak için, adımlarını hızlı mı yoksa yavaş mı atması gerektiğine karar verememenin tedirginliği ve şaşkınlığı ile yürüdüğü koridoru, rol arkadaşıyla karşılaşmadan bitirip cipine yöneldi tekrar. Gösterişsiz ajandayı, gösterişli cipinin arka koltuğuna bıraktı.

Kuyudan çıkıp Mısır'a sultan olacaktırmış. Mısır'ınız da sultanlığınız da yerin dibine batsın.

Oynadığı dizi, ülkenin en çok izlenen dizilerinden birisi... Kendisine teklif geldiği anda hiç düşünmeden kabul etmişti. Rolü karşılığı yüklü bir ücret de teklif edilmişti üstelik. Yıllardır sektörün içinde. Kendisi gibi, ancak karakter oyuncusu diye isimlendirilen oyuncuların oynayabileceği bir rol çıktığı zaman karşısına kolay kolay reddetmiyordu bunu. Sonuçta başrolde oynadığı nice film, arşivde yer alıyor olsa da, toplumun belleğine kazınacak bu tür rollerin de kendisine büyük bir kazanç olarak geri döneceğinden bir an bile kuşku duymuyordu. Bu kazanç hanesi rakamlarla örülü bir duvar da değil üstelik. O duvarı örüp bitireli uzun yıllar olmuştu.

Çekimlerin yapıldığı mahalleden ayrılmasının üzerinden takriben kırk beş dakika geçti. Eve gitmeyecekti hemen. Biraz kafasını dağıtmayı düşünüyordu. Her zaman gittiği mekânın beş yüz metre gerisindeki trafik ışıklarında durdu. Yeşilin yanmasını sabırsızlıkla beklerken, kara kuru, eti kemiklerine yapışmış Suriyeli bir çocuğun, cipinin yanında durduğunu fark etti. Elinde iki paket kuru mendil var. Her ne kadar, çocuğun kafası sağ ön camın başladığı çizgiye anca geliyorsa da, kafasını her mültecinin yaptığı gibi sağ omzuna düşürdüğünü fark etti. Ya da öyle olduğundan emindi. Çünkü çocuğa bakmıyor, ne zaman mülteci konusu açılrsa rolünü ezberlemeye çalışan bir oyuncunun ayna karşısında söylendiği gibi söyleniyordu. Arada dikiz aynasına da bir bakış fırlatarak. *Bitmediniz gittiniz. Siz burda rahat rahat yaşayın diye bizim askerlerimiz ölüyor...* Askerler ölüyordu ona göre. Bir kalp krizi gibi, bir trafik kazası gibi, bir iş kazası gibi... Yeşilin yandığını fark edince, sağına soluna bakmadan yüklendi gaz pedalına. Suriyeli çocuk yoğun egzoz dumanının içinde kalmıştı çoktan.

Mekâna girerken hâlâ söylenmeye devam ediyordu. *Gidip cepheye sa-vaşacağına babalarınız gelip burda keyif çatıyorlar. Ekmek elden su gölden yaşıyorsunuz. Bizim askerimiz de sizin yüzünüzden her gün ölüyor sizin top-raklarda.* Paltosunu alan görevli, kendi kendine konuşan karakter oyuncusunun, rolüne çalıştığını sandı ilkin. Hatta o yüzden biraz geri bile durdu. Öyle olmadığını anlayınca da elini uzatıp paltoyu aldı. *Masanız hazır efendim.* Biraz rahatlayan sağ eliyle -ki az önce sinirden titriyordu âdeta- tek tek sayılabilecek kadar seyrelmiş saçlarını okşar gibi bir hareket yaptı. Ritmik ve

uygun adımlarla kendisi için ayrılmış masaya yöneldi. Aç değil. O yüzden, elmacık kemikleri ve çenesindeki gamzeyle diğerlerinden hemen ayırt edilebilen garson yanına gelince “her zamankinden” diyor, sayıları azalan kibar İstanbul beyefendileri gibi. Sayılarının azaldığı kendi kuruntusu falan değil. Anadolu’dan gelen göç dalgasının bu şehri nasıl bozduğunu herkes biliyor diye iç geçirdi. Kimi ararsan burda. Şimdi belki de burda oturanlardan bir görgüsüz kalkıp masasına kadar gelecek, her zamanki sıradan lâflarla ona iltifatlar edecek. Ben sizi çocukluğumdan beri seyrediyorum diyecek, bir fotoğraf çektirebilir miyiz diyecek, garsonlardan birini çağırıp telefonunu ona verecek, yanı başına dikilecek, gülümseyecek, fotoğraf işi bitince benim çocuklar da size hayran onarla da bir imza verebilir misiniz diyecek... Diyecek de diyecek... Bunlar gelmeden önce ne güzeldi hayat...

Elmacık kemikleri ve çenesindeki gamzeyle diğerlerinden hemen ayırt edilebilen garson, elinde büyük bir ihtimam ve özveriyle taşıdığı tepsideki şişeyi, bardakları ve müştemilatı, masaya bir ayini ifa eder gibi yavaş yavaş ve hiç heyecana kapılmadan bıraktı. “Fıstıklar geçen seferkilerden değil mi?” Garson, yazılıda çıkacağını bildiği bir soruya günler öncesinden pürdikkat çalışmış bir öğrenci gibi, ikiletmeden, sıralı ve düzgün cümlelerle cevap verdi. “Evet efendim, bunları sizin için özel olarak daima bir miktar ayrı tutuyoruz. “Her ne kadar garsona hissettirmese de kendisinin özel bir insan olduğunu kendisine hissettiren garsona karşı içinde bir şefkat belirdi. Elmacık kemikleri ve çenesindeki gamzeyle diğerlerinden hemen ayırt edilebilen bu garsonu, çıkmadan önce taltif etmek gerektiğine, maddi anlamda taltif etmek gerektiğine kani olmuştu. Tam o sırada rol arkadaşı müezzinin sesini duydu sanki. Çok geçmeden bu sesin, az yukarıdaki caminin yatsı ezanını okuyan müezzine ait olduğunu anladı. *Adım başı cami. Şimdi gidip baksan imamla birlikte en fazla dört kişi vardır içerde. Gidin evinizde kılın kardeşim. Ne hakkınız var insanları rahatsız etmeye.* Yükseldikçe kulaklarını tırmaladı ses. Karşısında rol arkadaşı varmış gibi yüzünü ekşitti, ardından göz çukurlarına kadar inen bir öfke...

Vitir namazını da kılıp evlere dağılılı yaklaşık elli dakika oldu az yukarıdaki caminin cemaati. Üçüncü bardaktan sonrasını içmedi karakter oyuncusu. Yarın çekim var. O da kalkıp eve doğru yollansa iyi olacak. Kalktı. Paltosunu girişte alan garson, hareketlendiğini görünce karakter oyuncusunun, çevik bir hareketle paltosunu hazır etti. Elmacık kemikleri ve çenesindeki gamzeyle diğerlerinden hemen ayırt edilebilen garson çoktan aklından çıkmıştı. Paltoyu giyerken, garsona nereli olduğunu sordu. Urfa cevabını alınca yarı homurdanır vaziyette “Yukarı Suriye’den yani” dedi. Karakter oyuncusunun, mekâna girerken kendi kendine söylediği şeylere anlam veremeyen garson,

çıkarken söylediği bu söze hiç anlam veremedi. Boynunu eğmekle yetindi.

Kapıyı açtı. Paltosunu alıp askıya asacak kimse yaşamıyordu evde. Çıkar-
dı, astı. Salona geçti. Televizyonu açtı. Kanallar arasında gezindi biraz. Çokça
da söylendi, homurdandı. *Ne özgürlüğü be kardeşim. Özgürlük mü var sanki
ülkede? Konuşmaya korkuyor herkes.* Eve girdikten sonra kanepenin üstüne
öylece fırlattığı telefonu aldı eline. Hemen hemen her akşam yaptığı gibi
Google'a adını yazıp kendini arattı. Övgüler övgüler övgüler... Bu övgüleri
yapanlar, hakkında sitayişle bahseden yazılar yazan yazarların kahir ekseri-
yeti hiç de sevmediği insanlardı. "Müezzin bozuntuları!" dedi yüksek sesle.
İçini, salonun ortasına boşaltırcasına... Twitter'a baktı. Ülkedeki öğrenci olay-
larını destekleyen, onların özgürlük isteğini, sıfır cinsiyet taleplerini olumlu-
yan bir tweet attı. Trend Topic listesine baktı sonra. Dizinin iki akşam önce
yayınlanan bölümü üçüncü sıradaydı. Özellikle de kendisinin oynadığı rolü
öve öve bitiremiyordu insanlar. Bu nasıl oyunculuktu, bir insan rolüne ancak
bu kadar yakıştırdı... O övgüleri yapanların da profillerine bakınca, Urfa'dan,
Kayseri'den, Konya'dan, Ağrı'dan... gelip bu şehrin silüetini bozan insanlar
olduğunu rahatlıkla anlayabiliyordu. Bir müddet sonra sıkıldı. Duşunu aldı.
Yarın öğleden sonra çekim vardı. Yarınki çekimde müezzin efendi yoktu. Bi-
raz rahatladı. Rolüne bakmak istedi biraz uykuya dalmadan önce. Dizinin
esas karakteri yanına gelecek, dışarıda bir teneke içinde yanan ateşin etra-
fında ona bir şeyler söyleyecekti.

Hatırlıyor musun? Sana bir vakit Hızır'dan bahsetmiştim. Hızır ile çıkı-
lan yolculuktan. Hızır ile yola düşmek öyle sanıldığı gibi kolay bir şey değil.
Eğer yolculuktan sağ salim çıkabilmişsen, gelip aynaya bakacaksın. Dünya
bir ayna... Sende ne varsa onu gösterir. Sende olmayan bir şeyi göstermez
dünya. *Sen sende olmayan bir şeyi görüyorsan aldanmışsın demektir. Kâmil
adam odur ki içi bir dışı bir, kâinat dediğin zerrede...*

Uykuya dalacağı sırada bile elmacık kemikleri ve çenesindeki gam-
zeyle diğerlerinden hemen ayırt edilebilen garson aklına gelmemişti.

MERAL AFACAN BAYRAK

Kiraz Ağacı

Ansızın yağmur... Başlayacağını kestirememek. Hava tahminlerini alt üst eden kara bulutlar. İçi içine sığmıyor. Yeri de yeni de dar gelmiş biri olarak ne yapsa ne etse durduramıyor içindeki huzursuzluğu. Mesai saati içinde olmasa arabasına atlayıp şehrin dışına, kırlara... Oysa...

Bastırıldığında yağmurun, arındırıcı özelliğine, kendi ruhuna uygun düşen bir rahatlama nefesinde, düşünüyor. Niyeti güzel.

“Bürünürüz rengine, kokusuna bulanırız leylağın, zambağın... Belki biraz öfkemiz kalmıştır değil mi haksızlıklara karşı?” diye soruyor kendi kendine, mırıldanıyor.

Tahta çakılmış kapısında. Eski zamanları hatırlatan, duvarları toprak sıvalı. Yer yer dökülmüş aşı boyasıyla, çoğu camları kırık, çok ufak pence-releriyle, soluk, kalın perdeleri dışarı taşmış, izbe, henüz çatısı çökmemiş ki-remitlerinin çoğu dökük, bir incir ya da ayva ağacının himayesinde, evlere bakınca geçer belki... Kim bilir... Yürüse, patikadan yürüyebildiği kadar güçlü tükenene kadar belki de bitecek. Sağında bir böğürtlen tarlası, bir yeşil der-yası karşılarsa onu, şehirdeki gibi asla yapay olmayan, çimenlerin yağmur sonrası görüntüsü gibi ruhunu genişletecek... Aklındakilerden kurtulmuş, bir derdi yokmuş gibi, sanki. Peşine düşülesi umutlar silsilesi içinde çalkalanıp dursa... Yürüse...

“Yağmur yağsın hep. Neme rağmen sevinelim yağdığına. Oluklardaki gürültüsünden ürkmekten şiddetini yitirmesini bekleyelim sabırla, sonra çok sonra öyle inceden, usulca...” diye sesli düşündü. Neyse ki bürodaki arkadaşı izinliydi bugün. Yalnızdı. Ama sabah duyduğu mide bulandırıcı haberin etkisinden kısa süreli bir kurtuluştı bu. Bir an, işten güçten fırsat bulduğu boş-lukta, büronun mutfak kısmına geçme gafletinde bulundu çünkü. İkili takma dişini yutup on iki saat sonra çıkarmış, yaşadığı gerilimi anlatan çaycı Nuri’yi dinliyor gibi yapmıştı. Muz yemişti, patates püresi tüketmişti, çabuk çıksın diye dua etmişti dakikalarca. Saatler gün olmuştu beklerken. İnternette tak-

ma dişlerini yutanların gazete haberlerini okumuş, daha da kaygısı büyümüş, ne yapacağını bilememişti Nuri. Dişlerin yerindeki oyuklar görünmesin diye gayret ediyordu konuşurken. Yeni bir takma diş peşindeydi şimdi. Acaba hangi dişçiye gitmeliydi? Kaça patlardı ona? Başıyla onaylayarak, evet, hayırlarla kurtulmuştu ondan. Bir öneride bulunmaktan kaçınmıştı. Kısa boylu, tıknaz, kel ve hayli gevezeydi Nuri. Aslında, bir o kadar da saf kalpli bu adamın çenesini çekmek zorundaydı her gün. Güzel çay demlerdi, tam tavşan kanı. Bardakların altına mutlaka ince bir kâğıt koyardı. Çay dökülmesin isterdi. Beyaz gömleklere, ütülü pantolonlara, şık kravatlara dökülmesindi tabii... Ama esas haber... Yenilir yutulur gibi değildi.

Özel hastanede hizmetli kadrosunda çalışan o adamın haberi. Doktor ve hemşirelerle ortaklaşa yaptığı gizli işlerin, bazı usulsüzlüklerin, umulmadık bir zamanda ortaya çıkması. Pat diye ortaya dökülmesine rağmen, bir yolunun bulunup hasıraltı yapılması, dahası mahkemede beraat etmeleri... Adamın hiçbir şey olmamış gibi görevine devam etmesi. Bu adamın, onun komşusunun akrabası olması. Akrabasının bunu bir marifetmiş gibi anlatıp işini bilir bir memur olarak adlandırması... Neler oluyordu ve bu haberleri normalmiş gibi dinlemeleri iyiye işaret miydi? Sabah asansörde karşılaşmamış olsalar komşusundan bu havadisi duymamış olsa, mutlaka güzel bir gün geçiriyor olurdu. En azından normal bir mesai günü olurdu bu. Şaşkınlıkla bunları hazmetmeye çalışırken çayını alıp büro tarafına geçti. "Fotokopi çekmem lazım, çok acil." dedi, çaycı Nuri'den kurtuldu hemen. Sabah gördüğü rüyayı hatırlamaya çalıştı. Tepede, başında rüzgârı eksik olmayan kiraz ağacının altında, gülümseyerek ona bakan dedesini görmüştü. Önünde bir sepet kiraz. O da gülümsemişti karşıdan. Gölgede bağdaş kurup oturmuş, seslenerek el ediyordu ona. "Gel" diyordu. "Anlatacaklarım var!" Kayıyor. Bir adım atıyor. Ayakkabısının teki çamura batınca ayağından çıkıyordu. Tam ayakkabıyı çamurdan kurtarıp yürüyecekken tepe de dede de gözden kayboluyor. Hop rüyadan uyanıyordu. Rüyada yorulmak böyle bir şey olmalıydı. Derin bir nefes aldı, gözlerini yumdu, masasına geçti. Çayından bir yudum aldı. Pencereden hızla yağın yağmurun güçlü sesi geliyordu kulağına. Kiraz ağacının heybetini yeniden hayal etmeye çalıştı.

ZÜBEYDE ANDIÇ

Siyah Gözlü Beyaz Güvercin

Bir haziran ikindisinde korkak düşlere dalmışken şehir, asfaltı yamadılar yırtıldığı yerden. Dikiş tutsun istediler her bir parça. Oysa dikiş tutsa da izi kalacaktı her ışık vuruşunda, yağmur yağışında.

Bir haziran ikindisinde tüm yağmurlar gibi hüznü bir yağmur yağdı, evlerin saçaklarına sığmayan. Kim bilir hangi mazlumun duasıydı düşen toprağa, bunca kirlenmişliğin üstüne... Sel olup aktı, asfaltlar boyu; toprağa ulaşmak istedi. Ama yamalı asfaltlar da suyu geçir(e)medi toprağa.

Zift kokusunu toprak kokusuyla karıştıran insanlar, cama vuran yağmur damlalarıyla ve bir eşyanın tanıklığında zihinlerinden silinmeyen hatıraların izini sürdüler kendi gurbetlerinde.

Anneler gül reçelleri yaptı, oyunda acıkan çocuklarının ekmeğine sürüp ellerine tutuşturmak üzere.

Bir haziran ikindisinde yağmur dindiği vakit, çocuk sesleri yankılandı apartman boşluklarında. Nice çocuk, topu beton duvarlara çarpa çarpa hayaller kurdu.

Bir futbol topu ve arkasında koşan çocuklar vardı sokakta. İçlerinde biri eksik...

“Sen elleme topu lan... tik...tikk...tiiikk!”

“Topa vuramaz ki o, korkak!”

“Ne... tiki oğlum bu?”

“Acaba bu da rüya görür mü?”

“Hadi ya, at şu topu!”

Hava şimdi daha bir sırnaşıktı. Yamanmış asfaltı bir haziran ikindisinde yağın yağmur yıkamıştı ama azaltamamıştı çocukların burnundan damlayan boncuk boncuk damlaları. Her birinin yüzüne keşfedilememiş dünyaların haritaları çizilmişti damar damar. Dar sokaklara ve apartman boşluklarına sığmayan çocuklar, bir futbol topunun ardı sıra büyük bir hayalin peşine düşmüşlerdi.

Yanlarından hızlı adımlarla geçen onlar için yabancı, benim için tanıdık kömür gözlü çocuk hariç...

Damıtılmış bir zamanın yaralarını sarmaya çalışırken türküler, ansızın belirdi yanımda. İncecik, dal gibi. İnce parmakları ne güzel de yaraşır belirlenmiş bir kaderin güncesini tutmaya dedim kendi kendime.

Önceleri bilmediğim bir dilde şarkılar dinlemek gibiydi onu dinlemek. Sadece derin bir hüznün sızardı yüzünden. Ne zaman yanımda belirse gülmüsemle yetinirdim. O anlardı beni. Ya da anladığını düşünmek hoşuma giderdi.

Susardı. Bakışlarında hep doldurulamayan bir boşluk vardı. Böyle anlatırdı belki kendini ama ben anlamazdım. Esmer teninden ve kömür karası gözlerinden hep bir aydınlık taşıdığını onu tanıdıkça anladım.

Sonra çenesindeki alı moruna karışmış o kahverengi iz... O izin peşinden buldum ben onu.

Onun kendince cevap bekleyen soruları vardı. Cevapsız kalsa da kimi soruları, o hep sormaya devam ederdi.

“Siyah beyaz güvercinin var mı senin öğretmenim?”

“Yok!”

“Neden senin siyah beyaz güvercinin yok?”

“?”

“Siyah beyaz, kara kartal! Oley! Sen Beşiktaşlı mısın öğretmenim?”

Nasıl anlatılır ki bu? Hangi dil çevirir onun anlayacağı dile kelimeleri? Ya da hangi gerekçe ikna eder onu? Aynı soruyu onlarca kere sorsa da her soruşunda ilk defa soruyormuşçasına meraklı, istediği cevabı alacakmışçasına umutlu...

Gün boyu uzun bir gölge olup dolaşır. Kalabalıklardan geçer, görmez kimseyi. Gökyüzündeki “esmer lekeler” gibi kanatlanıp uçar yürürken. Dağlar tepeler aşar, rüzgârın taşıdığı çiçek kokularına karışır. Sestere boğulmuşken her yer, o umursamaz; kendi dilinde bir şeyler anlatır yine kendine.

Bir zaman sonra güvercinlerin rengi siyahtan griye, griden beyaza döner.

“Siyah gözlü beyaz güvercinin var mı senin öğretmenim?”

“Neden yok?”

“Siyah gözlü beyaz güvercin nerden alınır?”

Cevap almayı umarak bu kez de tersten sorar:

“Neden yok senin siyah gözlü beyaz güvercinin?”

Bir cevabı vardır elbet, ama kim en iyi anlatır ona hayat denen bu zor bilmecenin içinde saklı kalan cevapları?

Geçen yıl arabaları sorardı bıkip usanmadan. Benim arabanın dikiz aynasını kırmayı çok istemişti ama vazgeçti sonra. Bir ara müdürün arabasını

gözüne kestirdi: “Müdürün arabasının camını kırarsam n’olur? Müdür beni okuldan atar mı? Müdür beni okuldan atınca n’olur? Üzülür müyüm? Sen de üzülür müsün öğretmenim? Müdür kızınca ne der? Seni okuldan attım mı der? Beni okuldan atınca n’olur? Annem müdüre kızar mı? Ne der öğretmenim? Ne der, ne der?”

Dolaşır, gelir yine sorar sonucu hep merak ederek, heyecandan ellerini birbirine ve çenesine vurarak.

Yamanmış asfaltlı okul bahçesinin bir köşesinde ip atlayan kız çocuklarının yanından aceleci adımlarla geçti. Top oynayan çelimsiz oğlan çocuklarına alaycı bir bakış fırlatıp yüzünü salıncaktaki çocuklara çevirdi. Döndü. Bir eliyle ara vermeden çenesine vurup diğer elini boşlukta sallayarak uzaklaştı gitti yanından.

Aslında ne yamanmış asfaltilarda ne apartman boşluklarında ne de toprak yerlerde top oynamaz o. Topu incitmekten korkacak kadar hassastır çünkü. Salıncakta sallanmaz. Onun içinde sürekli sallanıp duran tahta bir salıncak vardır çünkü.

O güzel kokuları sever. Baharla birlikte tazelenen ağaçların arasında kendini sarhoş eden kokuyu arar, durur. Ara sıra eline aldığı bir çiçeği ya da yaprağı parmak uçlarıyla ezer; sonra koklar. Sevmediği kokuları, karabiber dökerek bir sihirbaz edasıyla kaybeder.

Bahçedeki güvercinlerin narin kanat çırpışları, yağmurlu bir ikindi vakti zihnimde donan zamanı hareketlendirdi birden. Annesinin elini tutmuş temposunu hiç düşürmeden yürürken o, ardı sıra beliren uzun ve hafif kambur bir gölge yamanmış asfalta yansıdı. Asker yeşili harabe lojmanın çatısından havalanan güvercinler, o uzun ve hafif kambur gölgenin üstünden uçup gittiler.

Benim olmayan, neden olmadığını bir türlü anlatamadığım tüm siyah beyaz güvercinler, tüm gri beyaz güvercinler, tüm siyah gözlü beyaz güvercinler artık onundu.

Gölgesinin peşi sıra kanat çırpıp güvercinleri görünce sorduğu sorulara cevap verilmiş olmasının mutluluğu yansıdı yüzüne.

Onun hissedemediği hüznüleri de annesi taşıymıştı yüreğinde.

Cevabını bekleyen başka sorular vardı artık onun dilinde. Rüyalara giren güvercinler, şimdi başka sorulara cevap bulmak için uçuyordu gökyüzünde. Mahallede top oynayan çocuklardan duymuştu. Birden durdu. Annesini çekiştirip sordu:

“Tikk, tikk, tikk! O-tis-tik!”

“Otistik ne anne?”

BİRGÜL YANGIN ASLANOĞLU

Devrik Cümlelerin Mahkûmu

*Herhangi bir yaşam, istediği kadar uzun ya da karmaşık olsun,
'tek bir an'dan oluşur aslında, kişinin kim olduğunu keşfettiği andan.*

Jorge Luis Borges/Alef,

Rampalı Çarşı deyip de sakın ha aldanmayın adına. Başlangıçta bir oto-park olması düşüncesiyle yapılan bu bina ruhsat alınamayınca çarşıya dönüşmüş. Anlayacağınız rampa adı oradan kalmış. Konya'nın tam merkezinde, Alâeddin Tepe'sinin karşısında, yurtların ve dershanelerin arasında öğrencilerin akın akın gittiği, kültürel alışverişin yapıldığı muazzam bir mekân. İlginç bir mimarisi olan binanın rampası ise dev bir döner kaydırağı çağırıştırır. Yokuşa çıkan beygir gibi kimi zaman soluk soluğa kimi zaman da aheste aheste çıkılır üst katlara. Bazen bir çılgınlık yapıp patenle veya bir kaykayla bu yoldan aşağı kendimi döne döne bırakmak isterim.

Bir zamanlar Rampalı demek "Sahaflar Çarşısı" demekti. Şimdi o eski sahaflardan çok azı kalmış. Kırtasiye ve fotokopi ihtiyacı karşılayanlar, sahaf olma özelliğini çoktan yitirmişler. Benim tercihim üniversiteye başladığımdan beri Sahaf Oğuz'dur. Çünkü onun kitaplarla olan bağı bambaşkadır. Sayfaları karıştırırken yüzündeki hareketlilik sanki bir bestenin notadan notaya geçişi gibi ahenklidir. Onun yüz hatlarındaki bu geçişleri benden başka fark eden var mıdır, bilemiyorum. Bazen çok kıymetli bir kitabın hor kullanılmış hâlini gördüğünde yüzündeki o ıstırap anında belli olurdu. Bir kitabın tozunu silkeleyip üfleyişi bile nefesini ona bahşedişi gibi gelirdi.

İşte böyle özel bir insanın teklifini geri çeviremezdim ya. Oğuz Amca'yı kırmak ne mümkün. Yine de çok heyecanlı ve gerginim. Nihayet verdiği adrese geldim. Kısa bir tereddüdün ardından zile bastım. Kurutulmuş lavantalardan bir buketin asılı olduğu kapıyı, dingin yüzlü bir kadın açtı. *Patikam* dergisi için röportaj yapmaya geldiğimi söyleyip elimi uzattım.

"Zeynep Başar, Sahaf Oğuz'un..."

“Biliyorum. Ben de Aynur Güner, hoş geldiniz.” diyerek daha cümlemin tamamlanmasını beklemeden içeri davet etti beni. İlk defa bir yazarın evini görüyordum. Çekingen adımlarla salona geçtim. Bir yazarın salonu, boydan boya kitaplarla dolu olur diye düşünürdüm. Yanılmışım. Odada hiç kitap yoktu. Anlattığına göre kitaplarını, vitrin içindeki süs eşyaları gibi raflarda sergilemekten hoşlanmıyormuş Aynur Hanım.

Salondaki deri berjere oturdum. O da kahve hazırlayacağını söyleyip mutfağa gitti. Bir yazarın bana kahve hazırlamasını da yadırgadım doğrusu. Hiç hayal ettiğim bir karşılama değildi bu.

Oğuz Amca, *Patikam*’ın yeni sayısı için bir söyleşi yapmanı istiyorum Zeynep, demişti. Ben de son sayı için öykümü hazırladığımı söyleyerek mızırdanmıştım biraz. “Öykünü başka sayılara sakla. Bu yazarı tanımanı çok istiyorum, hafta sonu seni evinde ağırlayacak. O zamana kadar yazar hakkında biraz araştırma yaparsın, öncesinde de bu eserini okumalısın.” diyerek masanın çekmecesinden bir kitap çıkarıp bana doğru uzatmıştı. Nedense o an içimi tuhaf bir his kaplamıştı. Efsunlu bir kitabı avuçlarımın arasına almıştım âdeta. Kitabın kabartmalı adını parmaklarımı üzerinde yavaşça gezdirerek okudum:

“Devrik Cümlelerin Mahkûmu.”

Adını daha evvel duymadığım bu kitabın kokusunu içime çekip sayfalarını karıştırırken, esintisi âdeta yüzümü okşamıştı. Bu esinti Aynur Güner’in evine kadar sürüklemişti beni.

Masanın üzerinde yazmak için kullanılmadığını, hatırası için sergilendiğini düşündüğüm çok eski bir daktilo dikkatimi çekti. Yine eskiliği üzerine sinmiş bir gramofon, pikap ve keman da konsolun üzerinde duruyordu. Mobilyalar o kadar yıpranmış olmasa da tarzlarıyla odada gündedün bir hava estiriyordu. Aynur Hanım, kahve kokusuna eşlik eden limonlu keklerin olduğu tepsiyle içeri girdi. Gözümün daktiloda olduğunu fark etmiş olmalı ki:

“Babamın daktilosu... ‘R’ tuşu bozuk. Kullanmıyorum ama anısı bende büyük. Burada gördüğünüz tüm eşyaların öyle.” diyerek tepsiyi sehpanın üzerine bıraktı.

“Devrik Cümlelerin Mahkûmu’nda geçmişe özlemi, hatıralara bağlılığınızı hissediyor okuyucu. Dublaj Aşkına Foley’e bakacak olursak ...”

“Çok hızlısınız, hemen söyleşiye başladık. Madem başladık, devam edelim o zaman. Evet, geçmişe büyük bir özlem duyuyorum. Yaşanmışlıklar beni etkiliyor. Mesela şu gramofonu benden önce kaç kişi kullandı, o insanlar nasıl bir hayat yaşadı? Bunu düşünmek bile bu eşyaya verdiğim değeri artırıyor.”

“Benim de ikinci el kitaplara karşı ayrı bir ilgim var.”

“Evet, biliyorum. Her eşya bir hikâye, her eşya birçok nefes taşıyor üzerinde ve silmekle geçmeyen parmak izleri. Geçmişe saplanıp kalmış bir insan gibi görüyor kimileri beni. Oysa ben yaşanan her şeyi sahipleniyorum.”

Biliyorum mu dedi? Nereden biliyor ikinci el kitaplara olan tutkumu? Allah Allah! Oğuz Amca benden bahsetmiş demek. Yoksa nereden bilecek? Pat diye de girdim mevzuya. Bak işte, kendi kendime konuştum, kadının söylediklerini kaçırdım. Neyse ki hâlâ eski eşyalardan bahsediyor.

“...Yaşanmışlıklara vefa borcu, belki eskiye bağlılığım... Bilemiyorum, bu yeniye ya da yeniliklere açık olmadığımı göstermez. Yaşanılacak her yenilik, anılar hanemde birikecek ve onlara da vefa borcumu göstereceğim, onları da sahipleneceğim. Yaşanılmayan bir şeyi şimdiden sahiplenemem ya!”

Konuşmasını kesmeden başımla onaylıyordum sözlerini. Limonlu keki de tatmaya başladım. Ne kadar leziz bir kekti öyle. Aynur Hanım’ın ses tonu insanı rahatlatıyordu. Oturuşu ve tavriyla sıradan bir insan görüntüsü çiziyordu. Oysa yazarların davranışları bambaşka olur diye düşünürdüm hep. Kahvemden bir yudum aldım, onu dinlemeye devam ettim.

“Dublaj Aşkına Foley de benim için önemli bir hikâye. Biliyor musunuz çocukken dublaj sanatçısı olmak istemiştım. Sesiyle filmlere hayat veren karakterler benim için en büyük kahramanlardı. Ama peltek konuşmam bu cesaretimi kırdığı için hayal olarak kaldı. Aslında sesini arayan adamla da bu hayalim gerçekleşmiş oldu.”

Söyleyene kadar onun peltek konuştuğunu fark etmemiştim.

“O zaman Devrik Cümlelerin Mahkûmu’ndaki hikâyeler sizi ve çevrenizdekileri anlatıyor diyebilir miyiz yani yaşanmışlıklar mı var hep hikâyelerinizde?”

“Ne yani yazarlar hep kurgu eserler mi yazıyor sanıyorsunuz. Muhakkak yaşanmışlıkların bir yansıması onların yazdıkları. Ya bilinçaltına depolanmış anıları ya da çevrelerinde şahit oldukları ve bir türlü tesirinden kurtulamadıkları olayları anlatırlar. Sonrası onların hayal gücünün sınırlarını zorlaması, kalemlerinin maharetini göstermeleri aslında.”

Hımm, evet şimdi dikkat edince “s” leri hafif peltek söylediğini fark ettim. Ama ona sempatik bir hava katıyordu bu pelteklik.

“Belleklerinden silemedikleri o kadar çok fotoğraf karesi var ki o fotoğraf kareleriyle yıllarca sancılı bir boğuşma yaşıyorlar. Ne zaman ki o fotoğraf karesi kelimelerle buluşuyor işte o zaman bir yazarın ruhu huzura eriyor. Ne demiş Truman Capote: ‘Bir yazarın yazdıkları bir şekilde otobiyografiktir’. Kelimeler elinden, düşünceler zihninden, duygular yüreğinden süzöldükçe satırlara, kendinden izler bırakırsın yazdıklarında. İşte onlar senden çıkıp kahramanlarının olur sonra da okuyucu sahiplenir. Orhan Pamuk söylemişti

yanılmıyorsam ‘İlk romanı yazmak, insanın kendi hikâyesini, bir başkasının hikâyesi gibi anlatmayı öğrenmesi değildir yalnızca. Aynı zamanda insanın kendini, bir romanı baştan sona tutarlı bir şekilde hayal edebilecek ve bu hayal ettiği şeyi kelimelere, cümlelere geçirebilecek bir kişiye dönüştürmesidir.’ O yüzden yazdıklarım hayal, kurgu ve yaşanmışlıkların harmanlanmış hâlidir.”

“Devrik Cümlelerin Mahkûmu, bir sene önce yayımlanmış. Bu eserde kimi zaman hüzünlü kimi zaman sürprizlere açık, ilginç karakterlerle örülmüş hikâyeler mevcut. Amatör bir kalem olmadığınız satırlarınızdan anlaşılıyor. Yanlış anlamayın ama çok mu geç başladınız yazmaya?”

Aynur Hanım, perçemini kulağının arkasına koyarken gülümsedi.

“Yanlış anlamıyorum sizi, kırk bir yaşında hikâyeleri yayımlanmış bir yazar olarak bu soruyu zaman zaman kendime de soruyorum. Kalemle buluşmam yeni değil aslında. Çok küçük yaşlardan beri yazmaya ilğim var. Ama yazdıklarımı okuyucu ile buluşturma düşüncesi biraz gecikti. Yazarlık kumaşı var sende Aynur, o kumaş bir kez biçildiyse sana, kurtulamazsın ondan, demişti edebiyat öğretmenim. Yazmaya geç kaldım demiyorum, yazmak için dolduğumu düşünüyorum. Artık kabımdan taşıdığımı fark edince de yazdıklarımın okuyucusuna ulaşmasını istedim. Ne kadar geniş bir okuyucu kitlesine ulaşırım, ne denli bir iz bırakırım bilemiyorum ama ruhum dolup taşıtıkça kalemim de hiç susmayacak gibi geliyor bana.”

Aman da aman! Ne kadar da tumturaklı ifadeler. Yazarlık kumaşı yapışmışmış üstüne. Son cümleleri, rolünü ezberlemiş bir tiyatro sanatçısı edasında. Vurgulu ve etkileyici bir ses tonunda ama klişe. Boynunda bir fular eksik. Başparmağını çenesine, işaret parmağını da yanağına pergel gibi açıp o yazar pozunu da verirse, tam olacak.

“Yazmak bunca yıllık suskunluğumu bozuş, saklı kalan yanımı buluş, kendimi keşfediş, yaşamımın mânâ kazanışı gibi bir şey.”

Öff, bir tatsızlık var bu sözlerde. Fazla arabesk kokan cümleler. Yeşilçam filmlerinden çıkma replikler gibi. Kek de çok güzel olmuş bu arada. Tadı damağımda kaldı. Utanmasam bir dilim daha isteyeceğim.

“Bir kahve daha almaz mıydınız?”

“Hayır, teşekkür ederim.”,

Onun yerine biraz daha kek almaz mıydınız, diye sorsaydınız keşke.

“Ben kendime bir kahve daha alıp geliyorum.” dedi. Ağır adımlarına ritim tutturan terliklerinin sesine takıldı kulağı. O sırada dilimle ıslattığım parmağımyı tabakta gezdirerek kek kırıntılarını toplayıp ağızıma götürdüm. Bir kaç kırıntı gömleğime döküldü. Hemen elimle toplamaya çalışırken Aynur Hanım gülümseyerek içeri girdi. Tepside kahvenin yanında limonlu kek de

vardı. Hemen ona yardım etmek için ayağa kalktım.

“Yalnız olunca bitmiyor, bayatlıyor. Çoğu zaman komşulara dağıtıyorum keki. Belki biraz daha yemek istersiniz.”

Çok mahcup olmuşum, yanaklarımın yanmaya başladığını hissettim. Aklımı okumuştı resmen.

“Teşekkür ederim, çok naziksiniz. Elinize sağlık, kek muhteşem olmuş gerçekten. Biraz daha alabilirim.” dedim.

“Dilerseniz devam edelim.”

“Hay hay!”

“Kitabın ismi neden Devrik Cümlelerin Mahkûmu?”

Bir dönem eylemi başta cümlelerden vazgeçemiyordum bir türlü. Hâlâ da sık kullanırım devrik cümleleri. Şiir yazmamdan mütevellit bir durum mu diye düşündüm çoğu zaman. Değil ama. Devrik cümlelerin insanıym belki de. Hayatımda yok öznelere, eylemlere boğulmuş bir dünyam var onun yerine. Zamanında öznesinin, başkası olması gereken eylemleri üstlenmişim çünkü. Babam der ki hep ‘Bir koltukta taşınır mı hiç iki karpuz?’ Bu koşuşturma, ruhumda zaman zaman bir Oblomovluk oluştursa da devam ediyorum eylemlerin insanı olmaya. Yaşayamadıklarım, özlemini duyduklarım, pişmanlıklarım büyüdükçe devrik cümlelerim de çoğalıyor gitgide.”

“Çok ilginç, şu an devrik cümlelerle cevap verdiniz soruma.”

“Hiç farkında değilim inanın. İşe geç kalma korkusuyla bölük pörçük uyuyup sabah alarmdan önce uyanan ben, kaygılarımla başlıyordum rutin koşuşturmama. Yapacağım işler listesiyle başlamak ve gün boyu bu listeyi bitirme telaşı ile yorgun biten bir gün. Ertesi gün... daha ertesi...daha daha ertesi... Değişen bir şey yoktu hayatımda. Gün geçtikçe büyüyordu içimdeki kara delik. Farkındaydım her şeyin, biliyordum elbet nedenini. Ama sorun da bu ya! Her şeyin farkına varıp da yapamamak hiçbir şey.”

“Peki, sonra nasıl bir yol izlediniz?”

“Bedenim ve zihnim o kadar yorgun düşmüştü ki ruhum bu yorgunluğu kaldıramadığı için tembelliğe kodlamıştı beni. Hayatımın heba olmuş yıllarını, Oblomov gibi tembellikle geçirmenin verdiği bir pişmanlığı yaşamaya başladım. Zamana yetişmekte zorlandığım anda yükümlülüklerim sırtıma bir kambur olmaya ve ben bu ağırlık altında ezilmeye başladım. Her şeye yetebilme çabam, hayatımdaki öznelere geri plana itip ön plana çıkarıyordu eylemleri. Cümlelerimin devrik olması yapmak istediklerimin yoğunluğuyla alakalıydı belki de. Sırtıma kambur bu eylemleri, asıl sahibi olan öznelere bıraktım zamanla. Bu süreçte yazmak en iyi ilaçtı benim için. Yazdıkça devrik cümlelerim azaldı. Sonra cümlelerimle barıştım devrik bile olsa. Aslında kendimle barışmaydı bu.”

“Devrik cümleler, bazen daha çok etkiliyor okuru. Ama sizin bu cümleleri kullanmanızın altında yatan gerekçeler çok ilginç.”

Bir tuhaflık olduğu belliydi bu Aynur Hanım’da. Kafayı sıyırmaktan sonra anda kurtarmış kendini. Üzüldüm şimdi onun adına. Aman, bana neyse.

“Devrik Cümlelerin Mahkûmu’ndaki hikâyelerin yazılış sürecinde nasıl çalıştığınızı ve hangi kitapları okuduğunuzu çok merak ediyorum.”

“Kitaptakiler, birikmiş öyle bir köşede yayımlanmayı bekleyen hikâyelerdi. Fakat bir yönüyle hep eksiklerdi bana göre. Bir kısmı da sürekli zihnimde dönüp dolaşan yazılamadığı için de beni huzursuz eden kurgulardı. Esasında iki yıldır, karakterleriyle sürekli hesaplaştığım bir romana başlamışken Devrik Cümlelerin Mahkûmu, okuyucusuyla buluştu. Çok değer verdiğim bir yazar okudu ilk önce hikâyelerimi, kalemime inandı. Sonra bir okur, hem de çok iyi bir okur olan arkadaşım güvendi yazdıklarım, cesaret verdi bana. Hikâyeler yazılmadan önce çok sancılı bir süreç yaşadım. Kafamda kahramanlarla boğuştum sürekli. Onlara nasıl bir kurgu içinde hayat vereceğim düşüncesi beni iliklerime kadar kemirdi. Kurgu netleştikten sonra yazmak çok kolay oldu. İşte o zaman kahramanlarımla baş başa yüreğimin kanatlandığı bir yolculuğa çıktım.”

Kahramanlarım, kahramanlarım, kahramanlarım! Ne kahramanlarım ama! Yok iliklerine kadar kemirmiş de yok çok sancılı bir süreç yaşamış da. Bu yazarların ağzına sakız olan laflar çok sıkıcı. Hiç inandırıcı gelmiyor insana.

“Her biten hikâyede eksik bir yanım kapandı, saklı kalan yanım ortaya çıktı, daha çok yazma hissi duydum.”

Dilimden “Ne güzel, çok etkileyici.” sözleri dökülürken zihnimden başka şeyler geçiyordu. Yazdığım her öykü evladım gibi. Hiç birini diğerinden ayıramam diyecek birazdan. Of, ikiyüzlülüğüme kızıyorum.

“Hikâyeleri yazarken neler okudunuz dediniz ya, bana ne iyi gelecekse onu okudum, hem de ayırt etmeden. Ruhuma dinginlik veren, beni bu dünyadan soyutlayan eserler okudum ve bu eserlerde yazarların davası, ne anlattığı değil de neyi nasıl anlattığı etkiledi beni. O etki, belki farkında olmadan yazdıklarım da yansıyordur, bilemiyorum” derken eliyle ağzını kapatıp kibarca güldü.

“Peki, bir romana başladım, dediniz. Bu roman hakkında bilgi verebilir misiniz biraz?”

“Elbette. Önce kitabın adı şekillendi zihnimde hem de ilginç bir biçimde. Bir gece rüyamdan uyandıran ilk cümlesiyle. Yatağımdan beni kaldıran o ilk cümleyi defterime yazmakla başladım romana. Eserimde iki ana karakterim var. Kitaba dokunuşu, onu okşayışı, nazik bir hareketle tozunu silkeleyip üf-

leyişi, nefesini kitaba bahşedişiyle bir sahaf.”

Ama! Ama bu anlattığı kişi...

“Diğeri de boş zamanlarında bir sahafın yanında çalışan, ikinci el kitaplara tutkun, bir dergiye zaman zaman hikâyeler yazan ve o derginin son sayısı için benimle röportaj yapmaya gelen bir üniversite öğrencisi.”

“Be-be-ben anlayamıyorum. Bu nasıl olur? Sahaf Oğuz’dan bahsediyorsunuz siz.”

“Evet, Sahaf Oğuz.”

“O kız da ben miyim? Şaka mı bu?”

“Şaşırmamı anlıyorum.”

“Ama siz beni tanımıyorsunuz bile.”

“Öyle mi sanıyorsun? Bir dilim daha limonlu kek almaz mısın?” derken yine sakın sakın gülümsedi gözlerimin içine bakarak.

“Sahaf Oğuz, yeni romanım için yıllardır içimde hesaplaştığım bir karakter. Sen, sen de benim kafamda bu romanda olup olmamanı sürekli sorguladığım bir karaktersin. Kahramanlarımı zihnimde kurarken günlerce sancılı bir süreç geçiririm, demiştim. Bu sözlerim sana Türk filmlerinden çıkan replikler gibi gelebilir ya da çok tumturaklı cümleler kurmuşumdur sana göre. Kimi zaman onlarla karşılıklı kahve içer söyleşiriz. Sen, benim yıldızımın bir türlü barışmadığı bir kahramanımsın. Bu söyleşi ile yıldızlarımızın barıştığına inanıyorum ve artık başladığım romanın devamını getirebilirim.” dedi. Yerinden kalktı, çalışma odasına gitti. Defterini açtı ve romanına kaldığı yerden devam etti.

“Benim gibi öğrenciyse hele yolların sonu hep Rampalı’ya çıkar.”

Bu cümleyi yazana kadar olanlara inanamamıştım. Şaşkınlıktan küçük dilimi yutacaktım. Ne var ki o ilk cümleyle beraber *“İkinci El Kitapların Ruhu”* romanının içinde Rampalı Çarşı’da buluverdim kendimi.

HATİCE İBİŞ

Sazın Teli Kopunca

Gecenin sessizliğini bıçak gibi kesen bir ses... “Başladı yine deli Yüksel” diyor duyanlar. Elindeki taşı durmadan vuruyor duvara. Çıkan sestten keyif mi alıyor yoksa başka bir derdi mi var bilinmez. “Cin çağırıyor” diyor köyün yaşlıları. “Topluyor başına onlarla eğleniyor.” Bir de bu aralar aynı cümleyi dilinde tespih gibi döndürüp duruyor.

“Allah belanı verecek. Az kaldı verecek.”

Köyün sokaklarında elleri ardında, omuzları ve başı dik, kendinden emin bir adam yürüyor. Dudaklarındaki hareket adımlarıyla yarışıyor adeta. Mırıldanıyor durmadan. Sayıp sayıştırıyor. Dağa taş, ota çöpe, çoluk çocuğa, gündüze geceye fütursuzca sövüyor. Güneş tepeden vuruyor. O, yün kazak ve üzerindeki ceket ile oldukça rahat. Ne alnında bir damla ter ne de üzerinde rehabetin izi var. Güzergâhı hiç değişmiyor. Her sabah bakkalın önünden başlayıp kahveyi ardında bırakıyor. Caminin avlusunda elini yüzünü yıkayıp yönünü muhtarın evine dönüyor. Aynı sokakları arşınlayıp aynı tarlalardan geçerek köyü tavaf ediyor adeta. Hızını alamayıp ırmağın kenarına indiği de oluyor. Köyün delisi. Ama kimseye zararı yok. En büyük zararı kendine...

Çivi gibi sağlam. Tuttuğunu koparır. Ama bir tutabilse... İçinde bir şeyler kopmuş belli. Ama ne zaman nerde nasıl koptuğunu kimse bilmiyor. Askerden sonra oldu diyor kimisi. Kimisi annesi ölünce yitirdi aklını diyor. Kimileri de dayaktan diyor. Köyün lafı sözü bitmez. İkiye üç ekler; beş yapar, yetmez dörtle çarpar. Uçurur kaçırr. Arada bir kaybolur Yüksel. Gider fakat nereye gittiğini kendi bile bilmez. İşte o zaman laf söz artar köyde. Erkeği kadını türlü türlü senaryolar yazar. “İrmağa kapıldı gitti” diyen de olur, “kurda kuşa yem oldu” diyen de. Onu bilenler bilir; “çıkıp gelmesi yakındır” der. Öyle de olur, ansızın çıkar gelir çökertir tüm kurguları Yüksel. Kaldığı yerden devam eder. Dur durak bilmeden dolanır durur köyün sokaklarında.

“Allah belanı verecek. Allah belanı verecek. Göreceksin. Görecekler.”

Dilindeki mırıltılara başı da eşlik ediyor Yükselin. Arada bir onu ikna

etmek isteyen birileri varmış da ikna olmak istemezmiş gibi sağa sola sallıyor başını. “Yok” diyor “Yok olmaz.” Kaşları çatık. Burnundan soluyor. Yüseeel!.. diye sesleniyor muhtar. Uzaktan akrabalar. Her sabah aynı saatte geçer muhtarın evinin önünden. Mavi boyalı demir kapıyı görünce yavaşlar. Ayakkabısının ucuyla toprağı eşeler; gözü uzaklarda kıvrılan Kızılırmak’ın ışıltısına takılır kalır. Sonra muhtarın sesiyle irkilir. Plastik bir sandalye çeker muhtar. Kulplu bardakta çay, yanında Allah ne verdiyse. Karnı doyunca bir dakika durmaz Yüksel. Babası gibi girdiğı evde çakılıp kalmaz, kimseyi huzursuz etmez.

Son lokmasını alıp üzerine son yudumunu içince kalkmadı bu sefer. Yerden bulduğı bir çöple toprağı eşeledi durdu. Muhtar, “Baban nerelerde görünmüyor bu aralar.” diye sorunca elindeki çöpü fırlatıp ters ters baktı. Hışımla kalktı ayağı. “Allah belasını verecek onun. Allah belasını verecek muhtar emmi.” diyerek çıktı demir kapıdan. Muhtar ardından bakarken iç geçirdi. “Belasını bulmuş o zaten.”

Kapının önünde titreyen tül perdeyi araladı muhtarın karısı. “Aklın başında olmayınca zengin olsan neye yarar. Onca tarla bağ bahçe harap. Bir göz odanın içinde ömür çürütüyorlar baba oğul. Yuva dişi kuş olmayınca tarumar oluyor. Ah ahh!” diye iç geçirdi kadın. Derin bir nefesle eşlik etti muhtar. “Huriye bacı olaydı böyle mi olurdu?” Bamyaları toplamak için bahçeye indi kadın. Muhtar da “selametle” deyip çıktı mavi boyalı demir kapıdan.

Yüksel ırmağın kenarına varmıştı bile. Bir ağacın gölgesine uzanıp uyumak istediye de uyuyamadı. Üzerinde hışırdayan yaprakların arasından süzülen güneş gözünü aldı. Aklı, saatin sarkacı gibi bir sağa bir sola gidip geliyordu. Bir dursa, bir durabilse içinde kopan her ne ise yeniden bağlayabilse... Yok olmuyordu. Sazın teli bir kere kopmuştu. Deli Yükseldi o. Akıllıyı oynamak zordu bu saatten sonra. Hem bir kere denemişti. Olmamıştı. Zöhre düştü aklına yine.

“Bunca malla mülkle rezil oluyorsunuz” demişti köylülerden biri. Kimdi ki? Hatırlayamadı şimdi. “Seni everelim Yüksel” dedi. Dalga geçiyorlar sandı ilkin. Bu deliye kim he desin. Köylüye göre sapasağlam adamdı Yüksel. Kim derdi ki ona deli diye. Ağız birliğı ettiler soran soruşturanı iyi adamdır deyip uğurladılar. İnsansızlıktan bu haldeydi Yüksel. Yanında bir nefes olsa, evi barkı çekip çevirse böyle mi olurdu? Allem ettiler kallem ettiler başını bağladılar Yüksel’ in.

Zöhre bahar gibi düştü kışın orta yerine. Yüksel kendine geldi biraz. Çalışmaya eli iş tutmaya başladı. Yuva sıcaklığı yumuşattı yüreğini. Sabah akşam önüne gelen bir kap yemek deliliğini unutturdu ona. O geceye kadar. Başka zaman olsa köşeye büzüşür bitmesini beklerdi. Zöhre’ nin yanında

olunca dayanamadı kendini dışarı attı. Günlerce dağda bayırda gezdi; eve barka uğramadı. İçinde gerilen sazın telleri kopmuş bir kez daha karanlıkta kalmıştı. Zöhre bekledi günlerce gecelerce bekledi. Karnındaki ya, baba evine döndü çaresiz. Yüksel ise bir daha dönemedi. Ne kendine ne de eve. Bir tutanaktı Zöhre onun için. Bir ümit. Gözünde parlayan bir ışık... Söndü. Bir daha da yanmadı. “Bir kızın olmuş Yüksel dediler” nice sonra. Hiç ses etmedi. Güldü geçti... Anlamadı sandılar. Anladı halbuki. Sustu. İçinde bir tel daha koptu. “Bir görse kızını kendine gelir belki” dediler. Uzaktan gösterdiler. Orali olmadı.

Ağaçların arasındaki yuvayı gördü Yüksel. Anası geldi aklına. Tandırda pişirdiği ekmeğin kokusu... Çömleğe vurduğu fasulyenin kokusu... Yazmasına sinen saçlarının kokusu... Öldüğünde üzerine atılan toprağın kokusu... Alnından süzülen kanın kokusu.

“Allah belanı verecek. Allah belanı verecek.”

O gün akşama kadar döndü durdu köyün etrafında. Ne yorulduğunu bildi ne terlediğini. Harap kalmış tarlaların içindeki ağaçların meyvelerinden yedi. Ucu bucağı görünmeyen tarlada diz boyu yükselen otlara sövdü. Bir el atsa temizlese şu tarlayı; ekse dikse herkes gibi. Ama yok. İçinde bir cenaze alayı büyüyordu durmadan. Hiç bitmeyen bir yas simsiyah urganıyla elini kolunu bağlıyordu. Diline üşüşen kelimeleri savurdu etrafa.

“Allah belanı verecek. Allah belanı verecek.”

Kızıl bir gölge düştü köyün üzerine. Yüksel Kızılıрмаğı ardında bırakıp köyün yolunu tuttu. Mağaradan hallice bir göz odanın içi dumanla kaplıydı. Leş gibi sigara kokusu sardı genzini. “Kalk, dedi. Kalk işimiz var.” “Seninle ne işim olur lan benim” “Kalk gidiyoz.” “Nereye gidiyoz Allah’ın delisi.” “Kalk işte helallik alacaz.”

İki büklüm ayağa kalktı adam. Yüksel’in ardına takıldı. O arkadan saydı bildiği tüm küfürleri Yüksel önden. Kahveye girdiler. Olur şey değildi ya olmuştu bir kere. “Hangi rüzgâr attı sizi buraya Yüksel?” “Helallik almaya geldik.” “Ne helalliği oğlum” diye gülenlere aldırmadı. “Hakkınızı helal edin” diye gürledi. Helallik alındı verildi. Kimse de ne oluyor demedi. Kaldıkları yerden devam ettiler çok mühim işlerine.

Sonraki durak muhtarın eviydi. Kapıdan uğrayıp iki dakika nefeslendiler bahçede. İkisini bir arada görmenin şaşkınlığıyla kalakaldı muhtar. “Hakkını helal et muhtar emmi.” “Helal olsun oğlum helal hoş olsun da ne bu telaş oturun sofra kuralım.” “Yok” dedi Yüksel “daha çok kapı var çalacak.” Yaşlı adam söylendi durdu. “Hey Allah’ım deyip yüzünü göğe dikti. Gecenin bir vakti şu delinin peşine takıldım. Ne menem bir kadermiş bana yazdığın. Akli başında bir oğlan vermedin ki gününü göreyim. Bak muhtarın oğlana. Altın-

da traktör gece gündüz çalışıyor. Ah ah! Ben böyle kaderin...” Gece yarısına kadar kapı kapı gezip her haneden helallik aldılar. Kimse de nerden çıktı bu helallik demedi. Deliydi ne de olsa. Sormaya gelmezdi. Aklına eseni yapmayınca rahat etmezdi. He deyip geçtiler.

Yüksel önden babası arkadan gecenin siyah perdesini yırt yırt ilerlediler. Evin önündeki elektrik direğinde öten baykuşa bir taş fırlattı Yüksel. Baykuş uçup gitti. Ardında bıraktığı tekinsiz karanlığa birkaç çığlık daha bıraktı giderken. Direğin dibine oturup gözünü göğe dikti Yüksel. İn cin top oynuyordu. Bir çalım da o attı. Adam bir sigara yaktı içeri girer girmez. Dumandan duvarların ciğeri delinecek oldu da o, bana mısın demedi. Yatmadan evvel bir su dökmek için dışarı çıktı. Tek bir ışık yoktu etrafta. Yıldızlar hiç olmadığı kadar sarkmıştı köyün üzerine. Ardından gelen çıtırtıyla irkildi. Toparlanmak için bir hamle yaptı ki yıldızlar, gözlerine indi bu kez. Ne bir çığlık ne bir ah... Bir taş bir başa musallat oldu o gece... Taş indikçe gecenin rengi daha bir koyulaştı... Taş indikçe yer gök kızıla boyandı... Geriye hırıltılı bir nefes kaldı. Boş bir kafes, bir de Yüksel’in kahkahaları.

“Yüksel, yine topladı ecinnileri başına eğleşiyor” dedi köylü...

CEREN ÖZTÜRK

Ölü Şirin

İçinde her şeyi bilen biri var. Tüm bu bölünmüşlük engellemiyor seni. Fırsatını buldun, yine aynı duraktasın. Ayakkabıların da yeni üstelik. Uğur getirir belki diye giymişsin. Aslında içinde onun görmesini isteyen kısmın farkındasın. Herkes birbirine karışmış senin içinde. Bilmek seni evde tutmamış. Görmek seni durdurmamış. Aynı kapıya yine gideceksin. Kimseye söylemedin. Sanıyorsun ki sessizlik yok eder hataları. Elinde silgi bekliyorsun. Perişan olmuş ayaklarını yine hareket ettiriyorsun aynı yöne. İçinde bininci kez yenilmenin perişanlığı, yüzünde değer sandığın bir gülümseme. Tren geldi. Sağ ayak değil mi? Yeni ayakkabıların ve sağ ayak. Şimdilik her şey tamam. Sağ ayakla trene binmenin onun yüreğinde seni dirilteceğini sanıyorsun. Mantiğın suskun. Ben de öyle. Ne diyebilirim ki sana? Yüzündeki masum, heyecanlı gülümsemeyi söndürecek denli güçlü cümlelerim olsa da sen duymuyor ve o trene biniyorsun. Gecesinde karanlık gördüğün her şey aydınlanıyor. Somurtuyla oturan insanlara bile gülümseyerek bakıyorsun. Nasıl özlemişsin ona koşmayı. Kapısını çalıp uçan kuşlara kavuşmayı nasıl özlemişsin. Korku yok. Yorgunluk da. Onun için yol kat etmek az bile geliyor. Yeter ki saçının telini bile olsa görebilesin. İki saat ne ki? Bak indin bile tren-den. Yürüyorsun. Oh be! Hayat ne güzel! Deniz, sokaklar, insanlar, martılar ne güzel. Baktıkça bakıyorsun. İçin açılıyor. Şaşıyorum bunca hisse, çabaya. Taşı çiçek açtıracak sevgin onu karartıyor. Sanıyorsun ki her şey geçmiş hatta hiç yaşanmamış. Toplasan litrelerce gözyaşı eder ama sen hâlâ birlikte el ele gezdiğiniz sokakları arşınılıyorsun. Ne ten aynı ne tren ne de elleriniz. Sen yine de koşuyorsun. “Bak yeni ayakkabı aldım.” demeye koşuyorsun sanki. Hani seni sevmedi ya, ayakkabılarını sever belki. Kanayan yerlerini, yaralarını sarar, geçti diyerek başını okşar sanki. Ayakkabılarınız yine aynı kapının önünde bekler sanıyorsun. Merhamet hâlâ onun kalbinde bir ağaç, ağaçta senin meyvelerin var sanıyorsun. Hiçbir şey demiyorum. Diyemiyorum. Keşke biri ayağına bassa, kirlitse ayakkabılarını da bunu sebep bilip geri dönsen.

Bunu istiyorum evet. Korkularını, sancılarını, gözlerini biliyorum. Bu yüzden bunu istiyorum. Korkutuyor her şey beni. Sense sokağın ortasında durmuş tiramisu yediğiniz yere bakıyorsun gülümseyerek. İçinde her şeyi bilen biri var. Sana kıbleni gösteriyor. Sen büyümediğini iddia edip en sevdiğin oyuncasına sarılıyorsun hâlâ. Masum sanıyorsun hâlâ, iyi sanıyorsun. Zehirlledi o seni diye bağırarak istiyorum. Susuyorum. Daha kaç bina yıkılacak üstüne diye bağırarak istiyorum. Sen duymuyorsun. Kalksan yürüyeceksin. Bıraksan büyüyecek ve güleceksin ama işte sen yeniden aynı evin önündesin. Olmadı değil mi? Yüzündeki gülüş sönüyor. Birkaç adım daha atıp o zili çalamıyorsun. Çalsan içeri alınırsın belki ama biliyorsun, sen aylardır dışardasın. Pencereye bakıyorsun. Gölgesi düşüyor bazen. Bazen de perde oynuyor. Perdelere bile gülümseyerek baktığın ve ellerinin şarkılar söylediği günleri hatırlıyorsun. Beyninden vuruyor bu seni. İçinde her şeyi bilen kişi ayaklarına sinmiş, hareket edememişsin. Kapısına gitmek senin için gurur fakat kapıdan içeri girmek artık imkânsız. Kim olarak gireceğim, ne olarak gireceğim diye düşünüyorsun. Neden yaptın bunu kendine? Ben biliyordum kapısından hiç gitmediğini. Bunu kime, neye kanıtladın? Susuyorum. Sen evi suçlamaya başlıyorsun şimdi. Burası yüzünden diyorsun. Buraya gelmeden önce böyle değildi. Hiçbir şey değdirmiyorsun ona. Hiçbir şey. Canın çıktı Elif! Canın çıktı ulan senin! diye bağırıyorum duymuyorsun. Sana silah doğrultup da seni vurduğunu unutuyor, kalbindeki acıyı her an hatırlamak istiyorsun. Kendini kandırmak istedin biliyorum. Bunlar hiç yaşanmamış gibi davranmak istedin. Her şey eskiye dönsün, sana bir kere daha gülsün istedin. Gelin olarak girmeyi hayal ettiğin evden cenazenin çıkmasını izliyorsun. Gökyüzü başına yıkıldı. Artık bitti, görüyorsun. Ne sen varsın ne o ne de siz. Masal yalan, rüya bitti. Geçip gitmedi ama bitti. Dişlerini birbirine bastırıyorsun. Dakikalardır aynı yerde durup, aynı pencereye bakıyorsun ağlayarak. Yaşamak bir salıncaaktı onun ellerini tutarken biliyorum. Aynı yolda yürüdüğünüzü sandığın her an evinde hissettin. Ayrılık ölümünden beter olsa da senin ölümüne rağmen yaşayan birini görüyorsun orada. Katilini seviyor, kopan salıncağa hâlâ umutla bakıyorsun. Dizin kanıyor olsa da. Biliyorsun artık bir ölü olduğunu. Onun artık mezarına bile gelmeyeceğini biliyorsun. Gövdesinden vurulmuş, kesilmiş, kanatılmış olduğunu biliyorsun. Artık çiçek açmayacağını biliyorsun. Kavuşmak mahşere kaldı artık. Belki orada bile değil. Kokusunu ve bu yolları yavaş yavaş unutacağını bilerek cebindeki oyuncakçı çıkarıyorsun. Ne kadar acın varsa gözlerinden damla damla o mavi, minik oyuncakçı düşüyor. Korktuğun zamanlarda bir sığınak gibi bakıp da rahatladığın o oyuncak şimdi sessiz ve kimsesiz. İnsanlar gelip geçiyor. Sen oyuncakçı alıp kapısının önüne bırakıyorsun. Artık bir kapının olmadığını, gidecek bir yerin olmadığını

ğını aklına kazıyarak arkanı dönüyorsun. Ne gökyüzü kalıyor ne de martılar. Kuleden kendini atanları anlıyorsun. Kimse duymuyor içindeki kıyameti. Kimse görmüyor ağlayan ve umutsuzca bakan gözlerini. Maske gizliyor. Artık geriye adın bile kalmıyor. Yıkılmış bir ev, bir insan, bir yuvadan başka bir şey değilsin artık. Artık bitti Elif. Bu sondu, sonundu. O gece, o mavilik, o şans, o umut bitti. Artık geriye ölümle vuslat kaldı. Ölürken son kez söylersin: Sen onu çok sevdin.

Ama sen onun kapısında bir başına ve yarım kalmış bir oyuncaktan başka bir şey değilsin artık.

ÖZAY ERDEM

Perde Arkası

Eski model çağla rengi bir otomobile binmiş, bahsedilen yaylaya doğru yol alıyorduk. Yeşiller içindeki tepeyi tırmanırken dışarıdan dev bir bu-kalemuna benziyor olmalıydık. İki yanını gür yapraklı ağaçların kapladığı güzergahımız bazen ezilmiş çimenlerden bir örtüye bürünüyor bazen de irili ufaklı taşların bulunduğu toprak bir açıklığa çıkıyordu. Aracımız virajları döndükçe, dikiz aynasındaki boncuktan kuş gibi, biz de bir sağa bir sola sallanıyorduk. Zaman zaman da aniden girilen bir laka oturduğumuz koltuktan bizi sıçratıyordu. Hayrettir ki şoför bu duruma aldırıyor, bütün o sarsıntılara rağmen sigarasını ağızından düşürmüyordu. Hatta, takdire şayan bir işti, radyoda çalan arabesk şarkıya yarım ağızla eşlik ediyordu. O vakit bildim ki, bu adam aynı yolu sayısız defa çıkmıştı ve işkence olması gereken şu hâl ona artık sıradan görünüyordu.

Öyle bir an geldi ki sadece midemin değil zihnimin de allak bullak olduğunu fark ettim. Neden şu eski otomobilin içinde bu tepeyi tırmanıyordum, unutmuştum. Birazdan hatırladım ve kendime hayret ettim. Onca çilenin ardından nihayet gözleri açılan aptal bir aşık gibi acı acı güldüm. Ama yapacak bir şey yoktu. Uzun zamandır yollardaydım ve bu kadar yaklaştıktan sonra geriye dönmek daha büyük aptallık olacaktı. Bir reklam için çıktığım bu aca-yip serüveni azmedip tamamlayacaktım...

Rahmetli dedem radyosunu bana hediye ettiğinde çocuk yaştaydım. Öyle çok sevinmişim ki, uzun bir süre, oyuncak ayıya sarılır gibi onunla yatıp uyumuştum. Televizyonun evlere yeni yeni girmeye başladığı yıllardı. Dede-min armağanıyla eş zamanlı olarak babam, oturma odamıza çerçevesi ahşap desenli bir televizyon almıştı. Ama radyomun yerini tutamazdı; çünkü o sadece bana aitti. Ne zaman istersem açar, ne zaman istersem kapayabilirdim. Babamın akşam haberleri sevdası, annemin yemek tarifleri için elinde kâğıt kalemle ekran başında beklemesi beni alakadar etmiyordu.

Okuldan gelir gelmez radyomu odamdan çıkarıyor ve sofraya kurulana

kadar bir köşede frekanslarını karıştırarak bulduğum güzel şarkıları dinliyordum. Ayrıca futbol maçlarını hâlâ, arkadaşlarım gibi dev ekran televizyonlardan değil de, radyodan dinliyorsam bu alışkanlığım o günlerden kalmazdı. Sonra, asıl favorim buydu, her akşam verilen radyo tiyatrolarını kaçırmıyordum. Bizimkiler içeride o zamanın en popüler yabancı dizileriyle çaylarını yudumlarırken ben odamda klasiklerden uyarlanan oyunları dinliyordum.

İşte naklen maç yayınlarının devre aralarında, art arda çalan romantik şarkılardan sonra ve radyo tiyatrosu henüz başlamadan evvel o reklamı duyardım. Önce Umut Su'ya ait tanıtım çıkardı: "İlgaz'ın serin dağlarından gelen ferahlık!" Sonra Kaymakoğulları Peynir gelirdi: "En taze sütümüzü sizin için ayırdık ve kahvaltınıza misafir olduk." Üçüncü sırada da o reklam yayınlanırdı. Havalı, saksafonun hakim olduğu iç gıcıklayan bir müzik duyulurdu hoparlörden ve ardından şuh sesiyle bir kadın konuşurdu: *Elvan Gözlükçülük, beşikten bastona her yaş grubu için güneş gözlükleri... Fiyakalı olmak herkesin hakkı!*

Bu üç reklam her zaman aynı sırayı takip ederdi. Fakat zamanla durum değişti. Liseye başladığımda Umut Su'ya ait tanıtım artık kuşakta yer almıyordu. Onun yerini bir perde markası almıştı. Belki de Umut Bey daha kârlı bir işe girmişti. Nedense hep aklı başında biri olarak hayal etmiştim onu. Üniversite bittiğindeyse bu sefer Kaymakoğulları Peynir kalkmıştı yayından. Belki de bu köklü ailenin tek mirasçısı, serveti orada burada çarçur eden züppe bir tipti ve devraldığı mandırayı kısa zamanda batırma başarısı göstermişti. Ama işte evlendim, iki yaşında bir kızım vardı ve Elvan Gözlükçülük reklamı hâlâ radyoda dönmeye devam ediyordu. Dükkân yaşadığım şehirde bulunuyordu ve şu yaşıma kadar bir kez olsun ziyaretine gitmemiştim. Tabii bu iş müze müze gezip tarihi eser incelemeye benzemiyordu. Kimse durup dururken böyle bir yeri merak etmezdi. Eğer o günlerde fiyakalı bir güneş gözlüğüne ihtiyacım olmasaydı yine de dükkânın yerini arayacağım yoktu. Sırf bir macera olsun ve çocukluğuma ait garip bir vefa duygusuyla, çarşıdan herhangi bir gözlükçüden değil de, Elvan Hanım'dan almak istemişim bu güneş gözlüğünü. Ama dükkân sahibinin asıl ismi bu muydu yoksa soyadı mıydı bilmiyordum. Böyle hitap etmek gelmişti içimden.

Eskiden reklam sonunda, karizmatik bir erkek sesi dükkânın adresini verirdi. Oysa şimdilerde herhangi bir bilgi yer almıyordu. Sadece o havalı müzik ve kadının şuh sesi. Bu bana tuhaf gelmişti. İnternette araştırdım ama bir şey bulamadım. Neyse ki reklamın verildiği radyonun, demode bile olsa, bir sitesi vardı ve telefon numarasına buradan ulaştım. Arayıp Elvan Gözlükçülük'ün adresini istedim. İnce sesiyle kulak tırmalayan bir kadın konuştu benimle. "Bize reklam veren müşterilerimizi defterimize kaydediyoruz,

bekleyin bakalım,” dedi. Bilgisayar devrinde bu titizliğe şaşırmıştım. Az sonra söylenen adresi not ettim. Yaşadığım yere yarım saat uzaklıktaydı. Belediye otobüsüyle kolayca gidebilirdim.

Ertesi gün durağa geldiğimde, çıktığım bu zahmetsiz maceranın, bende yeni bir dikkat geliştirdiğini fark ettim. Belki on kişi vardık otobüs bekleyen ve ilgimi güneş gözlüğü takmış genç adam çekmişti. Gayriihtiyari sürekli ona bakıyordum. Kirli sakalları ve yeni tıraş olmuş saçıyla fiyakalıydı gerçekten. Otobüse binince arka koltuklara doğru yürüyüp boş bir yere oturdum. O sırada sırf eğlenmek için, yeni edindiğim dikkat radarına da güvenerek, saçma bir düşüncenin üzerine gittim: Bir güneş gözlüğü ne işe yarardı?

Biraz sonra otobüs yavaşlayıp durdu. Aralarında iriyarı bir adamın da bulunduğu küçük bir grup bindi. Çerçevesi kahverengi bir güneş gözlüğü takmıştı bu ilk kurbanım. Keskin yüz hatları ve kırılmış gibi duran yamuk burnuyla boks karşılaşmalarındaki sporculara benziyordu. İşte, dedim içimden. Bir güneş gözlüğü sürekli kaybeden bir boksör için faydalı olabilirdi. Her karşılaşmadan sonra yüzündeki morlukları saklaması gerekecekti çünkü. Kalan diğer duraklardsaysa hayal gücümü rehin alıp saçma mizansenler kurdum kafamda. Eşine kızdığı için evde güneş gözlüğü takan bir kadın bile vardı içlerinde. Kendisine yalan söyleyen kocasından güzel yeşil gözlerini saklıyordu.

Dükkanın olduğu caddede indim. Biraz sonra adresteki yeri buldum ama ortada bir sorun vardı. Gözlükçünün olması gereken yerde bir pideci dükkanı duruyordu. İçeriye girip sordum. Ne yazık ki saçlarını boneyle kapatmış ustanın Elvan Hanım’dan haberi yoktu. “Yandaki telefoncuya sor, o benden daha eskidir,” dedi. Durumu yadırgasam da dediğini yaptım. Top sakallı bir adam vardı burada, masaya oturmuş önündeki şarj aletlerini gruplandırıyordu. Ne aradığımı söyleyince, suratıma bakmadan, “O gözlükçü on sene önce kapandı,” dedi, “biraz ileride başka bir dükkan var, istersen oraya git.”

Telefoncudan çıkınca ne yapacağımı bilemedim. Hemen az ötedeki yere uğrayıp ihtiyacım olan gözlüğü alabilirdim. Ama çocukluğuma ait bir parça benden uzaklaşıyor gibi hissedince vazgeçtim. Aklıma radyo binasına gidip sormak geldi. Belki de başka bir yere açmıştı yeni dükkanı Elvan Hanım. Yine otobüse atladım ve kaldırımdaki güneş gözlüklü insanları seyrederek onlara kafamda uygun roller verip sahneye çıkardım. Orta yaşlı bir adam mafya babası olmuştu. Ama puro içerken öksürdüğü için ondan çabuk vazgeçtim. Kırmızı rujlu bir kadın iç titreten bir edayla gözlüğünü çıkarırken telefonum çaldı. Arkadaşım Beşir arıyordu, “Çalışıyor musun?” diye sordu. “Elbette,” dedim yalan söyleyerek. Sonra, “Kıyafet ayarlabilecek misin,” dedi. “Buluruz bir şeyler, merak etme,” cevabını verdim. “Haftaya görüşürüz o zaman,” deyip

kapattı.

Radyonun yer aldığı bina dışarıdan epey eski görünüyordu. Yayının yapıldığı kata geldiğimde merdiven çıkmaktan yorulmuştum. Biraz duraksayıp açık kalmış cam kapıdan girdim. Sırtında gitarıyla saçlarında yer yer beyazlar bulunan bir adam suratıma bakmadan çıkıp gitti. Neden olmasın diye düşündüm o an. Bir şarkıcı da güneş gözlüğü kullanabilirdi, ünlü bir popstar. Fakat sadece fiyakalı olmak için yapmazdı bunu. Hayranlarıyla göz teması kurmak istemediği için takardı. Çünkü her bakış bir vaat içerirdi.

Burası iki odadan oluşan geniş bir yerdi. Ayrıca bariyerlerle etraftan ayrılmış, yayının yapıldığı üstü açık bir alan bulunuyordu. Yaşlı bir kadın radyocu dinleyicilerinden gelen faksları okuyordu. Öylece durmuş seyrederken saçları dökülmüş incecik bir adam belirdi yanımda. Radyonun kurucusu ve genel yayın yönetmeni olduğunu söyleyip elini uzattı. Kendisine neden geldiğimi anlattım. Pek umursamamış gibiydi. İsteddiği gibi algıladı durumu. “Bir dinleyicimizin ziyaretine hasret kalmıştık,” dedi. Odasına buyur etti sonra beni, beraber kahve içtik. Ardından Elvan Hanım’ın reklam için gönderdiği ücretin, radyonun hesabına, komşu şehirdeki bir bankadan yatırıldığını öğrendim.

Otobüste, eve dönerken, vazgeç bu işten dedim kendime. Ama içimdeki çocuk yayına bağlanıp söz aldı. Gökkuşağının altındaki hazineye inanmış o yanını öldürme, dedi. Hadi oradan diyesim geldi bu çakma Küçük Prens’e. Ama her insanda bazen ortaya çıkan, dünya bu kadar olmamalı diyen ve hayatına sıra dışı bir cila çekmek isteyen tarafın da bulunduğunu biliyordum. Zaten bende kriz gibi birkaç ayda bir nüksederdi bu hal, sanatçı şımarıklığı derdi eşim böyle zamanlarda. Haklıydı da, kaç defa giyim mağazasını ona bırakıp tuhaf işlerin arkasından gitmiştim. Eve gelince yaşadıklarımı kendisine anlattım. “Sen bilirsin,” dedi. Bu, ben ne dersem diyeyim, biliyorum, yine de peşine düşeceksin demekti. Yemeğin ardından çalışma odama geçtim. Masama oturup Beşir’in verdiği spiral kapaklı kitapçığı açtım. Ne kadar çok ezberlenecek kısım vardı. Düşünceli bir halde bakışlarım raflara kaydı. Sophokles, Aziz Nesin ve Shakespeare’in neden yan yana olduğunu sorguladım. Sanırım yine, kızım oynarken yerlerini karıştırmıştı.

Sabah, çağırdığım taksi evin önünden alıp terminale bıraktı beni. Kararlıydım bu serüvende. Ama yazıhaneden bileti alıp da yolcu koltuğuna oturunca pişmanlık sardı içimi. Değer mi bir gözlük için, dedi herkesin aşına olduğu o ses, delilik bu, şehirlerarası yolculuğa çıkıyorsun. Sonra kendimi aklamak isteyen yanımda söz aldı. Abartma, dedi, şehirler arası dediğin şey bir buçuk saatlik mesafe. Ayrıca, çok eskiden, yaşadığın il’e bağlıymış.

Bir zamanlar ilçemiz olan kente indiğimde etraftaki yabancılığı yadır-

gadam. Taksi tutup paranın gönderildiği banka şubesine geldim. Üç veznedar vardı çalışan, kadın olanını seçtim. Bir filmde öğrenmişim, mesleklerinde duygusal davranmak kadınların en büyük zaafıymış. Yaklaşıp Elvan Petek'in yakını olduğumu, kendisini uzun süredir aradığımı söyledim. Kaşlarını çatarak baktı. Önce sıra almam gerektiğini belirtti sonra da müşteri gizliliği diye bir şey var deyip beni azarlamaya başladı. Adresi vermeye niyeti yoktu anlaşılan, lütfen polis çağırmadan buradan gidin! Bir anda bu raddeye nasıl gelmiştik şok oldum, kaçar gibi ayrıldım. Çıkarken güvenlik görevlisi halime acımış olmalı ki beni durdurdu. "Bahsettiğiniz kişiyi tanıyorum," dedi, "burada yaşamıyor, köyde oturuyor." O an dönmek istedim. Hemen otobüse atlayıp evime iki yaşındaki kızımın yanına dönmek. Ama güvenlik görevlisi köy dolmuşlarının az ileriden kalktığını söyleyince kararsız kaldım. Teşekkür edip ister istemez gösterdiği yöne doğru yürüdüm. Bir tarafım asla diyordu, dön artık, diğer tarafımsa işte şurada köye gidecek araç, onca yol geldin, şimdi dönülür mü. Biraz sonra köye giden dolmuş kalktığında içindeki yolcular arasında ben de vardım. Artık derdim gözlük almak falan değildi. Bir süre içimi rahatlatmaya çalıştım, merkez köy diyordum, ne olacak, yarım saate kismetse oradayız.

Köye varınca meydandaki kahveyi buldum. Dışarıdaki masada tek başına oturan adam babacan bir tavırla, "Gel, şöyle geç," dedi. Karşısındaki sandalyeyi işaret etmişti. Lacivert kadife ceket giymiş, elinde oltu işlemeli bir tespih sallayan bu kişi köyün muhtarıymış. İçeriye seslenerek bir çay söyledi. Kendimi tanıttıktan sonra Elvan Hanım'ı sordum, "Gözlükçülük yapıyormuş eskiden, buraya onun için geldim. Evine nasıl gidebilirim?" Göbeğini titreterek bir kahkaha attı muhtar, nedenini anlayamamıştım. "Burada değil o," dedi sonra, "yayla evine çıktı. Bağı bahçesi var, onlarla ilgileniyor."

Oturup ağlamak istedim. Ama baktım ki dizlerinde ağlayabileceğim eşim çok uzaklarda kalmıştı, son bir gayrete geldim. "Nasıl gidebilirim?" diye sordum. "Minibüs çıkmaz oraya," dedi, "yaylada işi olan birini denk getirirsen gidersin yoksa yürüyerek çıkacaksın." Sonra hatırlamış gibi gözlerini kıstı. "Yusuf var," dedi, "o bugün çarşıya inmişti. Bekle, gelince seni götürür o."

Yarım saat sonra kahvenin önünde çağla rengi eski model bir otomobil durdu. Muhtar el etmişti. Camı açtı Yusuf; saçları kıvrıkcık, esmer tenli güçlü bir delikanlıydı. Muhtar beni işaret ederek bir şeyler söyledi. Sonra hadi dedi...

Hacıyatmaz gibi sağa sola eğilip bükülmekten ve yaylı oyuncak misali durmadan sıçramaktan kendimden geçmiş ve sanırım üzerine de üçten fazla arabesk şarkı dinlemiştim. Yusuf nihayet, "Geldik, burası," deyip durduğunda bir cevap veremedim, içimde bir şeylerin yerine oturmasını bekledim. Sonra

camdan dışarı baktım. Az ötede, yolun üstünde, çatısı kırmızı boyalı tek katlı ahşap bir ev vardı. Önündeki bahçede, mısır koçanlarının arasında görünüp kaybolan, yaşlı bir adam çalışıyordu. Araçtan indim. “Elvan Hanım’ın eşi mi?” dedim Yusuf’a, muhtar gibi o da güldü. “Kendin sor,” dedi ve gaza basıp gitti. Uzaktan seslenip selam verdim. Yaptığı işi bırakıp bana doğru yürümeye başladı yaşlı adam. Bir an içimde kötü bir his belirdi. Arazinin çalışanı olabildi bu kişi ve bana yaklaşırken öyle korktum ki, “Elvan Hanım yok, helikopterle göğe çıktı,” diyecek sandım.

Ama yaşlı adam aradığın kişi benim deyince afallayıp kaldım. Ne söyleyeceğimi bilemedim. Hatta elim ayağım titrer gibi oldu. Sonra bu halimin mahcup olmaktan değil de heyecandan kaynaklandığını fark ettim. Çocukluğumdan beri dinlediğim reklamın sahibi, bu kadar uğruna çile çektiğim gökkuşağının altındaki hazinem nihayet karşımdaydı çünkü. Kırdığım pottan dolayı özür dileyip geliş sebebimi anlattım. Öyle bir güldü ki utandım. “Gel hadi,” dedi, “eve geçelim, bizim hanım bir şeyler hazırlıyordu.” İçeriye girince bir sehpanın üzerinde duran eski bir radyo dikkatimi çekti. Öyle şaşkın olmalıydım ki yalan söylediğime ihtimal vermiyordu. Güzel bir sofraya ve üstüne içilen çaylar eşliğinde sohbetimiz başladı. Dükkânı neden kapattığını sordum Elvan Bey’e. “Otuz yedi senem geçti orada, yetmez miydi? Bak buralar ne kadar güzel,” dedi gülerek. “Fakat reklam,” dedim, “hâlâ radyoda çıkıyor.” “Evet, öyle. Çünkü seviyorum onu duymayı.” Sonra gözleri uzaklara dalmış bir halde anlatmaya koyuldu. “İlk kez reklam verdiğimizde benim çırak da vardı yanımda, dükkânda radyo başına oturmuş heyecanla beklemiştik. Ardından yıllarca devam etti. Bu sayede her gün radyomuz açık kaldı. Dükkânı kapatınca da her ay ücretini ödemeye devam ettim ama adresin verildiği kısmı kaldırttım. Ben ömrümü verdim oraya, nice insanla tanıştım nice tuhafliklara şahitlik ettim. Bu reklam beni o günlere bağlayan bir bağ. Radyo kapanana kadar bu böyle sürecek ya da ben ölüp gidene kadar.”

Sağ olsun Elvan Bey beni arabasıyla şehir merkezine kadar getirdi o gün. Üstelik güneş gözlüğü de hediye etmişti. Biletimi alıp koltuğa geçtiğimde güldüm halime. İstek şarkı gibi reklam dinlemeyi seven Elvan Bey’i bulmuştum ve o da benim gibi tuhaf biriydi. Sonra telefonumu çıkarıp baktım arayan var mı diye, Beşir üç defa aramıştı. Üzerine de mesaj atmıştı: “Neredesin? Planda değişiklik oldu, kıyafetleri buldum ben, provalara yarın başlıyoruz.”

Esra Özdemir Demirci ile *Deli Cesareti* Üzerine

Konuşan: **Hâle Sert**

Sevgili Esra, Deli Cesareti'n hayırlı olsun. Kıyı'nın ardından gelen ikinci kitabın bir yanıyla ilk öykülerinin izlerini taşıyor diğer yanıyla kıvamını iyice bulmuş öykü dilini, üslûbunu sunuyor bize. Öykülerini arda arda okuduğumda bende uyandırdığı izlenimler, duygular, düşünceler üzerinden seninle söyleşmek istiyorum.

Öncelikle kitabının 2019 Mart'ından beri hayatımızı kuşatan Covid-19 sonrasında çıkmasının öyküler üzerindeki etkisi üzerine konuşalım istiyorum. Yaklaşık iki buçuk senedir yaşadığımız bu salgının yazma biçimimiz üzerinde etkileri oldu muhakkak. Genel anlamda öykülerin hikayelerinin şimdi'den geçmişe özellikle de çocukluğa kaydığını düşünüyorum. Deli Cesareti'ndeki öyküler de, ki bunların bir kısmı 2019'dan önce de yazılmış olabilir, genellikle geçmiş ve çocukluk anlatısı içeriyor. Hayatın kendisiyle kesişemediğimiz kapatılma dönemlerinde çocukluk ve geçmiş anlatısının öne çıkması yorumuma katılır mısın? Salgının senin anlatın üzerindeki etkisini nasıl değerlendirirsin?

Kendi adıma salgının yazma biçimime herhangi bir etkisi olmadı aslında. Şöyle de söyleyebilirim: Günlük yaşantımızı fazlasıyla etkisi altına alan salgın olayını öykülerimi yazarken kapı dışarı ettim. Salgının etkilerinden kurtulmak ve soluklanmak adına odama kapandığım zamanlarda, gerek okurken gerekse yazarken ondan uzaklaştığımı hissettim hep. Bu nedenle salgının etkileri yazdıklarımaya erişemedi.

Kıyı'dan bu yana öykülerimin pek çoğunda çocukluk anlatısına yer ver-mekteyim. Orada bulduğum hazine sanırım şimdinin gerçekliğini aşıyor. Daha düşsel belki ama daha içten ve yalın geliyor. Okura da bu şekilde yansıdığını umuyorum.

Öykülerde hatırlama ve unutma arasındaki gerilimli, zikzaklı, oyunsu yapının işlediği görülüyor. Kitaba ismini veren "Deli Cesareti" de ilk aşkın hiç unutulmayan hatırası üzerine kurulu. "Leke" isimli öykünde şöyle diyorsun: "Zamanla çoğu yaşanmışlığın üzerinden atladık. Bazılarını unutmamak için direndiysek de

başarılı olamayıp unuttuk. Bazılarını unutmak istediyssek de unutamadık.” Hayat hatırlama ve unutma oyunuyla, öykülerin ve bu oyun arasında nasıl bir bağ kurarsın?

Aslına bakarsan hayatın özüdür bu: İnsan hatırladıkları ile unuttukları arasında yaşar. O iki belirgin çizgi arasında sürdürür yaşamını. Hatıralar çoğu zaman unutmaya izin vermez. Unutmak bu nedenle çaba ister. Hatırladığım kadarıyla yazdığım öykülere unutma oyununu ekliyorum yer yer. Hatıraların sisleri üzerinden geçmişe gidebildiği kadar gidiyor karakterler. Ama bazen aniden sis dağılıyor ve kendilerini şimdide buluyorlar. Şimdinin adı bir bakıma unutma durağı. Orada soluklanmadan geleceğe gidilemiyor. Karakterlerimi en çok geçmiş ve şimdi duraklarında buluşturmayı seviyorum. Anlatı bu noktada şekilleniyor. Geleceğin ise okurun hayal gücünde şekillenmesini istiyorum. Bu oyunu birlikte oynamak sanki daha keyifli.

Yine aynı meseleden devam etmek istiyorum. Öykülerinde ölüm teması da çok yer alıyor. Bazı öykü kişilerinin hayatlarından kısa ama yoğun fragmanlara ve ölümlerine şahit oluyoruz. Burada da anlatıcının bakış açısından yine bir

hatırlama eylemi söz konusu. Marc Augé'nin "Anımsama ile unutma arasındaki ilişki, yaşam ile ölüm arasındaki ilişkinin aynısıdır diyebiliriz." sözü üzerinden bu konuyu biraz daha açabiliriz diye düşündüm. Öykülerindeki ölüm, hatırlama ve unutuş arasındaki ilişkiyi bize biraz daha açmak ister misin?

Hayat üzerine kurulan bir anlatıda ölüme değinmeden geçmek neredeyse imkânsız. Yaşamın unutturdukları ile ölümün hatırlattıkları arasında garip bir çelişki var. Beni cezbeden sanırım tam olarak bu çelişki. Gündelik hayatın telaşı içerisinde ölüm haricinde her ihtimale kapılarını aralıyor insan. Zihni her şeyi kabul etmeye hazır. Bunca ihtimalin arasında adı bile geçmeyen bu gerçeğin çok sesli bir hayatı aniden sessizliğe bürümesi, çok renkli yaşamları bir çırpıda soldurması ve her defasında olanca netliğiyle kendini açığa çıkarması öyle etkileyici ki yazdıklarımı yansıması kaçınılmaz oluyor.

Kitabın kapağında sanki bir dikiş ipliyle işlenmiş bir kadın silüeti var. Bir kadının elinden çıkmış bir işleme olarak algılıyorum onu. Öykülerinde de kadın bakış açısı ve kadın karakterlerin yaşantısı, çıkmazları, takıldıkları yerler ağır basıyor. Söz konusu yaşam biçiminde gün yüzüne çıkan çok temel bir yönelim var. İçte atılan sözler, cümleler, konuşamama hali. Şöyle ifade ediyorsun: "Susturulmuş her cümlenin bir gün kilitli kaldığı karanlık odadan çıkıp gün ışığına kavuşacağına, o kapıları üzerine kilitleyen ellere yapışıp hesap soracağına inandırmaya çalıştım onu hep". Kitaptaki öyküler bağlamında yazmanın içte atılmış sözleri açığa çıkarma gibi bir işlevi olduğunu düşünüyor musun? Yazmak hem yazar Esra'yı hem de karakterlerini özgürleştiriyor mu?

Yazmak içsel bir durum elbette. Öykü için böyle bilhassa. Herhangi bir olayı içinizden, kendinizden bir şeyler katmadan anlatamazsınız. Öykülerimde kadınlara çokça yer verdiğim doğru. Kadın öyküleri yazmıyorum ama kadınları öykülerimde sıkça ağırlıyorum. Kadın bakış açısıyla yazılan öyküler, bir kadın yazarın kaleminde daha bir anlam kazanıyor. Anlatı, daha içten, daha doğal bir seyirde ilerliyor. Kadınların sustuğu, susturulmaya çalışıldığı yerde iç sesleri devreye giriyor ki bu çoğunlukla güçlü bir çığlık şeklinde açığa çıkarıyor kendini. O çığlıkta dünya üzerinde yaşamış, yaşayan ve yaşayacak olan tüm kadınların sesi mevcut. Onlardan biri olarak bu manalı seslenişe kulak kabartmayı ve öykülerimde sıkça yer vermeyi çok sevdiğim kadar bunu bir görev biliyorum. Yazmaktan ziyade okumak özgürleştiriyor bizleri. Yazmak, bu özgürlük alanının dışı vurumu aslında. Yazarak var olduğumuzu ve olacağımızı ortaya koyuyoruz.

Yine kadın karakterlerin genel bir özelliğiyle karşılaşıyoruz, kadınlar hayatlarını kendileri için yaşamıyorlar; eşlerini, çocuklarını önceliyorlar ve kendi hayatları bir kayıp hayat olarak beliriyor. Bu durumun senin önemli meselelerinden olduğunu düşündüm tüm öykülerini düşününce. Anadolu kadınının ciddi

çıkamazlarından biri olan böylesi yaşama biçiminde kadınlar bugün bu sorunun neresinde? Sence kadınların suskunluk sarmalını aşma çabasından söz edebilir miyiz yoksa bu kaçınılmaz bir kader mi?

Kadınlar kendilerini öncelememe bilinciyle yetiştiriliyor çünkü. Öncelik sıralamasında sonda olmayı sessizce kabul ediyorlar. Anneannelerimizden annelerimize, onlardan bize geçen bir yer değiştirme meselesi söz konusu ancak sorumluluklar hep aynı. Kadın öz değerini fark ettiğinde öncelik sırasında değişikliğe gidebiliyor. Önce ben, demedikçe ve kendini iyileştirmedikçe de gerçek anlamda özgürleşemiyor. Öykülerimde öncelik sırası sonda olan kadınlara yer vermemin nedeni biraz da bu sorguya kapı aralama isteğinden kaynaklanıyor.

“Deli Cesareti” ve “Sen de Yaz” bize yazılı dille kurulan iletişimin sözlü iletişimden daha güçlü ve kalıcı olduğunu düşünme imkânı veriyor. “Kelime” isimli öyküde ise “Işık hiç sönmeyecek, bahar hiç bitmeyecek, kelimelerin sonu gelmeyecek” diyorsun. Sence sözlü/yazılı kelimeler hayatla kurduğumuz ilişkinin neresinde duruyor?

Sözün uçucu, yazınınsa kalıcı etkisine inanlardanım. Belki çok klasik ama çok gerçekçi bir tespit bu. Ağızdan çıkan unutulabiliyor ancak yazıya dökülen kendi varlığını kalıcı şekilde ortaya koymuş oluyor. Bir yazar olarak elbette daha çok yazılı iletişimden yanayım. Konuşmaktan çok yazarak kendimi daha net bir şekilde ifade edebildiğime inanıyorum. Bunu öykü karakterleri üzerinden ortaya çıkarmayı seviyorum. Telefonla konuşmak yerine birbirlerine mesaj atıyorlar mesela. Daha eskiye gidip mektup bile yazıyorlar. Kelimelerin gerçek değeri ancak yazarak ortaya konuyor çünkü. Söylendiğinde ise ağızda dağılan bir şeker gibi uçup gidiyor.

Öykülerde sıklıkla karşımıza çıkan bazı imgeler var: (eşik, duvar, koridor, pencere, perde, oda). Öykü karakterlerinin yaşından, kimliğinden, cinsiyetinden bağımsız olarak öykü evreninin bu imgelerle kurulu olduğunu görüyoruz. Mekânı bu şekilde kurgulamayı neyle ilişkilendirirsin?

Bahsi geçen imgeler çok boyutlu anlamlara gebe çünkü. Eşik sadece kapı girişini anlatmıyor bana, yaşamdan ölüme geçişi de anlatıyor. Duvardan çok arkasını merak ediyorum. Pencere sadece sokağa açılmıyor. Perde sadece ışığı kapatmıyor. Oda dört duvardan fazlası. Bu nedenle öykülerimde bu gibi imgelere sıkça yer veriyorum. Mekânı belirleyen şey aslında bu saydıklarımızdan ziyade bakış açımız. Bakış açımızın şekillendirdiği mekânda hareket ederken ortaya çıkıyor öykü. İmgeler de o mekânın süsü oluyor.

Öykülerde şiir gibi akan, pürüzsüz bir Türkçe var. Senin iyi bir şiir okuru olduğunu biliyorum. Dilini diri, güçlü tutmak için hangi şairlerden, yazarlardan beslenmeye devam ettiğini biraz anlatır mısın?

Şiir okumayı çok seviyorum. Belki öyküden çok şiir kitabı var kütüphanemde. O kadar çok isim var ki elbette hepsini anmam mümkün değil. Bu nedenle cevabımı beşer örnekle sınırlandıracağım. Turgut Uyar, Edip Cansever, Behçet Necatigil, Asaf Hâlet Çelebi ve Sezai Karakoç şiirinin yeri bende hep ayrıdır. Şiir kitapları masamdan uzanabileceğim mesafededir ve öykü yazarken bana eşlik ederler. Öykücülerimin başını her zaman Tomris Uyar çeker. Sevim Burak, Ferit Edgü, Nezihe Meriç, Sait Faik Abasıyanık öykülerinden aldığım cesaretle yeni öyküler yazmaya devam ediyorum.

Yazarın kaynaklarıyla ilgili olacak son sorum da. İyi bir film izleyicisinin aynı zamanda. Benim bildiğim kadarıyla bir yazar okuduğu her metne, izlediği her filme kendi yazısına katacak, onu zenginleştirecek bir yön bulmak için vakit ayırır. Bu tespit senin için de geçerli mi? Sen salt keyif içinde de izliyor olabilirsin 😊 Cevabının bağlamında izlediğin filmlerden, filmleri neye göre seçtiğinden bahseder misin?

Film izlemeyi seviyor ve önceliyorum. Hemen hemen her gün bir, bazen iki film izliyorum. Bu alışkanlığım öykülere ne denli yansıyor ya da yansıyor mu, açıkçası emin değilim. Ama elbette bir senaryonun doyurucu etkisiyle yeni bir öykünün ilk cümlesi yazılabilir. Her ikisi de uyumlu ve birbirlerini tamamlayan kaynaklar.

Film izlerken de tıpkı kitap okurken yaptığım gibi bir eski bir yeni şekilde devam ettim bir süre. Şimdilerde daha çok beğendiğim bir yönetmenin filmlerini sırasıyla izlemeye çalışıyorum. Bu daha keyifli ve doyurucu geliyor.

Deli Cesareti, Kıyı'dan altı yıl sonra okurlarınla buluştu, dilerim yazma cesaretin artarak devam eder ve bizlere yeni öykülerini okuma ve sonraki kitaplarıyla buluşma fırsatını tattırırsın.

İncelikli cevapların için teşekkür ederim.

Asıl ben özenle hazırlanmış soruların ve içtenliğin için teşekkür ederim. Aynı güzel dileklerle selamlıyorum seni.

MEHMET AYCI

Hamamönü'nde Bir Öğle Vakti

Derse beş dakika geç kalıyorum, kapıyı tıklatıp girebilir miyim hocam diyorum Ceren Hoca'ya, elbette diyor, toplumsal cinsiyet anlatmaya devam ediyor, on dakika geçmiyor, oğlum arıyor, açmıyorum, söyle evlat diye mesaj yazıyorum, mesajı görmüyor, tekrar arıyor, izin isteyip çıkıyorum, koridorda Kovid -19 olduğunu söylüyor, merdivenlerden inerken üşüyorum, Dil Tarih Coğrafya Fakültesi üşütmesi bu, bunu seviyorum, seksen yıl öncesinin serinliğiyle sarıyor insanı merdivenlerden inerken, ana kapıdan çıkıp sağa dönüyorum, buralarda hastaneler olacaktı, İbni Sina geliyor aklıma, ara sokaktan çıkarken güneşli kaldırımdan yürüyorum, az önceki üşümeden daha farklı daha tatlı bir üşüme kaplıyor içimi, aklıma nedense Sevgi Soysal'ın *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* romanı geliyor, aklıma nedensiz geliyor, sonra romanı önemseyen Kurtuluş Kayalı geliyor, bu nedenli geliyor, ardından aklıma Kurtuluş Kayalı'nın oturduğu sokaktaki eğri ağaç geliyor, bir güzel ısınsa da doğrusa, kışı eğri geçirmese diyorum içimden, güvenlikçilere nerede Kovid testi olabilirim diye soruyorum, en yakın Zekai Tahir Burak var diyorlar, İbni Sina Hastanesi'nin önünden geçerken bir süre durup avludaki hastalara, ziyaretçilere, sağlıkçılara, ambulanslara bakıyorum, bu sağlıkçılar aldıkları maaşı fazlasıyla hak ediyorlar diyorum içimden, insana dokunuyorlar çünkü, yara sağaltıyorlar, koşturuyorlar, bu kadar hastaya insan nasıl yetişir, hasta gibiyim, değil gibiyim, yarı hasta gibiyim, burnumun içi kaşınıyor, Hacettepe tarafına geçerken yayaya yeşil ışıkta bir dolmuş beni ezeyazıyor, içimin üşümesi güneşte yürüdükçe artıyor, Taceddin Dergâhını geçerken Fatiha okuyorum, Allah affetsin, Nuri Pakdil kabirde, yan komşusu Yusuf Polatoğlu'na bayım sazinizi sessiz çalın lütfen diyor, aklıma gelince gülümsüyorum, aklım da gülümsüyor, Akif de üşür müydü o zamanının Ankara kışında, paltosuna nasıl sarılırdı, sobada nasıl ısınırdı, Akif'in parmakları uzun muydu, kalem gibi miydi, sobada ısınırken Hafız'dan hangi beyti mırıldanarak gülümserdi, canım soba başında Hafız Divanı okumayı o kadar çekiyor ki kendimi o za-

manın Taceddin Dergâhına ışınlamak istiyorum, ışınlanırken dışarıda tipi var, içimin üşümesi artıyor, Zekai Tahir Burak Hastanesine geldiğimi fark ediyorum, test alan çocuk burnumu çok acıtıyor, benimle aynı hizadan, yanlamasına, burnumu kanırtarak sokuyor test çubuğunu, sağ gözümde yaş damlıyor, burnunu geri çekme diye “ikinci tekil şahıs kipi” kullanıyor, yüzünde otomatik ve merhametsiz bir ifade var, sağlık çalışanları aldıkları maaşı hak ediyorlar, firesiz diyorum aklıma gelen istisnayı kovarak, tuvaletin yerini soruyorum kapıdaki kişiye, midem ağzıma geliyor, gidip kusuyorum, kusarken içimin üşümesinin bir kısmı da terk ediyor bedenimi, bu sefer suya dokunan ellerim üşüyor, ağzımı çalkalıyorum, ağzımın içi üşüyor, caddeye çıkıp, hamamın önünden geçiyorum, Neşe Çay’ın kaldırımdaki güneşli masasına oturup çay söylüyorum, bir hamama gitsem, terlesem, hemen aklımdan çıkarıyorum, en son Sivas’ta gitmiştim, gözüm kararmıştı, tansiyonum düşmüştü, çayı içerken, omuzunda boya sandığıyla saçları tuhaf, esmer bir çocuk, boyayalım mı abi diyor, ayaklarına bakıyorum, ayakkabım spor, bu boyanmayan ayakkabı kardeş diyorum, parlatayım abi diyor, gel diyorum, aç bakalım şu boya sandığını, açıyor, birkaç kutu boya ve bir fırça var, cebime bakıyorum, bozuk yok, garsonu çağırıyorum, kasadan 10 lira getir, hesaba yazarsınız, 10 lirayı çocuğa veriyorum, bu arada çocukla neler konuştuğumu cümle bittikten hemen sonra unutuyorum, çayım bitiyor, şekerli kahve içebilir miyim diyorum garson kıza, ne demek abi diyor, rica kipine alışkın olmadığı belli, bu arkadaş dilenci mi boyacı mı diyorum, hem dilenci hem boyacı diyor kız, kahvemi içerken Faruk Nafiz geliyor, burada yazamayacağım bir sırrını anlatıyor, akıl danışıyor, ona akıl veriyorum, hepsini alıp bana bir şey bırakmıyor, yandaki eczaneye gidip oğlum için parol plus alıyorum, Faruk Nafiz’le ayaklanıyoruz, Hacettepe’nin oradan Kızılay istikametine dönüp yürüyoruz, üşümem artıyor, güneş çok tatlı Faruk diyorum, Ankara çok tatlı, dünya çok tatlı, hayat çok tatlı, öyle abi diyor Faruk, ikindi okunuyor...

Küçük Harflerin Sevgilisi

Enbiya ağlayarak aradı, teselli etmeye çalıştım, telefonu kapattım, ah, on üç yaşına kadar çocukluğum, yaramazlıklarım, kabına sığmayan hırçınlığım, onun her yaramazlığımı hoş gören enginliği, rahmetli Tarık Deniz'in ikiz kızları Zişan ve Berfin'le babalarını konuşuyordum aradığında, gözlerim doldu, durgunlaştım, bizi buluşturan Hatice Bildirici'den ve kızlardan özür dileyerek ayrıldım, bir süre Kızılay'da, Sakarya Caddesi'nin sokaklarında sağanaklı dolaştım, gözlerimi sildim, sonra Faruk Nafiz'i aradım, o gece yola çıktık, cenazesi Adana'dan geliyordu, biz cenazeden önce ulaştık, kalabalık toplanmıştı, Ahmet amcam beni görünce çığlık attı, sarıldı, kendinden geçti, kendimi zor tuttum, Arzu Ana'mın ne çok seveni varmış, öğle namazını müteakip toprağa verdik, düşünüyorum da, kefenine, mezarının toprağına, toprak atmadan önce üzerine yanlamasına döşediğimiz tahtalara, tahta aralarına sıkıştırdığımız pürlere de sofraya çıkarmak için, elindekini, evindekini ikram etmek için çırpınmıştır, onlarla da canım diyerek konuşmuştur, onlara da tebessüm etmiştir diyesim geliyor, öyleydi, kimseye kaş çatmamıştır ömründe, kimseye yüksek sesle konuşmamıştır, kimseyi kınamamıştır, kimsenin ayıbını aramamıştır, peygamber gibi kadındı diyesi geliyor insanın, sofrasından misafir eksik olmamıştır, ben de çok ekmeğini yedim on üç yaşına kadar, bayramda seyranda, cenazede düğünde memlekete gittiğimde oğlu gelmişçesine koşar gelirdi, sevinirdi, evine davet ederdi, selam söylerdi eşime çocuklarıma, selam söylerken onları kucaklar gibi, sarılır gibi, onlara ikram eder gibi söylerdi, hayret dedim de aklıma geldi, ilk defa televizyonda çizgi film gördüğünde kurban olduğum Allah'ım böyle kulların da mı vardı demiş, bu nasıl bir teslimiyet Allah'ım, büyüksün, varsa bu teslimiyet hatırına silersin taksiratını, cenazesine katılanlar o kadar gür sesle helal ettiler ki haklarını Arzu Ana'm tabutun içinde ne hakkım olacak diye iki büküm olmuştur mahcubiyetten, zaten son zamanlarında iki bükümdü, kamburlaşma hastalığı ilerlemişti, hastaneye kaldırdıklarında tomografi çekilememiş, makineye sığmamış iki büküm haliyle, yoğun bakıma girdiğinde her gün Enbiya'yı aradım, servise çıkardıklarında nasıl sevinmişti çocuk, kızı Hatice ya-

nındaymış, ağzı köpürmüş, mırıldanarak şehadet getirmiş, doktoru çağırması çığlık çığlığa, doktor gelene kadar ruhunu teslim etmiş, güzel ölmüş Arzu Ana'm, güzel yaşadı çünkü, şahidiz, abim bir şey anlattı, köyde su işinde çalışan yabancılar varmış, on civarında gariban işçi, Arzu Ana'm bazlama börek yapmış, yemek hazırlamış, ayran yapmış, bir heybe hazırlamış, karşı yamaçta işçiler çalışıyor, Enbiya'nın motosikleti var, heybeyi motora attığı gibi yemeği işçilere götürmüş, halbuki ondan bir şey isteyen yok, öyle bir kadındı Arzu Ana'm, Allah onu izzetli ve ikramlı yaratmış, suyun gözden çıktığı saflıkta yaşadı 74 yılı, ağaçların çiçeğe durması saflığında, çocukluğunu hiç kaybetmedi, üç yaşındaki çocuğa da doksan yaşındaki dedeye de aynı ihtiramla, aynı saygıyla, aynı sevecenlikle mukabele etti, bırakın bir insanı, bir karıncayı, bir taşı, bir çalıyı bile incitmedi, bildiği ne varsa doğal haliyle aktardı, bilgiçlik taslamadı, hüküm cümlesi kurmadı, didaktik olmadı, dikte etmedi, yetmiş dört yıl kaş çatmadı, yüzünden güneş eksik olmadı, öyle bir kadındı Arzu Ana'm, kaygılarını, acılarını, başkalarının çığlıklarını sonsuz sevecenliğinin, sonsuz hayretinin, sonsuz teslimiyetinin parmaklarında tebessüme, sevecenliğe, hayrete dönüştürerek bir sağaltma abidesi olarak yaşadı şu üç günlük dünyada, öyle bir kadındı Arzu Ana'm, çocukları ona ne kadar çekti bilmiyorum, beş oğlu, iki kızı geliyor gözümün önüne, bir de rahmetli Saliha, akranımdı, ben çocukken hastaydı, galiba Saliha'da tam tek mil huyu vardı Arzu Ana'mın erken göçtü, çocuklukta, şimdi Saliha ile cennetin küçücük bir evinde kimse aç kalmasın diye ekmek yapıyorlardır, pencerelere hücum eden çiçeklerle konuşuyorlardır, cennetin su işçilerine heybe hazırlıyorlardır, Allah'ım böyle bir yerin de mi vardı diye hayret ediyordur, kim bilir, seni dünya çok özleyecek Arzu Ana'm, yaktığın ateş bile...

İSMAİL SERT

Küçürek Öykü(yle) Nereye?

Hayat zaten kısa, bir de öykülerimizi mi kısaltacağız!

'Küçürek', yani 'kısa kısa öykü'nün uzun bir liste tutacak kadar farklı ismi var: Minimal öykü, çok kısa öykü, avuç içi öykü, minik öykü, kıpkısa öykü, sımsıkı öykü vd. Ali Teoman 'Öykü Uçları' adını tercih etmiş. Hem "öykü" diyeme sorunun çözümü getirmiş, hem de kitabına isim olarak koymuş. 'Küçürek öykü' daha çok kullanıldığına göre diğerlerinden bir adım önde sayılabilir. Yine de zaman içinde, kalıcı olma yarışını hangi isim kazanır, bilinmez.

Küçürek öykü, aslında yeni bir tür değil. Çok eski örnekleri, onları konumlandırmayı bir yana bırakalım. Romanların, öykülerin çoğunluğu alışlagelmiş boyutlarda yazılırken, az sayıda olsalar da hep vardılar. Son zamanlarda hem çoğalma hem de kısalıklarıyla ters orantılı biçimde geniş yer tutma eğilimindeler.

Roman, günler geceler boyu anlatmaksa, öykü bir yemek sohbeti, kısa öykü bir kahve muhabbeti ise, küçürek öykü 'ayaküstü laflama' olabilir. Üstelik giderek kısalan bir ayaküstü laflama. Yazılı hale getirilmese de 'ne kadar kısa, o kadar iyi' kuralı sanki alttan altta durmaksızın işliyor. 'Kısa, daha kısa, daha da kısa, en kısa' diye uygun adım bir gidişi gözlemleyebiliyoruz.

Geçtiğimiz günlerde şahit olmuştum. Bir alışveriş merkezinin yürüyen merdiveninde iki arkadaş karşılaştılar. Biri inen, diğeri çıkan yan yana merdivenlerdeydiler. Uzaktan gördüler birbirlerini. Karşıdan el sallayarak selamlaştılar. İşi, gücü, hali, hatırı, çoluğu, çocuğu, hastalığı, sağlığı, hepsini bir arada "her şey yolunda mı?" diye karşılıklı sordular. Birbirlerinden epey uzaklaştıklarında, yine karşılıklı biçimde, ellerini yumruk yapıp baş parmaklarını yukarıda tutarak, 'her şey yolunda' cevabını verdiler. O gün bugündür 'çağın ruhu'na uygun 'günümüzün sohbeti'ni düşündüğümde, gözümün önüne biri inen, diğeri çıkan, yan yana iki yürüyen merdiven geliyor.

Sosyalleşmemizi geliştirmek üzere bir hükümet kararnamesi önerim

*Kısa yazmaya/
yazabilmeye,
küçürekliğe kategorik
olarak 'yetkinlik' payesi
vermek istemiyorum.
Hep beraber, dünyayı
anlayamaz, insanı
kucaklayamaz,
önümüzü göremez hâle
gelmekten korkuyorum.*

de var. "Kıymetli halkımız, iletişim kanallarımızı genişletmek, birbirimizle yeterince kaynaşmamaktan doğan sıkıntılarımızı azaltmak, vatandaşlarımızın yürüyen merdiven karşılaşmalarını doyurucu biçimde uzatabilmelerini sağlamak üzere, yurt sathındaki bütün yürüyen merdivenlerin hızlarının 1/3 oranında azaltılmasına karar verilmiştir. Gereği için tüm birimlere... Tarih, sayı ve imza".

Bu arada ne kadarlık öykülere 'küçürek öykü' diyeceğimizi tam bilemiyor olmamız da işin bir başka yanı. Ne kadar olursa küçüreklikten çıkmış olacaklar? O da net değil. Önceleri "250 ile 500 sözcük arası küçürek öyküdür" de-

nilse de, sonraları "100 kelimeyi geçmeyenler bu kategoriye girecek" denilse de, afacan bir tabiata sahip küçürek öykünün son zamanlarda rastladığımız örnekleri, artık aforizmaya dönüşen kısalıktalar. Çarpıcılık ön planda, öyküden çok şiire yakınlaşan bir söyleyişe sahipler ve kelime ekonomisi ileri boyutlarda.

Peki daha nereye kadar kısalabilir? Bunu tartışmanın imkânı yok. Açıkçası; halihazırda kısaltılmaya uygun olmayacak kadar kısalar.

Çok önceleri bize bir dünya tarif ediyorlardı; "Bir zaman gelecek, 'sofra kur, peş peşe yemekler gelsin, çorbayla başlayalım, ana yemekle devam edelim, tatlıyla bitirelim', onların hepsi ortadan kalkacak. Bir hap atacağız ağzımıza ve karnımız doycak" diyorlardı. İnanmıyorduk. Zaten o çağ da gelmedi. Ancak bu anlayış, adım adım dünyayı kuşatmakta ve hayatı kendi ölçüsüne, tasarısına uydurmak için hamle üstüne hamle yapmakta.

Abdülvâhid Yahya (Rene Guenon) *Modern Dünyanın Bunalımı*'nda sonu 'ufalanış'la biten süreci şöyle anlatıyordu:

"Ardı arkası kesilmeyen bir telaş, sürekli bir değişim ve bizzat olayların kendisiyle birlikte sürüklenen, durmadan artan hız gereksinimleri... Bu, çokluk içinde dağılmaktır. Öyle bir çokluk ki, artık hiçbir 'aşkın ilke' bilinciyle birleşemez. Ayrıca bu, bilimsel kavramlarda olduğu gibi, günlük hayatta da aşırılığa vardırılan bir çözümleme, sınırsız bir parçalama ve beşerî faaliyetin, halen çalışılabilen tüm alanlarında gerçek bir ufalanıştır".

Bu süreci bir de anahtar kavramları sıralayarak takip edelim: telaş, hız, çokluk, dağılma, parçalanma ve ufalanış... Kavramların içinden birini özellikle anacak olursak; 'hız' bize göz kırpmakta. Türkçede 'küçürek öykü' denilmesinin sevimliliğine aldanmayalım. Batılı adlandırmalardaki flash, sudden,

quick, fast kelimeleri hep ayrı yere işaret ediyor: ‘hız’.

Zamanımızı ‘hız çağı’ olarak tasvir edince, açılan kapıdan neyin gireceği, edebiyatın payına neyin düşeceği de belli: Yazar ile okuyucuyu ‘hız’ ortak paydasında buluşturmak. Yazma ve okuma faaliyetini çağa uydurmak, yani hızlandırmak.

Bu yolda en temel kabul, okuyucunun zamanının olmadığı varsayımı! Ve bu temel kabulün devamı: ‘Okuyucu oylanmak istiyor. Metin sıkı olmasın, uzun hiç olmasın, okuduğum ilk cümleyi aklımda tutmak zorunda olmaya-yım derdinde’.

Ve bu okuyucuyu esas alıp yazar tarif edilmeye çalışılıyor. Yazar okuyucunun oylanma talebine razı oluyor. Karşılıklı el sıkışılıyor ve ardından gelsin kısalar, daha kısalar, başladığı gibi biten metinler, az zaman ayırmalar ve devamı...

Edebiyatın merkezine ‘okuyucu’ özellikle de ‘sabırsız okuyucu’ oturtulmak üzeredir. Yazar, yazmanın kendi doğasında var olan sıkıntıların dışında, hiç alışık olmadığı türden bir baskıyla masasına oturmaktadır. İki seçeneği vardır. Ya “öykü yazacağım” diye başlayacaktır. Kalemni doğal akışına bırakacak, yazdıklarının nicel boyutu ile ilgilenmeyecek, kelime saymayacaktır. Ya da kendisini kısa yazmaya zorlayacak, “bir öykü yazayım, ne kadar kısa olursa hedefi o kadar iyi tutturmuş olurum” diyecektir?

İkisinin arasında çok ciddi bir fark olduğunu kabul edelim. İlkine diyecek sözümüz olmaz. Ancak yazar “kısa yazmalıyım!” dediğinde, artık yazma süreci doğal akışında değildir. Akıldanelikler devreye girebilir, kapkaç tak-tikleri, göz boyama teknikleri işlemeye başlayabilir. Yazılan birkaç cümleden sonra ‘bir şey söyledim galiba!’ hissi oluşabilir. Bir küçük patlama eşliğinde bir şakıma yakalandığında ‘çağın ruhu’ yazarın kulağına “sözü uzatma, noktayı koy” diye fısıldar. Ve yazar noktayı koyar. Yazarı rahatlatmak için motto da hazırda beklemektedir: ‘kısa uzundan uzundur’. Üstelik “vaktim olsaydı kısa yazardım” diye bilinen özlü söz de yazarın ‘acaba fazla kısa mı oldu!’ endişesinin dağılması için gerekli desteği verir.

‘Küçürek öykü’ artık okuyucunun önündedir. Okuyucu öyküyü ilk okuduğunda kulağına, uçuşan hoş bir şeyler geldiğini hisseder. (“Gözünün önüne” diyecektim, ancak küçürek öykü yazarının kelimelerle tablo çizecek kadar sabrı ve yeri olmadığını düşünerek vazgeçtim.) Okuyucu, “gerçekten de ne söylüyor?” diye metne ikinci kez ve bu defa biraz daha ciddi eğilmeye teşebbüs edeceği anda, gözü sıradaki ‘küçürek öykü’ye çoktan kaymıştır bile. (Tam da burada ‘yürüyen merdiven modeli’ni düşünmek işimize yarayabilir.)

Yazar “ille de kısa yazmalıyım” dediğinde, “sözü uzatmamam gerekiyor” diye kendisini baskılandığında ortaya çıkan ‘metinler’ çok ilginç yerlere gidi-

yor. Öykü mü, yoksa bir şiirden alıntı mı olduğundan emin olamıyoruz. Ortaya çıkan örneklerin bir tivit metinden ne farkı olduğunu tartışıyoruz.

Küçürek öyküler bir sınırdadır, derin bir uçurumun kıyısındadır. Her an başka bir dünyaya yuvarlanabilirler. Gözlerini söz oyunlarının kurlsız, geleneksiz, ucsuz bucaksız geniş alanında açabilirler. Ve düştükleri o yerin 'edebiyat' olarak tanımlanmaması kuvvetle muhtemeldir. Edebiyat ile söz oyunları arasındaki -hiç kapanmayan ve kapanmayacak olan- yarıda, o yarın alacakaranlığında kaybolabilirler.

Ve biliyoruz ki; orası zaten kalabalık. Orası toz duman içinde ve yükselen gürültünün desibeli ölçülemiyor. Orada göz gözü görmüyor, kimse kimseyi duymuyor. İşin daha kötüsü; o alanda da var olamayabilir, oranın yerlileri(!) ile yarışamayabilirler.

Küçürek öykünün varlık sebebi ya da çoğalma gerekçesi için gayet iyi niyetli gerekçeler bulunabiliyor. Deniliyor ki; "küçürek öyküde yazar metni birçok kez gözden geçirmiş, fazlalıkları gözünü kırpmadan ayıklamıştır. Dili arıtmış, anlamı süzmüştür. Okuyucu ile sözün özünü paylaşmaktadır".

"Kısalığına bakılmaması gerektiğine, aslında uzun bir alt metnin olduğu dair" bir tez de dillendiriliyor. Yani kat kat imgelerden oluştuğu, sözünün kısalığına karşılık çağrışımlarının uzun olduğu anlatılmaya çalışılıyor. Okuyucunun anlam üretmeye dahil edildiği de iddia ediliyor. Nitekim Ferit Edgü'ye göre; 'küçürek öykünün başı da sonu da okuyucuya bırakılmıştır'.

Kestirmeden söylersem; günümüzün küçürek öykülerini -en azından hatırı sayılır bir bölümünü- bu argümanlarla savunmak pek kolay değil. Onların kısalıkları baştan yapılmış tercihlere dayanıyor. Onlar, uzun olana, doğal biçimde uzun yazılana tahammül edilmeyişle kısa olmasına karar verilenler... Onlar, sosyal medyada çok eğleşilmesinin, edebiyata geçerken uğranılmasının değişen sabır ölçüsüne ayarlı metinler... Onlar, bir fırça darbesiyle panorama resmi çizme iddialarının altında kalanlar... Onlar, kısalıklarını, çok şey anlatıyor, anlatamasa da çağrıştırıyor havalarıyla örtmeye çalışanlar...

"Hızlı tüketim çağında..." diyerek söze başlamak kötü bir ezber! "Zaman yoksulu günümüz insanı" ise eksik ve eksilten bir bakış. Uçaklar, hızlı trenler, konserve gıdalar, mikrodalga fırınlar, otomatik makineler bize zaman kazandırmak için icat edilmemiş miydi? Bize kazandırılan zaman nereye gitti? Kim aldı götürdü?

"Derdim çok, kısalıklar yetmez" desek de, "varoluşum bu kısalığa sığmaz" desek de artık daha çok küçürek öykü ile karşılaşyoruz. Her alanda olduğu gibi "kısa öykünün de iyisi vardır, kötüsü vardır" denilebilir. Bu ayrıma itiraz etmemekle birlikte, bununla yetinemeyeceğimiz kanısındayım.

En geniş açıyla baktığımızda 'edebiyat' bize zaten "ne bu telaş?, bu hız

neden?, nereye yetiŖeceksin?” diye sormaz mı? “Dur bir nefes al, kendini dinle” demez mi? Bizi “etrafına bak, bir daha bak. GÖrecek çok Ŗey var!” diye sarsmaz mı?

Yazmak, telaŖa ayarlı olanlara, hayatı bir koŖu olarak tarif etmeye alıŖanlara “kaırdıklarının farkında ol” demek içindir. ağdaŖ insana, saplantısının tersini, yani ‘durursa düşmeyeceğini’ anlatmaya çalışır.

Demek istediğim artık belirmiŖtir sanırım. Ben edebiyat metinlerinin geleneksel, alışıl原因eölçüler içinde yazılmasından, öyküde gözümüzün önüne birkaç karelik de olsa bir tablo çizilmesinden yanayım. Bin yıllık ‘giriŖ-geliŖme-sonuç’ altın denkleminden vazgeçilmemesi gerektiğini düşünüyorum. O derinliğı hak ettiğimizi, insanlık hallerimizin ancak oraya sığacağıını iddia ediyorum.

Okuyucuyu, kapitalist dünyanın odağındaki ‘müşteri’nin edebiyattaki karşılığı olarak tanımlarsak ve o prototipi esas alırsak nereye varabiliriz? Hele üstüne kat çıkarak ifade edersem; edebiyat, ‘şımartılmış okuyucu’ ile nasıl ayakta durabilir? İlle sonuç görmek isteyen, ona da kestirmeden varmaya heveslenen, dikkatini bir türlü toparlayamayan okuyucuyla sonumuz nice olur?

Kısa yazmak üzere kendini Ŗartlamak yazar için büyük bir risk barındırıyor. Tez zamanda okuyup bitirmeye alışmak da okuyucu için öyle.

Kısa yazmaya/yazabilmeye, küçürekliğe kategorik olarak ‘yetkinlik’ payesi vermek istemiyorum. Hep beraber, dünyayı anlayamaz, insanı kucaklayamaz, önümüzü göremez hâle gelmekten korkuyorum.

Küçürek öykü anlatım imkanımızı genişletiyor mu? Tam tersi; bizi dar bir koridora mı hapsediyor? Küçürek öykü nereye gidiyor? Küçürek öykü, bizi nereye götürüyor? Okumanın ve yazmanın çok uzağından örnekler vermeden, cesaretle ve kaytarmadan tartışabilmeliyiz.

Son sözüm, yukarıda yazdıklarımın bağımsız olarak, hayatımızı öykülerimizi anlatırken ve yazarken hafiflettiğimiz, başkalarının öykülerini okurken ve dinlerken, -deyim yerindeyse- uzattığımız gerçeğine yaslanan bir dilek olsun; “Hayat zaten kısa, bir de öykülerimizi kısaltmalıyım”.

DÜRDANE İSRA ÇINAR

Dilin Uykusunu Kaçırmak III

Kendi doğal yasası dışında benim arzuladığım bir yasayı dayattığım tek kelime yok ki dönüp bana ihanet etmesin. Sözcükleri kurban etmeden ve yine onların kurbanı olmadan yazabilirsem, dili bir sismograf gibi kullanabilir, belki yalnız dışardaki gürültüyü değil derindeki sarsıntıyı da hissedebilirim.

Edebiyat eleştirisinde Yapısalcılar olarak adlandırılan bir ekol dilin kurucu yapısına dikkat kesilmiş ve retoriğini buradan ilerletmişti. Dilin kullanımında, onun nesneyle ve öteki öznelere ilişkisini belirleyen bu öznel tavır, bir tahakküm kurma arzusuna yenik düştüğünde ise dil, kurucu niteliğini yitirmeye başlamış, hiyerarşilere ve logos-merkezciliğe sıkışıp şiddet doğurmuştu. Yapisökümcüler ise tam burada devreye girmiş, üst-dil ile dil, edebiyat ile eleştiri arasındaki sınırların yıkılmasını desteklemiş, böylece dilin bir tahakküm aracına dönüşmesini engellemişti. Yola çıktıkları nokta ise, bir dili dışarıdan tanımlamanın olanaksızlığı olmuştu. Dili tanımlamaktan ziyade zorunlu olarak içinde barınma fikri, “kurucu özne”yi doğrudan dille etkileşen ve onunla dönüşen melez bir özneye çeviriyordu. Böylece bir metin öznel bir yargıya kurban edilmeden, dilin doğal yasası içinde barınıyor ve tek sesli bir yorumlamadan ve bunun belirleyiciliğinden uzakta okunabiliyordu.

Yapisökümcülere atfedilen okuma yöntemlerinden ikisini burada dil üzerindeki tasarruflarını netleştirmek adına açmak istiyorum. Bunlardan ilki Derrida düşüncesinin desteklendiği “close reading” denen “yakın okuma” yöntemidir. Söz konusu yöntem, bir edebiyat eserinin çatlaklarını, tutarsızlıklarını ve çelişkilerini ortaya koymaya yönelmiş ve eleştirmeni de sanatı totaliter bir çizgiye yaklaştıran bütün girişimlerin parodisini yapan, daima kuşku duyan ve tarihsel okurların sonsuz çeşitliliğine vurgu yapan yorumbilimci bir konuma yerleştirmişti.¹ Bir diğer okuma yöntemi ise Herold Bloom’un

¹ Ayrıntılı bilgi için bk. Massimo Fusillo, *Edebiyatta Estetik*, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara 2012.

yapıtlarında sıklıkla tekrarladığı “misreading” yani yanlış okuma kavramıydı. Oidipusçu kırılmalar, daimonikleştirme (şeytanlaştırma), yüce karşıtlığı, içe yansıtma, etkilenme kaygısı ve geçkalmışlıkla mücadele edebilmenin bir yolu olarak atalarının, babalarının anlatısını deforme etme gibi birçok yöntemi içeriyordu misreading.² Bu iki tarz okuma, metnin anlamlandırılmasından değil, ayrıştırılmasından doğuyordu ve haliyle dilin uykusunu kaçırmanın yeni bir yolu olarak belirliyordu.

Kendi doğal yasası dışında benim arzuladığım bir yasayı dayattığım tek kelime yok ki dönüp bana ihanet etmesin. Yazarken farkına vardığım bu gerçeklik, Paul de Man’ın da bahsini ettiği gerilimden başka bir şey değil. De Man’a göre, sözcük anlamı ile metaforik anlam arasında ikircimli bir gerilim oluşur ve her yapıt, özellikle derin bir *Pathos*’la belirlenmişse, (buna Proust ve Rilke’yi örnek verir) içeride bir dizi ikinci dereceden anlatılar kurarak kendi yapısökümünü de içinde var etmiş olur. Yapıtı kuran dil, tercihini ister logos’tan yani sözün, Tanrısal kelamın, aklın kuruculuğundan isterse onun karşıtı olan pathos’tan yani hissin, ruhun, müphemiyetin melezliğinden yana kullansın, her koşulda tahakkümü imkânsız kılan bir toleransa sahip olur. Böylece hem yazar hem de okur dili bir sismograf gibi kullanabilir ve yalnız dışardaki gürültüyü değil derindeki sarsıntıyı da hissedebilir.

Bunu iki şair üzerinden örnekleyelim. Yahya Kemal’in şiiri tam olarak “kurucu dil”le üretilen, logosun ölçülülüğüyle hareket eden ve Türkçeyi uykusundan ahenkle uyandıran bir şiirdir. Onunla çağdaş olan Ahmet Haşim’in şiiri ise dildeki tahakkümü “pathos”la kıran ve deyim yerindeyse melezce üretilen bir şiir dilidir. Haşim şiirinde Türkçe’yi, dilin gördüğü bir düşün içinde uyandırır. Güçlü bir tarihsellik, şeffaf bir bellek ve dilin hazırbulunuşluğu ile iki şair, aynı çağda aynı Türkçe içinde iki ayrı şiir dilini mümkün kılar. Onları kendi tarzlarında istikrarlı kılan estetik, bütünü esas alıyordu. Yakın tarihin kurucu dili ise tahakkümden uzaklaşmak adına parçayı esas alan bir estetikte ilerlerdi. Dili uykusundan bu estetikle sıçrattı ama hayli istikrarsız ve akışkan bir pratiğe dönüşüp tılandı. Bugün dilde tekrar bütüne yönelen yeni bir estetik arayıştan söz etmek mümkün. Çağın yazar ve eleştirmenleri bu arayışa dikkat kesilmeli diye düşünüyorum. Ahmet Haşim’in poetikası melez bir dilin inşası üzerine oldukça önemli tespitler içeriyordu. Onun saf şiirinin unsurları elbette melezdi. Anadili Arapçaydı ve Türkçeyi sonradan öğrenmişti. Buna rağmen şiirindeki çok dilliliği yani melezliği bir bütün olarak verebilmişti. Şiiri Türkçe yazmakla şiiri şairin lisaniyla yazmak arasında süren bu estetik tartışma esasen çok mühim. Yahya Kemal’in Alman şiirinin

² Ayrıntılı bilgi için bk. Herold Bloom, *Etkilenme Endişesi*, Metis Yayınları, İstanbul 2008; Herold Bloom, *Batı Kanonu*, İtaki Yayınları, İstanbul 2018.

kurucularından Holderlin'le benzer bir konumda olduğunu söylemek mümkün. Tam burada Novalis'in bir sözünü alıntılamakta fayda var. "*Gerçek bir şiiri okuduğumuzda ya da dinlediğimizde, sanki doğadaki aklın hareketini hissederiz ve doğadaki göksel cisimler gibi, aynı anda onun hem içinde hem de üzerinde süzülürüz.*"³ (Vurgular bana ait.) Novalis'in "doğadaki akıl" olarak tanımladığı şey özünde Logos'tan başka bir şey değildir. Yahya Kemal de tıpkı kurucu bir şair olan Holderlin gibi tercihini Logos'tan yana yapmıştı. Onların şiirinde doğadaki aklın hareketini sezeriz. Nasıl Alman idealizmi dendiğinde ilk akla gelen Holderlin şiiri olmuşsa, Türk'ün estetiği dendiğinde akla ilk gelenlerden biri de Yahya Kemal şiiridir. Peki, annesi bir toplama kampında öldürülen Yahudi asıllı Paul Celan, şiirlerini Almanca mı yazmıştı yoksa kendi şiirinin lisanınca mı? Onun şiirine imkân veren dil, elbette Almancaydı ama kurucu özne tercihini (bu tercih için bilinçsiz bir bilme diyebiliriz.) Logos'tan değil Pathos'tan yana yapmıştı. Novalis'in gerçek bir şiiri tanımlarken verdiği ikinci benzetme hem Paul Celan şiiri hem de Ahmet Haşim şiiri için geçerli. Onların şiir dili, doğadaki göksel cisimler gibi, gizem dolu hem ulaşılabilir hem ulaşılamazdır, aynı anda hem o dilin içinde hem de üzerinde süzülürüz. Buradan hareketle söyleyebiliriz ki, dil, kurucu öznenin öznel tercihlerine, buluşlarına, idealizmine, melezliğine hatta safsatalarına imkân tanıyacak kadar sonsuz fakat sonsuz bir tahakkümü imkânsız kılacak kadar da sonludur. Dil, bütünün tahakkümünden parçaya, parçanın istikrarsızlığından tekrar bütüne uzanır.

Üzerine düşündüğüm şey «ufuk daraltıcı» olunca düşünceme musallat olan ilk şeyin «sıfatlar» olduğunu görüyorum. Sıfatlar... Dilin sınırtaşlarıdır bir bakıma. Belirlenim için hayatidirler. İsimler ise ufku genişleten bir mahiyete sahipler. Biçimi sezmeseydik kolay kolay ad verebilir miydik şeylere? Dilin içinde yeni bir biçim için sıfatlardan değil adlardan hareket etmek, buluş sergilemek gerekir. Sıfatlar nasıl dilin sınır taşlarıysa, adlar da yapı taşlarıdır. Dilin içindeki isim varlığına dikkat kesilmeli. Dili uykusundan uyandırmak için belki ona yeniden bir isimle seslenmeli!

(Sürecek)

³ Ayrıntılı bilgi için bk. Novalis, *Sais Çırakları*, Notos Yayınevi, İstanbul 2015.

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Ç a ğ d a ş R u s Ö y k ü s ü

ANTON SEKİSOV ARTUROVİÇ¹

Türkçesi: Ömer Küçükmehmetoğlu

Kum Ve Altın

Geceleyin istasyondan dönen baba, kendisiyle birlikte Moskova'nın sıcak tozunu da getirdi. Daha avludayken montunu çıkararak bıraktı ve ilk kez uyumak için yatak odasına değil de çalışma odasına gitti. Ben sağıma solu-ma döndüm uyuyamadım. Çalışma odasının kapısının altından kalın şerit hâlinde bir ışık geliyordu. O günden itibaren babam her gün çalışma odasında uyumaya başladı. O, gündüz orada yatıyor, soğuk parmaklarıyla sakalını kaşıyor, bir kütürtü bütün evi kaplıyor ve kırık gözlüğü gözünden sıırıyordu. Bir gün babamın yüzü buruştu meyve gibi sapsarı oldu. Siyah lekelerle köşelerden boynuna doğru şişlikler oluşmaya başladı. O gün içinde iki kez herkesin yemek yiyebilmesi, yıkanabilmesi için sobayı yakmaya kalkıyordu. O kendisi genellikle yatakta günde bir kez yemek yiyordu. Hiçbir iş yapmadığı için onun terliklerini toz basmıştı, onları tarla fareleri kazmıştı, sivrisinekler yanak ve alından doyuncaya kadar kan içmişlerdi. Babası onları kovmaya yeltenmemişti bile. Bazen onu avluda bulmak mümkün oluyordu. Babam otların üstünde sanki bahçe mobilyası gibi yatıyordu, yüksek sesli ve öfkeli öksürüyordu. Sanki belirsiz şekilde kavga ediyormuş gibiydi. Babam benimle konuşmuyordu ancak erkek köpeğimize bir şeyler söylüyordu. Ona Jek ismini vermişti. Bu köpek yerli bir sarhoşundu, onu babam satın almıştı. Sonra Jek onun ellerini, yüzünü yalayarak temizliyor, nefes alıyor yüzünü ondan çevirmeden kendisine bakıyordu.

Jek babasından bir işaret bekliyordu. Orda esnemesini, sağına soluna dönmesini, hiç olmazsa dirsekleri üzerine kalkmasını daha fazla beklemedi.

¹ **Anton Sekisov Arturoviç:** 1987 yılında Moskova'da doğdu. Moskova Devlet Üniversitesi'ni bitirdi. 2012 yılından itibaren "Ruskaya Planeta" Rus Gezegeni, "Rossiyskaya Gazeta" Rusya Gazetesi, "Svobodnaya Pressa" Özgür Yayınlarında gazeteci olarak çalıştı. Rusça yayın yapan Livejournal internet portalının editörlüğünü yürütmektedir. Deneme ve nesir yazarıdır. "Krov i Poçva" Kan ve Zemin (Kazan, 2015) adlı kitabın müellifidir. Moskova'da yaşamaktadır.

Baba onunla oynamadı; ancak ben çok oynamak istedim. Ben Jek'e bütün sevgimi ve boş zamanımı vermeye hazırdım ama köpek için bunlar çok lüzumsuzdu.

Yazın başında babam bana karate öğretti. O avuçlarını altına koydu ve ben zıpladım, tekrar onun üstüne düştüm. Takla attım. Arada babama doğru koştum ve "Kendini koru!" dedim. O bana doğru döndü ve karnına doğru bir yumruk yedi. O sakın nefesle oturup bir şeyler tükürdü. Bu ilk kez oluyordu. Babam beni ceza olarak kilere kilitledi. O günden itibaren neredeyse her hafta bunu yapıyordu. Ancak ben ona hiç kızmadım. Eğer babam böyle yapıyorsa bunun doğru olduğunu biliyordum. Bizim evde bizden başka babamla birlikte üç kadın vardı. Benim annem, ninem ve dedemin annesi. Babamın iki kaynanası vardı. Son zamanlarda kaynanalar hakkındaki fıkralar onun en sevdiği şey olmuştu. Kaynanalar onun sağlık durumunu anlamadan babamı dükkâna ya da odunları yarmaya gönderiyorlardı. O, sobayı yaktı. Sobanın sıcağından onun şişi daha da büyüyordu. Sobayı yakmak onun için zordu. Ancak o yakma işini geri çevirmedi ve inatla odunlar sobanın içine düşene kadar itti.

Ben bütün ruhumla bu sobadan nefret ediyordum. Her defasında ona öyle tekme atıyordum ki kireçler dökülüyordu. Soba bana sanki babamın enerjisiyle beslenen canlı bir varlık gibi geliyordu. Babam sobayı yakarak oradan çekildi, güçlkle yer değiştirdi. Sobaysa güçlü, sıcak, kor gibi çatırdayarak yanıyordu. Sanki onun ardından gülüyordu. Ben biraz da olsa sobanın babamı öldürdüğünü anladım, hissettim. Bu duruma bir şey yapmak mümkün değil. Annem kendisiyle meşguldü. Etrafındaki her şey onun asabını bozuyordu.

Onu cırcır böceği sinirlendirdi. Köpeğe ise annemin alerjisi vardı. Evde banyo olmaması onun hoşuna gitmiyordu. Paslı kepçeyle su dökerek yıkanmaktan bıktı. Öğlen her zaman olduğu gibi et köftesi kızarttı. Köftelerde neredeyse et yok denecek kadardı. Kıyma çok görünsün diye etten çok kâğıt koymuş kasap, tencerenin dibi tutuyor. Annesi her sabah yerde şeyping olarak adlandırılan şeyi yapmasına rağmen 45 kilografa düşemediği için yine sinirleniyordu. Bu yaz bizim için ve herkes için çok başarısız bir yaz oldu. Bizim ev sapa yerdeydi. Arsa ormanın çıkışıındaydı ve orman tarafına doğru avlunun çiti yoktu. Daha önce hiç olmazsa bir komşumuz vardı. Sundurmalı bir havuz vardı. O havuzda küçük bir timsah yüzerdi. Timsahı değil nehirde komşunun cesetini bulmuşlardı. Sirtında on tane kurşun deliği vardı. Timsah birkaç gün havuzda dövüştü, daha sonra biri onu alıp götürdü ve evi satılığa çıkardılar. Orman bittikten sonra İkşa nehri geçiyordu. Altın arayanlar nehrin içine yazları giriyorlardı. Nehirde altın eleklerinin içinden koyu kahverengi suyu süzerek duruyorlardı.

Babam jeolog idi. Onlara gülüyor onların yanlış yaptıklarını söylüyordu. O, benim de jeolog olmamı istiyordu. Bana ayarı nasıl bilmem gerektiğini öğretti. Benim kendi tepsim, laboratuvar şişem, mikroskobum, mezürüm vardı. Ağustos günleri çekilmeyecek kadar uzadı. Ben daha çok yalnız kaldım ve gölete gittim. Gölet hemen evin yakınındaydı. Küçük ve kirliydi; yosunlarla kaplıydı. Bu gölet çok tenhaydı. Onun yanına biri yaklaştığında ninem hemen onu kovuyordu. Bizim avlumuza yakın olduğu için göleti kendi mülkümüz sayıyordu. Ama arada insanlar yine de orada peyda oldular. Balıkçılar balık avlıyorlar, yeni yetmeler sigara izmariti içiyorlardı. Ayaklarını kuma sokuyorlardı. Ben ise orada numune alıyordum. Suyun içinde kumlu bir eğim vardı. Suyun üstü kül sarısı, kirliydi; altı ise sert, taş gibi, kahverengiydi. Kendim de nedenini anlamadan, laboratuvar şişesine kum döktüm, dakikalarca anlamsız şekilde bunlara baktım. Daha sonra suyun içinde dizlerimin üstünde altın eleğinde altını yıkayarak durdum. Babam eğer gayret edilirse iki parçanın yıkanabileceğini söyledi. Onlar benim neyime gerekti? Küçük altın değil eğer külçe altın bulsaydım ne yapardım? Ben altın parça nasıl bir şey olduğunu bilmediğim için altın eleğiyle sazanları yakaladığım gibi külçeleri yakaladığımı hayal ediyordum.

Kum eledim, kurbağalar, kızböcekleri yakaladım hemen onları bıraktım. Göletten soğuk ve kalın saplı nilüfer çiçeğini çekip çıkardım. Çiçeğin sapı bana teli hatırlattı. Onlar elimde birine hediye etmek için yürüdüm. İçimden verilecek kimse geçmiyordu. Onları köpeğe attım. Jek onları koklamadı bile. Bir akşam gün batımında benim yanıma geldiler. Bu çocuk yaşça benden büyüktü. Büyük kafası yürürken sallanıyordu. O kendi adının Petya olduğunu söyledi. Petya sakızla büyük balon yapabiliyordu. O benim neden burada durduğumu sordu. Ona altın aradığımı, eğer işi doğru yapabilirsem bu gölette altın bulabileceğimi anlattım. O ayrıntılı şekilde kurcaladı. Bunu alıp satmanın, ticaret yapmanın mümkün olup olmadığını sordu. Bu ticaret sözünü ara sıra babam telaffuz ederdi ama ben bunun anlamını pek anlamazdım. Petya sakızla yeni bir balon şişirdi, konuştu. "Kışların arkasında nehir var. Kumların çok olduğu yerde, altın da çok olur," dedi. Ben zaten orada nehir olduğunu, aptal altın arayıcılarının orada boşu boşuna altın bulmaya çalıştıklarını, biliyordum. Arkadaş grubu için onunla oraya gitmeyi kabul ettim. Ormanın bu kısmı seyrekti, bu bölümünde huş ağaçları vardı. Çok net hatırlıyorum, üstümde iri kareli, bol pantolonum vardı. Yürürken çalılarının dalları pantolonuma çarpiyordu.

Yol boyunca, Petya durmadan konuşuyordu:

– Sinikers çikolasını ben sevmiyorum. Çileği sevmiyorum, ekmeği sevmiyorum, pasta kekleri sevmiyorum.

Kısa parmaklarını bükerek saydı. Birdenbire durdu, yerden bir şey alarak yemeye başladı. Ezilmiş çimenler gördüm. Hemen yanında izler vardı. Babamın bunun hayvan ini olduğunu söylediğini hatırladım. Kumların çok olduğu sığ derin olmayan bir yere vardık. Oradan kaydırak gibi suya atlamak çok iyi olurdu. Biz her şeyi arka arkaya, taşları, kumları, sualtı tozlarını, çamuru altın eleğine atmaya başladık. Bu çok heyecan vericiydi. Sanki şimdi bir şeyler olacak gibi geliyordu. “Altın, altın!” diye bağırdım. Az kalsın sevinçten boğulacaktım. Eleğinde kırık, bir tarafının boyaları soyulmuş saç tokaları, parlak, ıslak akvaryum balığı gibi ışıldadı.

– Orada daha galiba yığın var!

Sevinçle koşarak Petya elimden altın eleğini aldı ve her şeyi sırayla ele-di, suyu süzdü, çamuru çekti. Ama içlerinden fazla bir şey bulamadı. Sadece birkaç güzel çakıl taşı buldu. Onlardan birini alıp Petya görmeden gömleğimin cebine soktum. Nehrin kenarında oturdum ve saç tokasına baktım. Güneşin kör ışınları tokenin üstüne düştü. Petya gözlerini belerterek tokaya baktı. Avuçlarıyla gözlerini kapattı. Gölge onun iri kafasını kapladı. Pantolonu ise neredeyse kemerine kadar ıslanmıştı.

Petya “Bu altını dükkânda satmak ve bunun karşılığında yüz bin almak lazım,” dedi.

– Neden dükkân? Ben onu babama vereceğim.

Petya dudağını ısırarak kaşının birini kaldırarak bana baktı. Gözlerinde hoşnutsuzluk vardı.

Ben tekrar “Babama vereceğim,” dedim. Güneş artık batıyordu, yemek is-tiyorduk. Biz dallardan ham frenk üzümü koparıırken bazı dallar kırıldı. Petya yeniden otları çiğnedi. Yemişlerin koyu kahverengi lekeleri, dudağında, yanaklarında hatta kaşlarındaydı. Ben ona baktım, bu hoşuma gitmedi. Gelecek sefer nehre tek başıma gitmeyi düşündüm.

Alet edavatlarımızı topladık, o esnada Petya altın eleğini iyice yıkayıp bana verdi. Biz tepeye tırmanırken cebimden toka parçası toprağa düştü. Petya hemen onu aldı. Parça henüz ıslaktı. Hâlâ altın gibi parlıyordu. Petya tek kelime etmeden onu avcunu kapatarak sıktı. Durarak ona baktım. Kalbim göğüs kafesinde çok serbest atıyordu. Petya’nın bu kadar tuhaf davranacağını hayal edemezdim. Nasıl davranacağımı anlamadım. Sonra hışt diye ses duydum, onun yumruğu sıkıldı. Parlayan bir toka parçası yere düştü. O onu yerden kaldırdı, avcu ufakık altın parçalarıyla doluydu. Altın dolu avcu-na koydu. Petya birden bana sırtını döndü. Bir tek kelime söylemeden köye doğru gitti. Gün batıyor, ormanı beyaz pembe şulelerine gark ediyordu. Petya elbiseleriyle koyu pembe domuz benzeyordu. Daha tam olarak ne olduğunu anlamadan peşinden gittim. Küçük dallar sağa sola sallanıyordu. Kelebek

benden zar zor kaçmayı başardı. Ona çok çabuk yetiştim. Petya'ya nerdeyse yetiştim ama yetiştikten sonra nasıl davranacağımı düşünmek için biraz yavaşladım. Ona vuracağımı artık kesin biliyordum. Dövüş sahnelerinde olduğu gibi kafasına nasıl kuralına göre vuracağımı, düşündüm. Sonuç itibarıyla ben onu sadece kolundan yakaladım. Olduğu yerde durdu. Nefes nefese olduğu görülüyordu. Büyük bir rahatlamayla koşmayı bıraktı.

O bana bitkin gözlerle omuzlarını düşürerek baktı, ellerini yorgunluktan kaldıramıyordu, iki kamçı gibi sallanıyordu. Ben bunu pek yapmak istemiyordum ama dönerek ayağımla kafasına vurdum. Atladığımda az daha pantolonum sıyrılıyordu. Ayağımdaki sandaletimin kayışı koptu. Suratına ayağım çarpınca Petya oturdu. Altın parçaları çimenlerin üzerine dağıldı. Ben onları toplamaya hareketlenmedim. Petya kütüğün üzerine oturdu ve toprağa baktı. İyice bakmadım ama galiba dudağını yarmıştım. Etrafta dallar sallandı, çimenlerden hışırtılar çıktı. Galiba bu atlayışla uzay boşluğunu salladım. Hızla eve gittim. Giderken haddimi aştığımı düşündüm.

Bir fiske vurmak ya da parmağımla göbeğine dürtmek gibi küçük bir şey yapma imkânı varken neden dönüşte ayağımla vurdum. Diğer yandan oldukça şaşırtıcı, ilham verici bir his oluştu. Hayatımda ilk kez fırlıklık yaptım, başarılı oldu. Babam eşiklikte durmuş, korkuluğa yaslanmış, sigara içiyordu. Sigaranın kül sütununun kendiliğinden düşmesini bekliyordu. Avluda tahtalar, odun kıymıkları, talaşları ve balta etrafta saçılıydı. Sabahtan beri odun yarmak zorunda kalmıştı. Ama daha tam gücünü topluyordu. Onun hasta yüzü loşlukta tam bir ölü yüzünü andırıyordu, hemen eve girmek istiyordum.

– Sen çok gezdin. Annen endişeleniyordu.

Sigaranın külü düştü, uçarak koluna ve göbeğine döküldü. Biraz şaşırdım çünkü babam uzun zamandır ilk kez benimle konuşuyordu. Buna dikkat kesilmek için fazlasıyla Petya olayının içindeydim.

Babam daha önce hiç aşına olmadığım zehirli bir istihzayla sordu.

– Çok mu altın çıkardınız?

– Hayır.

Eşiklikte duran Jek sanki bana yumruk atmak istiyormuşçasına, sessizce burnunu soktu. Burnu çok soğuktu. Eve girdim. Evin içi yumurta ve patates kokuyordu.

Ertesi gün gölete gitmedim. Avluda Jek ile oynadım. Dünkü maceramızı üzerimden atmaya çalıştım ama her şeye rağmen endişelerim vardı. Petya, onun yüzü tuttuğu kafası aklımdan çıkmadı. Petya'nın kafası darbeden def gibi titriyordu. Dudaklarında kan vardı. Göze çarpiyordu, solgun sanki dudaklarını zorla sıkarak çıkarılmış gibiydi. Jek bana ilk kez şefkatli davranıyordu. Severecek odunların peşinden koştu. Galiba artık babasından bir şey alma

ümidini tamamen kaybetmişti. Babanın her gün daha çok işkence çektiğini seyretmek artık Jek için de kaçınılmaz bir hayat oldu. Bahçemiz oldukça büyüktü. Evin önünde turp, dereotu, soğan vardı. Tam ortada bulunan çukurun içine su dolmuştu. Çukurun diğer tarafında ıhlamur ve elma ağacı vardı. Orada olanlar görünmüyordu. Alacakaranlıkta bahçede ayak sesleri duyuldu. Büyük bir çatırtıyla dalları kırdı.

– Kimsiniz?

Ses veren kimse olmadı. Yürümeye devam etti. Endişelenmeye başladım, kapının kapalı olduğunu hatırladım. Koşarak hızla kapıyı açmam mümkün olmayabilirdi.

– Kimsiniz?

Yeniden bağırdım. Çalıkların arasından babam çıktı. Sallanarak bana tuhaf tuhaf baktı. Gömleğinin düğmeleri açılmıştı. Göğsü ve özellikle boynunda sıyrıklar vardı. Sanki ağaçtan sürtünerek yere düşmüştü. Babam sundurmaya çıktı ve sosisli sandviç yemeye başladı.

– Ninem bunun yürürken yemek yemenin zararlı olduğunu söylüyor.

– Nine...

Babam bunu söyleyerek sustu, sonra anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. Buzdolabından şişeyi çıkardı, hırsıyla içti. Ben de babamın yanına çıktım ve sandviç yemeye başladım.

Babam sordu.

– “Biri için nine olan diğeri için kayınanadır.” Bu fıkrayı biliyor musun? Bilmiyordum.

– Oğul soruyor: “Baba neden ninem bahçede zikzak çizerek koşuyor?” Baba cevap veriyor: “Biri için nine olan diğeri için kayınanadır. Oğlum yine mermi versene.”

O esnada bahçede Jek neşeyle koştu. Ben babama güldüm. Babam elini başımın üstüne koyarak bana güldü. Başımın tepesinin bu kadar hissiz olduğuna üzüldüm çünkü babamın eli soğuk muydu sıcak mıydı hissedemedim. Bunu kontrol etmek için babamın ellerini tutmak, onlara dokunmak galiba aptalcaydı. Birden dönerek kapıyı çarparak kendi odasına gitti. Dolabın vitrinindeki bardaklar titredi. Odada yine sabaha kadar lamba yandı. Geceleyin ben çok kötü uyudum. Babam bütün gece inledi ve öksürdü. Annem ve ninelirim hiç uyumadılar, mutfakta oturup ballı süt içtiler. Onların birçok kez doktor ve para sözcüklerini tekrar ettiklerini duydum. Ertesi gün ben yeniden gölete gittim ve laboratuvar şişesine kum döktüm. Akşam olmak üzereyken Petya geldi. Dudağının üstünde düz bir morluk, dudağında ise kurumuş bir yara vardı. Altın çöküntüleri getirdi.

Utancımın yerin dibine girecektim. Bu duygu o kadar güçlüydü ki ba-

şımı çamurlu gölete sokmak Petya gidene kadar orada tutmak istedim. Onun yüzüne bakmak dayanılmazdı. Hiçbir şey söylemeden cebime çöküntüleri koydum. Üzgünüm Petya, diye düşünerek ona laboratuar şişesi uzattım. Biz yeniden nehre doğru yürüdük. İkinci gün kumun içinde biraz altın bulduk.

Boncuklar, ağaç parçaları, yakut renkliydi, bunları tokenin olduğu yerde bulduk. Ben onları Petya'ya bıraktım. Yaz ayının bitmesine az kalmıştı, aralıksız sıcak günler geldi. Su, Moskova hamamlarınıninki gibi oldukça sıcaktı. Suyu daldım. Daha sonra yüksekte suya atladım. Akciğerlerim baskın, sıcak havayla doluydu. Petya kıyıda yalnız başına oturdu ve yüzmedi. Yaraları iyileşti. O arada yüzündeki soluk lekeleri kaşdı. Utanç duygusu o kadar keskindi ki ilk başta başımı dönderdi. Sonra zayıfladı. Petya yağlı dudaklarını çiğneyerek, biçimsiz kafasıyla beni yeniden kızdırmaya başladı. Ertesi gün Petya benimle gölete gelmedi. Ben nehre tek başıma gittim. Bana tanıdık olan güzergah artık yabancıydı ve hoş görünmüyordu. Reçine gibi kokuyordu. Çimlerin üstünde böcekler yüksek sesle ötüyorlardı. Kuru toprakta eğreltiotları sallanıyordu. Rüzgâr huş ağacının güneş ışığından yanmış güçsüz yapraklarını salladı.

Daha önce hiç fark etmediğim dengesizliği gördüm. Albatros gibi büyük kuşlar için yapılmış kuşevlerinde küçücük kuşlar yaşıyordu. Serçeler değildi. Küçük bir civıltıyla, büyük sağlam kuş kulübesinden sızradı.

Kıyıda bir balıkçı duruyordu. Kuru, kara ölü bir ağaç gibiydi. Kalın parmağını dar kavonaza solucan için soktu, bana bakmadı bile. Altımdaki dal güçlü bir çatırtıyla kırıldı. Nehre indim ve ayaklarımı suya soktum. Burası olağandışı sakindi. Sakin suyun üzerinde martılar bile o acı çığlıklarını atmadan dönüyorlardı. Petya olmadığı için oldukça üzüldüm. Tutkuyla yaptığım bu iş, o koca kafalı kerata olmadığı için bir an anlamsız göründü. Dizler ve eller yerde eğilerek altın eleğiyle durmanın, laboratuar şişesiyle kum almak ve ona bakmanın ne kadar tuhaf olduğunu düşündüm.

Aptallık da nedir, burada altın bulamayacağım, bulsam da altınla ne yapacağım, altın benim hayatımda hiçbir şeyi değiştirmeyecek. Babam yine divanda yatacak, hiçbir şey eskisi gibi olmayacak. Galiba o zaman ilk kez ben kendimi büyük olarak hissettim. Altın eleğini elimde döndürdüm, artık onunla ne yapacağımı bilemedim. Her şeyi toplayıp gitmeye hazırdım ama kıyıda yeniyetme gençlerin bana doğru yaklaştıklarını görünce durakladım. Onların arasından birini hemen tanıdım. Askerî kamuflaj pantolonunun iri cepleri açıktı. Sarı saçları dağınık başının dört bir yanına yapışmıştı. O emekli bir asker olan bıyıklı sarhoş Savelev'in oğluydu. Onun yanından ayağıyla dalları kıran Petya koştu ve parmağıyla bana gösteriyordu. Hemen her şeyi anladım ama olabilecek en aptalca şeyi yaptım. Hızla armaları topladım, onları altın eleğinin suyu ve kırıyla pakete sokuşturdum, birden sanki eve

gitmeme gerektiğini hissetmişim gibi diğer tarafa doğru adımladım. Peşimden koşuyorlardı neredeyse yakalayacaklardı ama ben hızlanmadım. Bir kez omzumun üstünden baktım. Oldukça kısa, çilli, kumral dostum bir saniye sonra bir eliyle enseme vurdu, diğeri elimden zorla paketimi aldı. Çamura bulanmış kavanozlar yere düştü. Durarak yere baktım. Ayrıntılı şekilde kirli bir mendil, yoğurt paketi ve bu paketin içinde babamın verdiği güzel çakıl taşları ve benim bulup sakladığım taşlar vardı.

Babam onları laboratuvardan almıştı. Her çakıl taşına kâğıda yazılı sıra numarası yapıştırılmıştı. En sevdiklerimden, yuvarlak, insan kafatasına benzeyen, küfe benzeyen turkuaz renkle kaplılardan birkaçı dışarı çıkmıştı.

Askerî kamuflaj pantolonu giyen gülerək taşı yerden kaldırarak,
– Çakıl taşları, bunların değeri var mı? dedi.

Kumral olan beni bileğimden yakaladı. Karnım sanki bir kalp gibi attı. Ben ne yapacağımı ve ne söyleyeceğimi bilemedim. Kumral olanın kulakları kemikli, parmakları rendelenmiş, kırmızı, oldukça biçimsiz, insanlıktan uzak-tı. Pantolonumdan tutarak beni sürükledi. Sürünerek ellerimi yere koydum, her köke, yaprağa, dala dokunuyordum. Göğüs cebimden demir sikkeler saçıldı. Arkadan birinin onları aldığını hissettim. İleride terkedilmiş kapısı kırılmış bir bomba sığınağı vardı. Yoldan yer altına bir delik vardı. İleride yeşil halkalı tel uzanıyordu. Yaprakların arasından görmek imkansızdı. Birkaç kez yüzümü çite vurdular. Bir dişim çıktı sonra diğeri. Dizlerimin üstüne düştüm. Biri isteyerek arkadan vurmak istedi ve yan tarafımdaki kemiğe çarptı. Hiç güzel değildi. Kumral olan beni boynumdan yakalayıp çite doğru bastırdı, aynı anda diğerleri ardımdan sevinç nağralarıyla güçlü tekmeler indirdiler. Doğrusunu söylemek gerekirse çok acı vericiydi. Sonra beni daha feci ve aşağılayıcı şekilde dövdüler. Zaman yavaşladı. Olan biteni ayırt etmenin yanı sıra ardımda neler olduğunu, dayak atanların nasıl yer değiştirdiğini, aralarında ne konuştuklarını, o sırada birinin ayağıyla laboratuvar şişesini ezdiğini, Petya'nın kenarda durduğunu ve vurmaya karar veremediğini, gördüm. Askerî kamuflaj pantolonu giyen genci hepsi birden çağırdılar. Petya sonunda vurmaya karar verdi. Onun kendinden emin olmayan, yavaş, diğerlerinden farklı olan darbesini hissettim. O esnada babamı hatırladım. İy ki babam ne şakayla ne de yavaş bir kez bile bana vurmamıştı. Eğer vursa onu affetmezdim. Bu hâldeyken babam hakkındaki düşüncelerim durmadı. Düşündüm de birden bu yeniyetme gençler güçlerini hesaba katmadan bana vuruyorlar, beni öldürüyorlar. Ben ondan önce ölüyorum. Numaraya baksana!

Beni dövmeleleri uzun sürmedi. Bırakır bırakmaz hemen kalktım. Onlar gölete gittiler. Alnıma dokundum, her tarafı ezilmiş, kan ve boya olmuştu. Kumral olan elinde turkuaz çakıl taşı getiriyor, alçaktan atıyordu.

Peşi sıra “Versene!” dedim.

Gözlerim önce kuruydu, birden çok keskin gözyaşlarım döküldü. Sanki üstüne perde indirmişlerdi. Bütün bu olanların ne kadar düzensiz geliştiğini fark ettim. Sol gözümde kurşunî gözyaşları birikti, sağdakinden ise serbestçe döküldü.

Yeniyetme gençler durdular. Ben gözlerimi sildim, gözyaşlarım yeniden döküldü. Taş ayaklarımın dibine düştü. Onlar gittiler. Eve döndüm. Mavi, parlak bir alacakaranlıkta morluklarım gündüz ışığından daha parlak şekilde görüldü. Komşulara yakalanmamaya gayret ettim. Kısa koşturmalarla hareket ettim. Kendi avlumuzun önüne geldiğimde annem elimden tutarak beni sürükledi. Bana bir şey söylemedi. Ninemin annesi pencereden bağırarak bizi karşıladı. Ninem yeşil sargı beziyle etrafımda döndü. Babam iki büküm oldu, elinde sigarayla onların tarafında duruyordu. Sigarası parmaklarının arasından düştü, çimlerin üstünde oldukça uzun tüttü. Bana yaklaştı ve omzumdan silkeledi. Kükredim. Daha güçlü silkelediğinde “Sakin ol!” diye bağırıldı. Kadınlar bizim etrafımızda uğraştılar. O, hiçbirine de dikkat etmedi. Gözyaşlarımı sildim. Başımın altında, alnımda büyük bir şişlik hissettim.

– Onlar altın eleğini topladılar.

Ben tekrar ağlamak üzere olduğumu söyledim. Babam tekrar beni silkeledi. Gözyaşları gözlerimde durdu. Gözyaşlarımın arasından babamın koşarak eve gittiğini, hemen spor montunu giydiğini, dışarının oldukça serin olduğunu, kütüklerin arasından hafif, baltanın koyu demirli ağız her zaman sapından çıkıyordu. O baltayı getirdiğini gördüm. Babamın geceleyin gözleri parladı yüzünde kırmızı lekeler oluştu. Annem onun elinden yakaladı ancak babam hemen kurtuldu.

– Nereye gidiyorsun? Nereye gideceğini biliyor musun bari?

Babam,

– Biliyorum. Onlar Savelev’in çocukları, diye cevap verdi.

Avlu kapısına vurdu. Kadınlar peşinden gittiler. Ninem bana yeşil sargı bezini dürtüyordu, birden babamın peşinden koştum.

– Sen nereye geri zekalı!

Annem beni yakalamaya çalıştı. Komşu evlerin ışıkları parlıyordu. Komşular pencerelerden bakıyorlardı. Babam elinde balta tutarak her kökte sendeleyerek gidiyordu. Elimden geldiği kadar hızlı koşuyordum ancak yetişemiyordum. Yıkıldım, yerden kalkan çimleri yuttum. Bizi takip eden ninem nihayet durdu. Artık babamı ileride göremiyordum sadece ayaklarından çıkan moloz seslerini duyuyordum.

Korkmuştum ancak kendimi biraz mutlu hissediyordum. Kindar niyetle düşmanlarımın yüzüne gülmek istedim. “Ha, ha, ha... Şimdi babam sizi parçalayacak ve bir nebze olsun size acımayacağım. Sizin mezarınıza gülmek için geleceğim...”

Avlunun diğer tarafında ateş göründü, gölgeler peyda oldu yok oldu. Orada yeniyetme gençlerin son neferine kadar oturduğundan emindim. Her şeyden daha çok orada Petya'nın olmasını istedim. Babam avlu duvarına doğru yaklaştı tek kelime etmeden kapının sürgüsünü baltayla parçaladı, sürgü bir yay gibi kolayca düştü. Bir sürü ayak hemen farklı yönlere dağıldı. Sanki onlar benim kafamın üstünü tepeliyor gibi şiddetle bağırdılar. Askerî kamuflaj pantolonu giyen yeniyetme çitin üstünden atladı, atlarken çiti yıktı. Benim yanımdan geçti. Bağırtilar, hışırtılar duyuldu, çok heyecanlandım. Silah sesi duyulana kadar hiçbir şeyi anlayamadım. Silah patlaması gerçekten de gökgürültüsünü hatırlattı. Beş kat daha gürültülüydü. Sonra sessizlik oldu. Bütün her yerde ışıklar yandı ancak komşulardan kimse çıkmadı. Babam da çıkmadı. Avlunun içine koşmayı çok istedim ancak korktum. Hatta kendimi kalkmaya bile zorlayamadım, öylesine yattım, kıpırdamamaya çalıştım. Ninem doktor, kalp krizi geçiren hastaların kıyafetlerinin çıkarılmadığını, kesildiğini, herhangi bir hareketten dolayı hastanın ölebileceğini söylüyordu. Bana da aynı şey olabilirdi. Sonra o akşamın şahitlerinden bir olan, öz babam, Petya ve özellikle ayyaş komşumuz Savelev'i birkaç yıl sonra hatırladım, o manzarayı yeniden gözümün önüne getirdim.

Baltayı sallayan babam ateşin etrafında dönmeye başladı. Henüz yeniyetme gençler tam kaçmamışlardı. Orada yalnız Petya kaldı. Oldukça aptal olduğundan kaçmamıştı. Nedendir bilmiyorum ama babam ayağıyla Petya'nın göğsüne bastırdı. Külün içinde yatıyor anlamsızca büyük başını kaldırıp sallıyordu. Oldukça aptal görünüyordu. O esnada evden elinde tüfekle ayyaş Savelev çıktı. Ayağında lastik ayakkabı, evde giydiği don ve yelek vardı. Savelev, oğlunun yerde yattığını, komşusunun elinde baltayla ayağını oğlunun göğsüne koyduğunu gördü ama hemen ateş etmedi.

Babam epey güldü ve baltayı sallayıp bir şeyler mırıldandı ama ne dediğini kimse anlamadı. Sonra babam ona doğru baltayı attı ve Savelev ateş etti. Balta düştü, eşiğin ön tahtasına sıkıştı. Savelev sallandı ateş etti. Mermi babamın yüzünün yanından parladı. Çitin üstündeki kazık ufalanarak uçtu. Şaşkınlık içinde öyle durdular. Etraflarında ateşin ve merminin dumanı halalanıyordu. Daha sonra bütün gece içtiler. Babam sabahleyin eve döndü.

Savelev ve onun askerî kamuflaj pantolonu giyen oğlu, babamı odasına getirip koydular. Bir ay sonra babam ameliyat oldu, ameliyat başarılı geçti. Babam iyileşti ve çok geçmeden annemle boşandı. Yazlık evimiz kışın yandı. Babam ve annem çok çabuk aile kurdular. Babam uzun müddetliğine Afrika'ya gitti sonra döndü ancak ben onu bir daha görmedim. Onun güzel bir kızı olduğunu, o kızın jeoloji fakültesine kayıt yaptırdığını duydum. Ben ise jeolog olmadım.

Ç a ğ d a ş S u u d i A r a b i s t a n Ö y k ü s ü

ABDURRAHMAN MÜNİF

Arapçadan Çeviren: Ökkeş Hengil

Rakı Ve Haber Bülteni

Tanrıya ve tüm kutsallara yemin ederim ki her şey yalan. Bakın söylüyorum her şey yalan dolan, asıl olan rüzgârı yakalamaktan ve saman hasadından ibaret. Ruhum saman haline geldi; ne yeryüzüne ne de gökyüzüne bağlı bir saman. Hiçbir şeye bağlı değil zaten her şey yalan. Direniyorum, kayaları delmek istiyorum. Zıplamak istiyorum ancak her şey beni aşağı çekiyor, yere çekiyor, Dünya'ya. Dünya! Hangi Dünya? Feyruz bize dünyayı sevmeyi öğretti. Dünyayı severken başım dönüyor, hastalanıp ölüyorum. Kalbim püskül püskül olmuş bir ipe dönüşüyor. Sonu olmayan upuzun bir ip... İnsanları ve dünyayı birbirine bağlamak istiyor ama hiçbir şey birbirine bağlanmıyor. Dünyadaki ilk ve son şey için artık çok geç. Feyruz'un sesi gönülleri kaplıyor. Şarkı söylüyor Feyruz:

- *döneceğiz bir gün semtimize*

Hangi semt? Herkes öldü, her şey sus pus kaldı. Yalnızca üzerine başımı koyacağım bir taş var sonra bir yılan gibi ağzımı kapatıp öleceğim. "Bizim gibilere ölmek yasak!" Yaşasam ne olacak ki? Bir sene daha yaşasam ya da bir asır daha? Eninde sonunda öleceğim. Bunak adamın tekine dönebilirim ya da kötürüm olabilirim. Büyük küçük herkes bana üzüntü ve tiksintiyle bakabilir. Dün kustuğum sırada çok fena tiksindim. İçkiyi içerken güzel de birkaç saat sonra hele ertesi sabah insan âdeta bir karasineğe dönüşüyor. Küçük büyük demeden karasinekten de sivrisinekten de bütün haşerelerden nefret ederim. Özellikle büyük olanları hiç sevmem çünkü büyükleri kemiklere kadar delip sinirlere ulaşır, yavaş yavaş salar zehrini, gece ve rüyalarla beraber iliklerine işler insanın.

Dün gece rüyamda gri, sağlam canavar gibi bir araba sürüyordum. Fil dişi kadar fren balatası vardı arabanın. Dipsiz bir deliğe düştüm araba ya- nıyor ben de ölüyordum. Ölüm lezzetli geldi. Ölüm zamanı durduruyor, iyi

de insan zamanı nasıl hissediyor ki zaten? Çoktan beridir bana acı veren bir soru bu. Hâlâ da bir cevabı yok. Her sorunun cevaplanması da gerekmiyor. Neymiş; tavuk mu yumurtadan yumurta mı tavuktan? Yumurtayı hiç sevmem, sivilce yapar bende, karnımı ağrıtır.

“Getir koy cılız başını karnıma.” derdi annem. Yüreğim annem babamla birlikte, onlar ise bir taşın altında. Annem göçeli yirmi sene oluyor. O gittiğinde öksüz kaldım. Öksüzlük duygusu insanın son anına kadar peşinden gelen bir duygu. Yalnızlık günleri ne berbat! İnsan hiçbir şey yapamıyor. Ağlayamıyor, okuyup yazamıyor ve dahi bağırarak bile zor geliyor. Caddeye çıkıp hayvanların karşısında bağırarak istiyorum. Kimseden korkmuyorum, bu benim hakkım. İnsanlar hakkını neden cesurca savunmuyor? İnsanoğlu, haklarını yavaş yavaş kaybetti. Geride hiçbir şey kalmadı. Tamam da neden? Cevap istemiyorum. Herkes nasıl istiyorsa öyle cevaplasın. Yine de ben cevabı biliyorum o yüzden epeydir bana işkence eden sorular soruyorum. Özgürlük denen şey birinin armağanı mıdır? Neden tüm insanlar öyle ya da böyle özgür olamıyorlar? İktidar, kanun, polis, hâkim, hapisane, seçilmiş kişiler ve insanlığın kendi kendini prangaya vurmak için yarattığı binlerce güç... İnsanlık çıldırmış olmalı. Özgürlük sayesinde insan nasıl yaşadığının farkında değil. Ancak burada insan kelimesi soyut bir kelime. Çünkü bu zincirleri vuranlar gücü ellerinde tutanlardan başkası değil. Güçsüzler nefes alamazın, kıpırdayamazın diye vurmuşlar zincirleri. Güçsüz olanlar da sırtlanmış bu zincirleri, dahası kanıksayıp kırılmaz olduğuna inanmış, mezara kadar yollarında taşımışlar. Düşünsenize ölümden sonra yapılan masraflı törenleri. Ölmek serbest, ölüyü defnetmek yasak. İnsana ölümden kaçmak dışında çare kalmıyor. Ölüncü ceset açıkta kalıp şişiyor, burunlara dolan iğrenç bir koku yayıyor. İsterse arkasından sövsünler! Fark etmez, ölü hissetmez ki! Ölen kişi yaşayanların ne dediğini bilemez. Ancak hiçbir şeyde yaşam emaresi yok, her şey ölü. İnsan bir kere özgürlüğünü kaybetmeye görsün o saatten sonra o insan ölmüş demektir. İnsan kendini savunma fırsatı bulamadan işkenceye maruz kalır artık buna işkence de denebilir yamukluk da denebilir çirkinlik de. Radyonun sesi dünyayı dolduruyor. Kur'an tilaveti bitti, el-Husarî¹ binlerce ayet okudu, insanlar başlarını salladılar. Korkudan başlarını sallayanlar oldu, ikna olanlar oldu, cennet arzusundan sallayanlar oldu, cehennem ateşinden korkup iki yüzlülükle başlarını sallayanlar oldu. Kur'an tilavetinden sonra sırayla; abdesti bozan haller, tehlikeli ve büyük kelimeler zikredildi.

Dünyadan soyutlanıyor, bir puta dönüşüyorum; ne bir şey duyuyor ne bir şey anlıyorum. Bütün kelimeler kulağıma trompet sesi gibi geliyor, ölüm

¹ Meşhur Mısırlı Kur'an kârisi idi. 1980'de ölmüştür.

trompeti gibi. *Yaşlı Adam ve Deniz*'i² hatırlıyorum sonra, insanoğluyla diğer şeyler arasındaki bitmeyen savaşı anımsıyorum. İnsan ile denizin savaşını, insan ile doğanın savaşını, insan ile özgürlüğün savaşını... Özgürlük kelimesini etraflıca bir düşünün. Özgürlük kelimesi lüle taşına benzeyen kelimeler gibi net bir şey ifade etmez. İnsanoğlu bir avuntu çabası olarak kendi kendine yaratmıştır bu kelimeyi. İnsanoğlu kendi gıdasını temin edebilir mi? Peki ya hastalıklarla baş edebilir mi? Ay sonu elektrik faturasını ödeyebilir mi? Bin defa saçlarını yolmadan şuradan şuraya yolculuk edebilir mi? Sinekler olmadan, kabuslar görmeden uyuyabilir mi? Yapabilir mi bunları? Yapmak kelimesini gözünüzde büyütmeyin. Ay'ın meydana çıktığı geceler başladı, hakeza diğer geceler de. Bir türlü gelmediği halde güzel geçsin istediğimiz ilerdeki günlerin düşüncesinde boğuluyoruz. Güneşin doğup büyüüp şişip kabardığı günler bunlar, çocukların kocaman bahçelerde güneşi bir top gibi birbirlerine attıkları sonra da sıkılıp bıraktıklarında insanın yüzüne patlayıp onu öldüren bir bombaya dönüşen güneşin olduğu günler. Silah, çocukların elindeyken yaralıyor, büyüklerin elindeyken de yaralıyor. Silah nerede olursa olsun yaralıyor. Ben bu iltihaplı yaranın sert ve devamlı atan bir nabza dönüştüğünü hissediyorum. Alnım kaynıyor, boynum... Dayanamıyorum. Özgürüm ben, özgürüm tamamen ve dönüyor dünya. Ancak meydanlar hâlâ yerli yerinde, keza dağlar, kenefler, ziynet eşyaları, fırınlar, tren istasyonları ve elektrik direkleri yerinde duruyor. Ne pis bir şey insanları elektrik direklerine asmaları. Neden bırakmıyorlar insan canı nasıl istiyorsa öyle yaşasın? Kim veriyor insanlara ötekini öldürme hakkını? Sırf kendinden farklı diye berikine ötekini tutuklayıp işkence etme hakkını kim veriyor? Nefesi kesilene dek dövülüyor sonunda sol elini sağ elinden ayırt edemeyen şişmiş hayvanlara dönüşüyor. Evet mi diyor, hayır mı diyor haberi yok! Selam verirken bile korkuyor, adamakıllı ona kadar sayamıyor.

Tik tak tik tak saat sesleri ve haber bülteni.

Uçaklar napalm bombası atıyor... Çocukları ve hayvanları öldüren başka uçaklar.

İnsanlar ölüyor. Büyük törenlerdeki viski kadehleri durmaksızın ikram ediliyor. Sakin köşelerdeyse... sonra her türlü mekanizmalardan var, öte yandan uçaklar biner kiloluk bombalar atıyor, durmadan ölüyor insanlar, aralıksız viski ikramına devam ediliyor:

- Viski ile soda ister misiniz?
- Buzlu viski kâfi!
- Viski? Bira?

² Ernest Hemingway tarafından 1952 yılında yazılan roman.

- Kahve.
- Az şekerli mi?
- 10 miligramlık libirium³

İnsanlar ölüyor, ölüyor. Çocukların fotoğrafları ceplerdeki eski cüzdanlarda, komik hallerdeki arkadaşların fotoğrafları, posta pulları, adresler, telefon numaraları, zihnin köşelerinde küçük hatıralar.

- Savaş bitince tarladaki işime geri döneceğim.
- Savaş bitince dokuma fabrikasına geri döneceğim.
- Savaş bitince işsizliğe serseriliğe geri döneceğim.
- Savaş bitince diğer bir savaşa geri döneceğim.

Hayat bir savaştır, yalnızca güçlülerin kazandığı bir savaş. İyi de kim bu güçlü? Sayıca çok olan mı? En dürüst olan mı? En cesur olan mı? En zeki olan mı?

Aklım karışıyor, fikirler zihnimden uçup gidiyor. Kafam bir çöplüğe dönüyor. Günün birinde bir çöplüğün önünde durup etrafıma bakınıyordum. Çöp yığınları vardı, biraz uzakta bir kale, sol tarafta deniz, her şey durgundu hatta eşyaların üzerindeki sinekler bile sakindi. Rahat hareket ediyordum. Diğer çöplüğe gitmek için şimdikinden ayrılmak istiyordum. Koşuyorum, nefes nefese kalıyorum, sendeliyorum ve sonunda büyük çöplüğe varıyorum. Büyük salonlara ulaşıyorum, uzun aralıksız kahkahalar, ısıltılı yüzler, memnun gözler, görünmez düşmanlıklarla dolu kalpler, fikirler ve seyahatler. Yaz seyahatleri. Yaz mevsimi ne zor, sürekli yaz. Kuşları vuruyorlar, kovuyorlar onları. Bir tek kuş kalmıyor geride, bir tek yeşil dal kalmıyor.

Kış hayal ediyorum, ilkbaharı. Kan kırmızısı çiçekleriyle yeşil bir vahaya varıyorum, suları soğuk ve durmadan akıyor. Devam ediyorum, kendi tenimden çıkıp başkalarının tenine giriyorum. Gözlerinin ferisi sönmüş, uykusuzlar, bıkmışlar. Tadım kaçtı. Çocukluğumdan bu yana gülmedim. İnsan neden güler ki? Hayvanlar çiftleşirken güler mi? Nasıl gösterir hayvan sevincini ya da kederini? Köpekler bedenlerini toprağa bular, eşekler de öyle, hayvanların birçoğu böyle. İnsan ise güler. Gülmek bir özellik mi? Neden insan bedenini toprağa bulamıyor? Kirlenmekten korkuyorsa yerdeki karolara sürsün bedenini, yatağa bulasın, yıldızlara sürsün kendini. Uzun uzun düşündükten sonra: "İnsan gülen hayvandır" diyorlar.

Gülmek bir özellikmiş. Düşünsenize! Ben eminim günümüz dünyasında insan eksik bir varlıktır. İnsanın hayvan gibi kendini bulayacağı tek şey dilidir. Dilini her yöne doğru oynatabilir, hem de durmadan! Dil ekstra bir organıdır insanın, sevinçle alakası yoktur. Farkında değil misiniz insan diliyle

³ Anksiyete, uykusuzluk, alkol ve uyuşturucuyu bırakma semptomlarını azaltmak için kullanılır.

başkalarını küçümser, bunu diğer uzuvlarıyla da yapmaya çalışır ama başaramaz. İnsan eksiktir. Buna inanmanız lazım. Dil eksik olmanın bir özelliğidir. Köle olma özelliği, riyakarlık özelliği, zincire bağlı olma özelliği. Ben günün birinde kıracağım zincirlerimi. Sokağa çırilçıplak, doğduğum günde olduğu gibi anadan üryan çıkacağım. Çarşı pazarı dolaşacağım. Kızarmış tavuk satan dükkanların birinin önünde duracağım. Bir kadının bedeni değerse bedene nime mutlu olacağım. Bir bardak havuç suyu veya bir bardak şarap içmeye çağıracağım o kadını, olmaz derse, peki ya kocam derse o da gelsin havuç suyu ya da şarap içsin diyeceğim hatta arkadaşlarını da çağırsın. Dünya var olduğu günden yok olacağı güne kadar büyük bir otlaktan ibaret. Bizler zincirsiz koyunlarız, her şey bizim, kimse bizden bir şey alamaz, kimse bu benim diyemez. Her şey tüm canlılara ait. Uzunca bir yolda yürüyoruz, kollarımız yana açılmış. Gözlerimiz sonsuz bir neşeyle çiçeklere, kiraz tanelerine, başıboş sürülere çevrilmiş durumda. Sevincimizi göstermek istersek sırt üstü uzanırız caddelere, bahçelere, kaldırımlara, yataklara ve her yere; yüzümüzü su damlacıklarına bularız, meyvelere ve öpücüklerle boğarız. Hiçbir şeyden ya da hiç kimseden korkmaz, açık havayı severiz, üzüm salkımlarını severiz, kekiği, armudu severiz. Bir olma isteğiyle maymunlara, sincaplara bakarız.

İnsan niçin bir kayanın yanında veya bir ormanda veya bir nehrin içinde yaşayamaz ki? Neden bisiklete binip bir ağacın tepesinde yaşamaz? Neden dilin tüm harfleri bir artık sepetinden ibaret hale geldi? Karanlıkta tüm gözler açıktır ve de hissediyorum kalbim durdu. Hızlıca caddeye iniyorum, en yakındaki adama bakıp ona mistik bir hisle:

- Mezarımı kazmamda bana yardım et güzel insan!

Bana bakıyor, son bir veda için elimi sıkıyor sonra mezar kazmaya başlıyoruz. Mezar genişçe olsun istiyorum, nemli olsun süslü püslü olmasın. Börtü böceğin ya da güneş ışığının ulaşamayacağı bir yerde olsun. Buraya bir başıma uzanıp kimseleri kızdırmadan sakince uyumak istiyorum ya da birileri bana kızmadan. Adam sitemle ikinci kez tokalaşıyor benimle:

- Bu erken ayrılık neden?

- Hiç değişmeyen biz insanlarla her gün güneşi görmekten sıkıldım. Haber bültenini duymaktan, büyük kelimeleri duymaktan sıkıldım. Durmak istiyorum, başka diyarlara gitmek istiyorum.

Adam beni dinliyor, anlıyor ve son bir iç geçirmeyle beni uykuyla baş başa bırakıyor. Yüzü ve elleri güneş ışığıyla toprağa bulandıktan sonra göğsüne ince beyaz taşlar atıyor:

- Uyu ey insan... Uyuma zamanı geldi çattı.

Mezarımdan bağıriyorum:

Uyuma zamanı geldi çattı! Siz de uyuyacaksınız her tarafa koşturup

duzanlar. Siz de her lisanda dil dökenler siz de uyuyacaksınız.

Hissediyorum uzakta bir yerde bir beden kayalar ve safranlar üzerinde yuvarlanıyor:

- İnsan tam bir hayvana dönüşmeye başladı işte. Daha az işkenceye ve daha az hataya maruz kalıyor artık. Aynı yolunda yürümek dışında hiçbir şey aklamaz artık insanı. Daha samimi bir sükunetle doğuyor Güneş, şarkı çalmaya devam ediyor:

...döneceğiz bir gün...

Şarkı duruyor.

Tık tak tık tak saat sesleri ve haber bülteni bir kez daha:

- Bombalar düşüyor ve insanlar kendilerine biner kiloluk bombalar atan uçaklara bile bakamadan veya düşmanlarına bakıp onların isimlerini öğrenemeden ölüyorlar.

Viski kadehleri aşırı aydınlatılmış mekanlarda havada uçuşuyor. Büyük depremler Lima'yı⁴ ve Türkiye'yi ikiye yarıyor. İlk yardım, gıda erzakları ve çadırlar gönderiliyor. Bir uçak, yedi kişilik mürettebatı ve yolcularıyla birlikte okyanusa düşüyor. Küçük hayaller ölüyor, içinde çocuk resimleriyle, pullar ve küçük banknotlarla kahverengi deri cüzdan son buluyor. İşçilerin dertleri son bulmuyor. Büyük küçüğü yiyor. Büyük balık küçük balığı yutuyor. Devrimcinin biri uzakta bir ormanda ölüyor. Bir bakanlık yeniden kuruluyor bir ötekinin kapısına kilit vuruluyor. Bu dünyada asla yeni bir şey olmuyor.

İnsanoğlu bir gün depremleri ve selleri kontrol altına aldığında haber bültenlerinde ne sunacaklar? Peki ya yabancı eller garibanların ekmeklerine veya bisikletlerine artık el uzatmadığında? Bir gün zayıfların fikirleri gerçek olup, güçlüler öldüğünde ya da yenildiğinde haberler ne anlatacak?

Tehlikeli haberler için yeteri kadar vakit var!

Haberler şöyle diyecek:

- Kuzey takımı, Güney takımını yendi. Afrika halkı mahsullerini eskisine kıyasla yüz kat daha çok seviyor. Üzüm salkımları şarap şişelerine dönüşüyor. İnsanoğlu açık havaya ve ay ışığına kendi harika resimlerini yapabilen bir sanatçı haline geldi. İnsanlık çizdiği resmi görebiliyor artık.

Başka? Kim öldü? Kim doğdu? Hangi yeni fikirler dünyayı etkisi altına aldı?

Şimdi haberler:

- Eski fikirler çürüyüp yok olmaya başladı. Yeni fikirler küçük çocuklar gibi durmadan yenilenip muhteşem şeyler söylüyor. Bu fikirlerin yüzleri su damlacıklarına bulanıyor, güneş ışıklarına ve çiçeklere. Her şey balta gir-

⁴ Peru'nun başkenti.

memiş ormanlarda çalınan tatlı nağmelere dönüşüyor. Ölüm öldü. Erkekler yol ayrımlarında durup güzel kadınlarla buluşuyorlar. Bu güzel kadınlara yasemin demetleri, zümrüt gerdanlıklar veriyorlar. Ay ışığında beraber gülüp beraber yıkanıyorlar.

Radyonun sesi şu ana kadar yineliyor:

- Uçaklar bomba atıyor, evler çöküyor, insanlar evsiz barksız kalıp ölüyor. Bir futbol müsabakası akan kanın arasına giriyor.

Halim selim insanların yaptığı büyük ticari anlaşmalar haber bülteninin sonunda yer alıyor.

Ve hava durumu:

- Güzel bir yaz günü, sıcaklık... nem oranı... İyi geceler.

Kalem çıldırmış gibi elimden düşüyor. Sinirle radyoyu kapatıyorum. Rakı bardağını alıp içmeye devam ediyorum ancak bu sefer iştahla içiyorum.

Ç a ğ d a ş İ r a n Ö y k ü s ü

GÜLİ TERAKKÎ¹Farsçadan Çeviren: Yasamin GHOLAMRAHMANİ²

Gökyüzünde Bir Ev

*Bu çeviriyi kıymetli hocam Prof. Dr. G. Gonca
GÖKALP ALPASLAN'a ithaf ediyorum.*

Kötü bir yaz mevsimiydi; sıcak, susuz ve elektriksizdi. Savaş, korku ve karlılık vardı. Mesut “D”, tıpkı huzursuz bir rüyanın derinliklerine düşüp debelenen bir insanın sersem, uyuşmuş ve bıkkın haline benzer bir tavırla karısı ve çocuklarını alarak hızlıca Avrupa’ya gitti. Hem de kendisini nasıl bir geleceğin beklediğini bilmeden. Akıllı, dikkatli ve geleceği düşünen bir insan olmak istemiyordu. Ondan daha tecrübeli olanlara, herhangi bir taşınma ve değişiklikten korkanlara yahut da toprakları, gelenekleri ve köklerine inanç beslemeleri nedeniyle memleketinde kalma kararı alan kimseye danışmak istemiyordu.

Mesut “D”, savaştan nefret ediyordu ve ölümden korkuyordu. Gece vakti başlayan kaygılar takatini tüketiyor ve sabahleyin gelen acı ızdırap canı-

¹ **Gülî Terakkî:** 10 Ekim 1939’da Tahran’da doğdu. Lise öğrenimini İran’da, Üniversite öğrenimini Amerika’da felsefe okuyarak tamamladı. Bir süre Amerika’da kaldıktan sonra İran’a döndü. Sanat faaliyetlerinin yanı sıra dokuz sene Tahran Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde mitoloji ve sembollerin anlambilimi derslerini verdi. Halen Fransa’da yaşamakta olan Terakkî, modern İran edebiyatının önde gelen kadın yazarlarından. Onun eserleri, *Kış Uykusu, Olay, Geri Dönüş* (roman) *Bîtâ, Armut Ağacı, İyi ki Döndün* (senaryo) yanında daha çok öykü türündedirler. Terakkî’nin *Ben de Che Guevara’yım* adlı ilk öykü kitabı 1969 yılında yayımlanmıştır. Bu eseri takip eden diğer öykü kitapları şunlardır: *Dağınık Anılar, Elif Bey’in Garip Huyları, Başka Bir Yer, İki Dünya, Yeni Fırsat*. Terakkî’nin ayrıca *Deniz Kızı ve Sırma Saçlı* adlı bir de manzum öykü kitabı vardır. Kitaplarında yer alan “Ruhumun Yüce Hanımefendisi”, “Şemîran Otobüsü” ve “Gökyüzünde Bir Ev” adlı eserleri modern İran edebiyatının çokça üzerinde durulan başlıca öykülerindendir.

² Yasamin Gholamrahmani: 1996’da İran, Urumiye’de doğdu. Lisans eğitimini Tahran Allameh Tabatabaei Üniversitesinde, Yüksek lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesinde tamamlamıştır. Ankara Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı anabilim dalında doktora eğitimine devam etmekte olan Gholamrahmani, Türkçe ve Farsça edebi çeviriler yapmanın yanında Türkiye ve İran edebiyatlarına dair karşılaştırmalı akademik çalışmalar da kaleme almaktadır.

nı yakıyordu. Gitmeliydi, kaçmalıydı ve kargaşadan, bombadan, patlamadan, ölüm ve delilikten uzakta güvenli bir yere yerleşmeliydi. İşlerini gizlice ve bir göz açıp kapayıncaya kadar halletti. Evinin eşyalarını indirimde sattı. Hemmen akabinde evini çok uygun bir fiyata ilk çıkan müşteriye sattı. Vize aldı. Bilet aldı. Eşyalarını topladı ve tam da gideceği vakit ateşlenen bir insan tavrıyla yaşlı annesini gördü ve yüreği hop etti. Kendi kendine annesine ne olacağını sordu. Ve tam da o an kalbi ve karnında keder ve perişanlık nedeniyle bir çarpıntı ve ağrı hissetti. Öyle ki bir an için savaş ile ölümü unuttu ve kalmaya karar verdi.

Mehîn Hanım tüm bu süreç boyunca hiçbir soru sormadan, itiraz etmeden veya kendini göstermeden olanları sadece seyretmişti. Ona ait olan her şeyi satışa çıkardıklarını görmüş fakat sessizliğini korumuştur. Tanımadığı insanların evinin odalarında dolaştığını görmüş fakat ağızını dahi açmamıştı. Duvarın kenarına süzölmüş, atalarının yadigârı olan büyük Tebriz halısının üzerine oturmuş ve gizli bir esef duygusuyla ellerini halının kadife çiçekleri ve geçmiş günlerin son kırıntıları misali olan altın renkli desenler üzerinde gezdirmişti. Parmak uçlarının o tanıdık ve kadîm eşya ile temas etmesi tıpkı son demlerini yaşayan yarı sıcak bir vücuda dokunmak gibiydi. Bir an için masa örtüsünün köşelerindeki püsküllere elini atarak tutmaya çalışmıştı. Sonra ise gözü, oradaki insanların elden elde dolaştırıp baktığı gül ile bülbül desenli kâselere ve çoktan satılan Rusya üretimi uzun boylu lambalara kaymıştı. “Hayır! Terme³ bohçalarım ve nikâhımdaki aynayı vermem”, demek istemiş hatta bir şeyleri alıp saklamaya yeltenmişti. Fakat aklından geçenlerin hiçbirini yapmamıştı. Kalbindeki sayısız yara ile bir köşede sessiz ve görünmezmişçesine oturmuş ve tıpkı evlatlarının ecnebi memleketlerine gitmelerini seyreden yaşlı bir anne gibi masa, sandalye, çini tabaklar ve altın renkli çerçevelerin evden çıkartıldığını seyretmişti. Zor günlerin onu beklediğini anlamış ve bunu kabullenmişti.

Oğluna gönül koymamıştı. Ne de olsa yıllar önce kendisi bu evi onun üzerine yapmıştı. Ancak onun ölümünden önce evin satılmayacağı kararı alınmıştı. Fakat bu karar eskimiş bir karardı. Devrim ve savaştan önceki vakitler ile çocukların korkuyla titremediği zamanlara ait bir karardı. Mehîn Hanım’ın ise oğlunun ve İngiliz bir kocası olup Tahran’da bile olmayan kızının sağlığı ve mutluluğundan başka hiçbir dileği yoktu. Bu uğurda ayağının altındaki halıyı da vermesi büyük bir önem arz etmemekteydi. Hatta artık

³ Terme, İran el sanatının önemli bir parçasıdır. Pahalı ve oldukça kıymetli bir kumaş olan Terme, ince iplikler kullanılarak dokunmaktadır. Terme’nin kelime anlamı Hintçede Yaradan’ın büyüklüğü karşısında boynunu eğen servi ağacı anlamına gelmektedir. Çeşitli geleneksel ve minyatürlerde var olan desenlerin kullanılarak yapıldığı Terme’nin en çok üretildiği şehirlerin başında İsfahan, Şiraz ve Yazd gelmektedir.

son demlerini yaşadığı ömrünü teslim etmesi de büyük bir ehemmiyet taşımıyordu. Çocukları, ona büyük bir aşk ile bağlıydılar. Hatta Mesut “D”, asla annesini yalnız bırakmayı yahut onu evsiz, parasız ve pulsuz bırakıp kendi canını kurtarmayı da düşünmemişti. Fakat perişanlıkla, kargaşayla ve savaşıyla dolu, gökten bombaların yağdığı ve ölüm ihtimalinin kol gezdiği bir zaman diliminde aklını fikrini kaybetmişçesine yaptıklarının çoğu istemsizce gelişmişti. Mehîn Hanım, bunun farkındaydı. Sükûtu, sessizliği ve teslim olmuşluğu ise annelere mahsus bu farkındalığın bir sonucuydu. Fakat elbette ki ağlamıştı. Gizlice ve başkalarının gözünden uzakta, gecenin karanlık vakitlerinde yatak örtüsünün altında yahut gündüz vakti banyonun kapalı kapısının ardında ve bahçenin uzun çam ağaçlarının arkasında uzun uzun ağlamıştı. Babasının, eşinin ve güzel geçen gençlik günlerinin anısı olan Termeler, halılar ve antika eşyalarını seviyordu. Onlarla birlikte yaşlanmıştı ve aralarında eski bir bağ vardı. Hatıraları adeta binlerce dağınık fotoğraf karesi gibi her yere serpilmişçesine evin odalarında geziniyor ve çocukluğuna ait ayak izleri ile parmak uçlarının dokunuşu bahçenin mozaik taşlarında ve duvarlardaki tuğlalarda varlığını koruyordu. Bu ev dışında aidiyet hissettiği hiçbir yer yoktu. Fakat artık buraya sahip olmadığını ve böylelikle artık hiçbir yere sahip olmadığını görüyordu. Ayağının altı boşalmış ve havada mualakta kalmış gibiydi. Hastalık ve ölüm vakti yaklaşınca kediler gibi başını aşağıya eğip gitmek ve kaybolmak istiyordu.

O sağlıklı ve hayat dolu oluşunun ve ölmeye hazır olmadığının farkındaydı. Yaşlılığı başkalarının bir dayatmasıydı. Başkalarının insafsız ve yargılayıcı bakışları onun yaşını belirliyor ve geçen yılları gözünde büyütüyordu. Hâlbuki o, kendisine dair eski aynalara ve geçmiş günlerin azîz hatıralarına akseden oldukça genç bir görüntüyü anımsamaktaydı. Kalbi çarpıyordu ve gözleri görüyordu. Geleceği bekliyordu. Bahar ve yazın gelmesini bekliyordu. Kendisi, çocukları, torunları ve hatta torunlarının torunları için binlerce ümit ve hayal besliyordu. Yaşı yetmiş dört, yetmiş altı yahut da biraz daha fazlamış ne yazar? Bu muhasebeleri başkaları yapıyorlardı. Hatta evlilik ve doğum tarihini de tahmin etmeye yelteniyorlardı. Hâlbuki Mehîn Hanım henüz kırk yaşından öteye geçmemişti ve sadece kendisi bunun farkındaydı. Hatta öyle hissediyor ve buna inanıyordu. Fakat şimdi konumu ve yuvasını yitirmiş ve dünyanın hangi lahzasına düştüğünü dahi bilmiyordu. Kimdi? Neredeydi? Ne yapmalıydı? Gereksiz bir şeye dönüşmüştü. Evrendeki gezegenlerin dışında kalmış ve gökyüzünün ücra bir köşesine sürgün edilmiş fazladan bir yıldız misaliydi. Önceden hiç var olmamış gibi yok olmak istiyordu. Ölüm ondan çok uzaktaydı. Ayakları yere basmak istiyordu. Vücudu en küçük ışık ve ısı parçalarını yutuyordu. Düşünceleri ise binlerce görünmez iple hayatın

tatlı köşe ve bucaklarına sıkı sıkıya bağlanmıştı.

Mesut “D”, Paris’e gidip düzenini kuracak, ev tutup iş bulacak, hayatına çekidüzen verecek ve içinin rahat edeceği bir vakitte Mehîn Hanım’ı yanına alacaktı. Ancak o güne kadar birkaç hafta yahut da iki veya üç aylığına annesini teyzesinin yanına göndermeye karar verdi. Kızı da annesini düşünüyordu. Az bir geliri olmasına ve pahalı yaşam şartlarına rağmen düzenli bir şekilde arayıp annesini Londra’ya davet ediyordu. İngiliz damadı ise şefkatli bir adam olup kayınvalidesini ağırlamak istiyordu. Fakat bunun için beklemeleri gerekiyordu. Her şey eninde sonunda yoluna girecekti. Belki de geçmiş günlerden daha güzel günler gelecekti. Mehîn Hanım sabırlı ve zeki bir kadındı. Çocukları ise onun doğuştan gelen bilinçli tavrına minnettarlardı.

İlk iki hafta biraz zor geçti. Taşınmak zordu. Mehîn Hanım ise geceleri bir başkasının evinde uyuma alışkanlığına sahip değildi. O, kendi odasına, kendi yatağına, kendi yastığına, sokağın seslerine, eski komşularının gelip geçmesine, mutfakın eski kokusuna, yukarı kattaki merdiven altındaki âşinâ rutubet kokusuna, penceresinin köşesindeki hanımeli kokusuna ve babasıyla yaşıt olan dört kavak ağacına adeta sıkı sıkıya bağımlı gibiydi. Evine misafir olduğu kız kardeşi şefkatli ve misafirperver bir kadındı. Eniştesi Doktor Yunus Han ise depresif, yalnız, çocuklarından uzakta olduğu için acı çeken ve kimsenin işine karışmayan bir adamdı. Altı evladı da devrimden sonra İran’dan gitmişlerdi. Büyük oğlu Avusturalya’da yaşıyordu ve onunla irtibatta geçmek adeta imkânsızdı. Gözünden sakınarak büyüttüğü ikiz kızları ise Amerika’dalardı. Ortanca oğlu Singapur, Tayland ve Japonya arasında mekik dokuyordu ve küçük oğlu devamlı olarak ülke değiştiriyordu. Bir diğer kızı ise Doktor Yunus Han’ın hayal meyal hafızasındaki bilgilere göre Kanada, Hindistan veya Afrika’daki meçhul bir memleketteydi. İki kız kardeşin yan yana olması Mesut’un içini rahatlatıyordu. Vicdanı rahattı. Annesinin rahatının yerinde olduğunu biliyordu. Hakikaten de rahatı yerindeydi. Fakat gece yağın bomba sesleri ve lanet olası füze saldırıları Doktor Yunus Han’ın sakin ve uysal hâletiruhiyesini büsbütün değiştirmişti. O artık garip ve saçma düşüncelere dalıyor ve herkese gereksiz bir şüpheyle yaklaşıyordu. Kapı dinlemeye başlamıştı. Değersiz eşyalarını bir yerlere saklayıp bulamıyor ve karısının çantası yahut karısının kız kardeşinin valizini arıyordu. Mehîn Hanım’ın onun gözlüğü veya çakmağını aldığına inanan Doktor Yunus Han, karısına bu düşüncesini söylüyor ve karısı bu söylenene itiraz edince aralarında tartışma çıkıyordu. Mehîn Hanım ise utancından bir köşede oturup adeta kendi içine çekilirmişçesine bir an önce Avrupa’ya çocuklarının yanına gitmek için gün sayıyordu. Fakat yine de Doktor Yunus Han’a acıyor ve bu yaptıklarının isteyerek ve kötü niyetle gerçekleşmediğini biliyordu. Hatta parmağının kapı

aralığına sıkışıp tırnağının tamamen koptuğu gün yahut da eniştesinin onu suçlayarak akık taşlı yüzüğünü bulmak için onun yatağını yerle bir edip cep-lerini aradığı gece dahi ona gönül koymamış ve itiraz etmemişti. O, kendi kendine tüm bu yaşananların geçici olduğunu düşünüyor ve çocuklarının sağlıklı olduğu ve kendisinin ise tüm olaylara rağmen hayatta ve aklî melekelerinin yerinde olduğuna şükreliyordu.

Nihayet beklenen gün gelmişti. Mehîn Hanım, rüya gördüğünü sanıyordu. Kimsenin yanında kolay kolay ağlamayan birisi olan Mehîn Hanım'ın göz yaşları sevinçten damla damla akmıştı. Elinde değildi. Torunlarının yüzleri ve gözlerini öptü. Tüm gece uyanık kalmış olması, havaalanı, gümrük, valizlerinin aranması, çantasının kaybolması, gözlüğünü ve ilaçlarını unutması, bacaklarının ağrması, baş dönmesi ve uçtaki lanet olası kaygısı gibi tüm olanlara karşın uyumak ve dinlemek istemedi. Müsaade etselerdi tüm gün konuşmak, torunları, oğlu ve gelinini öpmek ve o fare deliği kadar apartman dairesinde mekik dokuyarak heyecan ile hepsine binlerce soru sormak isterdi.

Mehîn Hanım'ı zorla ve ısrarla ilk iki gece çocukların odasına aldılar. Çocuklara ise oturma odasında yer yatağı yapıp yavaşça kulaklarına babaannelerinin yeni yoldan gelip yorgun olduğunu ve daha sonra onu başka bir yere alarak çocuklara odalarını geri vereceklerini söylediler.

Mehîn Hanım, çocukların yüzlerini astığını ve memnuniyetsizliklerinden ileri gelen sessizliklerini fark edince çok üzüldü. Bir şeyler söylemek istediye de çekindi. Bunun için takati de kalmamıştı. Zira tüm vücudu yorgunluktan titrer hale gelmişti. Başını yastığa koyup uyumuştı. Yorgunluktan bayılır gibi uyuduysa da sabaha karşı uykudan sıçradı. Göğüs kafesi üzerine demir bir ağırlık konulmuş gibi bir hissiyatı vardı. Rahatsız edici ve tanıdık olmayan bir utanç, ezilmişlik ve günah duygusu vücudunda dolanıp duruyordu. Torunlarının memnuniyetsiz bakışlarını anımsamış ve onların odasını gasbettiğini düşünerek huzursuz olmuştu. Sanki birisi vücuduna bir şiş batırıyordu ve döşeği ile yastığı iğnelerle doluydu. Bir başkasının yerini gasbetmektense kapının ardındaki koridorda veya duvarın kenarındaki koltuğun kenarında kıvrılarak uyumayı tercih ediyordu. Üçüncü gün yerini değiştirler. Böylelikle Mehîn Hanım bir nebze de olsa rahat etti. Ona geceleri oturma odasında üzerinde uyuyabileceği ve sabahları kanepenin altına saklayabileceği hafif bir sünger döşek verdiler. Bavullarını mutfağın köşesine koyuyor ve çantasını beraberinde oradan oraya taşıyordu. Dolapların kapakları kıyafetlerin sığmaması nedeniyle kapanmıyor ve yatak altları eşyalarla dolup taşıyordu. Kıpırdanmak için dahi çok fazla bir alan yoktu. Mehîn Hanım, ömrü boyunca büyük, güneşli odalara sahip, gökyüzü ve bahçe manzaralı bir evde yaşamıştı. Odasında büyük dolaplar ve depo vardı. Evinin yukarı

katına yüzlerce valiz ve bodrum katına bir kamyon dolusu eşyayı sığdırmak mümkündü. Lakin tüm bu meseleler geçmişte kalmıştı. Hayatta zorluklar ve kolaylıklar elbette iç içe olacaktı. Oturma odasının bir köşesinde uyumak da çok fena değildi. Tabii sokağın gürültüsü fazla olup evin yakınından geçen yeraltı treni camları titretiyordu. Ancak Mehîn Hanım, ilk dakikadan itibaren kendi kendine Avrupa'daki yaşam tarzının böyle olduğunu ve itiraza mahal olmadığını düşünmüştü. Ve evlatlarının yanında olması ile hayatının bir düzene girmesine şükretmişti.

Torunları da hayatlarından memnunlardı. Okullarını sevmiş ve birtakım Portekizli ve Arap arkadaşlar edinmişlerdi. Bazen misafir davet ediyorlardı ve Mehîn Hanım yerini değiştirmek mecburiyetinde kalıyordu. Yatağını alıp sakın bir köşe arıyordu. Ama nereye geçebilirdi? İki oda, uzun ince bir mutfak, küçük bir banyo ve köşesinde bir tuvalet vardı. Oğlu ısrar etse de ve şefkatli gelini itiraz etmese de karı kocanın odasına girmek olmazdı. Birbirinin yanına konulmuş iki yatak, kitaplar, ayakkabılar, tenis raketleri ve futbol topunun olduğu çocukların odasında da yer yoktu. Kala kala mutfak kalıyordu. Onun buna dahi itirazı yoktu. Mehîn Hanım ne kadar yer kaplıyordu ki? Zayıf, ince ve narin ve adeta bir çocuk kadar olan bu kadın dolaba yahut yatağın altına dahi sığabilirdi. Birkaç gece küvette uyudu ve uykuya da dalabildi. Fakat oğlu buna itiraz etti ve annesini kendi yatağında karısının yanına yatırdı. O gece Mehîn Hanım'ın en kötü gecesi oldu. Gelininden çekinip utanıyordu. Öyle utanıyordu ki kıpırdasa düşecek kadar yatağın en uç köşesine geçti ve bir an dahi gözlerini kapatmadı. Örtü adeta vücudunu yiyip bitirdi. Vücudu ise tir tir titredi. Kendini küçücük bir topa benzeyecek kadar sıkı ve küçücük kaldı. Gelini üç dört gece dayandıysa da sakince kocasına bu durumun böyle yürümeyeceğini izah etti. Mesut "D" ise anlayışlı bir adam olmasına rağmen bu ifade karşısında ansızın çileden çıktı ve herkesin duyacağı kadar yüksek bir sesle karısına bağırdı.

Çocuklar korktular. Karı koca ise birbirlerine çemkirip önceden asla dile getirmedikleri laflar ettiler. Mehîn Hanım bir an için ölüp dirildi. Oraya geldiği için ve bir ailenin yuvasını perişan ettiği için kendine lanet etti. Aynı gün oradan gitmeye karar verdi. Valizini ise hemen topladı. Koridordaki sandalyeye oturup nereye gidebileceğine karar verebilmek için kalp çarpıntısının geçmesi ve kafasının sakinleşmesini bekledi. Tahran'a dönebilirdi. Kız kardeşinin yanına gidebilirdi. Ama yine Doktor Yunus Han ve deliliklerine katlanabilecek miydi? Hayır. İmkânsızdı! Teyzesinin kızının yanına gitmeyi düşündüyse de ansızın kuzeninin iki ay önce vefat ettiğini anımsayıp gözyaşı döktü. Amcaoğullarının yanına yahut da yeğenlerinin yanına gidebilirdi. Fakat yeğenlerinin Amerika'ya gittiğini anımsadı. Hangi kahrolası kabristan yahut cehennemin dibine gidebilirdi? Dilenirdi veya hizmetçilik ederdi ama

en nihayetinde kendi memleketinde ölürdü. Burada kalmak istemiyordu. Fakat o gün memnun edici bir olay yaşandı. Mehî Hanım'ın Avrupa insanının ona Megy diye seslendiği kızı Menîje Londra'dan aradı ve annesini hemen o gün uçağa bindirip kendi yanına göndermelerini rica etti. Tam da o gün bunu yapmak mümkün olmasa da bir hafta sonra Mehî Hanım'ı havaalanına götürdüler. Mehî Hanım o gün kafesten kurtulan bir kuş gibi yeniden hayat buldu. Uçak tıpkı bir ev gibi sıcak ve güvenliydi. Kendine ait bir koltuğu vardı. Sadece kendine ait.. Yeri de belliydi ve kimse o yeri ondan alamazdı. Yeryüzünde de ona kendine ait bir sandalye ve küçücük bir yer verseler kâfiydi. Yemeğini iştahsızlıkla yedi. Hemen akabindeyse eskiden akşam yemeğini ona tepside getiren nene kadını hatırladı. Söz sahibi olduğu ve evin saygın hanımefendisi olduğu günleri anımsadı. Nene kadının torunun savaşta şehit düştüğü ve oğlunun akıl hastanesine kaldırıldığını duyunca ne çok üzüлüp ağlamıştı. Eğer bu olay yaşanmasaydı her şey farklı olabilirdi. Mesut "D", annesine küçük bir ev kiralamak ve yanına nene kadını yerleştirmek istiyordu. Mesut'a göre Annesi ve kendi için iyi çözüm yolu buydu. Fakat kim yarının- dan haberdar olabilir ki? Top mermisi nene kadının torunun kafasına gelmiş ve anında onu öldürmüştü. Birkaç kişi Sebzevâr⁴dan gelmişlerdi. Ardından emniyetten ve şehitler derneğinden de başsağlığı için gelenler olmuştu. Daha sonra ise nene kadını kendi köyüne götürmüş ve ona bir oda ile aylık şehit maaşı vermişlerdi. Böylelikle nene kadın orada kalmıştı. Tüm bunlar Mehî Hanım'ın kız kardeşinin evine geçmesinden önce yaşanmıştı.

Eskiden adı Menîje olan Megy, annesine sarılmış ve aşk ile özlemle öylesine onun vücudunu sıkırmıştı ki Mehî Hanım, ağrı ve sevinçten inlemişti. Damadı da onu öpmüş ve elini samimiyetle sıkırmıştı. Aslen Yahudi kanı taşıyan David Oakley, sıcakkanlı ve iyi bir adamdı. Mehî Hanım, kızının İngilizce konuşan bir Yahudi ile evli olmasından memnun değildi. İranlı ve Müslüman bir damadı olmasından yanaydı. Ama tek bir kelam dahi etmemişti. Zira çocuklarının işine karışmazdı. David Oakley'in sıcakkanlı tavrı ve düzgün bir insan olduğunu gördüğü o vakte kadar içinde bir hüznün vardı. Fakat o günkü karşılaşmayla göğüs kafesinin üzerinden ağır bir yükün kalktığını hissetti. Damadının koluna girip güldü ve onun erkeksi koluna tutunduğu vakit kendisinin ne kadar minnacık olduğunu daha yeni fark etti. Öyle ki boyu damadının beline kadar dahi yetmiyordu. Bir civciv gibi küçüktü. Kırk kiloydu. Hatta belki de daha hafifti. Bacakları ise kalem kadar incecik ve kemikleri ise artık erime nedeniyle takatsizdi.

Yağmur yağıyordu ve hava soğuktu. David Oakley'in arabası vardı. Valiz-

⁴ İran'ın Horasan-ı Razavî adlı eyaletinde bir şehir adıdır.

leri arabanın bagajına koydu ve sevinçle Mehî'n Hanım'ın omuzuna dokundu. Megy annesinin yanına oturdu ve başını onun kederli omuzuna koydu. Megy, annesinin kulağına artık onun Paris'e yahut Tahran'a dönmesine müsaade etmeyeceğini söyledi. Mehî'n Hanım'ın kalbi bu büyük sevgi karşısında hızlıca çarptı. Gözlerini kapatıp uykuya daldı ve rüya görmedi.

Megy ve David Oakley'in evi bir apartmanın dördüncü katındaydı ve asansörsüzdü. Mehî'n Hanım yorgun ve uykusuz bir şekilde sağa sola yalpalanıyordu. David Oakley, bir saman yaprağı kadar hafif olan kayınvalidesini kucağında taşımak için kaldırdı ve Mehî'n Hanım ansızın çığlık attı. Bir kalem gibi hareketsizce durup kaldı. Megy güldü. David Oakley de oldukça sevinçli bir havayla kayınvalidesini bir kukla gibi tuttu ve merdivenlerden yukarı taşıdı. Mehî'n Hanım ise olanları idrak edememekle birlikte gülmesi mi, ağlaması mı yoksa çığlık atması mı gerektiğini bilemedi. Daha önce hiç böyle bir şey yaşamaması ve hazırlıksız yakalanması onu bu durum karşısında tepki göstermekten alıkoymuştu. Artık eski Mehî'n Hanım olmadığını düşünüyordu. Çarşıdan alınan bir süpürge yahut bir sandalyeye dönüştüğünü düşünmeye başlamıştı. "Süpürge olmak" onun için yeni bir tecrübe ve yeni bir dünyaya atılan adımlardan ibaret olmuştu.

Megy'nin evi erkek kardeşinin evinden daha küçük olup tek bir odası mevcuttu. Fakat onların bir çocuğu yoktu. Mehî'n Hanım büyüklüğünde olan kocaman bir köpekleri vardı. David Oakley, akıllı ve mantıklı bir adamdı. Davranışlarının tamamı ise bir akıl süzgecinden geçmiş olma özelliğini taşımaktaydı. Attığı her adımı düşünerek gerçekleştirip duygusal davranmazdı. Bununla beraber kimseye ayıp olmasın diye kendisine mantıksız gelen davranışlarda da bulunmaktan imtina ederdi. Mehî'n Hanım'ın oturma odasındaki kanepede uyumasına ve genç karı kocanın evine misafir geldiği vakitlerdeyse misafirler gidene kadar onların yatağında dinlenerek beklemesine karar verildi. Bu çözüm pek de doğru bir karar değildi. Fakat bunun dışında başka ne yapılabilirdi ki? Mehî'n Hanım'ın söyleyecek bir sözü yoktu. Söyleyecek bir sözü olduğu vakitlerdeyse susmayı yeğleyerek hayatın herkes için daha yaşanılır ve kolay olmasına çalışıyordu.

David Oakley üniversite hocasıydı. İktisat dersleri veriyordu ve evin tüm gelir giderini dikkatlice bir deftere yazıyordu. İşin iyi yanı Mehî'n Hanım'ın bir civciv kadar küçük oluşu ve yiyip içtiğinin bir tavuğun yediği yem kadar az olmasına özen göstermesiydi. Megy üniversitede muhasebecilik okuyordu. Bu karı koca sabah evden çıkıp geceleyin argın yorgun eve dönüyorlardı. Yorgunluktan sohbet etmek için dahi isteksiz olan bu çift, sohbet ettiklerindeyse hep geçim sıkıntısı ve hayatın pahalılığından söz ediyorlardı. Mehî'n Hanım'ın kendine ait bir parası yoktu. Fakat daha geldiği ilk gün altın bile-

ziğini ve yakut küpelerini satması için ısrarla kızına vermişti. Megy, “Böyle bir şey asla mümkün değil.” demişti. Fakat kocası, “Bu kötü bir şey değil,” diye yanıtlamıştı. Bunun üzerine Megy uzunca ağlayıp “Olmaz” demiş fakat içinden gelmeyerek ve kocasının yönlendirmesiyle bilezik ve küpeyi satmayı kabul etmişti.

Mehîn Hanım kendi kendine konuşmayı öğrenmişti. Damadının konuştuğu lisanı anlamamaktaydı. Kızı Megy ise kocasıyla İngilizce konuşmak zorundaydı. Hatta zaman zaman kocasıyla hiç konuşmazdı. Akşam yemeğini sessizce yerlerdi. Ardından Megy ders çalışır ve David Oakley gazetesinin tüm sayfalarını arkalı önlü bir şekilde okurdu. Sonra hep birlikte bilimsel, kültürel ya da sohbet tarzındaki televizyon programları seyredereklerdi. Fakat Mehîn Hanım bu programlardan hiçbir şey anlamaz ve başka bir mekân ve zamana ait kendi hatıralarına dalar. Gündüzleri tek başınaydı. Evi toparlardı. Pencere önündeki iki saksıyla ilgilenir ve dinmek bilmeyen yağmur ile karanlık gökyüzünü seyrederdi. David Oakley’in köpeğinden korktuğu için de çoğu zaman kızı gelene kadar yatak odasında beklerdi. Hava durumunun müsait olduğu vakitlerdeyse dışarı çıkardı. Apartmanın karşısındaki parkta oturup soğuktan titrerdi. Kış, oldukça soğuk ve zor geçmişti. Mehîn Hanım ise grip olmuştu. Önce boğazı şişmiş sonra ciğerleri iltihaplanmıştı. Her defasında ciğerleri dışarı taşacakmış gibi güçlkle ve yüksek sesle öksürüyordu. Hal böyle olunca onun öksürük seslerinden rahatsız olan yan komşu durmadan duvara yumruk atıyor ve Mehîn Hanım başını yastığının altına sokup çarşafı ağzına sokup nefesini tutuyordu. Bahar olunca her şey değişti. Bulutların ardından belli belirsiz ışık hüzmeleri etrafa yayılıp kalplerini ferahlattı. David Oakley, üç gün işten izin alıp karısı ve kayınvalidesini gezmeye götürdü. Ve bu gezme hepsine çok iyi geldi. Megy annesi için çeşitli ilaçlar aldı ve Mehîn Hanım iki kilo alıp bunun için şükretti. Ama daha şükredeceği güzel günler tamamlanmadan her şey yeniden değişti. Yaz gelmişti. David Oakley her yaz mevsiminin iki ayını halasının dağ evinde geçirmeyi tercih ederdi. Fakat Mehîn Hanım’ı oraya götürmeleri imkânsızdı. Evlerini ise bu iki ay boyunca ek bir gelir olması için kiraya verirlerdi. Ve bu yaptıklarını anlayışla karşılamak gerekirdi. Bilhassa da kayınvalidesinin onlarla yaşaması nede niyle artan masrafları göz önünde tutulduğunda gelir ve giderlerini bir şekilde düzene koymaları gerekmektedir. Mehîn Hanım’ı Paris’e oğlunun yanına göndermeye karar verdiler. Bu karar öyle çabuk alınmış ki Mesut “D”ye danışmadan Mehîn Hanım’ı uçağa bindirip annen yolda diye oğluna haber göndermişlerdi. Uygunsuz bir zamandı. Mesut “D”, annesinin geleceği ve onu göreceği için sevinse de o zaman diliminde annesini ağırlayacak durumda değildi. Başka bir zaman olsa annesini başıyla beraber ağırlamak isterdi. An-

cak tam da o zaman diliminde bunu yapmak mümkün değildi. Zira yaz tatili için ailesiyle Fransa'nın güneyine gideceklerdi. Ve deniz kenarında bir otel veya eve verecek paraları olmadığı için deniz kenarına çadır kuracaklarını söylemişti. Deniz kenarı yerine orman veya oba bile olsa yine Mehîn Hanım'ı götürmeleri mümkün değildi. İki kardeş tartıştılar. David Oakley'in aklına birkaç çözüm yolu geldi. Hep birlikte düşünüp taşınarak Mehîn Hanım'ı Londra'ya geri getirip ona kalacak bir yer bulmaya karar verdiler.

Tüm bu sözler her ne kadar yavaşça ve kulaktan kulağa söylense de Mehîn Hanım, tamamını duyuyor ve onu içine çekecek bir delik açmak için tüm gücüyle ayağının ucuyla yere bastırıyordu. Onu gereksiz bir eşya gibi elden ele taşıdıklarını görüyor ve bu gördükleri karşısında başı dönüyordu.

Firuze Hanım, Megy'nin yakın bir dostuydu. Küçük bir kuru temizleme dükkânı vardı. Ve bu yoldan hayatını kazanıyordu. Ondan yardım istediler. Firuze Hanım güler yüzlü ve şakacı bir kadındı. Kendisinin dahi küçücük bir odada yaşadığını ve bir misafir için yeri olmadığını ancak çamaşır makinasının arkasında penceresiz fakat sıcak ve güvenli boş bir deposu olduğunu söyledi. David Oakley kabul etti. Megy üzgündü. Fakat başka bir çaresi yoktu. Mehîn Hanım da olayın bir an önce çözüme kavuşmasını istediği için kabul etmişti.

Çamaşır makinasının arkasındaki oda nemli ve yarı karanlıktı. Mehîn Hanım, ilk gece sabah oluncaya kadar Tanrı'nın onun ölmesine yardım etmesi için dua etti. Kendi kendine onu hayata bu denli sıkı sıkıya bağlayan gücün ne olduğunu sorgulayıp durdu ve bu gücün evlatlarına olan aşkından kaynaklandığı sonucuna vardı. Bu aşkın kalbinden çıkması ve rahata kavuşması için adak adadı.

Firuze Hanım iyi bir kadındı. On erkeğe taş çıkaracak bir kadındı. Tahran'da yaşayan afyon bağımlısı bir kocası vardı. Bu afyon bağımlısı, beceriksiz, depresif ve mutsuz koca yılda bir defa karısının verdiği parayla Avrupa'ya gelip bundan da şikâyetçi bir şekilde homurdanıp dururdu. Eskiden muteber bir adammış. Okumuş bir adam olan kocası çeviri işiyle de uğraşırdı. Fakat yaşadığı ilk yenilgi karşısında elden ayaktan düşmüştü. Firuze Hanım aslan gibi bir kadındı. O, kader karşısında oturup ah çekme ve inlemeye karşıydı. Evlatlarını İngiltere'ye göndermiş ve kendisi de bir ekmek kapısı kurmak için oraya gitmişti. Firuze Hanım, kalender meşrep ve iyi kalpli bir kadındı. Yardımının değerini bilen yakınlarına da iyilik etmekten asla imtina etmezdi. O, Mehîn Hanım'ı görür görmez tatlı suratı ve bal rengi mahzun gözlerini pek sevdi. Firuze Hanım, Mehîn Hanım'ın alışverişini yapıp ona iyi bakıyordu. Onu makinelerin yanına oturtup canı sıkılmasın diye onun için Farsça kitap ve dergiler getiriyordu.

Mehî'n Hanım'ın ağabeyi olan Kerîm Han, Kanada'da yaşıyordu. Hali vakti ise yerindeydi. Hatta birkaç kuş ve tavşanın bulunduğu bir bahçesi bile vardı. Bir tanıdık vasıtasıyla kız kardeşinin maruz kaldığı zor yaşamdan haberdar olup küplere bindi. Öyle çok kırıldı ki yeğenlerine mektup yazıp onları aşağılayıp hakaret etti. Belki de çok ileriye gitmişti ama elinde değildi. Kız kardeşinin yolculuğu için gerekenlerin yapılması için sağa sola emirler verdi. Kanada büyükelçiliğindeki bir tanıdığı vasıtasıyla Mehî'n Hanım için vize aldı. Ardından uçak bileti gönderdi ve Mesut "D" ile Megy bu işe karışmak istediklerinde onları arayıp ikisine de bağırıp çağırırdı. Ailenin büyüğü olduğu için de kimse olayı büyütmedi.

Mehî'n Hanım kışın başlarında Kanada'ya gitti. Yeniden yerle gök arasında olduğu için mutluymuştu. Ve bu şimdiye kadar çıktığı en uzun ve keyifli yolculuktu. Cam kenarına oturdu ve gözü dışarısının şeffaf ışığına daldı. Yeri sıcacık ve rahattı. Onun istediği de tam olarak buydu. Başkalarının dokunamayacağı kendine ait bir köşe.. Ateşlenmişti. Camın ardındaki güneş ışığı ona iyi geliyordu. Bir an uykuya dalıp kafası düşecek gibi oluyor ve tekrardan ayılıyordu. Kirpikleri yarı açıktı. Ve bakışı ufkun son noktasına kadar uzanmıştı. Ayağının altında aydınlık, yüce, kutsal ve meleklerin huzurlu uykusuna benzer bir çeşit uyku halini andıran beyaz bir bulut tarlası vardı. Biri kulağına bir şeyler fısıldadı. Fısıldayan kişi yanındaki yolcuydu. Duymadı. Yemeğini almadı ve yüzünü diğer tarafa çevirdi. Yüzünü cama yapıştırıp büyülenmiş gözleriyle güneş ışığını gözleriyle emdi. Binlerce küçük yıldızın düşünceleri içinde parladığını ve içinde bir ışık yaktıklarını hissetti.

Gökyüzü deliksiz bir mavilikten ibaretti. Görünürde herhangi bir bulut lekesi, dalga şekli yahut uçak izi yoktu. Mehî'n Hanım'ın zihni alışıldık şekiller ve bilindik ölçülerin ötesine gitmişti. Mehî'n Hanım, kendisinin on iki yaşında olduğunu ve Demâvend⁵'deki bağ evinde oyun oynadığı düşünüyordu. Kar yağmıştı ve parmak uçları o hafif buz taneleriyle temas edince uyuşmuştu. Karın hızını kesmeden yağdığını seyretmiş ve ufkun sonsuz griliğine bakmıştı. Ayaklarının yerden kesildiği ve gökyüzüne doğru uçtuğunu zannetmişti. Bu oyunu oynamaktan büyük bir zevk alırdı. Öyle ki yaşlandığı bu vakitte bile oyunu unutmamıştı. Cam kenarına otururdu ve nene kadın ona çay ile nebât⁶ getirirdi. Sonra ikisi de dışardaki yekpâre beyazlığa baka kalıp yavaşça uyuklardı. Gece yarısı uyanınca karın yağdığının devam ettiğini anlar ve dışarıyı dinlerdi. Tüm şehir uykuda olurdu. Donmuş ve beyaz örtü altındaki şehir tıpkı sahiplerinin olmadığı ve eşyalarının beyaz ve temiz çarşaflarla örtüldüğü bir eve benzerdi. Tanrı'nın sessiz varlığı ve hiçlikle dolup taşan

⁵ Demâvend, İran'ın Tahran Eyaleti'nde bulunan bir şehir adıdır.

⁶ Çay ve içecekleri tatlandırmak için kullanılan safranlı billur şeker.

dışarının sihirli sessizliği dışında hiçbir ses duyulmazdı.

Bütün yol boyunca Mehî Hanım ateşli ve terlemiş bir vaziyette ancak mutlu bir halde dışarının karşısında büyülenmişçesine pencere kenarına oturmuş ve nerede olduğunu hatta kim olduğunu unutmuştu. Uykuluyor ve rüya görüyor sonra kendine geliyordu. Etrafa bakıyor ve ardından hatıralarını anımsıyordu. Eski zamanlara doğru yol alıp yeniden karlar içinde ve gökyüzünün orta yerinde oyunlar oynuyordu. Tüm zamanlara yolculuk edebiliyordu. Bir an içinde kendine dair bin görüntüyü anımsayabiliyordu. Dağınık veya düzenli olan bu anıların kimisinde Mehî Hanım yaşlı, kimisinde çocuk, kimisinde genç, kimisinde bu hayatın içinde ve kimisinde başka yüzyıllardaydı. Mehî Hanım bin kere Mehî Hanım olmuş ve ebedî bir gel git zincirine bağlanmıştı. İlk defa çocuklarını, yeryüzündeki insanları, büyük Tebriz halısını, Termelerini, Pehlevî Caddesi⁷ndeki evini ve yeryüzüne ait hatıralarını düşünmüyordu.

Bulutların üstündeydi. Ve bulutların bu sonsuz ferahlığı yavaş yavaş vücuduna işliyor ve canından içeri sızıyordu. Ardından tıpkı sonbaharın rutubetli ve rehâvetli lezîz sıcaklığı gibi etrafını bir koza gibi sarıyordu. Zamanıdan ötede adeta evrenin karnında konumlanmış ve tüm tehlikelerden uzakta ve korunaklıydı.

Kerîm Han, sabırsızlıkla kız kardeşinin gelmesini bekliyordu. Onu kendi yanına almaya karar vermiş ve yeğenlerinin düşüncesizliklerinden dolayı utanç duymuştu. Mehî Hanım'ı görünce ağlamıştı. Kerîm Han da tüm yakınlarından uzakta büyük bir özlem içerisinde yaşayan bir adamdı. Günde bin kere memleketini özler olup sonra kendini bu sevdadan vazgeçirirdi. Kız kardeşinin bu denli yaşlanıp elden ayaktan düştüğünü görünce dertleri derişen Kerîm Han, kendi kendine "kahrolsun şu gurbet hayatı" diye düşünüp bir an için memleketine dönmeyi hayal etti. Yaşları yakın olan bu iki kardeş birlikte büyümüşlerdi. Kerîm Han, Mehî Hanım'ı görünce dehşete kapılmıştı. Kadıncağız nasıl da zayıf ve solgundu. Bakıyordu ama sanki görmüyordu. Akıl melekelerini yitirmiş gibiydi. Kerîm Han, ateşler içinde yanan bir parça kemik misali olan Mehî Hanım'ın elini tutunca afalladı. Onunla konuşmaya çalışıyordu. Ancak Mehî Hanım duymuyor, anlamıyor ve sorularına alakasız yanıtları veriyordu. Kerîm Han, üzgün ve duygusal bir hâletiruhiye içerisinde kız kardeşine sarılıp onu öptü. Ve kendisinin de yaşlandığını hissedip canı yandı.

Kerîm Han, eve vardıklarında Mehî Hanım'ı büyük yatağa yatırıp doktor çağırırdı. Kız kardeşinin çocuklarını arayıp annelerinin durumunu anlattı. Yol yorgunluğu, uykusuzluk ve tansiyondan ötürü halsizleştiğini ve önem-

⁷ Pehlevî Devrinde aynı adla anılan ve günümüzde Valiasr Caddesi olarak anılan Tahrân'ın en uzun ve işlek caddelerinden birisidir.

li bir sorun olmadığını söyledi. Merak etmelerine mahal olmadığını ilave edip kız kardeşinin başında bekledi. Heyecanlıydı ve eli ayağına karışmıştı. Söyleyecekleri öyle çoktu ki nereden başlayacağını bilemiyordu. Eskilerden, çocukluk günlerinden, dünden, öbür günden ve anı bir şekilde memlekette geri dönmeye karar verdiğinden söz ediyordu. Gülüyordu. Mutluydu. Geri dönmeye nihayet karar verebildiğine ve bu anı kararından ötürü doğan sevinicini kız kardeşine borçlu olduğuna inanamıyordu. Kendisi de esasen nasıl aniden bu kararı verebildiğine inanamıyordu. Belki de kız kardeşinin bu perişan ve savrulmuş hali onu kendine getirmişti. Mehî'n Hanım'ın tüm âşinâ hatıralardan ve akla uygun fikirlerden artık yoksun olan dalgın gözlerine bakan Kerîm Han, korkuya kapılıyordu. Gurbeti onda görüyor ve canı yanıyordu. Kerîm Han, ne denli yalnız ve kimsesiz olduğunu ve soğuk ile hüznü bir tren garındaki bir yolcu gibi geçici bir var oluş içinde bulunduğunu daha yeni idrak edebilmişti.

Mehî'n Hanım'ın ellerini avuçları içine alıp öptü. Artık evsiz ve yurtsuz olduğu günlerin geride kaldığını söyledi. O iyileşir iyileşmez memleketlerine geri döneceklerini söylemesi üzerine Mehî'n Hanım gözlerini kapattı. Uçakta bir cam kenarında oturduğunu gördü. Sonsuz bir mavilik onu çağırıyordu. Uyudu ve rüyasında yeniden seyyal bir deniz gibi hayatın aydınlık ufuklarına doğru uzanan gökyüzünü gördü. Uyandığında kaç gündür uyuduğunu idrak edemedi. Susamıştı. Ayağa kalktı. Dizleri titriyordu. Kerîm Han, evde değildi. Etrafa baktı. Nerede olduğunu anlayamadı. Narin bir ışık hüzmesi tül perdeyi aşip içeri sızıyordu. Mehî'n Hanım ilerledi. Eliyle sandalyenin köşesine tutundu. Dinlenmek için duraksadı. İki adım daha attıktan sonra bir dağ delmiş gibi kendini yorgun hissetti. Alnından ter akıyordu. Titrek elleriyle perdeyi açtı. Kar yağıyordu. Dışarıya kulak verdi. O eski davetkâr sessizliği duydu. Nene kadın ona çay ve nebat getirmişti. Kapı aralığında durmuş ağlıyordu. Torunu şehit düşmüştü. Sebzevâr yolcusuydu. Mehî'n Hanım, "nene kadın bekle sana yol parası vereyim", deyip elini kapının koluna dayadı. Yorgundu. Oturmak istiyordu. Yerini arıyordu. Uçaktaki hostes Mehî'n Hanım'ın biletine baktı. Yüzüne soğuk bir esinti çarptı. Titredi. Kar yağıyordu. Yağan ağır kar taneleri bir çay tabağı büyüklüğündeydiler. İleriye doğru yürüdü. Ayağı kaydı. Soğuk bir uçaktı. Kendi koltuğunu bulamıyordu. Biraz daha ileriye doğru adım attı. Ayaklarının altında bembeyaz bir cadde vardı. Gözlerine kar doluyordu. Heybetli ve sarsılmaz Demâvend Dağı⁸'na uzaktan bakıyordu. Namaz kılarken abasının altında rüzgârın dolandığı, başının göklere erdiği ve sanki ayaklarının yer altında upuzun kökleri olduğu babasını Demâvend Dağı'na

⁸ İran'ın kuzeyinde bulunan bir dağ.

benzetiyordu. Öğle namazı vaktinde iki sütun arasında namaz kılarken gölgesinin cihanın öbür ucuna uzandığı bu dağ gibi adamın sihirli heybetinin çevrelediği güvenli yuvasında yaşadığı günler nasıl da güzeldi. Onun abasının altında dolaşip omuzlarında oturmak nasıl da keyifliydi. Kendisini evrenin en yüksek dağının zirvesine çıkmış gibi hissedirdi. Onun omuzlarından yeryüzünü, küçük kâgir evleri, karınca kadar küçük gözüken insanları aşabiliyordu. Uçağın camından dışarı bakarken aynı şeyleri yeniden anımsamış ve babasının omuzlarının üzerinde oturduğu ve böylece tüm tehlikelerden uzakta olduğu hissiyatına kapılmıştı. Oradayken kimse ona kızamaz ve zarar veremezdi; annesi ona ceza veremez, sinirli matematik öğretmeni onu bitmez tükenmez çarpım tablosuna mahkûm edemez, sokağın başındaki polis memuru onun kulağını çekemez, kocası onu kısıtlayamaz, çocukları hayvanî bir istekle etini ve kemiğini yiyip bitiremezler ve başkaları kelimelelerin yıkıcı ağırlığıyla ona ahlak kuralları ve tarihe karışmış felsefeleri öğretip bakış açısı ve farkındalığına sınırlar koyamazlardı.

Birisi ona sesleniyordu. Belki de Demâvend Dağı'nın arkasından sesleniyordu. Koştı. Soldaki karla kaplı caddeye doğru gitti. Sıcaklamıştı. Yanıyordu. Ceketini çıkarttı. Gömleğinin düğmelerini açtı. Yüzünü gökyüzüne doğru çevirdi. Çocukluk vaktinin oyununu anımsayıp gülümsedi. Ağzına kar doluyordu. Gökyüzündeydi. Bulutların üstünden Demâvend Dağı'nı gördü. Tam da ayağının altındaydı. Dağın zirvesine tıpkı babasının çalışma odasındakine benzeyen ceviz ağacı ve kırmızı kadifeden yapılmış rahat ve büyükçe bir koltuk konulmuştu. Uçaktaki hostes ona yerini gösterdi. Mehîn Hanım, kendine ait olan koltuğuna oturdu. Bir çocuk kadar küçüktü. Ve oturduğu sandalyede adeta kayboluyordu. Vücudunu babasının abasıyla sarıp yüzünü cama dayadı. Işıktan ve sonsuzluktan ibaret şeffaf gözleriyle ona bakan gökyüzü yekpare bir mavilikten ibaretti. Mehîn Hanım kulak verdi.. Kar yağışının sessizliği ve ölümün tatlı sükûtu dışında hiçbir ses yoktu.

Mesut "D", kız kardeşini suçladı. Kız kardeşi Kerîm Dayı'yı suçladı. David Oakley bir üniversite hocası olarak sebep sonuç ilişkisi, tarih ve devrimlerden söz ederek bu türden vakaların çok yaşandığını söyledi. Firuze Hanım çok üzüldü. Fakat sonra unuttu. Başkaları da Mehîn Hanım'ın başından geçenleri unutmamak için çaba gösterdilerse de unuttular. Bu kadar meşgale, sorun, iç güç, savaş ve gurbet derdi varken nasıl hatırlanabilirdi ki? Mehîn Hanım bunu da anlıyordu. İyi ki anlayışlı bir kadındı.

Paris

15 Ekim 1991

AYŞE OVALI

Dolunay Dede

Sandalyeyi tek elimle kavıyorum. Odanın karşı köşesinden dedemin başucuna çekiyorum. Duvara asılmış bir tablo gibi pencereyi dolduran dolunay dikkatimi çekiyor. Yüzeydeki kraterlere dalıyor gözlerim, çukurları içerisinde kendimi boğulacak gibi hissediyorum. O talihsiz geceyi çocukluk anılarım arasından sökmek, ayın çukurlarına gömmek geçiyor içimden. Dedemin iniltisi, iç çekişmeme tek hamlede son veriyor. Bakışlarımı dolunaydan koparıyorum. Bir daha bakmazsam çok iyi olacak diye geçiriyorum içimden. Pencerenin dibindeki sedirde boylu boyunca uzanan yaşlı adama kayıyor gözlerim. Elmacık kemiğinden yanak çukuruna düşen gölge ayın kraterlerini andırıyor. Kendimi tutamıyorum.

Pencereyi işaret ederek “Bak,” diyorum “dolunay çıkmış. Ayak izlerin görünüyor.”

Ses tonumdaki ima vicdanımı ürkütüyor. Son günlerini yaşayan dedemin ruhunu incitme ihtimalinden rahatsız oluyorum. Espri havası vermeyi başarırısam durumu kurtaracağımı düşünüyorum. Gülümsemek için kendimi zorluyorum. Dudak kenarlarımı iki uca doğru yaymam yetecek.

Haftalardır yastığa dayamaktan yorgun düşen başını yavaşça bana çeviriyor. Bir tepki vermesine müsaade etmeden gülümsüyorum. Yüzünde beliren yerli yersiz kasılmалardan onun da bana gülerek karşılık verme istediği açıkça okunuyor. Rahatlıyorum. Konuşabilseydi eğer “Ya, ne günlerdi!” diye söze başlar ve aya inme macerasını milyonuncu kez anlatmaya koyulurdu. Neyse ki... Ama gözleri, gözleri hâlâ bir şeyler anlatıyor. Dudaklarından çıkaramadığı kelimeler gözlerinde birikmiş âdeta. Göz merceğindeki bulanıklıkla ma yığılan bu harfler sebebiyle olmalı.

Güçlükle konurduğum tebessüm yüz kaslarıma ağır geliyor, fazla taşıyamıyorum, suratım asılıyor. Bakışlarımı tekrar dolunaya kaçırıyorum, geçmiş ile şimdi arasındaki portal farkında olmadan tekrar aktif hale geliyor. Ruhumu keşkeler ve amalar arasında bocalarken buluyorum: Keşke o akşam

annemden korktuğum için dedeme kaçmasaydım. Şimdi ölümün sessizliğine bürünmüş dedeme şefkatle bakıyor olacaktım. Nereden bilebilirdim her çocuğun verdiği bu sıradan refleksin ileride ciddi sonuçlara yol açacağını? Yoksa dedeme koşmak şöyle dursun bulunduğu odanın önünden geçmez, terlik mi, sopa mı artık fazla hesap etmeden annemin önüne dikilir, bir güzel dayağımı yerdim. Bir süre ağlardım ama geçerdi sonra, bugün o yediğim dayağı hatırlamazdım bile. Maalesef ki böyle olmamıştı, çocuk aklımla dedeme sığınmıştım. Kolları arasında kendimi hiç olmadığım kadar cesur hissediyordum. İçten içe de olsa cesaretim Çapraz Hüseyin'e sövgüler yağdıracak olgunluğa bile ulaşmıştı. O ne fena bir veletti! Tüm misketlerimi hileyle **keydiği** yetmiyormuş gibi bir de çamurun içine itmişti beni. Kirli suyun içerisinde sırt üstü yatarken mahallenin çocukları nasıl da bir anda etrafımda çember oluşturmuştu? Kalabalıktan gaz alan Çapraz Hüseyin ağza alınmayacak küfürler savurmaya başlamıştı. Keşke başından beri annemin sözünü dinleseydim, bulaşmasaydım o psikopata, o zaman yerleri çamur ettiğim için annem bana kızmaz, ben de dedemin kucağına kaçmak zorunda kalmazdım.

Elinde tepsiyle annem kapıda beliriyor. Çorba kâsesinden çıkan buğu çehresini mistik bir havaya bürüyor. Şu melek yüz o gece nasıl da korkunç bir hâl almıştı. Öfkeden çılgına dönmüş gözleriyle karşılaşmamak için bir süre başımı pencereden ayırma cesareti gösterememiştim. Dakikalarca dolunayı seyretmek, üzerindeki çukurlara bakıp hayaller kurmak bulunduğum ortamdan soyutlanmamı sağlamıştı. Yoksa kalp atışlarımın normale döneceği yoktu. Keşke o gece hiç durmadan küt küt atsaydı, kapıya kaçamak bir bakış atma cesaretini kendimde bulamasaydım, kapı eşiğinden başlayıp halının üzerinde yoğunlaşan ayak izlerini görmemiş olurdum. Hadi baktım diyelim korkuya kapılıp dedemin kulağına “her taraf çamur olmuş, annem beni öldürecek” diye fısıldamasaydım şimdi dedeme daha yakın durabilirdim. Çorba tepsisini koyma bahanesiyle oturduğum sandalyeyi dedemden uzaklaştırmaz, sehpayı kendime doğru çekerdim. Kaşığı bir hastabakıcı soğukluğuyla uzaktan vermek yerine yanına yanaşırdım.

Gözüm çorba kâsesiyle dedemin ağzı arasında gidip gelen kaşıkla birlikte sây ediyor. Hikâye anlatmaktan eskiyen dudakları kaşığı kavramakta zorlanıyor. Ne olurdu sanki dedem hikâye anlatarak bana sahip çıkmak yerine diğer dedeler gibi davransa, “Gelin, gelin! Torunumu kimseye ezdirmem!” diyerek beni korusaydı. Adam hikâye anlatmaktan başka bir şey bilmiyordu ki nasıl normal konuşacaktı? İki gün boyunca sofrada aynı yemeği görse “yahu bıktık, şunu önümüze koymayın” demek yerine yanındakine döner, başlardı men ve selva yemekten sıkılan Yahudileri anlatmaya.

Son kaşığı verdiğim sırada dudağının kenarından süzülen çorbayı fark

ediyorum, tepside aldığım peçeteyi çenesine tutuyorum, ağzının çevresinde nazikçe gezindiriyordum. Her dokunuşta yüreğimde saçaklanan merhamet duygusu geçmiş ile şimdi arasındaki çekişmeye bir son vermesi için vicdanımı zorluyor. Yüz kaslarım gevşiyor, savaştan bitkin düşen asker yorgunluğuyla peçeteyi tepsiye bırakıyorum. Kabahati haksız yere başkalarında aradığım ihtimali yokluyor zihnimi. Belki de yaşananların hepsi kaderdi. Kirlili ayaklarımı dakikalarca dedemin yeleğinin altında sakladığım o gece dolunay olmasaydı dedem bir zamanlar aya çıktığı hikâyesini uydurmayı nereden akıl edecekti? Doğrusu o an kraterlerin sıradan bir çukur olmadığını öğrenmek hoşuma gitmişti. “Ayda böyle kara toprak yok, her yer gümüş rengi simlerle kaplı” dediğinde hiç sorgulamadan kendimi bir anda ayda, simli tozları avuçlayarak havaya atarken hayal etmiştim. Hikâyeye tüm kalbimle inanmış, yıllarca dedemin gökyüzünde bıraktığı izleri hayran hayran izlemiştim. Her defasında da iyi ki dedem babaannemi dinlememiş, ayın yüzeyini incelemek için roketten aşağı inmiş diye şükrediyordum. Yoksa ayda yankılanan ezan sesini duymaz, kaynağını araştırmak için ayın çevresinde dolaşmaz ve ayın yüzeyinde çukurlar oluşmazdı. Babaanneme de öfkelenirdim doğrusu, amma kadın ha derdim, roketin içi sim olacak diye söylenmenin zamanı mı? Süpürürsün ne olacak? Her zaman mı aya gidiyor insan! Dedemi takdir ederdim sonra, iyi ki derdim ona kulak asmamış, çukurları olmayan bir dolunayı izlemenin pek anlamı olmazdı yoksa. Her şey tamamdı da o zamanlar hikâyenin sonuna eklediği sözlerle bir anlam verememiştim; “iz bırakmak güzel şey” demişti, “inşallah bu leke halıdan hiç geçmez de, koca adam olup okumak için evden ayrıldığında bu izlere bakar ve mutlu olurum.”

Ne dedeme ne de dolunaya bakmak geliyor içimden. Bir sığınak arayan gözlerim kendine annemin yeni diktirdiği perdeyi buluyor, geçmişi hatırlatmayacak bir ayrıntı yakalamanın rahatlığını daha ilk saniyeler hissediyorum. Şimdi sıra kafamı dağıtmakta; neydi bu perdenin kumaşı? Saten mi? Ama saten parlak olur, bu keten galiba. Bütün bunların ne önemi var, diye bas bas bağırان iç sesimi o an yaşadığım bir aydınlanmayla bastırıyorum; tabi ya, kadife. Tam buradan bir çağrışımla kışın giydiğim kadife pantolonun üzerine düşürdüğüm sigara külü ve onun bıraktığı yanık aklıma geleceken bir kıpırtı dikkatimi çekiyor. Damarları belirginleşmiş zayıf elleriyle dedemi battaniyeyi kavramaya çalışırken görüyorum. Fersiz gözlerini saran buğu, İstanbul’da bir postaneye gişe memuru olarak atandığımı öğrendiği andaki bakışlarını hatırlatıyor bana. İlk kez o zaman görmüştüm bana hüznle baktığını. Belki suçunu fark etmiş, astronot olma hayaliyle yanıp tutuşan torununun bir binanın içinde sıkışıp kalacak oluşuna içerlenmişti. Hüznü hali, Musa ile Bir Kul hikâyesi hatırına gelinceye kadar sürmüştü. Tam boğulmak üze-

reyken bulduğu hazinenin heyecanıyla kendini karaya atmayı başaran şanslı bir kazazede gibi hikâyeyi anlatmaya koyulmuştu sonra. “Üzülme torunum, hakkında hayırlı olan buymuş.” diyerek teselli etseydi olmazdı çünkü.

Battaniyeyi dedemin çenesine doğru çekerken bir şeyler söylemek istediğini fark ediyorum. Büzülmüş dudaklarının arasında sıkışan kelimeleri duyabilmek için kulağımı yaşlı adama doğru eğiyorum. Astronot olma hayaliyle iyi bölümleri bırakıp uzay mühendisliği okumama sebep olduğu için “özür dilerim” demesini bekliyorum.

“Ya Allah!” diyor.

Bin bir çeşit duygunun yaşattığı kargaşa eşliğinde doğruluyorum. Dedemden dinlediğim onlarca hikâye zihninde dolanıyor. Aya çıkma hikâyesini saplantı haline getirdiğim için belki de kabahatli olanın ben olduğunu düşünüyorum. Aklım ermeye başladığında hikâyenin uydurmaca olduğunu anlamama rağmen öyle etkilenmişim ki astronot olmaktan başka bir şey düşünemez olmuştum. Dedemin bu hülyadan beni vazgeçirmek için çok çaba sarf ettiğini daha beş saat kadar önce, postane veznedarına kasayı teslim ettiği sırada anlamıştım. Demek ki Zülkarneyn kıssasını anlatışı hep bunun içindi. O zamanlar konuyla hiçbir alakası olmadığı halde bu hikâyeyi döndürüp dolaştırıp anlatmasına kızıyordum. Bana neydi Zülkarneyn'den! Sanki aya Zülkarneyn'le çıkmak istemiştım de Zülkarneyn benimle gelmek yerine doğuya batıya gitmeyi tercih etmişti. O sıralar devamlı bu hikâyeyi dinlemek öyle bunaltmıştı ki beni, Zülkarneyn adını duyunca kulaklarımı tıkıyordum artık. Bilemezdim tabi... Bir gün postanede gişe memuru olacağımı, memlekete, son günlerini yaşayan dedemi ziyarete gideceğim gün veznedarın masasında Zülkarneyn'i anlatan bir kitap göreceğimi, merak edip burada ne anlatıyor diye soracağımı... Nereden bilecektim.

Dudaklarımı dedemin kulağına yanaştırıyorum. Gözlerimi pencereye kaydırıyorum, dolunayın toprağa biraz daha yaklaştığı dikkatimi çekiyor.

“Zülkarneyn uzaylıymış, seyahatlerini uzayda yapmış. İşin kötüsü başka bir senaryoya göre Zülkarneyn diye biri aslında hiç olmamış. Aya iniş hikâyesi gibi.” diyemiyorum. Anlattığı hikâyelerle geleceğimi çalan piri faniye son sözlerim bunlar olmalı diye geçiriyorum içimden.

“Ayak izlerin dede, onlara baktıkça hep seni hatırlayacağım.”

ZEYNEP ODABAŞ

Bir Bakış

Şehrin kalabalığında ruhu sıkışanların bugünlerdeki en büyük hayaliydi böyle bir bahçe. Küçük çardağı, meyve ağaçları, zambakları, akşam sefalari... Gel gör ki Mithat Bey ve karısı Handan Hanım için mutsuzluk sebebiydi ne zamandır. Emekliliğini evde geçiren Mithat Bey bahardan beri bahçe işlerine merak sarmıştı. Az bir ücretle gelip ara ara otları temizleyen, tohumları ayıklayıp eken, sulama ve gübreleme işleriyle ilgilenen güleç yüzlü bahçıvanı etraflarından uzaklaştırdı ilkin. Sonra günlerini mütemadiyen bu seksen metrekarelik bahçede geçirmeye başladı. Toprağı karıştırıyor, ekiyor, biçiyor kendine yapacak bir iş muhakkak buluyordu. Küçük bir biber ya da domates filizlense, dallardan biri tomurcuklansa mutluluktan havalara uçuyordu.

Son zamanlarda titizliğiyle kendisine illallah ettiren Handan Hanım ise kocasını her gün sıkı takipteydi. Perdenin ardından gözü hep onun üstündeydi. Kocasını o görmeden bahçede giydiği kıyafetlerle, kirli paçalarıyla, hele ki çıplak çıplak toprağa bastığı o çamurlu ayaklarıyla eve girecek diye Handan Hanım'ın ödü kopuyordu. Elinde çamaşır suyu, arap sabunuyla mevsisini alıp hazır vaziyette kocasını bekliyordu. Yahu toprak bu en temiz şey çekil önümden Handan, dese de Mithat Bey, kapıda soyunup paklanmazsa kocasını içeri almıyordu. Kocasının temizlendiğine bir türlü ikna olmadığından ardından bastığı yerleri defalarca siliyordu. Zaman zaman ufak tartışmalara neden olan bu durum bir süre sonra aralarında dişli bir inatlaşmaya dönüştü. Mithat Bey kendisine pis bir böcekmiş gibi davranan karısının inadına çıplak ayaklarla, gübre kokan eşofmanlarla bahçeden eve evden bahçeye geçip duruyor, karısının tiz sesiyle sıraladığı sonu gelmeyen uyarılarına kulak tıkıyordu. Handan Hanım ne yapsa ne etse Mithat Bey'i bu bahçe sevdasından vazgeçiremedi. Yıkadığı onca çamaşıra, parlattığı camlara, beyazlattığı fayanslara rağmen tutamadığı diliyle evlilikleri grileşip solmaya devam etti.

Ta ki bir sonbahar günü Neriman Hanım'ın evlerinde misafirliğe gittikleri güne kadar. İki sokak ötede oturan Neriman Hanımlar eski komşularıydı,

kalender insanlardı. Elllerine bir kilo baklava alıp komşularının yolunu tutmuşlardı. Neriman Hanım ve eşi misafirlerini sıcak bir gülümsemeyle karşıladı. O gün Handan Hanım üzerine maun rengi bir manto giymişti. Kapıdan girip de salona geçmeden önce mantosunu antredeki oymalı portmantoya asmak için uzandı. Ancak nasıl olduysa mantosu elinden kayıp yere düşünce telaşa kapıldı. İğreti bir şekilde mantoyu tutup asarken “Aman ya Rabbi n’aptım ben, ne diye düşürdüm şimdi bunu yere. Nasıl giyeceğim bir daha üstüme?” diye söylendi. Mithat Bey kıpkırmızı olup karısının yanına yanaştı. Tantana çıkmasını diye “Hişt gel, tamam uzatma hanım sokağa düşmedi ya.” diye fısıldadı ama Handan Hanım’ın tüm huzuru kaçmıştı. Neriman Hanım ise bugün temizlendi ev Handan Hanımcım ayol, diyebildi sadece ama bu duruma canı sıkılmıştı. Bütün gün hem yardıma gelen kadın hem kendisi koşturmuş, evi temizlemiş, üç çeşit yemek, iki çeşit salata, iki de tatlı yapmıştı.

Salona geçtiklerinde evlatlarından, dünya telaşından, ağrıyan yanlarından, pahalılaştan piyasadan söz ederek biraz sohbet ettiler. Ardından yemek saati geldi. Manto olayı tam unutulacak gibi olmuştu ki Handan Hanım sofraya geçer geçmez kaşığını, çatalını eline alıp dikkatle incelemesin mi? Neriman Hanım’ın eli ayağına dolaşır gibi oldu. Elindeki köfte dizili tepsiyi zor bıraktı masaya. Kaşık çatal incelendikten sonra sıra bardağa gelmişti. Onu da eline alıp ışığa doğru tuttu Handan Hanım, Neriman Hanımcım başka bardak alabilir miyim iz kalmış bunda, deyiverdi. Mithat Bey ise durumdan rahatsızlığını bu defa öksürerek belli etmeyi denedi. Ama Handan Hanım hiç oralı değildi. Şimdi de gözünü tabaklara dikmişti. Neriman Hanım canı sıkılarak mutfaktan yeni bir bardak getirdi. Gergin bir sessizlik eşliğinde yemeklerini yediler. Yemeğin ardından çay faslı gelmişti. Handan Hanım kendi çay bardağını seçebilmek için çay servisini ben yapayım Nerimancığım diye ısrar etti. Böylelikle bir tatsızlık daha çıkmadan eve dönme zamanları geldi. Dışarıda hava iyice bozmuş yağmur yağmaya başlamıştı. Neriman Hanım Mithat Bey’e ceketini uzattıktan sonra içinin astarı parlayan maun renkli yumuşacık mantoyu Handan Hanım’a uzattı. Handan Hanım elinde emanet tutar gibi iğreti tuttu mantoyu ve bir poşet rica etti. Neriman Hanımsa bu kadar pes yani, diyordu içinden. Dayanamayıp dışından da “Yahu bu ne titizlik Handancım ne oldu sana böyle, bu soğukta mantosuz mu çıkacaksın sokağa. Evi yeni temizledim diyorum ya.”

“Öyledir eminim ama giyemem sen bana bir poşet getir de yarın kuru temizlemeye vereyim hadi arkadaşım.”

Bu sözün üstüne Neriman Hanım daha fazla üstelemedi ve Handan Hanım mantosunu katlayıp verilen poşete koydu. Çıktıklarında Mithat Bey’den işiteceklerine hazır. Ama Mithat Bey derin bir sessizliğe bürünmüştü. Ka-

rısının gittikçe artan titizliğinin farkındaydı ama konuşmakla bir şeyin değişmediğini de anlamıştı. Bir de Handan Hanım'ın sadece kendisine karşı titiz olmadığını görmek de onu nedense rahatlatmıştı. Öyle ya o pis pasaklı değildi Handan belli ki rahatsızdı. Aynı şemsiyenin altında yan yana yürüdüler. Mithat Bey soğuktan titrese de mantosunu giyemeyen karısına kızgın gözlerle değil, şefkatle baktı uzun süre sonra ilk defa. Geçerdi elbet, bu da hallolurdu.

Ertesi gün telefon çaldı, arayan Neriman Hanım'dı. Dün akşamki mevzuları tekrar konuştular. Handan Hanım elimde değil ki arkadaşım deyince bu böyle olmaz ayol, gel seninle Ali Hoca'ya gidelim bir okusun seni, nefesi pek kuvvetlidir, dedi Neriman Hanım. Randevu alıp bir sonraki hafta hocaya gittiler. Hocanın verdiği duaları her gün okudu Handan Hanım. Kış da gelip bastırmıştı, Mithat Bey karısıyla cebelleşmekten vazgeçtiği o akşamdan beri daha az çıkıyordu bahçeye. Hele soğuklar artınca büsbütün çekti ayağını. Handan Hanımsa dualardan mı yoksa kocasının değişen bakışlarından mı bilinmez eskisi kadar temizlik yapıp çamaşır yıkamıyordu artık. Mithat Bey bir gün giydiği kıyafeti ertesi gün çamaşır sepetinde değil de koyduğu yerde bulunca seviniyordu.

Uzun kış akşamlarında beraber meyve soyuyor, kestane pişirip ayıklıyor, çocuklarının küçüklüklerinden, gittikleri yerlerden, eski günlerden laflıyorlardı. Hatta bir akşam en sevdiği televizyon programı başlamadan önce Mithat Bey mısır patlatmak istemiş Handan Hanım ise ses etmemişti. Tezgâhta yağ damlaları, ocakta dibi tutmuş tencere olmasına rağmen kocasının yanına oturup beraber televizyon izleyebilmişti. Mithat Bey yağlı eliyle reklam aralarında kumandayı eline alsa da ona çocukmuş gibi el bezi getirmeden bekleyebilmişti. İlk evlendikleri yıllardaki akşamlar sanki geri gelmişti. Dışarıda yağmur, dışarıda kar, dışarıda soğuklar... Bahçede solmuş çiçekler, unutulmuş eldivenler, pas tutmayı bekleyen tırpanlar... İçeride kirli tabaklar, yıkanmamış çamaşırlar, ufak tefek dağınıklıklar... Koltukta iki kişi, iki can, iki ayrı dünya yan yana gelmişti. Evlilik hayatın en yaman mucizelerinden biri değil de neydi?

ORHAN GÜDEK

Gelin

“Gelin!” derdi babannem “gelin, üzülme...”

Öyle deyince annem daha çok üzülürdü.

Gözleri kilimin rengârenk desenleri üzerinde gezinir, hiç olmayan bir şeyleri arar dururdu. Ben o an öksürmemeye çalışırdım, sesim duyulmasın diye dışarı kaçırdım. Kilimin içinde kaybolan annemi, babannem tutup çıkarırdı...

Annem beni doğururken çok kan kaybetmiş. Öldü demişler. Başındakiler ne yapacaklarını bilememiş. Köyün yaşlı kadınları, yeni gelinleri, genç kızları hep başında. Herkes bir şeyler söylüyor, her kafadan bir ses çıkıyormuş.

Annem aslında yarı baygınmış. Konuşulanları belli belirsiz işitiyormuş. İçlerinden biri hastaneye götürelim demiş. Ölecek yoksa. O zamanlar yokluk diz boyu. Ölmeden, ölüme yaklaşımadan hastaneye gitmek ne mümkün.

Evin adamlarına haber edilmiş. Dedem gelmiş. Dedemin kardeşleri, amcamgil... Herkes toplanmış. Babam yok. Babam çoğu zaman yoktu. Uzak şehirlere giderdi... Haftalarca, aylarca gelmezdi. Geldiğindeyse getirdiği paranın çoğu borçlara verilirdi. Yine elde avuçta pek bir şey kalmazdı. Annem her kamyon sesinde pencereye koşardı. Sonra yerde bir noktaya saplanır kalırdı gözleri. Biz alışmıştık kardeşlerimle babamın yokluğuna. Olmadığını, geldiğinde anlardık ancak.

Babam gelince kızıl bir atın sırtından iner gibi inerdi kamyonndan. Mazot kokan hediyeler getirirdi bize uzaklardan. Evde üç dört gün, en fazla bir hafta bayram havası yaşanırdı. Kardeşlerim çok küçüktü, anlamıyorlardı. Ben anlıyordum. Evdeki her gülen gözde bir hüznü saklıydı. Babam her gelişinde gençliğinin bir parçasını uzak diyarlarda bırakırdı. Her gelişinde yüzü daha bir kırışmış, saçları daha bir kırışmış olurdu. Ben sürekli öksürürdüm. Beni severken gözlerinde hüznü bir merhamet görürdüm. Annemin gözleri ise hep hasretle bakardı babama. “Gelin!” derdi babannem. “Gelin! Üzülme. İlyas dönsün hele bu sefer; kamyonu sattıracağım. Kalsın, gitmesin daha. Girsin

bir işe, çalışsın fabrikada herkes gibi.” Annemin gözlerinde, o an bir umut ışığı belirip kaybolurdu. Ne kamyon satılırdı ne babam kalırdı...

O gün zemherinin tam ortasıymış. Soğuk her yanı kasıp kavuruyormuş. Fakat ne olursa olsun köyde işleri hep gelinler yapar. Sabah erkenden kalkılacak, inekler sağılacak, soba yakılacak, yer süpürülecek, yemek yapılacak, aşağıki pınardan iki bakır su getirilecek. Hepsi kolay da o iki bakır suyu yüklü kadın nasıl taşısın?

Taşıymış. Almış omuzlukları, takmış iki bakırı iki ucuna, gitmiş pınara. Aslında babamın bir hafta önce gelmiş olan mektubunu okumakmış niyeti. Herkesi sormuş babam mektubunda, komşuları bile... En sonunda “ona da selam ederim” demiş ya annem için. Annem bakıp bakıp durmuş mektubun o kısmına. O günleri anlatırken olsun derdi annem. Ben mektubu okumak için değil ki dokunmak, koklamak için aldıydım yanıma... Pınarın başında, sabahın o ayazında, bakmış mektuba, dokunmuş, koklamış, ağlamış, ağlamış annem... Üşüdüğünü bilmemiş. Bir de o ağır bakırlar çöktükçe çökmüş omuzuna. Taşıyamamış artık. Eve on adım kala kapaklanıvermiş yere. Sular akıp gitmiş aşağı doğru.

Çok kan kaybetmiş annem...

“Gelin! Gelin!”

“Geliin!” “Duyuyor musun Geliin?”

Köyün ebesi ve diğerleri sesleniyormuş habire ama annem bir türlü ses vermiyormuş. Korkmuşlar iyicene ölecek diye. Öyle herkeste vasıta yok. Babamın getirdiği paralarla taksidinin bir kısmı ödenen dört ortaklı bir traktör var yalnızca. Dedem sürmeyi pek bilmez. Ortaklar vermeye yanaşmaz. En son babannem dayanamamış. Bağırmış dedeme, git getir şu traktörü herif demiş. Yoksa hatırını yıkarım, hakkımı helal etmem sana. Dedem nasıl ettiyse almış traktörü, getirmiş harmana. Sarıp sarmalayıp bindirmişler annemi römorka.

Köyün düzüne çıkınca soğuk iyice belli etmiş kendini. Dedem sürmeyi pek bilmez ya. Yolda birkaç kez istop etmiş traktör. Motor sustukça, kurtlar bir yandan soğuk öte yandan uluyup durmuş gece boyu. Çalıştırıp yine de yetiştirmişler hastaneye. Titreyerek girmişler içeri. Hemen acile almışlar annemi. Kan verilmesi gerekiyormuş. Bir torba serum takmışlar, kan... Yine gerekebilir demişler. Kayıt için annemin adını sormuş hemşireler.

“Hastanın adı ne amca?”

Şöyle bir durmuş dedem. (...) Düşünmüş...

Şaşırmış...

Adı neydi?

Adı...?

Amcamgil de ordaymış. Bir ara bakışmışlar amcamla. Gelinin adı ne de-

miş dedem. Adını bilen yok. Kadınlar bilir belki.

Amcamın karısı bilmem demiş. Gelin işte...

Biz Gelin deriz demiş öbürleri. Gelin aşağı, Gelin yukarı...

Hemşireler, kayıt olmadan olmaz deyince, babannem dalmış içeri. "Gelin uyan" demiş. "Gözünü sevdiğim, Gelin uyan" demiş. "Adın ne senin? Geliin adın ne? Şışt Geliin!... Adın..."

Annem bir an kendine gelir gibi olmuş.

(...)

Babannem durmadan sesleniyormuş. "Gelin adın ne? Geliin!"

(...)

"Gül-süm" deyivermiş annem güçlkle.

"Gülsüm..."

Babannem sevinçle koşmuş dedemgilin yanına. "Gülsüm'müş... Adı Gülsüm'müş... Gelin'in adı Gülsüm'müş..."

Çok kan kaybetmiş annem o gece. Benim öksürüğüm o geceden kalmış. Kardeşlerim çok küçüktü, anlamıyorlardı. Ama ben anlıyordum.

Beni severken babamın gözlerinde hüzünlü bir merhamet görürdüm.

Annemin gözleri ise hep hasretle bakardı babama.

"Gelin!" derdi babannem.

"Gelin!

"Üzülme..."

“VE” İLE “VEYA”NIN HİKÂYESİ

SEMA BAYAR

İnsan hayatının şayet bir matematiği varsa zannediyorum bunu ve/veya ile özetlemek mümkün. Matematik terimi olarak ve “^” şeklinde gösterilir ve zorunluluğu ifade eder. Çatısını kapatmış, ötekini dışlayarak içte olanı sınırlandırmıştır. “veya”yı sembolize eden “V” ise göğe uzanan iki kol, uçmaya hazır bir kuş, ötekine nazikçe uzatılan bir kadeh gibi yaşamı çoğaltır. Hayat, kimi zaman “veya”larla seslenerek kanatlarımızı açmamıza, alternatifler arasından sadra şifa olanı seçmemize imkân tanırken kimi zaman da olasılıkları bir kenara iterek bütün edimlerimizi “ve” ile birbirine bağlar, bizi tek bir sona, sıkışık bir yola ram eder. Seçenekler birer zorunluluk olarak karşımıza çıkar. Erhan Genç, yaşamı “ve” ile “veya”nın ritmiyle taşıyor öykülerine. Son kitabı

Kimseinin Atlamadığı Balkonlar, sistemin dayatmalarına karşı alternatif üretemeyen, eli kolu bağlı, “veya”larını kaybetmiş, zorunluluklar arasında örselenmiş insanların hayatlarından kesitler sunuyor.

Kimseinin Atlamadığı Balkonlar’da öyküler, konu ve karakter açısından çeşitlilik gösterir, Erhan Genç’in öyküleri zengin bir kadroya sahiptir. Bu kadroyu belli bir tema üzerinde buluşturması ve zamanın ruhuna bir türlü uyum sağlamayan insanların öyküsüne kalem kırması da kitabın, tek tek öykülerin yarattığı etkiden daha büyük bir etki yaratmasına zemin hazırlar. Kimdir bu içinde yaşadığı zamanla bir türlü barışamayan insanlar: “Kule Plaza”nın Buse’si, “Bir Eylül Cemresinin Hazin Sonu”nun Sinan’ı, “Kanat Sesi”nin Kenan’ı ya da “Kimse Yüzüne Bakmıyor Mavi Boncukların”ın Sevde’si.

Erhan Genç, sıradan yaşamların bozulan sarkaçlarına mercek tutar. İmgelerini görü-

nen nesneler dünyasından seçerken anlamı görünmeyen dünyadan çekip çıkararak okurun dikkatini belirli kelimelerin üzerinde odaklar. Rüzgâr bunlardan biridir. “Bir An Kime İthaf Edildi?” ve “Mühendisten Temiz”de bir kırılma anını resmeden rüzgâr, “Rüzgârgülü’nün İzinde”de bütün haşmetiyle hikâyeyi kendi bildiği istikamete sürükler. Genç adam ve ihtiyar, kareli defterin yaprakları arasında bilinmedik denizlere açılır. Yazar, kahramanlarının ipini ne sıkı sıkıya tutmuş ne de kalemin kudretini karakterlerin eline bırakmıştır. Genç adam ve ihtiyarın, bir ana sıkışan yolculukları yazarın yaşama bahşetmeyi arzuladığı dengeyi imler. Denizde olasılıklar sonsuzdur. Yaşam ise birkaç olasılık içinde zaruriyet. İnsanoğlunun kuşatılmışlığı karşısında okurun muhayyilesi alabildiğince esnetilir.

Genç, karakterleri arasında taraf tutmaz, temas ettiği mağduriyetler üzerinden birilerine parmak sallamaz. Zira değişen yaşamın kendisidir. Bu değişim “Kule Plaza”da sarıh bir şekilde anlatılır. Sistemin kötücül rahmi âlimden zalim doğurur. Buse’nin bir zamanlar ikinci evi gibi hissettiği iş yeri artık bir gözetim merkezidir. Sistemin yüzünü unutmadığı Buse’yi ortamda kimse tanımaz. İnsanlar artık sırt sırta vermez, sadece birbirine sırtını döner. Bu yabancılaşma yüzleşmeyi de beraberinde getirir. “Masa bıraktığı gibi”dir fakat aslında hiçbir şey eskisi gibi değildir. Değişmeyen tek şey ise uçuşan eteklerdir. Etek, öyküde ne annedir ne bakıcı. Uçuşan etekler zamanın rüzgârında savrulan anneliktir. Uzun bacaklar merhametin de merhametsizliğin de remzi olur. Karakter kendi evladının yüzünde çocukluk yaralarıyla yüzleşir. Bir zamanlar yoksunluğunu çektiği objeye dönüşür. Yüzleşme teklifi sunan bir diğer öykü ise “On Altı Bölümlük Dünya”dır. “Kule Plaza”da izlenen, kontrol altında tutulan, nesneleşen insanın üzerine çevrilen mercek “On Altı Bölümlük Dünya”da izleyeni merkeze alır. Bu noktada bir sistem eleştirisi gizlidir. Genç, yayını gerer ve okunu fırlatır. Yaşam mekanikleşmiş, e-postalara, bildirim seslerine, parmakların ucunda bir beliren bir kaybolan görüntülere sıkışmıştır. “Bir Eylül Güncesinin Hazin Sonu”ndaki karakter de objeleşmiş, kendini tekrar eden günlerin içinde hapsolmuştur: “Her gün olduğu gibi yine bilgisayarın başına geçiyorum. Yapıyor, bozuyor, deniyor, düzeltiyorum. Saatlerim ekran karşısında eriyor.” İnsanlar nesneleşmiş, hüküm altına girmiş, tercih hakkını yitirerek hayatın içinde bir objeye dönüşmüşlerdir. “Kimse Yüzüne Bakmıyor Mavi Boncukların” öyküsünde bu dönüşüm sıra dışı bir mülakatta anlatılır. Dünya renklerini kaybederek siyah ve beyazın hâkimiyetine girer. En naif ruhlar tırnaklarını çıkarır, dişlerini gösterir. Çünkü aslında herkes lekelidir: “Görüldüğü üzere hepimizin kendine göre bazı lekeleri var ve hiçbirimizin lekesi kimsenin gözünden kaçmıyor.”

“Mühendisten Temiz” lekelerinde boğulan bir adamı resmeder. Yaşadığı “Ufak bir rahatsızlık. Baskı değil. Yıllar içerisinde gittikçe azalan ufak bir rahatsızlık. Vicdan azabı değil. Yıllar içinde azala azala nokta kadar kalan ufak bir rahatsızlık.” eskiden bir kalbi vardır bugün ise başka ellerin ovuşturduğu lekeleri. Hayat lekelidir, onu lekeleyen insanoğluna kimi zaman bir kumrunun kanat sesi çıkış yolunu gösterir ama insan kördür. “Kanat Sesi”nde Kenan’a balkona yuva yapan kumrular âdeta şöyle seslenir: Eve dön, kalbine dön, şarkıya dön. Peki, mümkün müdür eve dönmek? Erhan Genç cevaplarla de-

ğil sorularla örer öykülerini. “Hayat Bandersnatch”da evi yuva olmaktan çıkmış Sinan’ın çamaşır makinesiyle imtihanı trajikomik bir şekilde anlatır: “Bu kadar basit miydi?” belki evet belki hayır.

Erhan Genç, sadece kurgu ve karakter çeşitliliği açısından değil, biçimsel yönden de okuru zengin bir havzaya çeker. “Bir An Kime İthaf Edildi?” üst kurmacanın imkânlarını zorlar. “Sokak Lambalarının Altından Geçtikçe” kalem ve kader ikilemine bir naziredir. “Bir An Kime İthaf Edildi?”de Yeşim Erol’un omzundaki kırmızı şal, diğer öyküde Peri’nin boynuna dolanır. Yazar, birinde yaşamadıklarını kaleme alır; bir diğerinde yazmadıklarını yaşarken bulur kendini: “Benimle karşılıklı oturmak nasıl bir duygu diye soruyor. Böyle bir replik yoktu diyorum. Yazmamıştım ben.”

Kitabın bütününe kuşatan, insanın girdiği açmazları en veciz şekilde ifade eden öykülerden biri de “Bir Eylül Cemresinin Hazin Sonu”dur. Gözün gördüğünü zihin yorumlar. Artık göğe uzanan sadece minareler değildir. TOKİ’lerin marifetiyle insanlar da göğe yükselir: “Puslu hava biraz dağılınca yirmi katlı bir TOKİ binasının on yedinci katından görünen bütün minarelerde müezzinlerin bir şeylerle uğraştığını görüyorum.” Karakter göstergeleri bildik anlamlarından sıyrarak okur “şehrin konuşlandığı geniş ovada binlerce balkon” olduğunu fark eder. “Bir *tabut kadar yer tutan* binlerce balkon... Kimsenin atlamadığı balkonlar” hâlbuki balkonlar atlamak için değil midir? Belki biraz da ağlamak için. Nefes almak, yükünü indirmek için korunaklı bir alana kaçışı imler balkon. Ne tam olarak içerisidir ne de dışarısı. Balkon tam olarak “veya”dır. Alternatiftir. Hem dışarı çıkmak hem evde kalmaktır. O an balkonsuzluğun ezikliğini hisseder karakter. Salonun köşesine kendi için bir alternatif inşa etmeye karar verir. “Yeni bir sayfa açmış gibi hisseder” kendini. İçindeki cemreler bir bir düşer.

ÖLÜLERİN UĞRAK MAHALLESİ

MÜZEYYEN ÇELİK

Hüseyin Safa Ak'ın *Ölülerin Uğrak Mahallesi* adlı hikâye kitabı geçtiğimiz eylül ayında Epona Yayıncılık'tan çıktı. Hüseyin Safa Ak dergilerde görmediğimiz hikâyecilerden. Edebiyat dünyasına *Melih ve Benzersiz Eşeği* adlı çocuk kitabıyla adım atmış.

Hüseyin Safa Ak için modern bir masalcı diyebiliriz. Aklınıza hayalinize gelmeyen kurguların içinde buluyorsunuz kendinizi. Hikâyelerini okuyunca anlıyoruz ki yazar çok geniş bir halk kültürünün içinde yetişmiş. Hazreti Ali cenkleriyle, halk hikâyeleriyle, masallarla büyütülmüş ve ninnilerle uyutulmuş. Üslubunda ve hayal gücünde o birikimin bütün yansımalarını görmek mümkün. Ayrıca bir ayağını çağdaş zamanından da asla kaldırmıyor. Çağdaş zamanlara masalsı bir eda, zıtlıklar, olağanüstülükler, yoğun kurgu eşlik ediyor.

Kitapta on iki öykü bulunuyor. Öykülerden önce, yazarın kendine has üslubuyla yazılmış ve yarım bırakılmış bir özgeçmiş kitabın sonunda tamamlanıyor. Özgeçmiş meselesi de kurgusallaştırılmış.

Her öykünün sonunda bir grup forum yazarı tarafından öyküler yorumlanmış. Bu yorumlarda da yine yazarın kendine has üslubunu ve muzipliğini görmek mümkün. Gerçekten hem öyküler hem de bu yorumlar okuyucuya kahkaha attırıyor. Yazarın hem muzipliği hem de güçlü gözlemciliği sayesinde bu forum kısımları da öykülere ayrı bir tat katıyor.

Yazarın anlatacak çok şeyi var ve hayal gücü muazzam. Bu yüzden öykülerde yer alan kahramanların her birinin kendine has derinliği olan hikâyeleri var. Kahramanlar kimler mi? Cinler, periler, deliler, normal ve anormal türlü insanlar, medyumlar, böcekler ve dahi Orhan Veli Bey...

Bazı kahramanların lakapları var ve bu lakaplar öykülere muziplik katmış. Bu kahramanların bir kısmı da insanın asabını oldukça bozan kusurlu tipler. İnsanı rahatsız eden tarafları var kahramanların.

Post-modern ve modern anlatım tekniklerinden, metinlerarasılıktan, üstkurmacadan ve halk hikayecilik geleneğinden başarılı bir şekilde yararlanmıştır yazar. Bu da onun çağdaşları arasında ayrıksı bir yer edindiğini göstermektedir.

Hikâye kurmadaki başarısının yanı sıra anlatımında kullandığı tekniklerle okuyucuyu şaşırtmaktadır. Kullandığı dil de yazarın yaşına göre üst düzey olarak değerlendirilebilir. Yazarın eski dil kullanmaktan hiç çekinmediği ve bunda da gayet başarılı olduğu da aşikardır. Osmanlı Türkçesi kelime, kavram ve tamlamalar da öykülerde kendine geniş yer bulur dolayısıyla. Bir kültür aktarıcısı olarak yazarın bu tercihi bence çok yerindedir.

Bu ilk öykü kitabıyla yazar son dönem mizahçısı olabilecek güçtedir. Okurken insanı sesli güldürebilmekte aynı zamanda da karakterlerin ayrıksılığı ve tuhaflığıyla rahatsız etmeyi başarmaktadır.

Kitaptaki genel tema ölümdür. Yalnız ölüm kasvetli bir şekilde karşımıza çıkmaz. Ölüm bu kitapta renklidir ve mizahın da kaynağıdır.

DOĞUM LEKESİ GİBİ BİR GÜLÜMSEME

ÖZLEM GÜNER

Barış Bıçakçı'nın okurlarında hayal kırıklığı yaratan son iki kitabı *Seyrek Yağmur* ve *Tarihî Kırıntılar* için Nurdan Gürbilek *İkinci Hayat*'ta, "Sevdiğimiz yazarların zamanla yatağına yerleşen bir su gibi yazmasını istiyoruz. Oysa cılız başlangıçlar ve ani patlamalar kadar suyun yatağını değiştirmeye çabası da yazıya dâhil" demiştir. Geçtiğimiz eylül ayında İletişim Yayınlarından çıkan *Doğum Lekesi Gibi Bir Gülümseme* adlı öykü kitabında Bıçakçı'nın eski ve güvenli yatağına geri döndüğüne şahit oluyoruz. Yaşamın bir süre yere paralel gidilen bir döngü olduğunu düşünen, zamanla sorunu olan kahramanların geçmişle kurdukları bağın konu edildiği kitap; on dört öyküden oluşuyor.

Öyküleri temelde iki bölüme ayırarak değerlendirmek mümkün. Kitabın ilk yarısında maziyle hesaplaşan, erkeklere karşı var olmaya çalışan, hayata tutunmanın yollarını ararken kendini de bulmak isteyen kadın kahramanlar vardır. Edebi üretimin erkek kahramanların temel meselesi olduğunu gördüğümüz ikinci bölümde ise yazar; sürprizsiz, hep bildiğimiz üslubuyla konuşmayı sürdürür.

Bıçakçı'ya göre "bütün kuruntuların bir bir gerçek olduğu sonsuz bir ikindi"dir yaşlılık, çocukluk ise gülümsemelerin doğum lekesi gibi yüze gelip yerleştiği bir dönemdir. Bu iki dönem arasındaki geçişler, kitabın temasını da açığa çıkarır: geçmişe özlem.

"Yüz Yirmilik Keçeli Kalem Takımı" adlı öyküde kahraman Borgesyen bir üslupla çocukluğuna yabancılaşarak ona 39 yıl sonrasında bakar. Geçmişle kurulan bu diyalogda pişmanlıklar, karşılaştırmalar ve gelecekteki sorunların temelini çocuklukta arama vardır. Öyküyü farklı kılan yönü ise sadece geçmiş sorgulanmakla kalmaz, kahramanın çocuklu-

ğu bugüne getirilir ve içinde bulunulan an değerlendirir. “Üzerindeki Boşluk” öyküsünde, babasının ölümünden sonra “kadın başına” kalmanın çözümünü evin önüne “bir çift erkek ayakkabısı” koymakta bulan annesinin davranışını öykü boyunca zihninde taşıyan Mehmetap’ın geçmiş yıkıntılarının içinde isyanla örülü yaşamı anlatılır. Edip Cansever’in “gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk, hiçbir yere gitmiyor” dizesinin öyküye bürünmüş hâli olan, kitaba ismini de veren sözün geçtiği “Feride’siz Gülümseme” adlı öyküde yazar; geçmişe, küçük bir kızın yüzünde çocukluğuna rastlayan Feride’yle dönüş yapar bu kez. Gerçekliğin kırıldığı o anda kahramanın çocukluğunda, yüzünde doğum lekesi gibi bir gülümseme bırakan güne döneriz hep beraber. Kitabın en iyi öykülerinden biri olan “Eşelek”te “hep kaldırımda yürüyen, hiç yola inmeyen,” konfor alanından çıkmayan, hatta buna cüret edemeyen kadınların yaşantısına; yitirilmiş bir anneyle gerçeküstü bir diyalog kurularak bakılır. Kahramanın annesinin çocukken söylediği “eşelek gibi kalmak”, “eşeleği çıkmak” deyimlerine kadınlar üzerinden geçmişe diriltmek suretiyle başkaldırılır. “Küf” ise geçmişin anımsanması, unutulmaması ve yeniden kurgulanması üzerine inşa edilmiş mecazı bol bir öykü olarak okuru memnun edecek güzellikte.

Adorno, *Minima Moralia*’da “Yazar bir ev kurar metninde. Kâh memnun kâh huzursuz, içine gömüldüğü eşyalardır düşünceler. Onları şefkatle okşar, kullanır, eskitir, karıştırır, yerlerini değiştirir, tahrip eder” derken, malzemesini seven bir yazar olarak Barış Bıçakçı da öykülerinde edebiyatı konu edinmekten âdeta keyif alır. Kahramanların okudukları romanlar, etkilendikleri yazarlar, dert edindikleri sözlerin hepsi edebiyat dünyasının sınırlarındadır. Kitaptaki kahramanlardan birinin “edebiyat benim anadilim oldu” demesi gibi sözcüklerin, mecazların, ironinin hayata yayılan, tüm yaşamı kuşatan görünürlüğü vardır öykülerde. Mecazlar, ölümleri yatıştırır; edebiyat, hatıraları iyi bir hayat hikâyesine dönüştürür; “ironi, kurgu, kurmaca” terimleri yazarın diline pelesenktir. Dostoyevski, Kafka, Tanpınar, Camus, Joyce, Coertzee, Nabokov gibi usta yazarlar isimleri ya da sözleriyle öykülere konuk edilir.

Kurgunun erkek kahramanlarla oluşturulduğu öykülerin yer aldığı bölümde Bıçakçı’nın meselesi geçmişe özlem durumuyla beraber “sözcükler ve edebiyat”tır. “Sonsuz İkinci” öyküsünde hayatında kelimelerden daha kuvvetli, daha gerçek bir şey kalmamış olan bir yazar, son romanında kahramanının cebine bir not ilişir. Tüm öykü boyunca bu notta yazılacak cümleyi tasarladığına şahit oluruz. “Gülünç Geçmiş”te artık ünlü bir yazar olan eski sevgilisinin öykülerinde kendisine dair izlerin peşine düşmüş kahramanın geçmişte kalakaldığını görürüz. “Bizden Sonra Çakırdikenleri” yazarın aforizma tutkusunun açığa çıktığı öyküdür. Öykü kişilerinin söylediği derin ve kısa sözler kurgunun önüne geçer.

Yaşadığı şehri yazınının temel unsurlarından biri haline getirmiş olan Bıçakçı’yı okurken satır aralarında ister istemez Ankara’yı arıyorsunuz. Bu öykü kitabında Ankara, yazarın diğer kitaplarına kıyasla oldukça silik olarak yer alıyor. Ankaralılık olsa da Ankara sokakları, caddeleri, meydanları neredeyse yoktur. Ankara’nın nispeten görünür olduğu tek öykü

"Gölünç Geçmiş".

On dört öykünün 99 sayfaya sığdırılmasıyla okurda biraz yarım kalmışlık hissi uyandıran *Doğum Lekesi Gibi Bir Gölümseme*'de Barış Bıçaklı; minimalist yaklaşımını korurken yüzü geçmişe dönük, bugünden memnuniyetsiz kişilerin yaşamlarına edebiyat penceresinden yaklaşır. Yazarın sadık okurlarını memnun edecek kitap, şaşırtan sonlarıyla yeni okurlar için de güzel bir deneyim sunuyor.

AYRILIK ÜZÜNTÜLERİN ANNESİDİR

NAGİHAN ŞAHİN

Sibel Eraslan'ın Temmuz 2021'de çıkan son öykü kitabı *Ayrılık Üzüntülerin Annesidir*'de 15 öykü- şiir bulunuyor. Öykülerden bazıları şiir formunda yazılmış.

Öykülerde genellikle kadınlar, kadınların durumları hâkim; ister anlatılan kahraman olsun ister kahramanı anlatan anlatıcı. Birkaç hikâye, anlatıcı kadının/genç kızın, çocukluğundaki anılardan yola çıkılarak ailedeki bir başka kadının (hala, büyük hala, teyze ya da babaanne vb.) hüzünlü hikâyesini anlatması şeklinde kurgulanmış. Bu yönüyle de anıların anlatımı gibi bir atmosfer oluşturulmuş. Öykülerde tevekkül eden, susan, sabreden, terk edilen, evde kalan, sevdiklerinden ayrı kalmış kadın motifi ön planda. Dolayısıyla bu öykülerde dil olarak dinî atıflar, mecazlar, menkıbeler vb. oldukça çok kullanılmış. Hatta “Şemskamer” adlı öykü bir evliya-kadın (Nergis hanım) anlatımı.

Devrik cümlelerin yoğun olduğu, duygusal, içlenen bir anlatım dili tercih edilmiş. Bu yönlerden kitapta bir tema ve biçim bütünlüğü sağlanmış. Ayrıca herhangi bir öyküdeki bir ad ya da karakter daha sonra karşımıza çıkabiliyor. “İzmir Caddesine Kar Yağdı” adlı öykü, tekniğiyle bu bahsettiğimiz öykülerin dışında kalsa da tema dışı değil.

Sonuç olarak Sibel Eraslan'dan günlük dilin akıcılığıyla yazılmış, bu coğrafyadan, yakın geçmişteki kadın öyküleri okuyoruz.

KOMİK AMA GERÇEK ÖYKÜLER

TUBA DERE

Edebiyat Ortamı Yayınları'ndan çıkan Çalıntı Hikâyeler Cahid Efgan Akgül'ün ilk öykü kitabı, birkaç ay evvel raflarda yerini almış. Sosyal medya tanıtımlarında güzel kapak görselinden ötürü hemen dikkatimi çekmişti. Kitabı elime alınca bırakamadım. İronik ve eğlenceli üslubuyları sürprizli sonları olan, bir solukta okunacak öyküler yazmış Akgül.

Kitabın ismi pek ilginç. Yazar öykülerine neden "çalıntı" demiş acaba diye düşünerek okumaya başlamıştım ki sebebini daha ilk öyküde -*Müthiş Bir Tren*'de- anladım. Akgül, Sait Faik'e bir selam çakarak yola çıkmış. İlk öyküsünde onunla karşılaşp sohbet ediyor. Üslubunu ustanın üslubuna benzetip kurgusunu onunkine benzer bir çatıyla örmüş; onun imgelerine gönderme yapmış, konuyu güncellemiş, sanki bir nazire yazmış. Kitaptaki öykülerde tanıdığımız yazarlara, hemen hepimizin aşına olduğu metinlere göndermeler var. Mesela kitaba adını veren Çalıntı Hikâyeler öyküsü "Keşke o sabah uyandığimde, kendimi yatağımda dev bir böceğe dönüşmüş olarak bulsaydım." cümlesiyle başlıyor.

Metinlerarasılığı adeta bir eğlenceye dönüştürmüş Akgül, bir oyun gibi. Diline dolağı yazarı, murat ettiğı sonu yahut öykündüğü kurguyu evirmiş çevirmiş metnine yedirmiş, öyküsüne dâhil etmiş. "Görünmezlik otu", "Küçük Kehanetler Divanı" gibi nesnelerle, aynı kahramanları birkaç öyküde kullanma gibi yollarla kitaptaki öyküler arasında da bir metinlerarasılık oluşturmuş. Bu cins bağlarla öykülerin birbirine ulanmış oluşu yazarın kurgu işine kafa yorduğunu, anlatım teknikleri üzerine de çalıştığını gösteriyor. Aynı zamanda üsluptaki samimiyet ve sohbet havası kurgu metin değil de hatırat okuyormuş hissine kapılmanızı neden oluyor. Tabii bunda anlatıcı kimliğinin kahraman anlatıcı ol-

masının büyük tesiri var.

Yazar isim uydurmakta mahir. Ferdi Kendirci, Ferit Attargil, Yusuf Turan Kurtaz gibi isimler gerçek kişileri çağırıştırıyor. İki öyküde yer alan Mütercim Asım Efendi'den ilhamla yaratılmış Asım Mütercimoğlu adlı bir kahraman var. Onu da öyle kendinden emin anlatıyor ki 'sahiden böyle biri var mıydı yoksa yazar mı uydurdu' diye düşünmekten kendimi alamadım.

Kitabı bir solukta okunur kılan elbette üslup. Zekice esprileri var Akgül'ün. Bazı öyküleri okurken (*Omzumdaki Eğrilik, Günlerden Bir Gece* gibi) kıkırdamış olabilirim. *Ring'i* ve *O Günler Geçip Gitti*'yi okuyunca içlendim. Kitabın sonundaki küçürek öykülerden biri olan *Ortanca*, beğendiğim metinlerden. Yazar, yaratıcı zekâsını hepimizin bildiği sıradan kişileri, hadiseleri, mezar taşı yazıları gibi pek akla gelmeyecek konuları anlatmaya değer bulup öyküleştirmek için kullanmış. Öykülerini günlük yaşama dair dikkatlerle, ara sıra yaptığı sosyal tespitlerle zenginleştirmiş.

Akgül öykü malzemesi bulma, bulmuşsa onu kurguya yerleştirme çabasını dile getirmekten de çekinmiyor. Zaman zaman öyküden başını çıkarıp okurla konuşuyor; kendi kurgusunu bozuyor, yazar olduğunu, bir öykü 'uydurduğunu' gösteriyor, okura da öykü okuduğunu hatırlatıyor. Mesela "Evin penceresini kapatıp kapatmadığımı anımsayamadım. Öykünün başına baktım. Kapattığıma dair bir cümle kurmamışım." diyor. Öykülerini bir sona bağlama, sürprizli son hazırlama konusunda da oldukça başarılı Akgül. Hem oyun bozmaya hem de gevezelik etmeye bayılıyor. Öykülerin içine 'bunun kurguyla bir alakası yok ki' diye düşünebileceğiniz ayrıntılar koymuş. Ama bunlar kurguyu beslemese de akıcılığa katkıda bulunuyor.

Çalıntı Hikâyeler yazarının birikimini ve metin karakteristiğini gösteren başarılı bir ilk kitap. İlk öykü kitabında bir yazarın kendine mahsus bir tarz ve üslup sergilemesi zor ancak muvaffak olunduğunda umut vadeden bir yazı hayatının işaret sayılabilir. Cahid Efgan Akgül tezgahında iyi öyküler dokuyabileceğini kanaatimce bu kitabıyla göstermiş. Bundan sonra neler yazacağını takip edip görelim.

BAZI KALDIRAMADIĞIM YÜKLER

SELMA MAŞLAK

Dergâh yayınlardan çıkan *Bazı Kaldıramadığım Yükler* genç bir kalem olan Merve Can'a ait. Can'ın ilk kitabı bu. Özellikle tek kelimelik başlıklar tercih edilen on iki öykü var kitapta. Kemik Kafes, Uğultu, Küf, Sirayet, Sancı, Ukde, Elim Yanıyor, Büyük Beden, Kusurlu, Arka Kapak, Bazı Kaldıramadığım Yükler.

Öykülerin isimleri, kitaba dair bir fikir veriyor aslında. Hayatın neşeli, güneşli, renkli yanları değil arka sokaklarda gizlenmiş sisli, gri, soğuk yanları sızıyor satırlardan. Bayatlayan insanlar, ecelesiz ölümler, kusan lekeler, rutubet kokan apartmanlar, sokaklara fıskıran pis sular, ıslak havalar, rüya ile gerçek arasında dalgalananlar, ufak tefek suçlar...

Acıyla erken tanışmak zorunda kalır bazıları. Hayatı taşımak ağırdır onlar için. Tıpkı kitabın kapağındaki o hafif ama yere, dibe çöken kuş tüyü gibi. Özellikle de körpecik eller, naif bedenler her zaman hazırlıklı değildir bu yüklere. Merve Can, öykülerinin, ismi en uzun olanını kapağa taşır, çünkü bu isim bütün öykülere ağırlığını bırakmıştır: "Bazı Kaldıramadığım Yükler". Çoğu öykü kitabında dikkat çeken şey burada da söz konusu. Can'ın on iki öyküsü birbirinden farklı gibi görünse de aslında onların aynı kumaşın parçaları olduğu, aynı elden çıktığı belli.

Kitapta merak duygusu hiç kaybolmuyor, çoğu zaman bazı sonlar şaşırtıyor. Bilinç kaymaları, varlık ile yokluk arasında gezen kahramanlar, anıların olmadık yerde ortaya serilmesi okuru diri tutuyor. Korku, şüphe, tiksinti, kötü kokular hemen bütün öykülere hâkim. Merve Can bu gerçekliği acı bir dille başarıyor.

Bazı Kaldıramadığım Yükler'in dikkat çeken bir diğer tarafı da zaman zaman cesur cümlelere yer vermesi. Gerçi bu tarz cümleler için "cesur" kelimesini kullanmak ne kadar

doğrudur, tartışılabilir. Bu ifadelerin gerçekçiliği, “Uğultu” öyküsündeki sürekli kendini kusan bir leke gibi insanın zihnine yapışıp kalıyor: “Bir an yapıştı kaldı zihnine, silmeye çalıştı, daha çok bulaştırdı. Daha çok sildi, bazen geçti sandı, ertesi gün leke kendini kustu. İlerisi umut vaat eden birlikteliğin hastalıklı bulaşığıydı.” Böyle lekelerle dolu siyah beyaz yaşamı tüm çıplaklığıyla görmekten memnun olan bir okuyucu kitlesi vardır elbet. Fakat tam tersini söylemek de mümkün!

YİTİRMeye ÖVGÜ: GECELEYİN BİR MÜMKÜN

ŞEYMA SARI

Yıl içinde Muhit Kitap'tan çıkan *Geceleyin Bir Mümkün* adlı öykü kitabında, yitirmenin binbir hâlini farklı şekilde kalıba koyarak zamansız ve mekânsız bir öykü müzesinde sergiye getirir bizi Aynur Dilber. 'Yitirmek' kavramı etrafında toplayabileceğimiz on yedi bağımsız öyküden oluşan bu kitapta yazar, merkezde duran bir kavramın etrafında suya atılmış bir taşın çevresinde oluşan helezonlar gibi gittikçe genişleyen kavramlar, hisler ve düşünceler silsilesi oluşturmaktadır.

Zihinlerde, yitirmek kavramı ile en güçlü bağı kurarak onu menfi bir anlam elbisesi içerisinde daha şık görmemize neden olan kavram hiç şüphesiz, bir canlının hayat ile kurduğu irtibatı dönüşü olmayacak bir biçimde

kesen ölümdür. Nasıl ki dünyada ucundan kıyısından da olsa ölümün değmeden geçtiği bir hayat yoksa bu kitapta da ölümün şarkısının bir ninni şeklinde de olsa duyulmadığı öykü yok gibidir. Çoğu öyküde ölüm sizi bir opera binasında en tiz ve gür sesleriyle karşılamaktadır. Aynı zamanda bu yüksek perdeden konuşan öykülerde ölümün çeşitlerine göre şekillenen üslup ve ilişkiler ağı farklılıkları da görülmektedir.

Kitaptaki sıraya uygun bir şekilde ilerleyecek olursak ölüm temeli üzerine inşa edilen ilk öykümüz "Apaçık"tır. Bu öyküde ölen ağabeyinin gölgesi olarak yaşamaya mahkûm olan kahramanımızın bir ölünün yerini doldurmaya çalışırken yaşadığı ruhsal sıkıntılar konu edilmektedir. Yazar metinde yalnız bu ruhsal sıkıntılardan söz etmekle kalmayıp daha somut noktaları irdeler. Bu somut noktalara, ailelerin çocuklarını kendi arzularını gerçekleştirici birer araç olarak görmesi ve ölen bir kişiye duyulan özlemin nasıl yaşayan bir kişiden esirgenen sevgiye dönüşebileceği örnek verilebilir. Kitaptaki bir başka öykü

olan “Portakal Renkli Gidiş”te ise efsanevi bir ölüm hikâyesi işlenmektedir. Bu hikâyedeki kahramanımız olan Hasan amcanın unutulmak, yaşlılık ve yalnızlık kavramlarıyla da zenginleştirilerek işlenmiş olan ölüm hikâyesi, Aytmatov’un *Beyaz Gemi*’sindeki isimsiz çocuğun ölüm hikâyesine oldukça benzemektedir. *Beyaz Gemi*’deki isimsiz çocuğun kendini göle bırakıp balığa dönüşmesi gibi Hasan amca da hikâyenin sonunda bir süs balığına dönüşerek ölümünü ilan etmektedir. Ancak ölüm, öykülerde her zaman bir masal yahut efsane değil bazen de bir dramdır. “Körpesin Daha” öyküsünde ölüm bizi bir intihar olarak karşılar. Öykü boyunca bir babanın intiharı karşısında bir anne ve oğlunun savruluşlarına tanıklık ederiz. Lakin ölümlerin en şiddetlisini ve yürek parçalayıcısını bulduğumuz hikâyeler zayıflara, mağdurlara ve mazlumlara (kadınlara, çocuklara, yaşlılara, mültecilere ve bir savaşın ortasında yaşayanlara) aittir. Sıraladığımız özellikleri en belirgin şekilde bulabildiğimiz iki hikâye ise “Üç Gözlüler ve Tuz Adam”dır. Ancak bahsettiğimiz her iki öyküde de bizi bekleyen yalnızca ölüm değil aynı zamanda ölümün ortaya çıkardığı hisler, çağrışımlar ve sorunlardır. Yukarıda saydığımız örneklerle baktığımızda da şunu söyleyebilmemiz mümkündür: Bu öyküler yalnız güzel söyleme derdinde olan öyküler değil aynı zamanda bizi sarıp kuşatarak her gün daha fazla nefessiz bırakan birçok meseleye de sosyolojik ve psikolojik açıdan yaklaşan ve bu sorunların çözülmemiş bir şekilde karşımızda durmaya devam ettiklerini haykıran öykülerdir.

Yaşamak kavramının karşısına koyarak tanımladığımız ölüm elbette ki yalnızca bir canlılığın sona erişinden ibaret değildir. İnsanlar hayatları boyunca birçok şeyi yitirebilir. Bir ülkeyi terk ettiğinizde yaşadığınız coğrafyayı yitirirsiniz, bir afette evinizi kaybettiğinizde anılarınızı yitirebilirsiniz yahut merhametinizi ve acıma duygunuzu artık içinizde bir yerlerde hissedemediğinizde insanlığınızı yitirmiş olabilirsiniz. Kitaba ismini de veren “Geceleyn Bir Mümkün” isimli öyküde mekânın, eşyanın değişmemesine ve ölümlerin olmamasına rağmen yitirilen insanlar söz konusudur. Burada ‘yitirme’ gittikçe daha da soyutlaşan bir kavram olarak modern hayatın içinde kaybettiğimiz ‘aşına yüzler’i temsil etmektedir. Ayrıca aynı öykü, modern hayat eleştirisi şeklinde okunabileceği gibi tasavvufi bir bakış açısı ile yahut mültecileri anlama kılavuzu şeklinde de okunabilir. Benzer bir yitimi “Son Teknolojik Bir Ölüm” hikâyesinde de yakalayabilmekteyiz. Bu öykü, bizlere her şeyin yerli yerinde dururken nasıl da ellerimizden kayıp gittiğini göstermektedir. Çünkü burada görünenin ötesine geçilmiş ve yitirilen şey insan, eşya, mekândan ziyade artık ruh olmuştur.

Kitapta yer alan bu öyküler ‘yitirmek’ kavramı üzerinden okunabileceği gibi başka kavramlar üzerinden de okunabilir. Ancak yine de bu durum, her bir öykünün kendi içerisinde ayrı bir dünya olduğu ve müstakil birer yoruma ihtiyaç duyduğu gerçeğini değiştirmez. Bizce anlam ve anlatım zenginliği ile ön plana çıkan bütün bu öykülerin her biri ayrı ayrı incelenmeye değer.

MUTEBER GÜNLER'İN ÖYKÜLERİ

EYÜP TEKİN

Mehtap Gül'ün *Muteber Günler* adlı ilk kitabı Loras Yayınları'ndan çıktı. Aile hayatı, aile içi çatışmalar, geleneğin görünümü, kadın-erkek ilişkilerinde kadının psikolojik ve sosyal durumları, kaçış, çocukluk, yaşlılık gibi Türk öykücülüğü içerisinde yazarların tercih ettiği güncel konu ve temaları içermektedir. Kitapta üç bölüm ve on bir öykü yer almaktadır: Dallar, Kökler, Gölgeler. Kimi öykü başlıklarının uzun olması dikkati çekmektedir. Öykülerdeki toplumcu ve bireyci bakışın birbiriyle kesişmesi ise bir başka dikkat çekici yöndür. Mekânlar ise şehir merkezi, doğu coğrafyalarındaki köyler, hastane, ev, sanat galerisi olarak sıralanabilir. Biçimsel denemelerin çeşitliliği de metinlerde göze ilk çarpan özellikler arasındadır.

Mehtap Gül'ün öykülerindeki anlatım biçimleri

Bilinç akışı, diyalog, iç monolog, nesnel ve öznel tasvir; öyküleri okuduğumuzda tespit ettiğimiz belli başlı teknikler olmuştur. Kurmaca metni yansıtan özgünlüklerin başında gelen teknikler, anlama çeşitlilik ve derinlik kazandırmanın yanı sıra onu güçlendirmiştir de.

“Otoliz” adlı öyküde anlatıcının başından geçenleri anlatırken seri ve düzensiz ilerleyen iç konuşmalarla bilinç akışı tekniği uygulandığını görürüz. Zihninde hastanede geçen olayların yanı sıra eşi Cavidan’ı ve yaşadıklarını da düşünüp dile döken anlatıcı, yaşadığı dünyaya yabancılaşırken eşine tutunarak hayatta kalabiliyor. Cavidan ne isterse yapıyor; hatta istediği bakım kremi, maaşının yarı parasına olsa da almayı kabul ediyor. “Hidrofobi yahut Yüzme Biliyor musunuz?” adlı öyküde de söz konusu teknik uygulanmıştır.

Anlatıcı, içinde yaşadığı ailesinden saygı ve sevgi görememesinden yakınırken anlattığı şikâyetlerini yine düzensiz biçimde bize sunar. *“Hayır, kendime ait bir odam yok. Odayı geçtim, varlığım bile yok bu evde. Süpürgeyim ben. Yerine göre vileda, sarı bez. Belli saatlerde aşçı. Kepçe bazen. Bazen düdüklü tencere. Sonra tam zamanlı bakıcı...”* (s.93).

“Yirmi Üç Karpuz Çekirdeği” öyküsünde diyalog tekniği uygulanmıştır. Anlatıcının Nenesi, eşinin öldüğü haberini bir bayram sabahı alır ve ağıt yakar. Nene, bundan sonra ne yapacağını ve nasıl yaşayacağını düşünmekte ve ailesinin temel direğinin yıkıldığını anlamaktadır. Pasajdaki diyalog şu şekildedir:

“Mal harabey! Hele duymisan sen?

Ne olmuş komşi? Bu ne haldir böyle sebah sebah n’oldi sana?

Vıy vıy vıııııııı! Sen duymadın, Heci Rıza’nın esselatuselâmi okuni.

Sen ne diyisen komşi, dilin tependen çekile!” (s.63).

Diyalogta kültürel öğelerin yoğun kullanımı ve karakterlerin duygularının nidalarla yansıtılması dilin imkânlarının genişçe kullanımını da bize gösteriyor. “Trafo adlı öyküde de diyalog tekniği uygulanmıştır. Ancak bu diyalog telefon mesajı üzerinden olmuştur. Üniversitede akademisyen olarak çalışan, evli ve dindar olduğu anlaşılan Ayvaz, öğrencisi Dilber’e âşıktır. Zamanla yakınlaşırlar ve telefon numaraları alınır. Daha sonra aralarında şöyle bir mesajlaşma geçer: *“Kumar gibisin, kazansam haramsın, kaybetsem başkasının, diye mesaj attığımda, ‘O zaman sen de helalden kazan,’ diye cevap yazmıştı. Mesajın sonuna gülen emoji ve bir kalp koymuştu.”* (s.13). Yazarın güncele yaklaşarak bu tekniği kullanması dikkate değer bir husustur.

“Yaşamak, Yaşamak ve Pilav” öyküsünde iç monolog tekniği uygulanmıştır. Yeter, perde pilavı yaparken yaşadıklarını anlatmaya başlar, her ailede görülen kız çocuğa yönelik baskıları hisseden Yeter, tesellisini Avukat Orhan’da bulmaktadır. Orhan ile evlenirler ancak sıkıntılar devam eder. *“Ancak Orhan’la evlenirsem çıkabilirdim bu çukurdan. Annemle abim gene zıvanadan çıktıkları bir gün beni köşeye sıkıştırdılar. Tüm dertleri imza vermemdi. Olmaz, dedim can havliyle evden çıktım. Orhan’ı aradım.”* (s.33).

“Otoliz” adlı öyküde nesnel tasvir tekniğini öykünün girişinde görüyoruz. Hayrettin Bey, çalıştığı hastane ortamının nasıl görüldüğünü bize anlatıyor: *“Fayanslarla kaplı duvarların birinde yedi raflı kapaksız dolap var. Raflarda irili ufaklı kavanozlar. Karşiki duvarda metal çalışma kabini. Kabin tezgâhı dolu; mezura, kesi tahtası, spanç kutusu, demir kaplar, hassas tartı. Bir de eviye var. Musluğun üst kısmında bıçak tutucu mıknaş pano. Buraya her boydan bisturi ile kemik testereleri asılmış.”* (s.23)

Öykülerin dil özellikleri ve üslup karmaşası

Öykü sanatında dil özelliklerinin sanatkârane bir biçimde kullanılması bizi metne yaklaştırır. Metin içerisinde günlük dilin kullanılması hedeflenirken klişeleri kullanmamak; sosyal medya kalıplarını, günceli yakalamak adına eğreti bir anlatıma düşmemek çok önemlidir. *Muteber Günler’de* konuşma dilinin bütün özellikleri ve konuşma ve yazı

dilinde sapmalar görülen özelliklerdendir. Konuşma dilinin unsurlarından devrik cümle, deyim, atasözü, ikileme, yerel ağızların kullanımı, nidalar metinlerde görülmektedir. “*Ustam, ‘Olur’ dedi bana. ‘Brak torbanı şuraya, ayak işlerini bitir sonra geç tezgâha. Silindirden çekilmiş gümüş telin ucunu tuttum cımbızla.*” (Pirabokların Gezdiği Evde Telkârî Firkete s.79).

Ağızlar; fonolojik, morfolojik, sentaks, söz varlığı açısından çeşitli farklılıklarla standart dilden ayrılan konuşma biçimleridir. Standart dilde yazılan öykülerde de ağızların kullanıldığını görmekteyiz. Yazımızın konusu olan metinlerde de yerel ağızların kullanımı sıkça görülmektedir. Yazarın şu anda yaşadığı coğrafyayla olan sıkı bağıını metinlerine yansıttığını da buradan anlamaktayız. Doğu coğrafyasına ait olduğu anlaşılan ağızların diyalogtan monologa kadar pek çok teknikte kullanıldığını görülmektedir. Cümle türlerinden isim cümlelerinin sıklıkla kullanıldığını yine metinlerde görmekteyiz. “Yirmi Üç Karpuz Çekirdeği” adlı öyküde yazı dilindeki sapmalar yine dikkate değer tekniklerden birisidir. Öykünün biçimi içerisinde yer alan günlük türünde yazılanlar –yazı tipi italiktir– yazı dilinde sapmalar meydana getirir.

“*Meraba mircan. Bugünarefe. Mahaledeki çimen ananesine gidecek bugün. Elinede kına yakacakmış. Çok heyecanlıymış. Ayselde köye gidecek. Oda nenesinin evine Okul fişlerini de götürecekmış.... Yani iiki varsın iiki benim adaşımın.*”

“Duschen Hep Yerde mi Kalır?” adlı öykünün başlığında da yine yazı dili sapması yapılmıştır.

Söz konusu metinde okuduğumuz öykülerde ise bahsettiğimiz üsluba aykırı yönde işaretler tespit ettik. Klişelerin ve sosyal medyanın sloganik söz dizimiyle birebir uyumlu pasajları gördük. Bunlardan bazıları: “üstümden tır geçse, on numara, odun (erkek için söyleniyor), kendini bir nane zannetmesi, dünya bu kadar, muhallebi çocuğu, çingar çıkardı, aklına turp sıkayım, yanağımdan makas alıp, laf sokmadan, köküne kibrit suyu döker, bir kamyon laf edip, kesin bilgi yayalım...” Yazarın öykünün biçiminde uyguladığı ve kısmen başarılı da olduğu bu denemeleri, dil ve üslupta da gerçekleştirmesini bekleriz.

Karakterlerin iç dünyası, vak’a, kurgu ve başka şeyler...

Öykülerin ana omurgasında ailedeki iyi–kötü çatışması ve baskın bir kaçış teması vardır. Yazar, aile kavramının kentte ve köyde ne kadar farklı görüldüğünü bize göstermeye çalışır. Kent hayatının kalabalıklığı insanın kendisi olması için en büyük engellerden biridir. Geleneksel ve ahlakî baskıların da bunlarla birleşmesiyle birlikte insan, yabancılaşır. Yabancılaşan insanın yalnızlığı ile duygularının da yaralanması aynı anda gerçekleşir. İnsan içindeki pozitif duygular ve olumlu motor beceriler açığa çıkamaz. Bu da özgüvenin kaybolmasına sebebiyet verir. Karakterlerin metin içerisinde oluşmasında yukarıda belirttiğimiz etkenler önemli bir yere sahiptir.

Öykülerdeki karakterler kısa öykü türünün temel izleklerine sahiptir. Yalın ve açıktırlar. Baskın değillerdir. Hikâyeyi etkilemezler, ondan etkilenirler. Yalnız, umutsuz, yenik ve sürgündürler; yeni bir çıkış ararlar.

Öykülerde çeşitli kurgu türlerini denemesi yazarı kalıcı kılan bir unsurdur. Çoklu bakış açısı, günlük, mektup ve şiir türünü öyküde göstermesi önemlidir. Postmodern edebiyatın öğelerinden olan “oyun” kavramı kitaptaki son öyküsü “Her Ne Ki Sende Yok Adı”da görüyoruz. Kleopatra ve Frida’nın tabloları karşı karşıyaydı ve konuşuyorlardı. Konu: Güzellik. Sonraları, Kleopatra tablosunun oradan çıkmak isteyişi ve oradaki müzayede sahibinin soruları bildiği takdirde çıkış yolunu göstermek istemesi öykü sanatını farklı bir yönden bize gösterdi. O andaki sinir harbinin iyi yansıtıldığını düşünüyorum.

Metindeki anlatıcı bakış açıları da çeşitlidir. Çoklu anlatıcı, ben anlatıcı, gözlemci anlatıcı, hâkim anlatıcı bakış açılarıyla öyküler kurulmuştur. “Trafo”, “Bahçe Ehlinin Muteber Ağaç Güncelerinden Dipnotlar” öykülerinde çoklu anlatıcı; “Duschen Hep Yerde mi Kalır?” öyküsünde gözlemci anlatıcı; “Kalpçi Yener’in Yenildiği Yer”, “Her Ne Ki Sende Yok Adı...” adlı öykülerde hâkim bakış açısı, diğer öykülerde ise ben anlatıcı bakış açıları uygulanmıştır.